

Fylkesmannen i Agder

Årsrapport 2020

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	6
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	7
1.4 Andre forhold	8
Sted, dato og fylkesmannens signatur	9
2 Introduksjon til embetets hovedtall	10
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	10
2.2 Organisasjon og ledelse	10
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	11
3 Årets aktiviteter og resultater	15
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	15
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	15
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	18
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	20
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	22
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	22
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	22
3.1.1.2 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	29
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	31
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	33
3.1.1.5 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på psykisk helse, rus- og voldsfeltet	35
3.1.1.6 Styrket folkehelsearbeid	36
3.1.1.7 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	36
3.1.1.8 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	39
3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	42
3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	43
3.1.1.11 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	44
3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene	45
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	46
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	48
3.1.1.15 Andre oppdrag	50
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	50
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	50
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	51
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	52
3.1.2.4 Andre oppdrag	54
3.1.2.5 Tilrettelegge for god CBRNE-beredskap	54
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	55
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	55

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	57
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	59
3.1.3.4 Andre oppdrag	64
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet og rettslikhet	64
3.1.3.6 Vergehaber skal ha høy grad av selvbestemmelse og vergemålene skal være individtilpassede	65
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	66
3.1.3.8 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	73
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	73
3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	73
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	75
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	75
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	75
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	75
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	75
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	75
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	75
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	76
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	76
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	76
3.2.9 Landbruksdepartementet	76
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	76
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	113
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	114
4 Styring og kontroll i embetet	116
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	116
4.1.1 Embetets risikostyring	116
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	116
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	117
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	117
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	117
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	117
5 Vurdering av framtidsutsikter	119
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	119
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	120
6 Årsregnskap	121

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Jeg legger med dette fram Fylkesmannen i Agders årsrapport for 2020. Årets virksomhet er klart preget av korona-pandemien, og prioriteringer og tiltak som har vært nødvendige for å håndtere denne. Vi flyttet også som planlagt inn i nye lokaler i Arendal i desember, og kan dermed legge bak oss en langvarig omstillingsperiode knyttet til sammenslåing og flytting. Embetet har i 2020 gjennomført oppdragene våre innenfor rammen av tildelte midler, og jeg mener den samlede resultatoppnåelsen også dette året må karakteriseres som god. Jeg har også inntrykk av at denne oppfatningen deles av våre viktigste samarbeidspartnere.

Vi har av flere grunner ført en svært stram økonomisk kontroll de siste årene. Resultatet av streng styring er at vi allerede ved inngangen til 2021 har tatt klare nedtrekk i bemanningen sammenlignet med 2016, spesielt på det administrative området. Gevinstrealisering i fbm. sammenslåingen, omlegging på det administrative området med etablering av FMFA, og ny budsjettfordelingsmodell har vært faktorer, samtidig som vi har styrt mot betydelig mindreforbruk for å sikre at vi har kunnet takle de relativt store engangsutgiftene forbundet med flytting og samlokalisering. Vi kom i mål med dette mot slutten av 2020, med beløp og framdrift om lag som planlagt. Vi er også glad for å ha med noe mindreforbruk over i 2021-budsjettet. En liten men gledelig faktor er at vi lyktes bedre enn antatt med å sikre gjenbruk av kontormøbler fra tidligere lokaler, med både sparte miljøbelastninger og reduserte kostnader.

Innledningsvis vil jeg også påpeke som noe av et paradoks, at den nye budsjettfordelingsmodellen gjennomført gir Fylkesmannen i Agder de største kuttene på nettopp de områdene hvor vi allerede i utgangspunktet hadde størst utfordringer med å takle saksmengden – helse, miljøvern, arealplan og juridisk område. Dette er også de faggrupper og avdelinger som i medarbeiderundersøkelsen rapporterer tydeligst om høyt arbeidspress. Vi redegjør flere steder i rapporten om hvordan ledergruppen angriper denne utfordringen. Et bredt perspektiv med fokus på hvordan vi kan jobbe smartere, utvikle det nye arbeidsplasskonseptet, og øke medarbeidernes kompetanse er sentralt. Rekrutteringsarbeidet vil fortsatt ha stort fokus på å tilpasse organisasjonen til en balansert bemanning ut fra embetets oppdrag og ny budsjettfordelingsmodell.

Embetet jobber bredt med inkludering. Vi har utarbeidet en egen handlingsplan for inkluderingsdugnaden, og vi er sertifisert for Likestilt arbeidsliv. Vi har deltatt på ulike fagkonferanser som dette prosjekt har arrangert, blant annet om mangfoldrekruttering. Vi har videre inngått en lokal samarbeidsavtale med NAV Arendal. Ledergruppa og samarbeidsutvalget har ved flere anledninger drøftet ulike tiltak for å nå målsettingene for inkluderingsdugnaden og målet om å ansette 5 % med hull i CV-en. Som resultat av dette har vi i 2020 har tilsatt en medarbeider i som faller inn under denne definisjonen, noe som tilsvarer 5,8 %.

Gjennom 2020 har hele embetet naturlig nok vært preget av covid-19-pandemien, og for helse- og sosialavdelingen og utdannings- og barnevernsavdelingen, samt samfunnssikkerhets- og beredskapsfeltet har pandemien dominert dagsorden. Ikke siden 2. verdenskrig har vi hatt en hendelse som i så stor grad har preget alle sektorer av samfunnet. Jeg mener bevisstheten om hva samfunnssikkerhet egentlig betyr har økt. Andre sektorer i samfunnet enn de vi vanligvis forbinder med begrepet har blitt sterkt påvirket i pandemien. Jeg tenker her bl.a. på sårbare grupper og på sosial- og velferdssektoren.

Covid-19-pandemien har vært en vidtfavnende og langvarig hendelse med stort behov for samordning. Fylkesmannen har hatt en sentral rolle som samordner og kommunikasjonsledd mellom statlig og lokalt nivå og mellom regionale aktører. Det har blitt gjennomført regelmessige møter med kommunene og i fylkesberedskapsrådet. Behovet for veiledning og for avklaringer har vært stort. Jeg oppfatter at embetet har spilt en viktig rolle i denne sammenheng, og tilbakemeldingene fra kommunene i underveisevalueringen underbygger dette.

Av problemstillinger under pandemien som har krevet spesiell oppmerksomhet kan nevnes

- mangel på smittevernustyr i kommunene,
- hensynet til barn og unge og sårbare grupper under perioder med nedstenging av samfunnet,
- sosial- og velferdsmessige utfordringer som følge av økt arbeidsledighet,
- ivaretagelse av innreisende til landet gjennom testing ved grensepassering og karantenehotell, og
- koordinering av vaksinerings av befolkningen.

Ukentlig rapportering fra kommunene, løpende dialog ved hendelser og de regelmessige møtene regionalt med kommuner og etater, og nasjonalt med Helsedirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har gitt oss en god situasjonsforståelse. Det har i mindre grad vært behov for samordning i vår regi ved smitteutbrudd. Kommunene har løst dette selv, og vi har bidratt etter behov. Vi har monitorert kommunenes håndtering, og vært klar til å involvere oss. Vi har gjentatte ganger påpekt behovet for samordning mellom kommuner i samme bo- og arbeidsmarkedsregion.

Håndteringen av covid-19 har også preget embetet internt. Vi har etablert et kriseledelsesforum hvor hele ledergruppen samt beredskapsstaben har deltatt, med daglige møter i starten og senere to møter pr uke. Avdelingene har blitt bevisstgjort på en slik måte at embetets generelle krisehåndteringsevne er vesentlig forbedret.

Heldigvis har vi i 2020 unngått alvorlige naturhendelser, men det tragiske kvikkleire-skredet i Gjerdrum er en påminnelse om at både beredskap og forebyggende arbeid er viktig.

Pandemien har uten tvil satt mange helse- og omsorgstjenester under press, men vi har også gjort nye erfaringer. Vi har lært oss å samhandle på digitale plattform, internt i embetet, innen statlig forvaltning og ut mot kommuner og andre samarbeidspartnere. Den største utfordringen for digital samhandling er møter med brukere. Folk som ønske å møte oss, og stemmer fra brukerne som vi ønsker inn i vår tilsynsvirksomhet. Pandemien har også tydeliggjort den utfordrende balansegangen mellom rettigheter og autonomi på den ene siden, og samfunnets behov for beskyttelse på den andre. Særlig

utfordrende har dette vært relatert til besøksordninger og aktivitetstilbud for funksjonshemmede og eldre.

«Leve hele livet» er en av de satsningene som har gått videre i 2020, med fortsatt stor oppmerksomhet både fra oss, det lokale støtteapparatet og kommunene. 21 av våre 25 kommuner har klart plankravet og dermed kvalifisert seg for tilskudd i 2021. Tilgjengelighet til sosiale tjenester i NAV har også vært prioritert dette året, og vi har fulgt opp utviklingsbildet hva gjelder økonomisk sosialhjelp nøye.

Vi har i hele pandemihåndteringen sørget for stor oppmerksomhet på tilbudet til barn og unge. Sentrale signaler har gått på at denne gruppen ikke skal oppleve for stor tiltaksbyrde, og at tjenestene skal foregå mest mulig normalt. Etter at smittevernveilederne for barnehage og skole ble innført, har det blitt enklere å praktisere smittevernet i hver kommune. De sårbare barn og unge har fått spesielt tilrettelagte opplegg, fordi de har stort behov for den sosialiseringsarenaen som finnes i barnehager og skoler. Tjenestene som skal danne laget rundt disse barna, har møtt utfordringer når manglende tilstedeværelse og hjemmekontor har vært løsningen. Etter at signalene utover høsten ble tydeligere og at nettopp disse tjenestene fikk større søkelys på seg, melder skoler og barnehager om at dette arbeidet går godt. Barnevernstjenestene fikk også en utfordring i starten av pandemien, dette har de løst på en fin måte, og vårt inntrykk er at tjenestene har levert på godt nivå gjennom året.

Jeg har selv satt stor pris på å delta i møtene med vårt eget ungdomsråd. Vi har i 2020 hatt digitale møter med rådet, for å høre om deres erfaringer under korona. Innspillene har vi brukt aktivt i vårt videre arbeid.

Kunnskapsløftet ble innført høsten 2020. Vi registrerer at det allerede er mange som jobber godt etter nytt planverk, mens andre i mindre grad synliggjør dette.

Elevenes læringsmiljø skal være trygt og godt. Vår klagebehandling har pågått hele året, og vi har ikke merket større endringer i innrapporterte saker. Vi har endret litt på våre arbeidsformer, men alle elever blir hørt.

Vi har i lang tid prioritert å ha en tett dialog med våre kommuner om kommuneøkonomien, og mener vi med dette bidrar til at kommunene har god styring og kun få og korte innslag på ROBEK fra Agder. Etter år med gode nasjonale skatteinntekter, har økonomien fra 2019-regnskapet strammet seg betydelig til for de fleste kommunene, og i økonomiplanperioden til 2024 budsjetteres det med bruk av fond og svake resultater. Etter at pandemien slo inn, har vi derfor valgt å være enda tettere på kommunene. Vi har arbeidet grundig med fordelingen av skjønnsmidler til kompensasjon for de ekstraordinære kostnadene, slik at de skulle treffe de reelle nettovirkningene i den enkelte kommune best mulig. Vårt samarbeid med øvrige embeter har avdekket store ulikheter i måten dette er gjennomført på, noe jeg ser som klart uheldig. Departementet bør vurdere å gi mer konkrete felles føringer for å sikre lik praksis.

Som fylkesmann vektlegger jeg dialogen med kommuneledelsen som en viktig forutsetning for å lykkes med våre oppdrag. Gjennom både faste møter og møter knyttet til enkeltsaker opplever jeg at dialogen er basert på en gjensidig god rolleforståelse og respekt for de oppgaver vi er satt til å forvalte. Jeg prioriterer derfor på tross av pandemien å gjennomføre besøk til alle gjenstående nye by- og kommunestyre utover i 2020, som en del av folkevalgt-opplæringen etter 2019-valget.

En annen viktig del av styringsdialogen med kommunene er heldags kommunemøter for hele ledergruppen med alle kommuner i løpet av hver valgperiode. I forkant av møtene sender Fylkesmannen ut et "Kommunebilde", som også danner dagsorden for møtene. Denne aktiviteten har imidlertid ikke latt seg gjennomføre under pandemien, da vi ikke har sett digital eller annen alternativ gjennomføring som tilstrekkelig til å forsvare innsatsen som kreves. Kommunedialog etter denne modellen er godt mottatt i kommunene, og jeg legger vekt på å videreføre denne allerede fra høsten 2021.

Vi har bidratt aktivt til utarbeidelsen av Regionplan Agder 2030, og vi legger denne til grunn arbeid og samhandling i regionen. Jeg mener planen er et kraftfullt verktøy for å nå målet om at "Agder i 2030 skal være et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår". Vi har også i 2020 fulgt opp at de oppgavene på landbruks og miljøområdet som er overført fra Fylkesmannen til Fylkeskommunen skal være vellykket. Vi søker i tråd med vår visjon "Vi styrker Agder" også å bidra at fylkeskommunen skal lykkes med sin sterke rolle som samfunnsutvikler.

Vi har dette året også prioritert veiledning i fbm. at ny kommunelov er trådt i kraft, både på rent juridiske spørsmål, og i forhold den økonomiske styringen. Det har også vært mange koronarelaterte spørsmål knyttet til kommuneloven, om bl.a. avvikling av digitale fjernmøter, og definisjonen av hva som er møter i kommunelovens forstand, mm.

Jeg noterer ellers med tilfredshet at måloppnåelsen på vergemålsfeltet nå er svært god, etter langvarig hard innsats, til tross for at saksmengden må kunne sies å være svært stor. Jeg synes også vi har klart å opprettholde saksbehandlingstiden for klager etter plan- og bygningsloven på et akseptabelt nivå. Vi opprettholder trykket på dette området.

Miljøvernfeltet i embetet er som nevnt preget av stor aktivitet og høyt arbeidspress, og avdelingen har vært gjennom en stor utskifting av personalet siden 2016. Det er derfor hyggelig å nevne som eksempel at arbeidet med frivillig barskogvern nå går meget bra, med en rekke gjennomførte saker i 2020.

Agder er også kjerneområdet i landet for forsursproblemet, og historien om hvordan vassdragskalkingen har restaurert våre vassdrag de siste 40 årene og lagt grunnlag for en stor produksjon av laks med betydelige økonomiske og biologiske ringvirkninger er noe av et eventyr – en ubetinget suksesshistorie. Det er helt avgjørende at bevilgningen til kalking opprettholdes på et høyt nivå, ellers kan det som er oppnådd gå tapt svært raskt, og mange tiårs frivillig og offentlig innsats vil kunne framstå som bortkastet.

Selskapet Nye veier AS har siden starten vært en tung aktør på Agder, og satt fart på en etterlengtet forbedring av hovedveinet i landsdelen. Embetet har i hele perioden gitt høy prioritet til å følge opp selskapets plan- og byggeprosesser, for å bidra til både framdrift og god kvalitet på planer og anlegg. Det synes å være relativt bred enighet om at tidligere planprosesser i vegsektoren ofte tok urimelig lang tid, og at det er bra og fornuftig å øke tempoet i arbeidet. Vi støtter dette fullt ut. Vi har nå imidlertid fått noen års erfaring fra samarbeidet med Nye Veier i flere prosjekter og planfaser. Det er vår erfaring

at den svært ambisiøse fremdriften og øvrige organiseringen av disse prosjektene skaper utfordringer med å sikre de interesser vi er satt til å ivareta.

Vi ser fram til å ta FNs bærekraftsmål i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og indikatorer mm.

Sett under ett har 2020, i likhet med resten av landet, vært et utfordrende år for Agder. Fylket har en sysselsettingsgrad som er den laveste i landet og Agder har utfordringer på levekår. Det er grunn til å tro at effekten av pandemien vil forsterke disse utfordringene. Etablering av nye arbeidsplasser og sysselsetting er derfor viktig. Det er derfor gledelig at det innen vårt næringsliv arbeides med viktige nye prosjekter og nyetableringer innen det grønne skifte. Det er imidlertid min klare oppfatning at de ulike aktørene på Agder samhandler godt slik at vi bør ha gode forutsetninger til å få til en positiv utvikling for landsdelen.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Gjennom 2020 har omstendighetene gjort håndteringen av koronapandemien til en oppgave med aller høyeste prioritet. Den har dominert dagsorden hele året for embetsledelsen samt innen helse-, oppvekst- og beredskapsområdene, og i perioder tatt mye oppmerksomhet på andre fagområder som eksempelvis ifbm. arbeidskraftsituasjonen i landbruket. Pandemien har påvirket arbeidsmåtene på alle områder, med avlyste seminarer og reiser, og betydelig endringer i tilsynsvirksomheten. Belastningen har likevel vært mest knyttet til noen nøkkelfunksjoner og sentrale ledere, og pandemien har i mindre grad tatt saksbehandlingsressurser fra normale arbeidsoppgaver i embetet. Pandemiens kostnad målt som endring i embetets totale produksjon synes derfor i hovedsak knyttet til deler av kommunedialogen og deler av tilsynsaktiviteten. Videre har det vært lite rom for nye initiativ og «ekstra» aktiviteter innenfor lokalt handlingsrom, både hos oss og ikke minst i kommunene.

Vi har også i 2020 videreført våre to hovedsatsingsområder for hele embetet; barn og unge (jf. 0-24-satsingen), og klima og det grønne skiftet.

Barn og unge

Innen dette satsingsområdet er tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og barnekonvensjonen sentralt. Barns rett til å bli hørt og «barns beste»-vurderinger er i fokus.

Betydningen av et godt tverrfaglig system for identifisering av sårbare barn og unge har blitt enda tydeligere under pandemien. Da «alt» stengte ned fra 12. mars, førte det til at «alle slapp stafettpinnen». Vår erfaring er at kommuner som hadde et godt tverrfaglig system etablert før pandemien brøt ut, tidlig identifiserte sårbare barn og unge, og hadde planer for hvordan de skulle følge opp.

I våre jevnlige møter med kommunale ledere om håndtering av pandemien, har det vært et tydelig fokus på sårbare barn og unge. Vi har kommunisert klare forventninger til prioriteringer i helsetjenestene og tilbud til utsatte barn i skole og barnehage. Vi har fulgt med på og etterspurt oppfølging av sårbare barn og unge i tjenestene under korona, i egne møter med skoleledelse, barnevern, ledende helsesykepleiere, kommuneleger og kommuneledelse.

Embetet har videreført felles tilsyn om tverrfaglig samarbeid rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer. Kommunene har satt i gang store utviklingsprosesser i oppfølgingen av tilsynet. I Agder deltar 16 av 25 kommuner i satsingen «Bedre tverrfaglig samarbeid» (BTI)-. Det er også satt i gang systematisk evaluering av programmet.

Vi har sammen med Fylkesmannen i Vestfold og Telemark og KS utarbeidet samarbeidsavtale med de regionale kompetansesentrene KoRus, RVTS Sør, R-Bup. Hensikten er bedre koordinerte tjenester, og formidling av kompetanse til de kommunene som er har størst behov.

Vi har hatt digitale møter i vårt eget ungdomsråd for å høre om deres erfaringer under korona. Innspillene har vi brukt aktivt i vårt videre arbeid. Vi har også med rådsmedlemmene laget en inspirasjonsfilm om ungdomsråd, som skal lanseres i disse dager.

Høsten 2020 arrangerte vi et webinar om sårbare barn og unge under Covid-19-pandemien, hvor bl.a. Barneombudet og Bufdir deltok. Betydningen av barns rettigheter og det å gjøre gode «barns beste» vurderinger, samt sette inn kompenserende tiltak for barn og unge som blir berørt av smitteverntiltak, var et hovedtema. I tillegg deltok Alarmtelefonen for barn og unge, Blå Kors chatte-tjeneste, og kommuner med gode erfaringer med å identifisere og følge opp sårbare barn og unge. I samarbeid med RVTS arrangerte vi over to dager en konferanse for å inspirere kommunene til å utarbeide egne handlingsplaner i tråd med «Opptappingsplan mot vold og overgrep».

Det er nå flere kommuner som har fokus på tverrfaglig innsats, og mange aktører jobber godt sammen. Dette har vist seg å være en styrke under pandemien. Samtidig ser vi, blant annet i klagesaker, at det fortsatt er mange hindringer i veien før «laget» rundt barnet samarbeider godt. Vi må få til bedre og raskere hjelp til de som trenger det mest.

Klima og det grønne skiftet

I satsingen for 2020 har vi fokusert på følgende:

- Fulgt opp «Klimasats» - kommunenes tilskuddsordning for klimatilpasning og klimagassreducerende tiltak.
- Fulgt opp klima i arealplanleggingen regionalt og lokalt, inkludert konsekvenser av nedbygging av karbonrike arealer. Flere innsigelser har vært delvis begrunnet med å hindre økte klimagassutslipp.
- Formidlet forventning om ambisiøse klimaplaner i alle kommunene i våre innspill til planstrategiene som var til revisjon i 2020.
- Bidra i oppfølgingen av «Klimaveikart Agder», og forankring av klimaarbeidet i «Regionplan Agder 2030».
- Fulgt opp arbeidet i nettverket Klimapartnere som aktivt medvirkende aktør.
- Videreført medlemskap i Klimapartnere og Miljøfyrtårn og fulgt opp utviklingen i egne klimagassutslipp.
- Lagt ned en betydelig innsats for å få til gjenbruk av møbler ifm. utflytting fra de gamle kontorene.
- Etterutdannet en medarbeider innen «bærekraftsarbeid i virksomheter» høsten 2020.

- Fulgt opp nye og etablerte nettverk og satsinger innen fornybar verdiskaping, herunder klyngesamarbeidet for treindustrien «Tre på Agder».
- Oppfølging av tredriver-prosjektet på Agder, som er et informasjons- og veiledningstilbud innen tre-byggeri for offentlige og private byggherrer.
- Fremme de gode eksemplene og tiltakene for reduserte utslipp fra landbruket, herunder landbruksbygg i tre og bruk av bioenergi.

Embetet har også i 2020 måttet fremme flere innsigelser som følge av lite klimavennlig planlegging. Vi mener dette viser at embetets innsats under kulepunkt nr 2 ovenfor gjør en forskjell.

Embetet har siden 2017 arbeidet med «Klimaledelse» gjennom Miljøfyrtårnsertifisering som metode for å ta tak i egne klimagassutslipp. En vesentlig premisse for å lykkes med klimaledelse er at den som fatter beslutningen som utløser utslippet, har kunnskap om hvilket utslipp som faktisk utløses, og kan sammenligne handlingsalternativer. For å få til dette, må klimagassutslipp integreres i økonomistyringssystemene. I første omgang mener vi at utslippstall må integreres i reiseregningssystemet. På den måten kan den enkelte arbeidstaker se hvilket utslipp reisen genererte, og embetet kan gjøre uttrekk i forbindelse med økonomirapporteringer i løpet av året. Hver avdeling vil da ved starten av året få tildelt en pott penger og en pott utslipp til sin reisevirksomhet. Slik kan det legges til rette for at klimagassutslipp kan bli premisgivende for vår reisevirksomhet på lik linje med økonomi.

Vi oppfordrer KMD til å ta nødvendige initiativ overfor FMFA og DFØ for å sørge for at slike tilpasninger i reiseregningssystem og økonomisystem blir utviklet så snart som mulig. Dette vil være et effektivt og billig klimatiltak som kan implementeres bredt i staten og ellers i arbeidslivet.

For 2020 forventer vi reduserte klimagassutslipp fra transport både internt og for Agder som region som følge av kraftig redusert reisevirksomhet. Vi forventer også reduserte utslipp fra energibruk, da vinteren 2020 var uvanlig varm.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Interne forhold

Som allerede nevnt satte innflyttingen i nye lokaler i Arendal oppunder jul 2020 sluttstrek for de omstillingene som tok til med sammenslåingsvedtaket fra høsten 2014. Embetet har siden sammenslåingen hatt Kristiansand og Arendal som to likeverdige kontorsteder, men med Arendal som fylkesmannens hovedkontor og etter hvert stadig tydeligere tyngdepunkt. Utfordringene rundt cellekontor vs. nytt arbeidsplasskonsept, og inngåelse av individuelle avtaler om flyttevirkemidler etter særavtalene mm. ligger nå bak oss. Fokus i 2020 har vært å føre embetet over i den nye tilværelsen på en god måte. Vi har gjennomført en rekke planlagte grep for å bygge felles kultur og holde alle medarbeidere sammen og motiverte gjennom perioden. Dette har inkludert bl.a. korte månedlige fredagsallmøter og en noe påkostet serie embetssamlinger med høy faglig kvalitet, som vi var godt i gang med da pandemien rammet.

Jeg synes det er interessant å observere hvordan den påtvungne raske digitaliseringen av arbeidsformer og utstrakt bruk av arbeid hjemmefra i pandemiåret har spilt sammen med omstillingsprosessen. Overgangen fra fredagsallmøte med møtesaler og en del cellekontor sammenkoblet i Skype, til Teamsmøte mellom 150 ulike hjemmekontor, har gått sømløst. Ventelig kommer vi aldri tilbake der vi var. Dette årets erfaringer har tydelig demonstrert hvordan våre medarbeidere og vår type arbeidsplass uten vesentlige problemer kan dra nytte av en enda større fleksibilitet i tid og rom i utførelsen av arbeidet enn vi trodde før. Det er sannsynligvis store vinn-vinn effekter å ta ut her også i framtida, etter pandemien, for både ansatte og arbeidsgiver. Praktisk mulighet til å rekruttere medarbeidere fra et større omland vil eksempelvis være en vesentlig sak for vårt embete.

Samtidig er det også blitt tydelig for alle hvor viktig fellesskapet på arbeidsplassen er. Vi trenger å møtes for trivsel og arbeidsglede, for i neste omgang å sikre kreativitet, erfaringsoverføring og utholdenhet i produksjonen. Man kan håpe og tro at viljen til å investere i arbeidsfellesskapet har økt hos alle medarbeidere. Vi ser derfor med stor forventning fram til å kunne prøve ut det nye aktivitetsbaserte arbeidsplasskonseptet fullt ut når pandemien er passert. Vi vil også ganske sikkert ta opp igjen tråden fra de vellykkede personalseminarene vi hadde i 2018 og 2019, og seminarserien som ble stanset av koronautbruddet.

En merkbar nedbemanning som Agder har fått med den nye budsjettfordelingsmodellen, kan lett gi negative reaksjoner i en organisasjon. Jeg har derfor vært svært tydelig på at dette må gjøres til en mer omfattende omstillingsprosess, hvor vi kan trekke inn kreative elementer og nye arbeidsmåter som forebygger negativt fokus. Embetets visjon «Vi styrker Agder» vil i denne sammenhengen innebære at vi tenker på hvordan vi kan jobbe annerledes slik at vi leverer like godt som før, men med lavere ressursinnsats.

Det er likevel ikke til å komme utenom at embetet vil måtte gjøre noen smertefulle prioriteringer fra 2022 og framover. Jeg antar at med rettsikkerhetsoppdraget definert som embetets kjernevirksomhet, vil klagesaksbehandling og tilsyn fortsatt måtte gis høy prioritet. Den planlagte koblingen av alle våre oppdrag mot FNs 17 bærekraftsmål vil også være en styrke og et nyttig verktøy når knappe ressurser skal fordeles mellom de ulike sektorer og arbeidsoppgaver.

Eksterne forhold

Fylkesmannen er, og skal fortsatt være, både en rettsikkerhetsgarantist og en kompetanseressurs for kommuner og innbyggere i vår region. Verdien av den høye tilliten i det norske samfunnet har blitt mye omtalt i 2020, til dels i kontrast til problematiske hendelser og utviklingstrekk som har dominert i internasjonale nyheter. Vi ser at svekkelse av tradisjonelle media, splittede befolkninger og falske nyheter i økende grad synes å rokke ved demokratiets grunnforutsetninger i mange land. Dette øker viktigheten av vår rolle som garantist for faktabasert forvaltning og politikkutvikling. Det å etablere en felles forståelse av fakta som grunnlag for kompromiss og samarbeid, er avgjørende for gode løsninger og et effektivt fungerende demokrati i et samfunn som vårt.

Det er derfor gledelig å kunne konstatere at pandemihåndteringen i Norge, som vi har deltatt i, framstår som i stor grad vellykket, og at målinger viser at tilliten til både administrativt og politisk nivå har økt i perioden. Det er en vesentlig oppgave for embetet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys. Heller ikke Norge og Agder er skånet for mulig økt

konfliktnivå framover, ikke minst knyttet til behovet for kraftigere tiltak i klimapolitikken, vern av de siste rester av intakt natur, migrasjon og integrering, og inntekts- og levekårsfordelingen i samfunnet.

Agder har tradisjonelt ligget under landsgjennomsnittet på mange viktige levekårsindikatorer. Selv om tallene nå peker i riktig retning, så er det fortsatt mye arbeid som gjenstår før vi er på landsgjennomsnittet. Som jeg også la vekt på i fjorårets rapport, er det både skuffende og overraskende at vi ser så vidt sparsomme effekter etter flere tiår med målrettet felles innsats. Vi jobber fra embedets side kontinuerlig med å løfte fram levekårsutfordringene i regionen. Det er dekning for å si at problemstillingen er godt forankret både hos regionale og kommunale aktører, og det er grunn til å tro at vi over tid skal kunne se større resultater.

Mye av grunnlaget for å lykkes, er å sikre at ungdommer får fullført sine utdanningsløp. Dette kan i neste omgang sikre dem en plass i arbeidslivet. Fortsatt sliter regionen med alt for mange som baserer sitt livsopphold på støtte fra NAV. På Agder investeres det nå mye i veiutbygging, og vi har spennende etableringer av nye arbeidsplasser i det grønne skiftet. Dette vil ha mange positive effekter også på levekår og likestilling, bl.a. fordi det bidrar til en utvidelse av arbeidsmarkedene og økt sysselsetting i regionen.

Samtidig, eller nettopp i lys av denne sterke investeringstakten, har det blitt mer og mer tydelig at vi har to vesentlige utfordringer i forhold til miljømessig bærekraft innen FNs 17 bærekraftsmål – klima og naturmangfold. Det er av helt vesentlig betydning at vi framover velger tiltak som bidrar til samtidig oppnåelse av begge disse. Hvis vi velger tiltak i det grønne skiftet som er isolert sett gode for klima, men ødeleggende for naturmangfoldet, vil ikke omleggingen være bærekraftig på sikt. Nedbygging av uberørt natur er også i seg selv negativt for klima.

Vi har i 2020 deltatt aktivt i det regionale partnerskapet sammen med kommuner, fylkeskommuner og regional stat, og bidratt til å løse felles utfordringer i regionen. Vi har prioritert planarbeidet knyttet til de store vegprosjektene i landsdelen, og bistand til kommunene i pandemihåndteringen på alle våre felt. Det er derfor min oppfatning at embedet har løst sine oppgaver tilfredsstillende også dette året.

1.4 Andre forhold

I 2020 hadde Agder to fysiske besøk fra Kongehuset og et digitalt møte. Fylkesmannen gjennomførte oppdragene i henhold til protokoll i godt samarbeid med Slottet.

15. mai 2020: H.K.H. Kronprinsen og Kronprinsessen gjennomførte et hyggelig nettmøte med 19 barn fra tredje og fjerde trinn ved Fjellgardane skule på Hovden i Setesdal. De snakket sammen om hvordan skolehverdagen var under korona og hvordan barna ville feire årets 17. mai. Barna fortalte at de skulle feire dagen i slalåmbakken, og spise så mye is de orket. Til slutt var det elevenes tur til å spørre kronprinsparet hvordan det er på Slottet og hvordan de skulle feire dagen.

5. juni 2020: H.K.H. Kronprinsen besøkte Agder i anledning «Verdens miljødag» og inngang til «Havets tiår»

Korona-situasjonen gjorde at Kongehuset reduserte antallet besøk etter at de omfattende tiltakene ble innført i mars. Da Kongehuset gjenopptok sine besøk til kommunene, følte vi oss beæret over at H.K.H. Kronprins Haakon valgte å besøke Agder som første fylke. Besøket ble lagt til Havforskningsinstituttet (HI) i Flødevigen i Arendal. Kronprinsen ble ønsket velkommen av fylkesmannen sammen med ordfører i Arendal, Robert Comels Nordli, politimester i Agder politidistrikt, Kirsten Lindeberg og havforskningsdirektør Sissel Rogne, samt forskningssjef Jan Atle Knutsen og forsker Even Moland.

Kronprinsen ble orientert om Flødevigen, kystprogrammet og Raet nasjonalpark. Den skadelige algeoppblomstringen som tok livet flere tonn oppdrettsfisk i 2019 var neste tema, inkludert arbeidet med overvåking av algeforekomster. Kronprinsen fikk selv studere alger i mikroskop fra vannprøver. Det ble deretter vist frem modeller for havstrømmer. Kronprinsen fikk deretter anledning til å selv å trekke en leppefisk-teine og scanne fisken for identifisering.

Kronprinsen, med et begrenset følge tilpasset smittevernet, steg deretter om bord i forskningsskipet G.M. Dannevig. Om bord ble det gitt en orientering om pågående miljøovervåkingstokt. I det lokale hummerreservatet halte Kronprinsen selv opp en hummerteine, før fartøyet gikk mot uthavnen Merdø, der det ble vist eksempler på opprydding av teiner og annet fiskeredskap som bedriver «spøkelsesfiske». Under lunsjen om bord fikk følget bl.a. servert lokalfanget røkt ål. Turen ble avsluttet med orientering om HI's unike tidsserie av strandnottrekk.

Fylkesmann, ordfører, politimester og direktør for HI tok avskjed på brygga.

10. september 2020: H.K.H. Kronprinsen besøkte Flekkefjord som en del av en rekke besøk langs kysten med Kongeskipet, med korona som tema.

Kongeskipet ble tatt i mot ute i fjorden av lokale båter. HKH ankom Tollbodbrygga med sjalupp, og ble tatt imot av fylkesmannen sammen med havnedirektør Terje Aamot, ordfører i Flekkefjord, Torbjørn Klungland og politimester i Agder politidistrikt, Kirsten Lindeberg.

Tema for besøket var gitt av Slottet, og for Agder var temaet «Kommunikasjonsutfordringer under pandemien og medias rolle». Kort spaseretur ledet følget til Avisen Agder, der redaktør Kristen Munksgaard orienterte om avisen, før det ble uformelle samtaler med redaksjonen og de ansatte.

Følget fortsatte til "Spira kultursenter" der det var satt i sammen et panel av ulike aktører som har arbeidet med kommunikasjon og informasjon under pandemien: Ordfører i Sirdal Jonny Liland, redaktør i Avisen Agder Kristen Munksgaard, nyhetsredaktør i Fedrelandsvennen Jonas Olsen Mjaaland, journalist i NRK Sørlandet Siv Kristin Sellmann, kommunikasjonssjef i Agder politidistrikt Svein Enersen, kommunikasjonssjef ved Universitetet i Agder Øivind Moen Eskedal, kommunikasjonssjef ved Sørlandet sykehus helseforetak Signy Svendsen, kommunikasjonssjef i NAV Asle Stalleland, samt rådgiver for flerkulturell dialog i Kristiansand kommune Kim Henrik Gronert.

Etter en god samtale og erfaringsdeling om kommunikasjonsutfordringene under pandemien, fikk HKH med følge på veien ned til brygga en orientering

om kunstprosjektet «Rød løper».

Fylkesmann, ordfører, politimester og havnedirektør tok avskjed på Tollbodbygga.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Arendal, 25 februar 2021

A handwritten signature in blue ink, reading "Stein A. Ytterdahl". The signature is written in a cursive style with a large initial 'S'.

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Fylkesmannen er statens, dvs. Kongens og Regjeringens, representant i fylket. Fylkesmannen er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men utførte i 2020 faglige oppdrag for 11 departementer og en rekke direktorater og tilsyn. Fylkesmannen har også oppgaver for Kongehuset.

Fylkesmannen er både en stillingstittel (person) og en etat. Fylkesmannsambetet er administrativt en del av den sentrale statsforvaltningen, og følger samme ordninger og regelverk som departementer og direktorater. Fylkesmannsordningen har røtter tilbake til amtmennene midt på 1600-tallet.

Fylkesmannens rolle og oppgaver beskrives i dag gjennom Fylkesmannsinstruksen med endringer sist i 1999, i tillegg til de årlige styringsdokumentene.

Fylkesmannen skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp, og skal ifølge instruksen "med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd".

Fylkesmannen har en svært bred portefølje og mange ulike oppgaver. Embetets rolle kan beskrives gjennom de fire hovedoppgavene som er angitt i våre styrende dokumenter:

- **Sektormyndighet og iverksetter.** Fylkesmannen er regional sektormyndighet for flere departementer på en rekke viktige politikkområder.
- **Rettsikkerhetsmyndighet.** Fylkesmannen skal sørge for rettsikkerheten for den enkelte innbygger, virksomhet og organisasjon ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivare tatt i forvaltningen. Vi er klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene.
- **Samordningsmyndighet.** Fylkesmannen skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylkene. Vi har et særlig ansvar for å samordne statens styring av kommunene.
- **Informasjonsformidler og tilbakemelding.** Fylkesmannen skal holde sentrale myndigheter orientert om viktige spørsmål i fylket og om hvordan nasjonal politikk virker i vår region. Vi skal også formidle relevant informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

Embetet har løpende kontakt andre embeter på alle nivå i organisasjonen, og utveksler erfaringer og ideer med andre fylker. Gjennom 2020 har kontakten blitt preget av pandemien, med stor grad av digital samhandling og få fysiske treffpunkt. Dette har preget arbeidet både på formelle arenaer som styringsdialogen og fylkesmannsmøtene, AU for fylkesmennene, og i de nye samarbeidsorganene med Fylkesmennenes fellesorganisasjon (FMFA) på det administrative området. Pandemien har også påvirket prioriteringer og arbeidsform i de ulike faglige nettverkene vi er med i. Det kan synes som både digital møteform i seg selv, og trykket i selve krisehåndteringssituasjonen, har trukket i retning av flere felles arenaer mellom sentralt nivå og alle 10 embeter samtidig. Det bør ha lagt et godt grunnlag for videre harmonisering og erfaringsutveksling mellom embetene.

Fylkesmannen er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er totalt sett embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Både embetsledelsen og avdelingsdirektørene prioriterer kommunedialogen svært høyt, og bruker mye tid på dette. I 2020 har dialogen vært preget av krisehåndteringen og fokus på de viktigste og mest aktuelle oppgavene for kommunene. Våre faste samlinger for ordførere og rådmenn mm. har i år vært digitale konferanser. Vårt mål er fortsatt å besøke alle kommuner i heldags møte en gang i hver valgperiode.

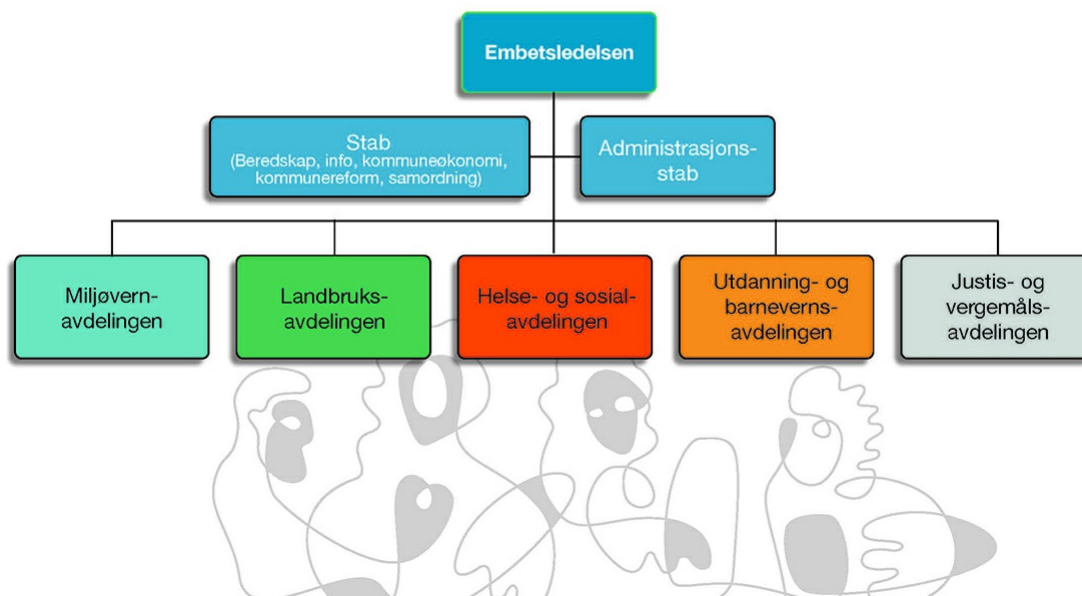
Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er bl.a. helseforetaket, fylkeskommunene, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater. Vi samarbeider også tett om samordning av den statlige tilsynsaktiviteten, og har dette året hatt løpende fokus på å ballansere tilsynstrykket i forhold til den mer operative krisehåndteringen på alle nivåer og områder.

2.2 Organisasjon og ledelse

Fylkesmannen i Agder

Organisasjonskart 2020

Fylkesmannen i Agder er nå samlokalisert i nye lokaler i Arendal. Vi hadde første arbeidsdag i nytt bygg 18. desember 2020. Med dette er en seks år lang overgangsperiode for de to tidligere fylkesmannsembetene i Aust-Agder og Vest-Agder sluttført. Embetet hadde også gjennom 2020 Kristiansand og Arendal som to likeverdige kontorsteder, men med Arendal som fylkesmannens hovedkontor.

I 2020 hadde embetet 166 ansatte og disponerte 156 årsverk. Om lag 40% av medarbeiderne har hatt sitt daglige kontorsted i Kristiansand og om lag 60% i Arendal. To verneområdeforvaltere har hatt eksterne kontorer i hhv. Sirdal og Valle kommuner.

Dagens organisering har vist seg hensiktsmessig, og det er ikke gjennomført organisasjonsendringer i 2020. Vi har 5 ordinære fagavdelinger ledet av en avdelingsdirektør. Beredskap, samordning, kommuneøkonomi og kommunedialogen ellers er organisert i stab. Gjenværende del av administrasjonsavdelingen er nå organisert som en stab. De enkelte fagavdelingene er organisert i faggrupper med faggruppelider. Faggruppeliderne har en faglig koordineringsrolle, men ikke personalansvar.

Samarbeid på tvers av avdelingene er vektlagt ved innplassering av de ulike faggruppene i det nye bygget i Arendal. Vi mener dette vil medføre en mer matriseorientert arbeidsmåte, og redusere behovet for en tradisjonell OU-prosess. Arbeidet med å søke gevinster av det nye arbeidsplasskonseptet vil bli fokusert framover. Fylkesmannen gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Fylkesmannen i Agder fikk totalt en tildeling på kr. 139 443 000 i 2020. Til tross for innføring av ny budsjettfordelingsmodell, og nedtrekket den medfører for vårt embete, er dette en vesentlig økning sammenlignet med 2019. Økningen skyldes at vi fikk overført ca. 7 mill. fra 2019, og fikk kompensert 1 mill. til dekning av dobbel husleie i forbindelse med flytting til nye lokaler. Årsaken til det store overføringsbeløpet er at vi de siste årene, gjennom stram budsjettstyring, har avsatt midler til planlagt flytteprosess i 2020.

Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 0525 post 01 utgjør 78,7 % mot 82,6 % i 2019. Også sammenlignet med flere andre embeter ligger lønnsandelen vår lavere i 2020. Igangsatt prosess for tilpasning til ny budsjettfordelingsmodell, samt flytting og innkjøp av møbler og utstyr på slutten av 2020, er i hovedsak årsaken til økning i andre driftsutgifter.

Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 18,7 %. Tar vi hensyn til innbetalt husleie fra FMFA på kr. 1,9 mill. vil husleieandelen utgjøre 17,3 % av driftsutgiftene. Sammenlignet med andre embeter har Agder en høy andel som benyttes til husleie. Dette skyldes at vi også i 2020 har betalt full husleie på begge kontorstedene etter de gamle embetenes leieavtaler, samt at vi for desember også betalte husleie for de nye lokalene, og at vi fikk en vesentlig merkostnad i forbindelse tilbakestilling av lokalene vi leide i Kristiansand.

Vi følger retningslinjene for administrativ kostnadsdekning.

Med henvisning til flytteprosessen mot slutten av 2020 og tilpasning til ny budsjettfordelingsmodell, har vi også i 2020 hatt en stram økonomistyring i

embetet. Koronapandemien har medført lavere aktivitet på flere områder, vi fikk refusjon for omsorgsdager, rimeligere flytting enn forventet og tilbakebetaling av for mye innbetalt felleskostnader, har medført et budsjettavvik på 3,2 %.

Antall journalposter i 2020 var til sammen 93 070, herav 53 819 i ePhorte og 39 251 i vergemåls-ePhorte. Det innebærer en økning på 420 journalposter sammenlignet med 2019. Økningen har vært i førte journalposter i ePhorte.

Fylkesmannen i Agder hadde i 2020 et sykefravær på 2,82 %. Dette er svært lavt sammenlignet med de siste årene hvor sykefraværet har vært på mellom 4 % og 5 %, og er også lavt sammenlignet med andre embeter.

Lønnsnivået for kvinner ligger fortsatt under lønnsnivået til menn. Sammenligner vi med 2019, ser vi at det totalt i virksomheten har vært en økning i lønnsnivået til kvinner i forhold til menn, fra 90,6 % i 2019 til 93,4 % i 2020. Sammenlignet med andre embeter er vi omtrent på gjennomsnittet.

Vi har hatt en økning i turnover sammenlignet med 2019, uten at vi skiller oss vesentlig ut sammenlignet med andre embeter. Årsaken til økningen kan ha sammenheng med samlokaliseringen i Arendal fra desember 2020. I 2020 hadde vi 12 medarbeidere som sluttet grunnet pensjonering, dette er vesentlig flere enn det vi har hatt de senere årene.

Fylkesmannen i Agder hadde ved utgangen av 2020 166 medarbeidere, 107 kvinner og 59 menn. Vi har hatt en stor reduksjon i andel medarbeidere over 60 år, fra 26 % i 2019 til 19 % i 2020. Ved utgangen av 2020 hadde vi 8 midlertidig ansatte, 4 kvinner og 4 menn. Dette er færre enn det vi har hatt tidligere, noe som blant annet forklares ved at vi har få medarbeidere ute i permisjon.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	4 433.0
Budsjettavvik (%)	3.2 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	135 085.0
Lønn 052501	106 251.0
Lønnsandel av driftsutgifter	78.7 %

Husleie

Husleie (tusen kr)	25 301.0
Husleie (% av driftsutgifter)	18.7 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	93 070	53 819	39 251

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2020
052501	137 098
052521	3 693
Post 01 (unntatt 052501)	27 380
Post 20-29 (unntatt 052521)	128 171
Post 30-39	14 771
Post 40-49	0
Post 60-69	124 807
Post 70-79	34 402
Post 80-89	4 752

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 096.6
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2.8 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	148.8
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	1.1 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	947.8
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	3.7 %
Antall legemeldte sykedager for menn	84.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	0.6 %
Avtalte arbeidsdager for menn	13 104.3
Antall legemeldte sykedager for kvinner	738.7
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	2.9 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	25 805.1
Antall egenmeldte sykedager for menn	64.8
Prosent egenmeldte sykedager for menn	0.5 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	209.1
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	0.8 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	107.0	64.5 %	59.0	35.5 %	603 873.0	646 412.0	93.4 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	4.0	50.0 %	4.0	50.0 %	919 516.0	1 042 809.0	88.2 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	6.0	50.0 %	6.0	50.0 %	820 489.0	850 346.0	96.5 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	51.0	60.0 %	34.0	40.0 %	607 572.0	614 868.0	98.8 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	45.0	76.3 %	14.0	23.7 %	545 258.0	570 346.0	95.6 %
Kategori 5: Kontorstillinger	1.0	50.0 %	1.0	50.0 %	490 600.0	482 200.0	101.7 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger							
Kategori 7: Lærlinger							

I tallene for gjennomsnitt årslønn for menn er det med to ass.fylkesleger, hver i kun 30 % stilling.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2020
Totalt antall årsverk	155.8
Totalt antall årsverk for kvinner	100.6
Totalt antall årsverk for menn	55.2
Totalt antall årsverk for faste stillinger	149.0
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	6.8
Sum andel administrasjon	6.3 %
Økonomi	4.1
Lønn	0.8
Personal	1.8
Resepsjon/sentralbord	2.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	1.1
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Vi har oppført 1,1 årsverk på andre administrative oppgaver, her er ført opp tid som medgår til ledelse (0,7) og ivaretagelse av alt som har med posttjenesten (0,4) i embetet.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2020
Turnover i prosent	9.9 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	171.0
Totalt antall ansatte som sluttet (ekskludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	17.0
Totalt antall ansatte som sluttet	31.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	12.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	19.0

HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2020
Sum antall ansatte	166
Antall kvinner	107
Antall menn	59
Sum antall deltidsansatte	21
Antall deltid kvinner	15
Antall deltid menn	6
Sum antall midlertidige ansatte	8
Antall kvinner, midlertidig	4
Antall menn, midlertidig	4
Sum antall ansatte med personalansvar	8
Antall kvinner, personalansvar	4
Antall menn, personalansvar	4
Sum antall ansatte	166
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	10
Antall ansatte 30 - 39 år	32
Antall ansatte 40 - 49 år	50
Antall ansatte 50 - 59 år	42
Antall ansatte over 60 år	32
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	24
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	474
Antall kvinner i foreldrepermisjon	4
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	26
Dagsverk foreldrepermisjon menn	393
Antall menn i foreldrepermisjon	3

I antall deltidsansatte har vi også tatt med ansatte som jobber deltid kombinert med uføretrygd, i alt er det 4 medarbeidere.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samlet vurdering

Formidling og oppfølging av nasjonal politikk i Agder har også i 2020 vært en hovedoppgave for alle embedets fagavdelinger og faggrupper. Vi vurderer at statlig politikk og målsettinger i hovedsak er godt kjent både i kommunene og helseforetaket mm., og til dels også i befolkningen ellers. Den samlede måloppnåelsen vurderes derfor som god.

Arbeidet har i dette året åpenbart vært preget av pandemi-håndteringen. Kontakten med alle våre nå 25 kommuner vært ekstra tett. Krisehåndteringen sammen med helt nødvendig prioritering av rettssikkerhets-oppgavene, har begrenset hvor mye ressurser som kan brukes på faglig utviklingsarbeid og forebyggende tiltak.

Arealpolitikk og planarbeid

Arealplanfeltet er et stort, viktig og krevende arbeidsfelt med stor politisk oppmerksomhet, både for kommunene og fylkesmannen. Det er vår oppfatning at den nasjonale politikken innen arealforvaltning, by- og samfunnsutvikling er godt kjent i kommunene, men at det fortsatt er svært krevende å sikre at politikken reflekteres godt i de konkrete planer og beslutninger.

Arealplanarbeidet ved embedet er tverrfaglig, og har solid forankring i avdelingsledelse og embetsledelse. I embedets dialog både med politisk og administrativt nivå i kommunene har bærekraftig og trygg arealbruk stort fokus. Som del av vår daglige saksbehandling av ulike arealplaner utøver vi skriftlig og muntlig veiledning om nasjonale forventninger og retningslinjer til både offentlige etater og private aktører. Vi opplever at vår dialog med kommunene med tidlig og tydelig deltakelse i planprosessene i stor grad bidrar til å heve kvaliteten på arealplaner på mange av våre interesseområder, og dermed helt klart bidrar til måloppnåelse. Vi legger også til grunn at denne innsatsen over tid er et viktig bidrag til å styrke kommunenes evne til å arbeide godt med arealplanfeltet. Mange gamle arealplaner og omfattende bruk av dispensasjoner er likevel et varig problem.

Det pågår eller varsles nå en rekke store utbyggingsprosesser på Agder, som nye store veger og etablering av minst en stor batterifabrikk, kanskje flere. Prosjektene har mange åpenbare ønskede og positive virkninger for samfunnet, men innebærer også store arealbruksendringer som åpenbart vil medføre negative klima-avtrykk og betydelige tap av natur. Dette er nettopp de av FNs bærekraftsmål hvor måloppnåelsen er svakest. Vi deltar nå aktivt i flere store planprosesser i regionen, både i utvida styringsgrupper og ulike arbeidsgrupper. Her arbeider vi målrettet for å bidra til balanse mellom de kryssende bærekraftsmålene i disse samfunns-utviklingsprosessene fremover.

Vi har nå noen års erfaring fra samarbeidet med Nye Veier AS, som fra 2018 har vært en tung aktør som byggherre og tiltakshaver i flere meget store veisaker på Agder. Det er vår tydelige erfaring at den svært ambisiøse fremdriften og øvrige organiseringen av disse prosjektene skaper krevende utfordringer med å sikre de interesser vi er satt til å ivareta.

Jordvern står høyt på dagsorden i kommunedialogen, og i møte med næring, samferdselsmyndigheter og andre interessegrupper. Vi opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. Tallene for 2020 viser en betydelig oppgang i omdisponering av dyrka mark sammenholdt med de foregående år. Store vegprosjekter hvor Nye Veier og Statens Vegvesen er utbyggere er hovedårsaken til dette. I de store veiprojektene har byggherre og fylkeskommunen stor innflytelse på trasévalg, og dermed på av tapet av dyrka jord.

Vi har stort fokus på å ivareta barn og unges interesser og folkehelse i arealplanleggingen, med faste fagressurser fra helse- og sosialavdelingen. Tall fra Ung Data og annen kunnskap brukes inn i våre innspill for å fremme det systematiske arbeidet rundt barn og unge. Videre har vi stor oppmerksomhet på gode oppvekstmiljø, sosiale møteplasser (lek/grøntareal), trygge skoleveier, tilrettelegging for gode kollektivknutepunkt med sykkel/moped parkering mm. Vi opplever at arbeidet vårt bidrar til klar økning i kvaliteten på arealplaner for disse interessene i mange saker, og dermed er et viktig bidrag til måloppnåelse.

Vi har i 2020 satt økt oppmerksomhet på boligsosiale hensyn i planarbeidet gjennom etablert regional velferdsarena sammen med aktørene i Vestfold/Telemark fylke.

Embedet har i 2020 fortsatt å prioritere forebyggende tiltak for å sikre kort saksbehandlingstid for plan- og byggesaksklager, for å bidra til effektivitet i prosjektgjennomføringen ute i kommunene og i byggebransjen. Trass en mindre økning gjennom året bør nåværende betydelig kortere saksbehandlingstid i klagesakene enn tidligere være en merkbart forbedring for sektoren.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at kommuner, etater og virksomheter som har oppgaver innen samfunnsikkerhet og beredskap er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen på området. Selv om covid-19-håndteringen har tatt mye oppmerksomhet, har vi gjennomført en rekke nettverksaktiviteter der roller og ansvar og nasjonal politikk har blitt satt på dagsorden.

Covid-19-håndteringen har i stor grad dreiet seg om å formidle nasjonal politikk og styringssignaler. Dette har vi gjort gjennom regelmessige møter med kommunene og i Fylkesberedskapsrådet. Vi har opplevd at kommunene i Agder har vært svært lojale mot nasjonale tiltak og i svært liten grad iverksatt egne, strengere tiltak annet enn tidsbegrensede tiltak under lokale utbrudd.

Fylkesmannen har under hele pandemien vært bevisst på mulige samtidige hendelser, men vi har heldigvis vært spart for omfattende slike. Skogbrann i Kristiansand på forsommeren som truet kraftforsyningen, og snøfall med påfølgende kraft- og ekom-utfall i Sirdal kommune på nyåret 2021 har vært

påminnelser om samfunnets sårbarhet for et klima i endring. Gjerdrum-raset var en alvorlig påminnelse om risikoen knyttet til naturutløste hendelser. Betydningen av å ivareta klimatilpasning i arealplanarbeidet øker, og plangjennomganger med dette for øyet er en stadig viktigere oppgave for Fylkesmannen. Oppgaven er utfordrende fordi «trusselbildet» er komplekst, og fordi fagmyndighetene ikke har ressurser til å bidra i tilstrekkelig grad. Hendelser må brukes til å lage enda bedre beredskap. Erfaringer må implementeres i planer og konkrete tiltak. Evaluering etter hendelser er viktig for å ivareta dette, og Fylkesmannens prosjekt for å bedre kvaliteten på evalueringer fortsetter i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Det regionale risikobildet må reflektere klimautfordringene og sårbarhetene i kritisk infrastruktur som kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon. Revisjonen av fylkesROS – ROS Agder – har blitt utsatt pga. pandemien, og vi har som målsetting at et utkast til revidert analyse skal foreligge ved utgangen av første kvartal 2021. Fylkesmannens prosjekt for økt robusthet i kritisk infrastruktur – KEIV-prosjektet – videreføres og vil være et verdifullt bidrag i arbeidet med fylkes-ROS, men også for kommunene i deres ROS-arbeid. For kommunene og regionale aktører er ROS Agder en momentliste for eget arbeid, men skisserer også nasjonale og Fylkesmannens forventninger om hva slags risikobilde som må beskrives.

Totalforsvarsarbeidet har hatt noe redusert fokus i 2020 pga. covid-19-håndteringen, men vil få nytt fokus i 2021. Regionalt planverk er ferdigstilt og i 2020 deltok Fylkesmannen i flere kontaktfora og prosesser sammen med Forsvaret. Oppmerksomheten rundt feltet er derfor opprettholdt og arbeidet med videreutvikling av totalforsvaret regionalt og lokalt vil bli videreført i 2021.

Tilsyn og øvelser i kommunene har vært nedprioritert i 2020 pga. covid-19-håndteringen, men kommunal beredskapsplikt har likevel hatt stort fokus. Kommunenes håndtering av covid-19 har vært god, og kommunenes beredskap har blitt prøvet under en langvarig og omfattende hendelse. Samfunnets evne til å håndtere en omfattende hendelse med redusert tilgang til kraft og elektronisk kommunikasjon har ikke vært prøvet, og vil få fokus under fremtidige tilsyn og øvelser.

Helse- og sosialområdet

På Helse- og sosialavdelingens arbeidsområder har det naturlig nok vært mye fokus på pandemihåndteringen ut mot kommunene. I dette ligger ukentlige, og i lange perioder to møter i uken, med både politisk og administrativ ledelse og ansatte i fagkanalene. Dette har gitt et sterkt fokus på og god forankring av det tverrsektorielle beredskapsarbeidet. Kommunene har gjennom disse møtene fått veiledning på hva som er forventningene fra statlige myndigheter. Kommunale vedtak er fortløpende sendt for gjennomsyn, og kommunene synes i liten grad å ha fattet ulovlige vedtak. Det er vanskelig for befolkningen å skille mellom retningslinjer, anbefalinger og vedtak, og en del misforståelse har oppstått her og særlig hva gjelder besøksreguleringer.

Det langsiktige folkehelsearbeidet basert på kommunale oversiktsbilder er i fokus ved gjennomgang av kommunale planstrategier, og de fleste kommunene synes å arbeide godt med dette. Det er ulikt i hvilken grad vi får alle planer i samfunnsdelen til gjennomsyn, f.eks. planer for rekruttering og kompetanseutvikling. Her er dialogmøter av stor verdi. Dette er fulgt opp jevnlig i flere kanaler:

- ved utlysning av tilskuddsmidler, der vi årlig arrangerer en fagdag for kommunene
- i arbeidet med "Leve hele livet"
- gjennom regional koordineringsgruppe (RKG) for velferdsteknologi
- gjennom utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) og Helsefelleskapet

Innen psykisk helse har det vært fokus på etablering av FACT-team med gode resultater, og pakkeforløp, der det fortsatt gjenstår en del. Involvering av brukere ved planlegging av tjenester synes å ha fått større oppmerksomhet.

Fylkesmannen v/fylkeslegen er representert i Helsefelleskapet, som er en motor og nerve for gjennomføring av statlig politikk i samhandlingsfeltet mellom første- og andrelinjen. Etablering av flere LIS 1 - stillinger er en stor utfordring, og det er nødvendig å ha et større fokus på utvelgelse av slike til de kommunale stillingene for å bidra til bedre rekruttering til fastlegestillinger.

Vi har sterkt fokus på boligsosial handlingsplan «Bolg for velferd». Det er etablert et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold/ Telemark i samarbeid med Husbanken, kommunene, KS, fylkeskommunen og Fylkesmannen, som vi for tiden leder. Vi har godt samarbeid med Husbanken omkring boligbygging. Boligsosiale hensyn, universell utforming, hensyn til barn og unge, og overordnet folkehelsehensyn er områder som er godt integrert i embetets arealplanarbeid.

Barn og unge

Dette året har i stor grad vært preget av pandemien. Det har vært stor oppmerksomhet på tilbudet til barn og unge i krisehåndteringen. Sentrale signaler har gått på at denne gruppen ikke skal oppleve for stor tiltaksbyrde, og at tjenestene skal foregå mest mulig normalt. Etter at smittevernveilederne for barnehage og skole ble innført, har det blitt enklere å utforme smittevernet i hver kommune. Det er i tillegg blitt stor oppmerksomhet på de sårbare barn og unge. Denne gruppen har fått spesielt tilrettelagte opplegg, fordi de har stort behov for den sosialiseringsarenaen som finnes i barnehager og skoler.

Agder har ikke hatt et stort smittetrykk gjennom 2020. Det var likevel dramatisk for mange da skoler og barnehager i mars og april ble nedstengt for de langt fleste. Lærerne har måttet tilpasse seg nye arbeids- og kontaktformer. De har både måttet være fysisk tilstede, men også forholde seg til elever med hjemmeundervisning. Det har også vært en del lærere som selv er i sårbare grupper, og ikke har vært til stede i barnehager og på skolene. Dette har ført til økt belastning på andre.

Kunnskapsløftet ble innført høsten 2020. Dette er et utviklingsarbeid som foregår på forskjellige plan. Vi registrerer at det er mange som jobber godt etter nytt planverk, mens andre i mindre grad synliggjør dette gjennom sin undervisning.

Tjenestene som skal danne laget rundt barnet, har møtt utfordringer dette året. Når manglende tilstedeværelse og hjemmekontor har vært løsningen, har personalet i mindre grad truffet elevene. Dette er elever som har særlig behov for kontakt og å bli sett. Etter at signalene utover høsten ble tydeligere og at nettopp disse tjenestene fikk større søkelys på seg, melder skoler og barnehager om at dette arbeidet går godt.

Elevenes læringsmiljø skal være trygt og godt. Vår klagebehandling har pågått hele året, og vi har ikke merket større endringer i innrapporterte saker. Vi har endret litt på våre arbeidsformer, men alle elever blir hørt.

Barnevernstjenestene fikk en utfordring da pandemien gjorde det vanskeligere å komme i kontakt med barn og unge på institusjon. Dette har de løst på en fin måte, og vårt inntrykk er at tjenestene har levert på godt nivå gjennom året.

Økosystemer og naturvern - tilstandsvurdering

Tilstanden for Agders økosystemer er svært variabel, men i sum under stort press. Vi er bekymret for fremtidig økt samla belastning på Agdernaturen generelt, som følge av arealkrevende naturinngrep knytta til gjennomgående motorvegutbygging i hele Agder, hyttebygging på heia og i fjellet, og boliger og næringsområder i kyststrøk, samt økende press på «blå» og «grønn vekst» (vindkraft, fremføring av kraftledninger, batterifabrikker, akvakultur på land m.m.) uten at øvrig vekst bremses eller avtar. Utbyggingspresset i den skogklede heisona mellom kyst og høyfjell er klart økende. Det er nå kun helt marginale områder igjen med inngrepsfri natur i Agder (INON). Rovfugl og den sterkt trua hubroen som er avhengig av store naturområder med lite forstyrrelser er under stort press.

Den massive utbyggingen av nye hovedveier som pågår i landsdelen vil påvirke kystnære vassdrag i lang tid fremover. Sulfid-problematikken øst i fylket er vedvarende og svært krevende, med lokalt store negative effekter på vannmiljø.

Vannmiljøet i de store vassdragene på Agder er samtidig radikalt forbedret over mange år gjennom utslippsreduksjoner og vassdragskalking. Laksen er reetablert i alle hovedvassdragene. Vi forventer videre positiv utvikling framover, ikke minst gjennom effektivisering av tiltaksplanen i regional plan for vannforvaltning. Samtidig er vi bekymret for det kraftige kuttet i midler til kalking på nasjonalt nivå. Det virker som et paradoks at man starter FN's tiår for naturrestaurering med å kutte 11 millioner i det mest vellykkede restaureringsprosjektet vi kjenner til i Norge.

De marine økosystemene har hatt en lite gunstig utvikling. Det er en tydelig og langvarig tilbakegang i biodiversitet og produktivitet i kystfarvannene våre. Høy tilførsel av organisk materiale til våre fjordområder gir oksygenvinn i dypvannet og områder med død fjordbunn. Forvaltningen av naturmangfold i sjø i Norge er sterkt knyttet til utviklingen til enkelte kommersielt interessante arter, som begrenser muligheten til å nå nasjonale bærekraftsmål for kystvann. Mange av sjøfuglene er i "fritt fall", og vi er spesielt bekymret for makrellerna som er nær forsvunnet som hekkefugl i løpet av få år. Årsakene til utviklingen for tema antas å henge nært sammen med dårlig tilstand for marine kyst-økosystemer, historisk lave bestander av kysttorsk, nedgang i tårebestandene og høy beskatning blant annet på leppefisk, som er viktig føde for mange sjøfugl. I tillegg utgjør villminken en stor trussel for sjøfuglbestanden.

Myr og våtmarks-arealer er i tilbakegang. Betydelige arealer med myr og våtmark forsvinner årlig i store veiprosjekter og andre nye byggeområder. Aktiv svekkelse av kapasitet til karbonlagring, flombufring/fordrøyning og filtrering av vann står i direkte motstrid til arbeidet med nasjonale mål om å sikre best mulig klimatilpasning og redusere utslipp av klimagasser for fremtiden.

De kulturbetingede naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei har vært høyt prioritert hos oss, og vi har mange forekomster av slåttemark og kystlynghei som skjattes. Intensivert drift i jordbruket påvirker på sin side mange kulturbetinga arter negativt. Vipa har hatt en dramatisk nedgang, og har på få år gått fra å være en karakterart i jordbrukslandskapet til å bli en helt marginal hekkefugl i Agder.

Status for vern av natur er relativt god i Agder. Mye fjellnatur er vernet i vestre del av fylket. Raet nasjonalpark og de store landskapsvern-områdene sør og vest i Agder sikrer noe marint vern, en god del representativ kystnatur og flere "hot spots".

Skogvernet øker jevnt og trutt, og det har tilkommet en rekke nye verneområder i 2020, samtidig som vi har mellom 50 og 100 tilbudte områder i prosess. Mer myr og våtmark, vassdragsnatur og "hot-spot"-områder bør sikres.

Trua arter og naturtyper

Tilstanden for truede arter og naturtyper i Agder er usikker, men inntrykket er at utviklingen følger den nasjonale, negative trenden for en rekke arter og naturtyper. Trua naturtyper og annen "hot-spot"-natur har svak beskyttelse i lovverk, rammeverk og føringer utenfor verneområder.

Forurensning

Vi har fortsatt utslipp og belastning av helse- og miljøfarlige stoffer i Agder, både langtransportert og fra lokale kilder. Agder har en betydelig prosessindustri, som gjennom mange år har arbeidet målrettet for å begrense utslipp og belastninger til det ytre miljø. Det vil imidlertid alltid være noen rest-utslipp som kan gi lokale belastninger bl.a. ved nedsatt luftkvalitet. Alle våre byområder har luftkvalitet som tilfredsstillende anbefalte kvalitetsnormer. Embetet prioriterer en betydelig tilsynsaktivitet mot bedrifter og kommuner for å følge opp lokale forurensningskilder. Avløps- og avfallsbehandling er også viktige områder. Sulfidholdig berggrunn som gir sur avrenning og i verste fall gjør vassdragene livløse, er et vedvarende problem i østre deler av Agder, spesielt i Lillesand.

Vi finner fortsatt rester etter tidligere utslipp i noen av våre fjordsystemer nær tidligere forurensende virksomhet. Det har gjennom mange år vært arbeidet systematisk for å stoppe ytterligere tilførsler og hindre utlekking av miljøgifter fra disse fjordsedimentene. Resultatene er svært gode, og arbeidet fortsetter. Vi forventer at ytterligere fjordområder bl.a. i Lister og Kristiansand vil være tilbakeført til en god tilstand om noen år.

Kommuneøkonomi

Ved inngangen til 2020 var hovedbildet at kommunene i Agder hadde god styring og kontroll over økonomien. Mange av kommunene har fortsatt relativt gode reserver på disposisjonsfond etter flere år med gode regnskapsresultater i perioden 2015-2019. Samtidig har også mange av kommunene utfordringer med å få budsjett og økonomiplan i balanse. Fra 2020 har vi derfor sett en økt bruk av fondsmidler. I planene for 2021-2024 har dette blitt ytterligere forsterket, blant annet pga. en betydelig nedgang i utbytte fra Agder Energi fra 2020 til 2021.

Dialogen med kommunene om kommuneøkonomi ble i 2020 naturlig nok preget av koronapandemien. Ordfører og kommunedirektør-konferanse og lokalt informasjonsmøte om kommuneproposisjonen er avholdt som digitale møter. De årlige skjønnsmøtene som vi gjennomfører i august/september ble

imidlertid arrangert som fysiske møter, og vi benyttet anledningen til å utvide tidsrammen til også å inkludere en dialog om korona-håndteringen med hver enkelt kommune.

Vi har hatt jevnlig dialog med økonomisjefene i kommunene i forbindelse med kartlegginger av økonomiske virkninger og tildelinger av skjønnsmidler for å dekke merutgifter til koronautbruddet. Vi gikk fra starten i dialog med kommunene og informerte om at vi ville avvente tildelingene til etter sommeren og at vi ville legge til grunn rapporterte merutgifter og mindreinntekter, korrigert for besparelser. I samråd med kommunene utarbeidet vi tidlig et rapporteringsskjema, og forsikret oss om at alle kommunene hadde opprettet egne prosjektnummer for å identifisere merkostnader knyttet til korona-håndteringen.

Vi tildelte midler i september og desember. Ved den siste tildelingen valgte vi å legge avgjørende vekt på å ut fra en helhetsvurdering best mulig kunne treffe behovet for kompensasjon i hver enkelt kommune, jf. KMDs føring om å ha et «helhetlig blikk på situasjonen kommunene står i». Vi erfarte at for å treffe best mulig med kompensasjonen var det nødvendig å differensiere skjønnsfordelingen mellom kommunene i relativt stor grad.

Mange viktige størrelser i den samlede kommuneøkonomien har endret seg gjennom 2020, blant annet skatteinntekter, gevinst/tap på finansplasseringer og redusert lønns- og prisvekst. Det er derfor ved inngangen til 2021 usikkert hvilket samlet netto utslag koronautbruddet har gitt på kommuneøkonomien.

Ingen av kommunene i Agder er registrert i ROBEK ved utgangen av året, og antall feilføringer i KOSTRA har blitt redusert med 22%. I 2020 ga vi enkeltkommuner forsterket veiledning, i tillegg til at vi tildelte 2 kommuner skjønnsmidler for å bidra til analyse- og omstrukturingsarbeid for å forhindre ROBEK-innmelding.

Landbruk

Formidling av nasjonal landbrukspolitikk er en av våre hovedoppgaver, og kontakten med kommunene er god. I år har dette i stor grad vært den kommunale landbruksforvaltningen, siden møter med politisk og administrativ ledelse har blitt utsatt/avlyst. Vi har imidlertid hatt flere kurs for politiske utvalg som behandler saker etter jord- og konsesjonsloven. Dette opplever både vi, kommunenes administrasjon og politikere som svært nyttig.

I 2020 ble flere tilskuddsordninger overført til kommunene, og vi har hatt en tett oppfølging av kommunene rundt dette. Vi opplever at veiledning og informasjon er etterspurt, og koronasituasjonens begrensninger på fysiske samlinger er kompensert med hyppigere digital kontakt. Digitaliseringen har gitt oss en effektiv metode å kommunisere på, og bidrar til en mer enhetlig og korrekt forvaltning. Terskelen for å innkalle til digitale møter og felles informasjon er mye lavere, da tidsbruken og reisekostnadene, både for Fylkesmannen og kommunene, er minimale sammenlignet med fysiske samlinger. Dette gjelder spesielt på skogfeltet, både før, under og etter innføringen av ekstra koronatiltak. Jordbruksavtalen definerer mange av våre gjennomgående arbeidsoppgaver, men med forenklede forhandlinger i 2020, ble det stort sett videreføring av eksisterende ordninger. Vi avlyste vår årlige 2-dagers fellessamling for kommunene. Denne ble erstattet med mindre fysiske temamøter om blant annet skogsbilveier, veterinærordningene, produksjonstilskudd og regionalt miljøprogram (RMP).

Planlagte stedlige kontroller hos kommunene ble i 2020 gjennomført som dokumentkontroller grunnet korona-situasjonen, og omfanget i antall forvaltningskontroller ble derfor økt i forhold til kontrollplanen. I og med at kommunen har ansvaret for flere og flere av tilskuddsordningene, har vi ikke så mange kontroller av foretak lenger. Vi må i større grad gjennomføre vårt kontrollarbeid som forvaltningskontroller av kommunene og på den måten kontrollere at kommunene gjennomfører foretakskontrollene som forventet. Det er lett å kontrollere kommunenes kontrollaktivitet, men mye vanskeligere å avdekke kvaliteten på dette arbeidet.

Kontakten med fylkeskommunen har vært prioritert på grunn av overføringen av oppgaver og tilskuddsmidler til landbruket. Kontakt og samarbeid gjennom det regionale partnerskapet, der næringsorganisasjonene og Innovasjon Norge også er med, har fungert godt. "Stafettspinnen" som leder i det regionale partnerskapet er overlevert til fylkeskommunen og vi har benyttet 2020 til å finne våre nye roller.

Arbeidet med beredskap har vært spesielt viktig i 2020. Jordbrukets beredskapsforum, som ble etablert i tørkesommeren 2018, har vært et viktig forum for fortløpende oppdatering av status, utfordringer og erfaringer, og forumet ble i løpet av året supplert med Sørlandets veterinærforening. Landbruksjenester Sør har vært sentrale i å formidle arbeidskraft til bedrifter som ikke fikk inn de utenlandske arbeiderne som de hadde avtale med. Mulighet for å få erstatning for tap som følge av manglende arbeidskraft ved innhøsting, ble svært positivt mottatt, særlig som risikoaflastende tiltak. Det var færre enn antatt som benyttet seg av ordningen og arbeidskraftsituasjonen løste seg bedre enn vi fryktet ved inngangen til sesongen.

Manglende beredskap for veterinærer har vært utfordrende for kommunene. De veterinære vaktdistriktene fikk derfor tildelt ekstra stimuleringsmidler for å sikre tilgangen på dyrehelsepersonell. Også her løste situasjonen seg bedre enn vi fryktet.

Vi har styrket arbeidet innen GIS, Geovekst og AR5. Oppdatert og tilgjengelig kunnskap om arealressursene blir stadig viktigere, noe både koronaen og faren for spredning av fugleinfluensa har aktualisert. NIBIO's jordsmonnkart viser Agders potensiale for produksjon av grønnsaker, potet, bær og korn.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samlet vurdering – embetets samordningsrolle

Vår egen vurdering er at tilstanden på Agder innen samordningsoppdraget kan karakteriseres som «godt samordnet». Arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder har over tid vært vellykket. Det er innarbeidet en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgs-sekretariatene er nå tett og godt.

Agder er i dag en relativt homogen region med 25 kommuner og en fylkeskommune, hvor interkommunalt samarbeid og felles innsats på store utfordringer fungerer relativt godt. Regionplan Agder 2030 legges bredt til grunn for arbeidet. Det er svært sjelden konflikter knyttet til statlige pålegg til kommunene. Vi mener ordningen med at Fylkesmannen samordner statlige inngisler til planer etter plan- og bygningsloven fungerer godt. Som vi vektla

også i fjorårets rapport er det imidlertid generelt en utfordring for Fylkesmannens samordningsfunksjon på fylkesnivå at økende antall statlige etater omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling.

Gjennom 2020 har koronapandemien preget dagsorden både for embetet og kommunene i stor grad. Krisehåndteringen har i seg selv fungert som en omfattende samordningsaktivitet, som har medført ennå tettere kontakt og mer samarbeid både mellom kommunene, mellom kommunene og sykehuset, og med øvrige statlige etater. Selv om tradisjonelle fysiske møter er avlyst av smittevern hensyn, har eksempelvis fylkesberedskapsrådet hatt tette elektroniske møter om pandemien. Internt har vi hatt hyppige (daglige til ukentlige) krisehåndteringsmøter hvor beredskapsstaben og hele ledergruppen har deltatt.

Embetet har også i dette året hatt fokus på samordning av arbeidet mot barn og unge, med 0-24 oppdraget som særlig framhevet. Samordning av arbeidet på helsesektoren både mellom kommunene og i overgangen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten er en vesentlig oppgave som vektlegges løpende. Pandemi-håndtering her gjort dette året annerledes, men arbeidet med koordinering har vært viktigere enn noen gang. Vi viser til øvrige fagkapitler for nærmere omtale.

Samordning av det boligsosiale arbeidet

Vi vurderer at arbeidet for å sikre bredt samarbeid og koordinert innsats i det boligsosiale arbeidet i Agder har gitt gode resultater i 2020. Etableringen av et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold/Telemark med deltakelse på høyeste nivå fra begge Fylkesmennene, Husbanken, NAV fylke, Bufetat Sør, og to bykommuner, er et viktig skritt. Rådet vil gjennom å samordne regionale aktører i møte med kommunene arbeide for bidra til å løse kommunenes sammensatte velferdsutfordringer innen integrering, folkehelse, helse -og omsorgstjenester, barn og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og boligsosiale forhold. Det er også tett samarbeid med fylkeskommunen, Universitetet i Agder, og ikke minst sykehuset gjennom Helsefellesskapet.

Oppgaven med å sikre særlige tiltak for vanskeligstilte barnefamilier, og personer med behov knyttet til rus og psykisk helse, i det løpende arealplanarbeidet i kommunene, er som før helt sentral. Vi har da fokus på differensiert boligbygging, med sosiale møteplasser, og ser etter forhold som kan påvirke sosial integrering og segregering.

Samordning av tilsyn

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket, og tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Denne konklusjonen bygger på at arbeidet over lengre tid har hatt en fast organisering og framdrift. Samtidig gir kommunene gjennom tett kontakt i vår kommunedialog i all hovedsak positive tilbakemeldinger.

Ett av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsyn. I tillegg stiller den nye kommuneloven krav til alle statlige tilsynsmyndigheter om å ta hensyn til både det samlede statlige tilsynet, og til relevante forvaltningsrevisjoner i kommuner og fylkeskommuner. Med utgangspunkt i Tilsynsforum, tilstreber vi derfor et tett og godt samarbeid med kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene.

Kontrollutvalgssekretariatene registrerer planer for forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen. I 2020 fullførte vi sammen med kontrollutvalgssekretariat og kommunerevisjon et pilotprosjekt om samarbeid ifbm. deres risiko- og vesentlighetsvurderinger for kommunestyreperioden 2019-2023 for to kommuner. Et sluttnotat fra prosjektet er under arbeid.

Internt i embetet har vi «Fylkesmannens tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi «Fylkesmannens tilsynsforum». Her møter også alle andre statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder.

Vi har også hvert år et møte i Tilsynsforum der vi har fokus på erfaringer og læring etter tilsyn. Fagavdelingene følger også opp med erfaringsdeling innen sine sektorer.

Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vår overordnede vurdering er at måloppnåelsen på dette feltet er god hva gjelder samordnet oppmerksomhet på klimahensynet på Agder. Faktisk gjennomføring av tiltak og konkret endring av politikk er likevel fortsatt ikke kommet langt. Gjennom det nye oppdraget om oppfølging av FNs bærekraftsmål, tror vi på bedre tverrfaglige resultater og større utslippskutt, fordi sammenhengene lettere kan tydeliggjøres og forankres under bærekraftsmålene som paraply.

Vi opplever at Agder, særlig på regionalt nivå, har en offensiv tilnærming til klimaarbeidet. Agder var tidlig ute med ambisiøse målsetninger allerede i 2010 i Regionplan Agder 2010. Denne var bl.a. grunnlaget for etableringen av det nå landsdekkende klimanettverket "Klimapartnere". Regionplan Agder 2030 bygger videre på de ambisiøse målsetningene fra 2020-planen. Klimasats er en svært populær og vellykket ordning, som virkelig har satt fart i det kommunale klimaarbeidet innenfor mange ulike fagfelt.

«Klima og det grønne skiftet» er fremdeles et av to satsingsområder i embetet. Vi arbeider aktivt og målrettet som pådriver overfor kommuner og andre i klimapolitikken. Internt har embetet et tydelig fokus på reduksjon av klimagassutslipp innenfor fagområdene arealplan, landbruk og skogbruk og vår øvrige miljøforvaltning. Dette betyr samtidig at klimaarbeid innen øvrige sektorer kunne vært fulgt opp bedre. Kanskje særlig innen helse og utdanning bør klimaarbeidet styrkes.

Vi bruker de statlige planretningslinjene og Nasjonale forventninger aktivt i vår medvirkning i arealplansaker. Vi opplever at medvirkningen i plansaker med tydelige innspill på klimavennlig arealbruk og rett ting på rett plass, gir resultater. Men resultatene sitter langt inne, og innsigelse må mange ganger til. Den løpende arealpolitikken medfører fremdeles et stort arealkonsum, byspredning og mål om utvidede bo- og arbeidsmarkeder, hvilket fører til økt transportbehov. Den omfattende veibyggingen i regionen medfører bedre tilrettelegging for bil, og da kollektivløsninger og gange- og sykkeltiltak ikke har like høy prioritet, økes biltrafikken og følgelig også klimagassutslippene fra trafikk og omdisponering av areal.

Vi mener det er problematisk at gode løsninger for gående og syklende adkomst til kollektivholdeplasser, og plassering av kollektivknutepunkt, er for lavt prioritert i de store veisakene. Den politiske viljen til å bruke arealpolitikken til å ivareta klimahensyn på Agder har fremdeles en lang vei å gå.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen utfører oppgavene relatert til helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket gjennom ulike aktiviteter og tiltak. Etablering og vedlikehold av et bredt beredskapsnettverk med kommuner og regionale aktører er sentralt. Vi legger ansvarsprinsippet til grunn for vårt arbeid, og terskelen for å ta kontakt er lav.

Under covid-19-pandemien har vi samordnet på regionalt nivå gjennom møter i Fylkesberedskapsrådet annenhver uke. Her har det blitt gitt en situasjonsvurdering på overordnet nivå og innen helse og smittevern. Sørlandet sykehus har orientert om status på fast basis og andre etater som NAV og NHO har også presentert sine situasjonsvurderinger med jevne mellomrom. Vi har presisert at Fylkesberedskapsrådet er et forum der aktørene kan be om taletid for å ta opp problemstillinger som ønskes drøftet. Utenom Fylkesberedskapsrådet har det også vært gjennomført en-til-en-møter med bl.a. NAV og Sørlandet sykehus.

Utenom Fylkesberedskapsrådet samordner Fylkesmannen gjennom Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder. ROS Agder er også et verktøy for samordning. Analysen skal revideres i 2021. Fylkesmannen opplever det som utfordrende å involvere eksterne aktører i utarbeidelse og oppfølging av ROS Agder.

Agder er et enhetlig fylke der aktørenes geografiske grenser i stor grad er overensstemmende med fylkesgrensen. Det er en utfordring for Fylkesmannens samordningsfunksjon når etatene omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Det at alle aktører har god kunnskap om fylket er avgjørende for effektiv samordning i alle faser av beredskapsarbeidet. I 2020 hadde vi møte med Statens vegvesen, som har en funksjonell inndeling, der problemstillinger rundt dette var tema.

Liv og helse vil være tema i de fleste hendelser, og derfor er fylkeslegen fast representant i Fylkesmannens krisestab, Fylkesberedskapsrådet, og Atomberedskapsutvalget. Tilsynene med beredskapen i kommunene gjennomføres i stor grad sammen med helse- og sosialavdelingen, noe som har vært praksis i mange år. Vi følger opp de kommunene som har behov for veiledning. Vi ser at i noen kommuner er kommunelegen og de helse- og omsorgsfaglige ressursene i for liten grad koordinert med det kommunale planverket. Dette har derfor stort fokus fra embedets side. Internt i organisasjonen sikrer vi at all kommunikasjon er koordinert slik at embedet framstår som en samlet ressurs for omgivelsene.

Fylkesmannens evalueringsprosjekt og KEIV-prosjektet er eksempler på samordnede tiltak for å finne gode helhetsløsninger.

Arbeidet med totalforsvaret krever stor grad av samordning mellom aktørene. I 2020 var det begrenset med aktiviteter rundt totalforsvaret, men vi vil ta dette arbeidet opp igjen i 2021. HV-08s øvelse Gjallarhorn vil være en fin arena for samordning mellom Forsvaret, regionale aktører og kommunene.

CBRNE-beredskap

Det er 22 storulykkesbedrifter og -anlegg i Agder med mulige CBRNE-utfordringer. Disse varierer fra store prosessbedrifter til midlertidige lagre av drivstoff og sprengstoff på de store vegprosjektene. Alle kommunene på Agder er fordelt på fire store, interkommunale brannvesen med robuste ressurser og god kultur for samarbeid ved større hendelser. Vårt inntrykk er at nødetatene i fylket er godt forberedt på CBRNE-hendelser. Fylkesmannen har tett kontakt med både bedriftene og brannvesenene. En større industriulykke er en av de analyserte hendelsene i fylkes-ROS. Det var for 2020 planlagt en LRS-øvelse der scenarioet var CBRNE-relatert, men denne ble kansellert pga. covid-19.

Covid-19-pandemien kan betraktes som en B-hendelse, jf. at Beredskapsutvalget for biologiske hendelser har vært i funksjon under hele perioden.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Samlet vurdering

Fylkesmannens rolle som rettsikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettsikkerhetsoppdraget som embedets kjernevirksomhet. Klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar førsteprioritet ved ressursmangel. Våre tilsyn innen oppvekstsektor med barnevern, helse- og omsorg og samfunnssikkerhet får stor oppmerksomhet i lokale media og til dels riksmidia. Vi må anta at tilsynene kan bidra til å sikre kvalitet og tillit over tid. Vi samarbeider med andre embeter og sentrale etater for kalibrering og læring ved alle tilgjengelige anledninger.

I lys av pandemien og negative utviklingstrekk i flere andre land, har verdien av den høye tilliten i det norske samfunnet blitt mye omtalt i 2020. Pandemihåndteringen i Norge framstår i stor grad som vellykket, og målinger viser at tilliten til både administrativt og politisk nivå har økt i perioden. Det er en vesentlig oppgave for embedet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys.

Som tidligere rapportert har voksende rettsikkerhetsoppgaver over noe tid medført at ressursbruken til faglig utvikling blir mindre enn ønskelig på flere felt, men særlig tydelig innen helsesektoren. Samlet for embedet vurderer vi at måltallene for saksbehandlingstid på de fleste områder blir nådd helt eller i stor grad. Pandemien har påvirket tilsynsaktiviteten sterkt i 2020. På noen felt har antallet gått ned, mens andre felt har kunnet øke antallet gjennom å endre fra fysisk besøk til digital kontroll av dokumenter. Prioriteringene har skjedd i tråd med signaler fra oppdragsgiverne.

Helse- og sosialområdet

Alle frister til behandling av tilsynssaker og klagesaker (rettighetssaker) både på helse- og sosialtjenesteområdene er overholdt i 2020. Antall tilsyns- og rettighetssaker på helse- og omsorgsområdet har økt. Klager på rett til nødvendig helsehjelp fra psykisk helsevern utpeker seg særlig, med nesten en dobling i antall saker.

Grunnet prioriteringer under pandemien er det ikke måloppnåelse på planlagte tilsyn med de kommunale helse-, omsorgs- og sosialtjenester eller spesialisthelsetjenesten. Det har imidlertid vært svært mye fremskutt tilsynsaktivitet overfor virksomhetene, bl.a. med gjennomgang av samtlige 25 kommuners beredskaps(pandemi)planer våren 2020 og vaksinasjonsplaner i desember 2020. Begge deler var et omfattende og krevende arbeid.

I tillegg har vi ført fortløpende forvaltningskontroll med kommunale vedtak, og gjennomført mange dialogmøter og telefonkonferanser med kommunene basert på aktuelle risikobilder eller tiltak som det kunne være grunn til å stille spørsmål ved. Aktuelle tema for oppfølging har vært test- og sporingskapasitet og forventning til tilgjengelighet 7 dager i uka; besøksrestriksjoner i institusjon og boliger med heldøgns omsorg og pleie; og ikke minst oppfølging av tjenestetilbudet til barn og unge gjennom helsestasjon og skolehelsetjeneste. Denne oppfølgingen fra Fylkesmannen har blitt tatt godt imot i kommunene, som opplever en trygghet ved å bli sett, og at noen følger med.

Alle nye tvangstiltak overfor personer med utviklingshemming er fulgt opp med tilsyn, og tilsynet blir foretatt på stedet hvor tjenesten ytes og tvangstiltakene utøves. Prioritering av tilsyn med tvang er basert på informasjon om risikoforhold og på vår kjennskap til kommunene og aktuelle vedtak. Det ble, på grunn av pandemien og nedstenging våren 2020, gjennomført færre tilsyn i 2020 totalt enn i et normalår.

Antall klager på behandling uten eget samtykke er stabilt fra 2019. Vi stadfester cirka 80% av vedtakene. I en periode hadde vi en større omgjøringsprosent, men etter en god dialog med sykehuset erfarer vi at vedtakene nå er bedre begrunnet og vilkårene for bruk av tvang oftere tilstede. Vi har de siste årene lyktes med å redusere saksbehandlingstiden, noe som er viktig for rettsikkerheten til denne pasientgruppen.

På førerkortfeltet har vi kort saksbehandlingstid (1-2 uker) og vi behandlet 977 saker i 2020, herav 436 inndragninger. De øvrige saken er råd og veiledning (303), dispensasjoner og annet.

Barn og unge

Barn og unge følges opp med kontakt med barnehage- og skoleeiere. Kommunene følges opp med egne sektormøter der faglige utfordringer tas opp. Barnevernstjenestene følges også opp med både veiledning, dialogmøter, kompetanseheving og tilsyn. Dette spesielle året har det vært rettet særlig oppmerksomhet mot de sårbare barn og unge. De har særlige rettigheter i forhold til barnehage- og skoleplass ved lokale nedstengninger. Det har derfor vært viktig å identifisere disse elevene, og sørge for at de får det riktige tilbudet. Elever som ikke opplever et trygt og godt læringsmiljø, får oppfølging med klagebehandling hos Statsforvalteren. Her har det vært viktig å bygge kompetanse ute i sektoren, samtidig som vi går inn i enkeltsakene som kommer til oss. Elever med spesialpedagogisk behov får rettigheter etter vedtak. Her utfører vi klagebehandling og følger opp kommunens plikt til å gi spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp. Fylkesmannen har en intern gruppe som jobber med barn- og unges problemstillinger. Her evner vi å se på tvers av sektorene, og har også etablert et ungdomsråd som lyttepost og dialogforum for barn- og unges behov.

Lov- og tilskuddsforvaltning i landbruket

Arbeidet i 2020 er utført etter oppdatert kontrollplan. Denne er basert på risikovurderinger av ordningene koblet mot vår rolle som vedtaksmyndighet eller kontrollorgan. I forvaltningskontrollene ble tema fra riksrevisjonens rapport gitt prioritet og kontrollplanen er bekreftet til Landbruksdirektoratet. Planlagte stedlige kontroller hos kommunene ble i 2020 gjennomført som dokumentkontroller grunnet korona, og antall forvaltningskontroller ble derfor høyere enn planlagt. 20 av 25 kommuner er kontrollert, og det er funnet avvik i to kommuner.

Andre kontroller av veterinærordning, husdyrkonsesjon og tidligpensjon er gjennomført som planlagt, og alle saker er omfattet. Avdelingen planlegger å inkludere samtlige ordninger under Landbruksdirektoratet i samme kontrollplan for en mer enhetlig tilnærming og helhetlig rapportering.

Plan og bygningsloven

Tidsfristen på 12 uker for klager på dette feltet har vært en utfordring for embetet over lang tid, og det var en stor seier at vi etter målrettet arbeid kunne si at vi i 2019 hadde konsolidert en tilnærmet full måloppnåelse. I lys av dette anser vi årets måloppnåelse på 91% av byggesakene som tilfredsstillende hensett til bemannings- og arbeidssituasjonen. Flytting av embetet har bidratt til stor turnover i saksbehandlergruppen, og pandemien har medført hjemmekontor.

Fylkesmannen har i løpet av året mottatt mange henvendelser med spørsmål om veiledning i plan- og bygningsrett. Generell veiledning og informasjon gis både kommuner og enkeltpersoner fortløpende både på e-post og pr. telefon. Det er dessuten gjennomført flere ad hoc møter med kommunene, hvor det ble gitt veiledning i enkeltsaker.

Mot slutten av året fikk embetet tilført ekstra settesaker fra Nordland.

Vergemålsforvaltning

Måloppnåelsen på dette feltet i 2020 er svært god, vi klarer kravene til saksbehandlingstid med til dels god margin.

I 2020 har embetet hatt stort fokus på å utvikle et profesjonelt vergekorps, og arbeidet med kvalitetsutvikling av vergene. Dette bidrar til å øke rettsikkerheten for vergehaverne.

Ved hver opprettelse av vergemål forsøkes det i samspill med vergehaver og dennes støtteapparat å utforme et individtilpasset mandat basert på personens ønsker og behov.

Bosetting og integrering

Fylkesmannens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering, og at tiltak er kvalifiserende for videre utdanning og arbeid. Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen og med NAV Agder. Vi samarbeider om formidling av regelverk og informasjon til kommunene, og implementeringen av ny integreringslov.

Med bakgrunn i lave ankomster, koronasituasjonen og IMDIs fastsatte kriterier for anmodning av kommuner for bosetting, er det flere kommuner i Agder

som i år ikke er bedt om å bosette. Det har i år hovedsakelig vært bosetting av overføringsflyktninger, noe som innebærer at kommunene må bruke noe lengre tid på første bosettingsfase.

Vi har erfart i 2020 at nasjonale myndigheter flere ganger har glemt å informere om sentrale beslutninger som gjelder koronatiltak i voksenopplæringene. Dette har medført at vi har måttet bruke mye ressurser på å svare kommunene, og etterlyse konkretiseringer fra fagmyndighetene.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Kompetanse i oppvekstsektoren

Fylkesmannen vurderer at kompetansen i skole og barnehage i Agder totalt sett er god, sett i en nasjonal sammenheng. Utdanningstilbudet og relativt korte avstander i landsdelen bidrar til dette. Arbeidet med kompetanseprogrammer mm. i sektoren er godt innarbeidet og har god effekt. Det er likevel åpenbare variasjoner mellom kommuner og innenfor de forskjellige områdene. Ofte er de mindre kommunene mest sårbare for å mangle kompetanse.

Embetet har bidratt til etablering av interkommunale nettverk, der regionene står sammen om kompetanseheving. Dette omfatter ordningene DeKomp, ReKomp og Kompetanseløft for spesialpedagogisk ordning i barnehage og skole. Kommunene analyserer enhetene sine og formulerer kompetansebehov. Når dette gjøres i nettverk, finner de sammen fram til gode løsninger, og utfordrer hverandre. En god strategi har vært å etablere piloter som kan gå foran som gode eksempler.

Vi utfører risiko- og sårbarhetsanalyser av aktiviteten på opplærings- og barnevernfeltet i Agder. Tilsynsvirksomheten gir oss et overblikk, mens deltakelse i regionale samarbeid og betydelig veiledningsaktivitet gir oss en utvidet forståelse av tilstanden i kommunene. I 2020 har det vært gjennomført hyppige sektormøter og mange tverrsektorielle møter knyttet til pandemien. Disse har ført til en tettere dialog med kommunene, og gjennom digital samhandling har informasjonsflyten blitt bedret.

Dialogen med sentrale myndigheter har også blitt styrket i 2020. Større møtehyppighet på digitale flater og økt rapporteringsbehov har gjort forholdet tettere til både Utdanningsdirektoratet, Bufdir og Helsetilsynet. Erfaringene herfra er gode og vil kunne brukes også etter at trusselen om smitte er borte.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Arealplanarbeidet ved embetet er tverrfaglig, og har solid forankring i avdelingsledelse og embetsledelse. I embetets dialog både med politisk og administrativt nivå i kommunene har bærekraftig og trygg arealbruk stor fokus. Som del av vår daglige saksbehandling av ulike arealplaner utøver vi skriftlig og muntlig veiledning om nasjonale forventninger og retningslinjer til både offentlige etater og private aktører. Vi opplever at vår dialog med kommunene og deltakelse i planprosessene i stor grad bidrar til å heve kvaliteten på arealplaner på mange av våre interesseområder, og dermed helt klart bidrar til måloppnåelse.

Et klart hovedfokus i vårt planarbeid er å være tidlige og tydelige mht. våre forventninger, både til prosess og medvirkning, til faglige utredninger, og til aktuelle hensyn til nasjonale interesser. Vi har stort fokus på å være løsningsorienterte, og opplever god dialog med de aller fleste kommunene. De aller fleste konfliktene med nasjonale interesser løses i dialog i planprosessene, og da slik at løsningene gir økt samla kvalitet på planproduktet. Økt fokus på vannmiljø i tidlig planfase er etter vår oppfatning svært viktig for å nå nasjonale mål på dette området fremover, og vi opplever gradvis økende bevissthet rundt dette hos både kommuner og tiltakshavere som følger av tydeligere forventninger og kravstilling fra vår side i relevante saker.

Vi deltar aktivt i flere store pågående planprosesser i regionen, både i utvida styringsgrupper og ulike arbeidsgrupper. Den varsle etableringen av batterifabrikk i Arendal, og muligens også vest i fylket, vil med tilhørende ringvirkninger for vekst i næringsutvikling og boligbygging innebære store arealbruksendringer som åpenbart vil innebære negative klima- og miljøavtrykk på Agder. Vi har god dialog med kommunene, og arbeider målrettet med å bidra til å sikre den svært krevende balansen mellom bærekraftsmålene i disse samfunns-utviklingsprosessene fremover.

Nye Veier kom tungt inn både som byggherre og tiltakshaver i flere meget store veiplaner i Agder i 2018-2019. Den svært ambisiøse fremdriften i disse prosjektene, både i plan- og anleggsfase, er fortsatt en meget krevende utfordring. Vi opplever at prosessene med utarbeiding av planene gjennomføres på en måte som begrenser rommet for reell medvirkning, både for lokale og regionale myndigheter, og for allmenheten. Den nye strategien med å sette (svært stramme) økonomiske rammer for store veiprojekter før reguleringsplanprosessen starter, begrenser i stor grad muligheten til å ivareta andre samfunnsinteresser enn det å spare inn byggekostnader. Lokal politisk ledelse og regionale myndigheter settes i en skvis ved at deres ønsker og krav om å hensynta samfunnsverdier som naturmiljø, klima, friluftsliv, barn og unge osv. som kan føre til økte byggekostnader møtes med at det kan føre til at veiprojektet nedprioriteres. I praksis fører denne strategien til at mye av samfunnskostnadene med veien skyves over på ikke-prissatte tema. Vi ser dette som en bekymringsfull utvikling sett opp mot plan- og bygningslovens formål om å sikre åpenhet, forutsigbarhet og medvirkning for alle berørte interesser og myndigheter, og om å sikre bærekraftig utvikling med vekt på langsiktige løsninger. Det er også spesielt bekymringsfullt når tap av naturmangfold og klimaendringer er våre største bærekraftsutfordringer både globalt og nasjonalt. Slik vi opplever situasjonen så samsvarer de interessene vi er satt til å ivareta som statens representant i Agder i begrensa grad med Nye Veiers fokus og avveining av ulike samfunnsinteresser. Mangelen på slikt samsvar mellom to statlige aktører som begge har viktige oppdrag med arealforvaltning fremstår uheldig, og vanskeliggjør også målet om å bidra til smidige og gode planprosesser og bærekraftig arealbruk i tråd med sentrale forventninger.

Det jobbes målrettet med å ivareta landbrukets arealressurser. Jordvern står høyt på dagsorden i kommunedialogen, og i møte med næring, samferdselsmyndigheter og andre interessegrupper. Vi opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. Tallene

for 2020 viser en betydelig oppgang i omdisponering av dyrka mark sammenholdt med de foregående år. Hovedårsaken til den økte omdisponeringen i 2019 er godkjente reguleringsplaner for E39 øst for Mandal samt deler av Rv 9 i Setesdal, hvor hhv. Nye Veier og Statens Vegvesen er utbyggere. I de store veiprojektene har byggherre og fylkeskommunen stor innflytelse på trasévalg og således omdisponering av dyrka jord.

Vi har stort fokus på å ivareta barn og unges interesser og folkehelse i arealplanleggingen, med faste fagressurser fra helse- og sosial-avdelingen. Tall fra Ung Data og annen kunnskap brukes inn i våre innspill for å fremme det systematiske arbeidet rundt barn og unge. Videre har vi stor oppmerksomhet på gode oppvekst-miljø, sosiale møteplasser (lek/grøntareal), trygge skoleveier, tilrettelegging for gode kollektivknutepunkt med sykkel/moped parkering mm. Vi opplever at arbeidet vårt bidrar til klar økning i kvaliteten på arealplaner for disse interessene i mange saker, og dermed er et viktig bidrag til måloppnåelse.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser

Formidling: SF har løpende dialog med alle kommuner, både ifm. enkeltsaker og knyttet til generell veiledning. Nasjonale og viktige regionale interesser er formidlet til alle kommuner, gjennom skriftlige uttalelser til, og muntlig dialog om konkrete saker, i ulike møter, herunder planforum, og ved fagseminarer vi arrangerer sammen med fylkeskommunene. I 2020 har vi også gjennomført politikeropplæring i ni kommuner.

Ingen tema det har vært spesielt fokus på i 2020.

Om kommunene har tilstrekkelig kunnskap: Dette varierer veldig fra kommune til kommune; noen få kan sies å ha kunnskap i liten grad, en del i middels grad og en del i betydelig grad. Vi opplever nok at mange kommuner har tilstrekkelig kunnskap, men at kunnskapen vektlegges i for liten grad.

Årsakssammenheng: Vi opplever at tiltak fra vår side (uttalelser, dialog, veiledning, seminar mv.) har effekt i den forstand at kunnskapen om nasjonale og viktige regionale interesser økes, og at disse interesser hensyntas og ivaretas i større grad i enkeltsaker.

Forbedringspotensiale: Mer tid og ressurser til generell veiledning, og dialog med de enkelte kommuner.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner (for eksempel innspill fra NVE om flom og skred). Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at aktuelle interesser stort sett er synliggjort i middels til betydelig grad i planprogram og vedtatte planer, men slik at negative konsekvenser for disse interessene i en del tilfeller "kamoufleres"/"tildekkes". Vi opplever at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser ivaretatt i mindre grad. Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Årsakssammenheng: Vi ser en sammenheng mellom manglende utredninger på overordna plannivå, hvor den faktiske beslutningen om arealdisponering foretas, og manglende ivaretagelse av viktige interesser. Det er på kommuneplannivået man har størst mulighet til å unngå vesentlige interessekonflikter, ved å unnlate å ta inn arealer som er i konflikt med viktige regionale eller nasjonale interesser. Prinsippet om "overordna" utredninger for overordna planer, og mer detaljerte utredninger på detaljplaner fører i praksis til at de avgjørende beslutningene om arealbruksendringer i all hovedsak foretas på mangelfullt og kanskje misvisende kunnskapsgrunnlag. Vår erfaringer er at konsekvensutredningene som foretas på kommuneplannivå er av svært varierende, men gjennomgående lav kvalitet, og at det fremdeles i for stor grad er grunneierinteressene som styrer hva som foreslås inn i kommuneplanene. Når da eventuelle konflikter med statlige føringer og sektorlovgivning fremkommer i de neste plannivåene, f.eks. på reguleringsplannivå er forventningene fra tiltakshavere at de avsatte arealene skal kunne realiseres til avsatt formål. Samtidig er da handlingsrommet lite for å kunne unngå eventuelle konflikter som fremkommer i en mer detaljert konsekvensutredning. Da blir gjerne de detaljerte konsekvensutredningene i beste fall et verktøy for å sikre mindre avbøtende tiltak.

Forbedringspotensiale: En nasjonal evaluering av om prinsippet om "overordna utredninger" på overordna plannivå er den beste tilnærmingen for å sikre smidige planprosesser, eller om prinsippet burde speilvendes. Ved å speilvende prinsippet vil kommunen få et kunnskapsbasert og sikkert svar på arealenes egnethet for det ønska formålet. Enhetlige og nasjonale krav til konsekvensutredninger av kommuneplanens arealdel som avdekker alle konkrete konflikter med nasjonale og vesentlig regionale interesser vil etter vår vurdering kunne være et svært viktig grep for å kunne sikre disse interessene. Beslutningene om å ta inn f.eks. nye byggeområder ville da være basert på et reelt og korrekt totalbilde av konsekvensene for relevante

interesser. Avveilingen mellom interesser og bærekraftsmål hadde også da blitt kunnskapsbaserte avveinger for politisk ledelse, i stedet for avveinger basert på overordna "antakelser" ut fra et ofte svakt eksisterende kunnskapsgrunnlag som i dag. Dette ville slik vi ser det kunne styrket kommuneplanens arealdel som langsiktig politisk styringsverktøy. Vi tenker at en slik speilvendning kan innebære et betydelig innsparringspotensiale for arealplanprosesser på mange nivå, blant annet ved at man sparer tiltakshavere for utgifter til og arbeid med planer som kanskje ikke lar seg realisere, sparer byråkratiet for mye saksbehandling og konflikter, og kanskje frigjør tid i byråkratiet til konstruktiv veiledning og dialog i planprosesser. I tillegg ville man i større grad kunne ivareta viktige regionale og nasjonale interesser ved at man ville kunne unngått gjennomføring av en rekke konfliktfylte tiltak som ikke er i tråd med statlige føringer og målsettinger.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

God innsigelsespraksis

Vi jobber kontinuerlig med hvor vi skal "legge lista" for innsigelser. Alle saker hvor vi har fremmet innsigelse, er drøftet grundig i flere runder. Vi mener vi har en god innsigelsespraksis, hvor vi har tatt inn over oss signalene om økt vekt på lokalt selvstyre, men hvor vi samtidig fremmer innsigelse i de "riktige" sakene.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.3 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet

I Agder har vi relativt få samordnings saker, og vi har ennå ikke opplevd at det er fremmet innsigelser som er i direkte motstrid. I de saker det er fremmet flere innsigelser til samme plan, er disse enten sammenfallende, eller slik at de gjelder ulike forhold ved planen. Innsigelser fra andre etater behandles iht. rutiner utarbeidet av oss, og som er kjent for alle aktuelle statlige etater og kommunene. De fleste saker som er gjenstand for samordning i Agder, gjelder innsigelse fra NVE. NVE har svært god dialog med de enkelte kommuner, og løser mye gjennom direkte dialog med kommunene, både ifm. høring og etter at innsigelse er fremmet. SF opplever også et godt samarbeid med NVE, og bistår både NVE og andre etater ved behov, i arbeidet med å løse innsigelser.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har på bakgrunn av helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, et kunnskapsgrunnlag for å utarbeide mål for arbeidet med samfunnssikkerhet. Kommunen ser til at denne kunnskapen følges opp i alle planer etter plan- og bygningsloven, for eksempel oppfølging av helhetlig ROS i plansystemet.

Beredskapsenheten hos Fylkesmannen vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til om samfunnssikkerhet og beredskap er ivarettatt. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner.

I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse og overordnet- og sektorplanverk må tas med i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ifm. vurderingen av planbehovet trekker vi fram de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene som kommunen må ta hensyn til. Vi nevner her spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging.

I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på bl. a. funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema ifm. tilsyn. Uttalelsene til planprogram for kommuneplanens arealdel vil naturlig nok ha mer fokus på naturfare enn på andre fareforhold.

Vår erfaring er at kommunene i sterkt varierende grad beskriver samfunnssikkerhetsforhold i kommuneplanens samfunnsdel. Noen kommuner integrerer helhetlig ROS-analyse i samfunnsdelen, noe som er en lettvinnt løsning som vi fraråder. Enkelte kommuner velger å fokusere på utvalgte satsningsområder i sine samfunnsdeler, og samfunnssikkerhet og beredskap er aldri blant disse. Det er en utfordring at kommuneplanens samfunnsdel ikke er juridisk bindende og ikke gjenstand for innsigelse. Hvis ikke veiledning og rådgivning fører fram er det derfor reaksjoner gjennom tilsyn som er vårt virkemiddel. Status på ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap er bedre i kommuneplanens arealdel. Det skyldes sannsynligvis tre forhold: 1) Planen er juridisk bindende og kan reises innsigelse mot. 2) Det som analyseres (naturfareforhold) er konkret og håndgripelig. 3) Konsekvensen av en naturhendelse kan være alvorlig og livstruende.

Flere kommuner i Agder vurderer å lage en kommunedelplan for samfunnssikkerhet og en kommune er i prosess. Dette er noe vi har anbefalt alle kommuner å gjøre. En kommunedelplan vil gi samfunnssikkerhet og beredskap en mer sentral plass i kommunens styringssystem samtidig som politisk nivå gjennom behandlingen vil måtte ta stilling til kommunens beredskap.

Ivaretagelse av samfunnssikkerhet i plansaker (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

I hvilken grad ivaretar kommunen samfunnssikkerhetshensyn i alle planer:

1. Alle planprogram beskriver hvordan samfunnssikkerhet skal ivaretas.
2. Det stilles kvalitetskrav til ROS-analyser og kvalitetssikres i etterhånd, når disse gjennomføres av eksterne.
3. Avdekket risiko og sårbarhet, inkludert klimaendringer, følges opp i planer.
4. Tiltak fra overordnet plan følges opp på lavere plannivå

Det vises til rapportering på pkt. 3.1.1.1.3.1.

1. Det er Fylkesmannens inntrykk at kommunene generelt beskriver hvordan samfunnssikkerhet skal ivaretas i arealplanprogrammene. Beskrivelse av detaljnivå varierer, fra å liste relevante fareforhold til å henvise til PBL § 4-3.

2. Det stilles i varierende grad kvalitetskrav til ROS-analyser, ref. pkt. 1. Noen kommuner påpeker i bestemmelsene at spesielle fareforhold skal gis oppmerksomhet mens andre henviser til PBL § 4-3. Det er vårt inntrykk at kommunenes kvalitetssikring er varierende. Det kan synes som om enkelte kommuner overlater dette til Fylkesmannen og/eller NVEs gjennomgang. Dette skyldes nok i hovedsak manglende detaljkompetanse i kommunen og tildels manglende kapasitet.

3. Avdekket risiko følges opp på høyere plannivå gjennom hensynssoner. På lavere nivå følges det opp gjennom bestemmelser til planen. På byggesaksnivå følges det opp gjennom konkrete bestemmelser om sikringstiltak basert på fagkyndige vurderinger.

4. Det er vårt inntrykk at tiltak fra overordnet plan følges opp på lavere plannivå, men detaljnivået vil selvsagt være annerledes.

Det vises for øvrig til rapportering på pkt. 3.1.1.1.3.1

Fylkesmannen har stor respekt for at kommunens oppgaver relatert til ivaretagelse av samfunnssikkerhet i arealplanleggingen oppfattes som krevende. Kombinasjonen av de alvorlige konsekvensene av naturutløste hendelser og krav til fagkunnskap for å gjøre forsvarlige vurderinger er vanskelig for kommuner med begrensede ressurser på plansiden både mht. personell og økonomi. I en situasjon med et varmere, villere og våtere vær og potensiale for stadig alvorligere naturhendelser er det viktig at kommunene og statsforvalterne får god støtte i sine planoppgaver fra fagmyndighetene.

Drikkevannsforsyning (fra kapittel 3.1.1.1.3.3 i TB)**Rapportere på**

Kommunene ivaretar og fremmer drikkevannshensyn i de regionale vannforvaltningsplanene.

Erfaringsvis har kommunene bidratt i liten grad inn mot vannforvaltningsplanene mht. drikkevann. Beskyttede områder (inkl. drikkevann) har tidligere ikke vært synlig i Vann-Nett, og derfor har det nok heller ikke hatt mye fokus i arbeidet med vannforvaltningsplanene. Dette er på plass nå og det forventes at kommunene bidrar med innspill i løpet av høringen i 2021.

Beredskapsenheten hos Fylkesmannen har ikke vært del av saksbehandlingen av vannforvaltningsplanene. Det har heller ikke vært annen aktivitet rettet mot drikkevannssikkerhet fra vår side i 2020. Vår involvering i drikkevannssikkerhet har tradisjonelt skjedd i samarbeid med Mattilsynet gjennom foredrag og øvelser. Vi har øvd noen av våre kommuner i utfordringer knyttet til svikt i drikkevannsforsyning og konklusjonen etter disse er at kommunene er godt forberedt på slike utfordringer.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.4 i TB)**Rapportere på**

Kommuner med storulykkevirksomheter etablerer hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt virksomhetene når planer revideres/rulleres.

Kommunene følger opp storulykkesrisiko i relevante planer i stor grad. Det er planer under arbeid for å etablere en biozinfabrikk i Åmli og kommunen er tett på utbyggere og har også vært med i dialogen med DSB. Det har generelt vært lite arealutvikling som berører storulykkesbedriftene på Agder.

Fylkesmannen hadde planlagt et kontaktmøte med storulykkes-bedriftene, kommunene og andre relevante aktører, men dette ble utsatt pga. covid-19-håndteringen.

Fylkesmannen må kontrollere gjeldende planer mht. om det er etablert hensynssoner rundt storulykkesvirksomhetene.

Planleggingen skjer i tråd med rundskriv T-2/16 mm (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Tilstrekkelig ivaretagelse av nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med rundskriv T-2/16, Statlige planretningslinjer og andre nasjonale føringer (herunder nye nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging) på klima- og miljøområdet

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale føringer ivare tatt i mindre grad.

Vi viser ofte til Rundskriv T-2/16 ifm. enkeltsaker, både i skriftlige uttalelser og i dialog med kommunene. Herunder brukes rundskrivet aktivt i vår argumentasjon. Rundskrivet er også tatt opp som tema ifm. politikeropplæring som er gjennomført i 2020.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser på klima- og miljøområdet ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Bli enda flinkere på dialog med kommunene, også utenom ordinære planprosesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Boligsosiale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

100 %

Embetet har tverrfaglig representasjon i den interne plangruppa. Representant fra Helse- og sosialavdelingen tar ut og følger opp de sakene der vi har oppdrag. Boligsosiale hensyn er et slikt fokusområde. Dette følges opp etter hvert som vi mottar planprogram til uttalelse. Vi gir innspill om boligsosiale hensyn i høringsuttalelser som kommer inn til planforum så sant det er relevant. Det er etablert en egen arbeidsgruppe for å ivareta boligsosiale hensyn i plan i regionalt velferdsråd Agder og Vestfold/ Telemark hvor Statsforvalteren deltar.

Rekruttering og kompetanseplanlegging på helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Planlegging skjer i tråd med Lov om folkehelsearbeid §6, Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene (FOR-2016-10-28-1250), og bærekraftsmål i § 1.1 i Plan- og bygningsloven.

Rekrutteringsutfordringer øker i Agder. Dette er størst i disse yrkesgruppene: sykepleiere, psykologer, ergoterapeuter, og leger.

Flere av kommuner har tatt grep ved å ansette leger i kommunale stillinger, fremfor å utlyse de tradisjonelle fastlegehjelmene. Dette gir større, og bedre kvalifiserte søkning til stillinger, og gir kommunene større handlingsrom og styringsrett når kriser oppstår og det er nødvendig å omdisponere arbeid. Dette er imidlertid kostbare løsninger for kommunene som er hardt økonomisk presset, og omstillingen tar tid. Det har også vært stor grad av spredt fordeling av legekantorene, hvilket har ført til at en del kommuner har problemer med rekruttering på grunn av små miljøer. Omstilling her er prosesser der politikere ofte ønsker på legekantor nær seg, mens legene ønsker seg til større faglig utviklende og robuste miljøer. Rekrutteringen av leger er også bekymringsfull lav til større kommuner med større miljøer. Statsforvalteren vil nå se på om det ligger noen virkemidler gjennom inntak av LIS 1 som nok i litt for stor grad har hatt fokus på sykehusenes behov for rekruttering.

Statsforvalteren og Universitetet samarbeider tett nå om å imøtekomme noen av utfordringer i helsetjenestene. I dette ligger også etablering av Campus til å kunne medvirke i utdanningsløpet av leger, et arbeid som pågår i samarbeid mellom fylkeskommunen, universitetet, sykehuset, kommunene og Statsforvalteren.

I tillegg til det fulltids - treårige Bachelor program for sykepleier har Universitetet i Agder et tilbud om desentralisert, deltids sykepleie bachelor utdanning, som starter opp igjen høsten 2021 med flere plasser i distriktene.

Søkere til helsesykepleiere i fylket har ofte manglet formell videreutdanning og det har i noen kommuner, slik som i Arendal vært en utfordring å rekruttere nok ferdig utdannende helsesykepleiere. Universitetet i Agder har tatt et initiativ til å starte arbeidet med å utvikle en masterutdanning i dette, fra høsten 2022, i første omgang eksternt finansiert. Fylkesmannen er, sammen med noen kommuner, med å utvikle dette tilbudet, blant annet gjøres det en kartlegging av behov for denne utdanningen i årene fremover i kommunene i Agder.

Universitetet har opprettet en 1/2 år, nettbasert, deltids oppfriskningskurs for sykepleiere som enten vil tilbake til yrket, trenger oppfriskning av kunnskap innen sykepleie. Studiet startet i 2020, med 40 plasser, hvilket ble raskt fylt. Det vil nå tilbys igjen i 2021.

Universitetet tilbyr flere andre full – og - deltids utdanninger innen helse - og omsorg, samt flere populære ledelsesutdanninger. Flere videregående skoler

i Agder tilbyr sosial- og helsefaglig utdanninger.

Gjennom tilskudd som ble tilgjengelige fra Kompetanseløft 2020 etter reviderte statsbudsjett, søkte Statsforvalteren, sammen med Universitetet i Agder om et 20 studiepoengs, deltids utdanning, med 6 forskjellige studiesteder i Avansert kartlegging og oppfølging av pasienter i kommunehelsetjenesten. Det er nå 140 sykepleiere fra 24 kommuner i Agder som er i gang med dette studiet.

Statsforvalteren har aktiv oppfordret kommunene til å være med i Menn i helse prosjekt. Dette har vært meget vellykket i Agder med deltagelse i over halvparten av våre kommuner.

Kompetanseløfttilskuddene betyr mye for kommunene, og Statsforvalteren ser at det er lagt ned mye kommunalt arbeid for å tilrettelegge videreutdanning for sine ansatte. Nesten alle kommuner har en rullerende kompetanseplan. Disse er nå hovedsakelig elektroniske, som gjør endringer lettere. 2020 ble et annerledes år, og flere studier ble utsatt, samt en del omdisponering av personell til oppgaver tilknyttet korona. Statsforvalteren har dermed gitt kommunene anledning til å omdisponere noen av tilskuddene de har fått til bruk for smitteopplæring, som alle kommunene har brukt mye tid og ressurs på.

Kompetanseplaner er ikke noe som er naturlig del av de overordnede kommuneplaner. Men mange av kommunene i Agder tar opp utfordringene rundt kompetanse og rekruttering i planstrategiene sine. I arbeidet med analyse og dialogmøter med kommunene om Leve hele livet var bærekraftige tjenester i helse og omsorg ett av de store temaene. I en rekke planer skriver kommuner på Agder at de ønsker å satse mer på rekruttering og sikring av kompetanse. Men setningene i kommunenes planer er i for stor grad visjonære og lite konkrete på tiltak. Det er vanskelig for Statsforvalteren å se at kommunene legger godt forankret og konkrete planer til grunn for satsning på mer kompetanse og rekruttering. Vissheten om at kommunene trenger mer kompetanse er derimot tydelig. Det har eksempelvis vært egne møter mellom kommuneledere, KS og fylkeskommune om rekrutteringsbehov og kompetansekartlegging. Konkret resultat av slike store dagssamlinger har vært vanskelig å se så langt.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer i tråd med SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever særlig at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke næringsinteresser, blir SPR for BATP ivare tatt i mindre grad. Vi opplever også generelt at det i for stor grad tilrettelegges for bilbruk, herunder parkering og økonomiske interesser, og slik at kvalitet i boligområder generelt ivaretas i liten, til middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at SPR for BATP ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta SPR for BATP.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er viktig for ivaretagelse av SPR for BATP. Som nevnt over, mener vi private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at SPR for BATP og hensynet til kvalitet ivaretas i for liten grad.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Vi har i økende grad blitt bevisste på problemstillinger knyttet til massehåndtering, og betydningen av å avklare dette i arealplaner. Hvorvidt massehåndtering blir avklart i arealplaner, fremstår veldig variabelt fra sak til sak. Mange både kommuner og entreprenører har lav bevissthet rundt formelle krav til massehåndtering, og slik at det er "utallige villflyllinger" fra både eldre og nyere terrengarbeider i fylket. Etter hva vi kjenner til følger kommunene i liten grad saker med ulovlige masseutfyllinger. Vi har ikke hatt særskilte kurs på temaet for kommunene i 2020, men har høy bevissthet rundt problemstillingen både arealmessig og forurensningsmessig, her under økende fokus på tidlig avklaring i alle relevante uttalelser til plan.

I kommunedelplan for E18 Dørdal-Grimstad var det ikke vilje til å utrede og avklare massehåndtering på kommunedelplannivå. Vi var helt fra starten av planarbeidet, og gjennom hele prosessen, svært tydelige i våre forventninger, men Nye Veier prioriterte ikke dette. Vi fremmet da innsigelse til blant annet dette forholdet, men nådde ikke frem med kravet om disse avklaringene våre pga. høyt press både fra lokalpolitisk hold og fra Nye Veier om å få landet planprosessen raskt. Utredningene og avklaringene ble derfor som en kompromissløsning utsatt til reguleringsplan, og vi er nå spente på om forholdet avklares tilfredsstillende i snarlig kommende høring av denne. Vi stiller krav om utslippstillatelse til alle de store veisakene, og behandler utfyllinger og deponier iht. F-lovverket, som gir en viss styring med massehåndteringene i disse sakene.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med PBL § 1-8, SPR for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, RPR for verna vassdrag og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser ivaretatt i mindre grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er viktig. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger og regionale planer

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at planlegging i mindre grad skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer, i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser. Fastsetting av langsiktige utbyggingsgrenser og oppfølging av regionale planer, kan generelt sies å skje i middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale føringer ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser; samt at kommunene har et selvstendig ansvar for å etterleve overordnede føringer.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

Kommuner og fylkeskommuner har kunnskap om landbrukets arealbehov, og ivaretar landbrukets interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning.

Fylkesmannen i Agder opplever at landbrukskontorene i kommunene gjennomgående har god oversikt og kunnskap om landbrukets arealressurser. Vår vurdering er at kommunene i noe varierende grad planlegger i tråd med nasjonale føringer for landbrukets arealressurser. Et forbedringspotensial som gjelder for flere kommuner, er at områder avsatt i kommuneplanen til utbyggingsformål videreføres gjennom gjentatte rullinger uten å bli realisert. Flere av disse kunne med fordel blitt tilbakeført til LNF-formål. Når det gjelder de store veiprojektene i Agder (E39 og E18), har Fylkesmannen vært tidlig og tydelig i kommunikasjonen knyttet til jordvern og ivaretagelse av landbrukets arealressurser. Dette har etter vår vurdering bidratt til gunstige korridorvalg med tanke på jordvernhensynet.

Landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)**Rapportere på**

Omdisponering er i tråd med Stortingets jordvernmål 2020.

Fylkesmannen i Agder opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. KOSTRA-tallene viser at **288** daa dyrka jord ble omdisponert i 2019. Sammenlignet med snittet i omdisponering i perioden 2014-2018, hvor 184 daa ble omdisponert, representerer dette en betydelig oppgang. Gitt det nasjonale målet om at omdisponering av dyrka jord skal være under 4000 dekar, og at Agder har 3,3 % av Norges jordbruksareal, tilsier dette en maksimal omdisponering i fylket på 137 dekar. Hovedårsaken til den økte omdisponeringen i 2019 er godkjente reguleringsplaner for to veiprojekter der det er omdisponert en god del dyrka jord. Dette gjelder E39 øst for Mandal samt deler av Rv 9, hvor hhv. Nye

Veier og Statens Vegvesen er utbyggere. Holdes disse veiprojektene utenfor ville imidlertid nivået på omdisponeringen vært lav i 2019. I de store veiprojektene har andre aktører (fylkeskommunen, Nye Veier og Statens Vegvesen) enn kommunene stor innflytelse på trasévalg og således omdisponering av dyrka jord.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
352.0	410.0	278.0	134.0	220.0	266.0	209.0	169.0	58.0	288.0

Aktiv bruk av KU-forskriften § 10 (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Aktiv bruk av KU-forskriften § 10 med tilhørende veileder i kommunene

Bruk, og etterlevelse av KU-forskriften varierer veldig fra kommune til kommune, og fra sak til sak (i stor grad avhengig av hvilken konsulent som benyttes i saken). Vi opplever generelt at kommunene i for liten grad gjør egne vurderinger av hvorvidt KU-forskriften gjør seg gjeldende, og ev. at de generelt i liten grad krever tilstrekkelige utredninger. I en del saker konkluderes det med at KU-forskriften ikke gjør seg gjeldende, men uten at begrunnelse/vurderinger er synliggjort. I noen tilfeller er vi også uenige i konklusjonen. Vi opplever således generell manglende kompetanse, både hos kommuner og konsulenter, når det gjelder KU-forskriften, jf. §§ 8 og 27, og at § 10 med veileder benyttes i for liten grad.

Systematisk folkehelsearbeid etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.12.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging skjer i tråd med Folkehelseloven § 5-7, og § 3-1 f) samt kap. 10 og 11 i Plan- og bygningsloven. Kommunene har fått formidlet revidert veiledning ([Helsedirektoratets nettsider](#)) til et systematisk folkehelsearbeid.

I 2020 har vi fortsatt opprettholdt vår høye aktivitet som pådrivere for folkehelsearbeidet gjennom høringsinnspill til ulike planer. Hovedfokuset i våre innspill har i stor grad handlet om systematikken i folkehelsearbeidet bla. ved å etterspørre oversiktsdokument ved oppstart av planstrategier og fulgt med om dette er blitt innarbeidet videre inn i de kommunale og regionale planene, med henvisning til ny revidert veileder om det systematiske folkehelsearbeidet. Vi jobber tett sammen med vår interne plangruppe hvor vi også gir innspill til arealplaner, reguleringsplaner og detaljreguleringer med fokus på gode oppvekstmiljø, boligsosiale hensyn, tilgjengelighet for alle, nærfriluftsliv, sosiale møteplasser (lek/grøntareal), hensynet til miljørettet helsevern i planene og barn og unges medvirkning i planarbeidet, samt vurderinger av barns hensyn.

Cirka 19 av 25 kommuner har nå et oversiktsdokument utviklet og innarbeidet i planstrategien. Dette er ikke veldig mange flere enn i 2019. Vi arrangerte i 2020 et digitalt møte med folkehelsemedarbeiderne i kommunene i Agder for å diskutere dette og få status på arbeidet. Her møtte 15 av 25 kommuner, og 12 av disse mente de hadde et oversiktsdokument slik loven krever. Av de som ikke deltok, er vi kjent med at ytterligere 7 kommuner i Agder har utviklet et oversiktsdokument som er brukt i det videre planarbeidet. Kommunene var i møtet opptatt av at oversiktsdokumentet må ha en enkel form, slik at det blir lett tilgjengelig. Ikke alle hadde revidert sine oversikter siden sist runde, i 2016, men hadde ulike kilder de aktivt brukte i planarbeidet. Vi vet også at noen kommuner innarbeider «folkehelseoversikten» mer direkte i økonomi- og handlingsplaner eller årsberetninger. Noen av de større kommunene, særlig Kristiansand og Arendal knytter nå dette nærmere arbeidet med bærekraftmålene. Noen kommuner mener at det viktigste ikke er det endelige oversiktsdokumentet, men prosessen frem til utarbeidelse, og tverrfaglige diskusjoner med utgangspunkt i ulike datakilder. Mens andre mener at et samlet dokument er et godt utgangspunkt for diskusjoner, også med politikere. De kommuner som har knyttet arbeidet tett til revisjon av kommuneplanens samfunnsdel, er de som kanskje får systematikken slik det er tenkt i folkehelseloven best til. Det blir nesten overlappende hva som er en god samfunnsplanlegging generelt og systematisk folkehelsearbeid.

Vi vurderer det slik at de aller fleste kommunene i Agder har satt folkehelse på dagsorden i sitt planarbeid og at situasjonen for det systematiske folkehelsearbeidet er ganske bra. Vi opplever at det i økende grad blir satt inn folkehelse mål i de overordnede kommunale planene, selv om de ofte er ganske generelle.

3.1.1.2 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell basert på tilsyn og øvelser annenhvert år samt faste aktiviteter som f. eks. fagsamlinger for beredskapskoordinatorer. I tillegg kommer løpende veiledning og deltakelse i kommunale aktiviteter som f. eks. beredskapsråd og nettverksmøter.

I 2020 har tilsyn og øvelser vært lagt på is. Kun ett tilsyn ble gjennomført, resten av modellen har blitt forskjøvet et år. Av aktiviteter som har vært gjennomført kan nevnes:

- Veiledningsmøte Tvedestrand kommune
- Foredrag på kommuneoverlegemøte
- To møter i beredskapsnettverket i Østre Agder

Fylkesmannen har i 2020, siden begynnelsen av mars, brukt mye ressurser på å understøtte kommunene i deres beredskapsarbeid, som i det alt vesentlige har dreid seg om håndtering av pandemien. Vi har i de periodene med størst smittetrykk hatt ukentlig møte med kommunene i helsekanalen, og i tillegg ukentlig tverrsektorielt møte med kommunene. Sykehuset er invitert inn i alle møtene. I tillegg kommer møter med fylkesberedskapsrådet hver annen uke. Vi har kontinuerlig beredskap, vi formidler informasjon fortløpende ut til kommunene, svarer ut for spørsmål og veileder både smittevernaglig så vel som juridisk så langt vi kan og sender forøvrig spørsmål til sentrale myndigheter for avklaring. Vi gjennomgikk kommunenes pandemiplaner i starten av pandemien, og senere vaksinasjonsplanene mot slutten av 2020, og følger kommunene opp på videre arbeid med dette. Det blir nå viktig å følge opp kommunene i 2021 og 2022 med tanke på å høste erfaringer som kan tas inn i det videre beredskapsarbeidet.

Fylkesmannen i Agder har lang tradisjon for felles tilsyn mellom Beredskapsenheten og Helse- og sosialavdelingen, med kommunens beredskapsarbeid, en erfaring som er lagt til grunn ved utarbeidelse av veilederen for slike tilsyn. Det var i 2020 planlagt for fire felles tilsyn, men kun ett ble av forklarlig grunner gjennomført. Denne aktiviteten tas opp igjen i 2021 når situasjonen tillater det.

Tilsyn med kommunal beredskapsplikt (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjennomføre tilsyn med kommunal beredskapsplikt. Kommuner for tilsyn velges ut på bakgrunn av en vurdering av risiko og vesentlighet. For å tilfredsstille nasjonale smitteråd kan Fylkesmannen vurdere alternativer til fysisk tilsyn, for eksempel via elektroniske plattformer. Fylkesmannen vurderer om helseberedskap skal inngå i tilsynet, ref. 3.1.1.2.1.2. Fylkesmannen forventes å gjennomføre tilsyn i 2020 så langt det lar seg gjøre, og tilpasser tilsynsaktiviteten slik at kommunene kan prioritere ressurser til å håndtere Covid-19.

Pga. covid-19-håndteringen ble det i 2020 kun gjennomført ett tilsyn. 5 tilsyn ble utsatt til 2020.

Fylkesmannens vurdering har vært å ikke belaste kommunene med tilsyn midt i en krisehåndtering. Det har heller ikke vært tilfeller der det krisehåndteringen har tilsagt at det burde vært gjennomført tilsyn. Vi har i stedet vektlagt løpende veiledning av kommunene. Vår egen ressursituasjon har også vanskeliggjort planlegging og gjennomføring av tilsyn.

Fylkesmannen vil legge erfaringene fra covid-19-håndteringen til grunn for valg av tema for tilsynene som skal gjennomføres i 2021. Fire av disse vil være fellestilsyn med helse- og sosialavdelingen.

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall kommuner gjennomført tilsyn
25.00 %	-21.00	4.00 %	25.00	1.00

Felles tilsyn med beredskap i kommunene (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen avgjør om det skal gjennomføres tilsyn med helseberedskap i kommunene basert på kunnskap om risiko og sårbarhet. Tilsyn med helseberedskap i kommunene skal gjennomføres som felles tilsyn med kommunal beredskapsplikt etter sivilbeskyttelsesloven, jf. [Veileder for felles tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap](#) fra DSB og Statens helsetilsyn.

Det var planlagt fire felles tilsyn mellom Helse- og sosialavdelingen og Beredskapsstaben, med kommunenes beredskapsarbeid. På grunn av pandemien ble kun ett av disse gjennomført. Denne aktiviteten blir tatt opp igjen så snart situasjonen tillater det; det er planlagt for fire slik med oppstart 2.kvartal.

Veiledning om samfunnsikkerhet og beredskap i kommunene (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal styrke veiledningen i kommunene i arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap, herunder helseberedskap.

Det vises til rapportering på pkt. 3.1.1.2. Felles tilsyn som vi har lang og god erfaring med, er godt mottatt i kommunene. De opplever det spesielt bra å bli sett som en helhet i beredskapsarbeidet. I tillegg vil vi trekke fram samarbeidet mellom beredskapsstaben og helse- og sosialavdelingen. Dette har vært tett over flere år, spesielt relatert til felles tilsyn på beredskapsplanlegging. Under covid-19 har det blitt ytterligere styrket gjennom løpende og tett dialog. Utover tilsynssamarbeidet deltar helse- og sosialavdelingen tradisjonelt på flere av beredskapsstabens aktiviteter som f. eks. fagsamlinger for beredskapskoordinatorer.

Beredskapsstaben deltar etter anmodning på f. eks. helse- og sosialavdelingens samlinger for kommuneoverlegene.

Helse- og sosialavdelingen deltar i både Fylkesberedskapsrådet, og i felles tilsyn med kommunenes beredskapsarbeid. I oppfølging av tilsyn gis det også veiledning i god praksis for helseberedskapen i kommunene. I 2020 har vi hatt 1-2 ukentlige felles møter med kommunene med veiledning og oppfølging av arbeidet med pandemien, men også ved andre hendelser som flom og skred.

Vi ønsker å trekke fram et tettere samarbeid med landbruksavdelingen, der beredskapsstaben har understøttet arbeidet med etablering av jordbrukets

beredskapsforum.

Egenberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i 2020 bidra til at kommunene arbeider for styrket egenberedskap hos innbyggerne gjennom lokale tiltak og oppfølging av *Egenberedskapskampanjen* fra DSB.

Pga. covid-19 ble arbeidet med egenberedskapskampanjen nedprioritert. Det ble gjort noen forberedelser, bl. a. samtaler med Sivilforsvaret om samarbeid. Såfremt situasjonen tillater det vil vi ta opp tråden i 2021.

Øvelse for kommunens kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i løpet av 2019- 2022 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Fylkesmannens modell for strukturert oppfølging av kommunenes beredskapsarbeid, som inkluderer øvelser for 1/4 av kommunene, ble lagt på is i 2020 pga. covid-19-håndteringen og utsatt til 2021. Covid-19 har vært en kontinuerlig krisehåndtering for alle kommuner, med løpende TISK-arbeid, etablering av kriseledelsen og jevnlig møter internt og med Statsforvalteren. Vår vurdering er at mye av det vi ønsker å oppnå med øvelsene er oppnådd gjennom covid-19-håndteringen.

Fylkesmannen vil bestemme øvingsmål for 2021 i samarbeid med kommunene for å fange opp de erfaringene de har gjort seg gjennom 2020.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	25	8	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2020	25	0	Ingen øvelser gjennomført pga. covid-19-håndtering.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Vi har ikke tilsynsmyndighet innenfor pbl., og har begrensa innsikt i hvordan kommunene håndterer pbl.-saker internt. Vi har utarbeidet en dispensasjonsveileder som skal hjelpe kommunene å sortere ut hvilke saker som bør oversendes oss til uttale. Kommunene følger i varierende grad opp denne, men store kommunene kanskje i større grad enn de små. Kommunene i østre del av Agder har over mange år innarbeidet planforum som en fast del av planprosessen, mens kommunene i vest i mindre grad benytter seg av dette. De fleste kommunene har fremdeles en del å gå på mht. medvirkningsprosesser, spesielt for barn og unge. Vi har stort fokus på dette i våre uttalelser og veiledning. Vårt inntrykk er at arealplanleggingen fremdeles i stor grad er styrt av løpende grunneier- og næringsinteresser, slik at kommunene i begrensa grad setter en retning og fastholder den i sin håndtering av plan- og bygningslovsaker. Det er stort behov for å revurdere og ta ut "gamle" urealiserte byggeområder fra kommuneplaner dersom planene skal bli noenlunde i tråd med SPR for BATP. Det er en gryende vilje til å gjøre slike grep i noen få kommuner, men foreløpig forekommer dette helt unntaksvis.

Embetet bidrar (også) til at kommunene utvikler gode planer gjennom veiledningen som gis gjennom klagebehandlingen av reguleringsplaner og dispensasjonsvedtak. Slik veiledning med eksempler er også gitt i forbindelse med folkevalgtopplæringen i utvalgte kommuner i 2020. Vi ser at en del kommuner har et etterslep på revisjon av planer, og at eldre planer medfører press på bruk av dispensasjonsbestemmelsen. Dette er egnet til å skape avstand og uenighet i hvordan kommunen som første instans og fylkesmannen som klageinstans ser på dispensasjonsmulighetene, herunder forståelsen av skjønnsrommet i dispensasjonsvurderingen.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner og fylkeskommuner har vedtatt en kommunal planstrategi i 2020

Både Agder fylkeskommune og 23 av våre 25 primærkommuner har hatt ny planstrategi på høring i 2020, og fylkeskommunen og 18 av kommune fikk gjort endelig vedtak i løpet av året. To kommuner har ikke påbegynt arbeidet med ny planstrategi, så langt vi kjenner til.

Embetet har prioritert å gi omfattende innspill til planstrategiene i høringsrundene. I tillegg til de sentrale føringene i arealpolitikken og ulik sektorpolitikk, med vekt på bl.a. klima, folkehelse, barn og unge mm., har vi denne gangen også inkludert tydelig omtale av den enkelt kommunens økonomi. Fylkesmannens faglige vurdering av framtidsutsiktene i lys av befolkningsutvikling, aldersfordeling og rekruttering av fagfolk er kommentert, og knyttet til

vår anbefaling om kommunestruktur på lengre sikt. Det er gitt individuelle vurderinger for den enkelte kommune.

Vi mener at våre innspill er med på å heve kvaliteten på og statusen til strategiarbeidet i kommunene. En tydeligere oppfølging av de kommunene som ennå ikke er i mål er vårt åpenbare forbedringspotensial. Vi har ingen sikker informasjon om hvilken innflytelse andre aktører har hatt på strategiarbeidet, men det er all grunn til å anta at Regionplan Agder 2030 med tilhørende handlingsplaner for felt som klima og levekår er en sentral felles føring for våre kommuner.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

Det ble behandlet 47 planklager i 2020. Det er en markant nedgang i fra 2019 hvor det ble behandlet 76 planklager. Av de 47 sakene som ble behandlet i 2020 ble 36 behandlet innen 12 ukers fristen. Den gjennomsnittlige overskridelsen var på 23 dager. Ved utgangen av 2019 hadde vi tilnærmet måloppnåelse på området, til tross for at saksmengden var i nærheten av det dobbelte. Årsaken til avviket i 2020 har blant annet sin bakgrunn i at flere erfame medarbeidere sluttet, og det vil naturlig ta noe tid å bygge opp ny kompetanse på området. Statsforvalteren har imidlertid i løpet av 2020 hatt målrettet innsats og fokus på overholdelse av 12 ukers fristen. Ved inngangen til 2020 ble alle saker behandlet innen 12 ukers fristen.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk gyldige bestemmelser og plankart

Det er stor variasjon i juridisk kvalitet på de planer vi mottar i det løpende arbeidet i plangruppa. Generelt opplever vi at det fastsettes en del bestemmelser som ikke er gyldige. Vi ser også at kommunene mangler noe kunnskap når det gjelder riktig bruk av arealformål, og riktig fremstilling i plankart. Plangruppa har imidlertid svært begrenset kapasitet til å sjekke juridisk holdbarhet av bestemmelser og plankart, men vi prøver å identifisere de viktigste tingene i overordnede planer, og påtale disse.

Fylkesmannen gjennomførte i 2020 folkevalgtopplæring innen arealplanarbeid for 7 kommuner i Agder. (Vennesla, Lindesnes, Sirdal, Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal og Kristiansand.) Opplæring i andre kommuner ble utsatt på grunn av koronapandemien. Folkevalgtopplæringen foregikk i samarbeid med Agder fylkeskommune. Temaene for opplæringen var bl.a. oversikt over plansystemet og dispensasjon etter plan- og bygningslovens regler.

Generelt er det stort behov for kompetansetiltak rettet både mot kommunenes administrasjon og politiske nivå. Arbeidspresset er imidlertid svært stort både i løpende planarbeid og på klagesaker innen plan og byggesak, og ressurstilgangen er begrenset. Ny budsjettfordelingsmodell reduserer ressursene til planarbeid på Agder.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften følges opp

KU-forskriftens utredningskrav følges opp, generelt sett, i liten, til middels grad. Dette varierer imidlertid veldig fra kommune til kommune, og fra sak til sak (og avhengig av hvilken konsulent som benyttes). Generelt manglende kompetanse på KU-forskriften, både hos kommuner og konsulenter.

Vi har hatt høyt fokus på KU-forskriften og KU-metodikk både internt og i vår dialog med kommunene i 2020. Den manglende m kompetansen om både forskriften og utredningsmetodikk hos kommuner og konsulenter gjenspeiles i alle faser av planprosesser hvor det er relevant å vurdere og/eller gjennomføre KU. Det er imidlertid kommunen som planmyndighet som avgjør om det skal stilles krav til gjennomføring av KU. Våre anbefalinger om dette blir i mange tilfeller fulgt opp, men ikke alltid. Planprogrammene som sendes på høring er av varierende kvalitet, men er stort sett mangelfulle og lite etterprøvbare mht. våre interesser. Vi gir til dels omfattende innspill til planprogrammene med tydelige forventninger til kvalitet og innhold, her under konkrete forslag til våre fagtema. Innspillene blir i varierende grad implementert i vedtatte planprogram. I en stor del av sakene blir heller ikke vedtatt planprogram oversendt oss før vi ev. etterspør det. Siden vedtak om planprogram er å anse som en prosessledende beslutning har vi ikke anledning til å påvirke dette resultatet på annen måte enn gjennom anbefalinger og råd i våre uttalelser til høringen av programmet. Kravspesifikasjonene for KU-arbeidet som tiltakshaver eller kommunen lyser ut baserer seg i stor grad på planprogrammene. En følge av svake planprogram er stort rom for å kunne tilby minimumsløsninger for utredningene - som øker konsulentenes mulighet for å få tilslag på tilbudet (lav pris). Vi vurderer det slik at kommunene i begrensa grad viser vilje til å stille selvstendige utredningskrav i tråd med KU-forskrift og annet lovverk, f.eks. naturmangfoldloven, men "lener" seg på vår kravstilling. Når vår kravstilling ikke er ivare tatt i tidlig planfase (planprogram), vil konfliktene gjerne oppstå i høringsfasen av plan og KU. Vi har fremmet innsigelser som følge av manglende utredninger, men terskelen for dette skal være høy. Supplerende utredninger er da ofte lite ønskelige fra tiltakshavers og kommunens side, ofte pga. tidspress for planprosessen. En kompromissløsning i dialog rundt slike innsigelser vil også ofte bli at utredningene skyves til neste fase i planarbeidet, ev. til en miljøoppfølgingsplan for byggefase hvor vi ikke har noen rolle. Resultatet er da usikkert beslutningsgrunnlag og liten oversikt over hvilke reelle konsekvenser som planene får for våre interesser.

Vurdering av opphevelse eller revisjon av planer (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal ha blitt informert og veiledet om at de skal vurdere opphevelse eller revisjon av gamle planer, basert på ny og relevant kunnskap om samfunnssikkerhet.

Beredskapsstaben har ikke ressurser til å gå gjennom alle planer, men prioriterer involvering i prosessene rundt kommuneplaner og kommunedelplaner. I disse gjennomgangene poengterer vi følgende:

- Kommunene må inkludere fylkesROS som et av grunnlagsdokumentene til kommuneplanens samfunns- eller arealdel.
- Kommunene må benytte egen helhetlig ROS som del av grunnlaget for planarbeidet.
- Kommunen må ha en strukturert plan for oppfølging av risikoreducerende tiltak avdekket i helhetlig ROS.
- Kommunen må spesielt fokusere på utfordringer knyttet til klimautviklingen, svikt i kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon, digitalisering og totalforsvaret i planarbeidet.

Disse innspillene fremmer vi til planstrategi, planprogram for den enkelte plan og til selve planutkastet. Det er vår erfaring at disse forholdene tas bedre hensyn til i arealplaner enn i kommuneplanens samfunnsdel og temaplaner. Hvis de ikke er hensyntatt godt nok i arealplaner kan vi reise innsigelse, noe vi ikke kan i forhold til f. eks. kommuneplanens samfunnsdel.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Kompetansetiltakene skjer i nært samarbeid med NAV fylkesledd, enhetsleder og de ansatte. Covid 19 har satt begrensninger for mange av de aktivitetene som var planlagt. Det meste av opplæring og veiledning ble flyttet over på digitale flater. Vi har gjennomført en webinar-rekke med deltagere fra alle NAV kontor i fylket, samt noen fra andre regioner. Tema på webinarne har vært sosialtjenesteloven og de bestemmelser som regulerer saksbehandlingen. Vi erfarer at digital formidling gjør at flere fra det enkelte kontor deltar. Samtidig setter digitale plattformer noen begrensninger knyttet til felles faglig refleksjon og dialog. Videre har vi gjennomført digitale samlinger for å spre erfaringer etter gjennomførte tilsyn på KVP, samt fysiske og digitale møter med flere enkeltkontor.

Vi vurderer at årets aktiviteter har bidratt til at medarbeidere ved lokalkontorene har fått økt kompetanse om sosialtjenesteloven og forvaltningsrettslige regler som gjelder for de sosiale tjenestene i NAV. Vi erfarer også at de to siste årene med fokus på KVP i tilsyn, i embetets møter med kommunal ledelse, og erfaringsdeling om KVP har gitt en økning i antall deltagere i ordningen.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter med særlig vekt på individuelle vurderinger knyttet til de sosiale tjenestene.

Alle NAV kontorer har fått tilbud om opplæring.

Det er gjennomført webinar med fokus på saksbehandling for ansatte i sosialtjenesten. Dette er delvis begrunnet i relativt mange opphevede klagesaksvedtak og henvendelser fra brukere. Fokus er sterkt på individuelle vurderinger/ barn og unge og råd og veiledning.

Det har også vært gjennomført opplæring/fagdager ved enkelte NAV kontor, med bakgrunn i omorganiseringer og etter tilsynserfaringer, og etter forespørsel fra det enkelte kontor.

i arbeidet med KVP har vi hatt ekstra fokus pga. store variasjoner mellom antall deltagere i kvalifiseringsprogram i kommunene. Det er sammen med NAV Agder etablert et digitalt forum for spørsmål og erfaringsdeling knyttet til KVP.

Opplæring i økonomisk rådgivning skjer gjennom fagsamlinger/ arbeidsverksted i regi av interkommunalt økonomisk rådgivning. Statsforvalteren har gjennom tilskuddsforvaltning og egne midler bidratt til å styrke kapasiteten på denne rådgivningstjenesten ut fra forventet økt behov for økonomisk rådgivning ved lokalkontorene. Økonomirådgivere deltar på opplæring i regi av regionkontakt Viken.

Statsforvalteren har faste innlegg/ tema på enhetsledermøter i NAV.

Fast opplæring om sosialtjenesteloven for alle nyansatte ved NAV lokalkontor. Dette gjelder både de som skal arbeide med sosialtjenesteloven og dem som har andre arbeidsoppgaver. Opplæring skjer i samarbeid med Nav fylkesleddet

Statsforvalteren deltar i arbeidsgruppe for " klart språk" som arbeider med utforming av vedtaksmaler mm.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	15	15

NAV kontor med lav kunnskap tilbys opplæring (fra kapittel 3.1.2.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

NAV-kontor som vurderes å ha lav kunnskap om sosialtjenesteloven og hvordan den skal praktiseres, eller forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i sosialtjenesteloven, har fått tilbud om særskilt opplæring.

Det har vært en omfattende regionalisering av lokalkontorene i fylket. Dette har medført at personell har fått endrede arbeidsoppgaver/arbeidsområder. Mye av opplæring har derfor vært rettet mot disse kontorene.

Vi har gjennomført en opplæringsrekke på digital flate for alle NAV kontorene hvor saksbehandlingsreglene har vært viet et særlig fokus.

Egen fagdag for NAV- kontor omkring tema råd og veiledning.

Alle NAV kontor har fått tilbud om en lokal fagdag hvor ansatte fra Statsforvalteren bidrar med faglig innhold knyttet til saksbehandling og utdyping av individuelle vurdering og skjønnsutøvelse.

Oppfølging av kommuner (fra kapittel 3.1.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen har systematisk fulgt opp kommuner der det gjennom tilsyn, klagesaksbehandling og veiledning er avdekket særlige utfordringer ved praktisering av sosialtjenesteloven.

20% av klagesakene i Agder ble i 2020 opphevet. Dette vurderer vi som høyt målt mot landsgjennomsnittet (12%) Trenden de siste årene er at andelen opphevinger har vært økende. Vi vurderer at både høy turnover og omorganisering i form av regionalisering gir utfordringer med å sikre tilstrekkelig kompetanse på området.

Fokus i den generelle opplæringen har derfor vært på saksbehandling og utredningsplikten. Kontorer hvor vi ser særlige utfordringer blir kontaktet for å tilby vår deltagelse på fagdager e.l.

Vi har gjennomført egne oppfølgingsmøter med kontor hvor det er avdekket lovbrudd etter tilsyn, samtidig som disse erfaringene formidles i faglige forum og på digitale flater hvor alle kontorene er invitert. Dette for å sikre erfaringsdeling på tvers av kontorene.

Opplæring og veiledning som følge av covid-19 (fra kapittel 3.1.2.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV-kontor har fått tilbud om opplæring eller veiledning i bruk av midlertidig forskrift om unntak fra sosialtjenesteloven og midlertidig veileder for behandling av saker om økonomisk stønad under koronapandemien

Midlertidig forskrift ble formidlet til alle NAV kontorene, samtidig som det ble gitt tilbud om opplæring og veiledning. Embetet har en lav terskel for at den enkelte veileder kan ta kontakt for å drøfte problemstillinger og få avklaringer lov- og forskrifts forståelse. Vi opplevde en del henvendelser særlig i starten, men vi opplever at praktiseringen av forskriften har vært forholdsvis uproblematisk.

Opplæring og veiledning som følge av covid-19 (fra kapittel 3.1.2.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV-kontor har fått tilbud om veiledning eller opplæring knyttet til nye utfordringer som oppstår som følge av Covid-19. Utfordringene vil potensielt variere mellom regioner, og kan eksempelvis omfatte fortolkning av sosialtjenesteloven opp mot nye brukergrupper.

Det ble fra kommunene rapportert om forventede økninger på utbetaling av økonomisk sosialhjelp tidlig våren 2020.

Vi har gjennomført flere kartlegginger underveis på utviklingen av sosialhjelpsutgiftene i fylket. Disse viser at den forventede økningen på økonomisk sosialhjelp og økonomisk rådgivning så langt vært moderat når en sammenligner måned for måned med 2019.

Det rapporteres fra kommunen at det i liten grad har vært en tilstrømming av nye brukergrupper til kontorene. Dette forklares med at de statlige inntektssikringene knyttet til nedstenging og permitteringer kom på plass relativt raskt og hadde et romsligere regelverk knyttet til utmåling og

innslagspunkt for den enkelte søker.

Vi har også overvåket situasjonen knyttet til nedstengning av tjenester og hatt dette som tema i dialog med NAV ledere og kommunens ledelse. Fokus har vært på at publikum skal ha mulighet til å kunne møte fysisk i publikumsmottak ved lokalkontorene i hele perioden.

3.1.1.5 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på psykisk helse, rus- og voldsfeltet

Det har vært en ytterligere utvikling av FACT team i regionen. Metodikk/organisering benyttes nå også overfor "nysyke" og for personer med rusproblematikk. FACT team dekker nå 18 av 25 kommuner og 85% av befolkningen i Agder. Det er i 2020 etablert et forprosjekt som jobber med å etablere et FACT ung team med planlagt oppstart i 2021. Vi vurderer at situasjonen på dette området er tilfredsstillende.

IS 24/8 rapportering viser en økning i årsverk på kommunale tjenester til voksne og en nedgang i tjenester til barn/unge fra 2019 - 2020. Vi vurderer at dette ikke gir et realistisk bilde av utviklingen i fylket, men har sammenheng med endring i rapporteringsrutiner etter kommunesammenslåinger. Dette er et tema vi vil følge opp i dialog med den enkelte kommune.

70% av kommunene rapporterer at de har etablert samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og NAV om arbeidsrettet rehabilitering for personer i målgruppen. Vi ser også at tilskudd til kommunalt rusarbeid benyttes i tiltak som er ment å understøtte arbeid og aktivitet for målgruppen. Vi vurderer at øremerkede tilskudd er et godt virkemiddel for en fortsatt styrking av tiltak på dette området.

8 av 25 kommuner oppgir at de ikke har fått på plass forløpskoordinator i pakkeforløp for rus/psykisk helse. Kommunene vurderer at innføringen av pakkeforløp i liten grad har medvirket til forbedring av de kommunale tilbud og forbedret samarbeidet med spesialisthelsetjenesten. Vi vurderer at dette ikke er tilfredsstillende og planlegger å ha et sterkt fokus på dette i vårt videre arbeide. Dette tas også opp i våre kvartalsvise møter med spesialisthelsetjenesten.

Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på psykisk helse, ru (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

100%

Tverrfaglige oppfølgingsteam:

FACT team dekker nå 18 av 25 kommuner og 85% av befolkningen i Agder. Det er i 2020 etablert et forprosjekt som jobber med å etablere et FACT ung team med planlagt oppstart i 2021. Vi planlegger ikke ytterligere tiltak på dette området men vil fokusere på drift av faglig nettverk sammen med RVTS/KoRus/NAPHA mfl. for å understøtte faglig utvikling i det etablerte FACT teamene i regionen.

Innføring av pakkeforløp:

Vi har i 2020 i samarbeid med det regionale nettverket gjennomført en samling for kommunene hvor pakkeforløp var tema. Basert på IS 24/8 rapporteringen vurderer vi at det fortsatt er et betydelig forbedringspotensiale knyttet til innføring av dette. Vi vurderer at det fortsatt er for mange kommuner hvor det mangler implementering både internt i kommunene og i samhandlingen mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Vi vurderer at dette bidrar til at en så stor andel av kommunene i regionen vurderer at innføring av pakkeforløp har fått liten betydning for et bedret tjenestetilbud til målgruppen.

Vi planla for å etablere regionsvise møtepunkt mellom Helseforetak og kommuner i 2020. Dette ble pga. pandemi ikke gjennomført. Vi tar sikte på å ta et nytt initiativ i 2021. Videre vil vi ta opp manglende implementering av pakkeforløp i Statsforvalterens styringsdialog med kommuner og helseforetak samt videreføre opplæring og konferanser med dette som tema i det regionale samarbeidet.

Kompetanse/erfaringsdeling/nettverk:

Arbeidet i de to regionale samarbeidsforum er videreført:

- 1) Regionalt samarbeidsforum for rus og psykisk helse (KoRus Sør, Napha, FMAV, FMVT, SIVHF, SSHF, STHF, brukerrepresentant)
- 2) Regionalt samarbeidsforum 0-24 (KoRus Sør, RBUP Øst og Sør, RVTS Sør, FMVT, FMAV, KS).

De regionale forumene har fokus på å løse felles oppdrag knyttet til kompetanseheving, nettverksarenaer og faglig påfyll effektivt. Vi vurderer at disse forumene bidrar til at innsatsen ut mot kommunene blir koordinert og sikrer en høyere kvalitet. Flere av de planlagte aktivitetene i 2020 måtte avlyses pga. pandemisituasjonen, noen ble flyttet over på digitale plattformer eller gjennomført i en form som ivaretok de begrensninger som ble innført pga. smittevern.

Statsforvalteren i Agder vil arbeide for at det regionale samarbeidet i tiden fremover fokuserer på følgende områder:

- 1) Gjennomføring av pakkeforløp
- 2) En bedring av kommunenes systematikk i arbeidet med oppfølging på vold/selv mord og overgrep feltet.

Statsforvalteren i Agder (HESO/UTBA) planla og gjennomførte en to-dagers konferanse "Tenk Tanken- festivalen" på Farris Bad den 12.-13.02.2020 som del av et tverrfaglig samarbeid mellom Statsforvalteren i Vestfold og

Telemark og RVTS Sør. Fokus og mål for konferansen var å inspirere kommuner til å utarbeide egne virksomme handlingsplaner i henhold til Regjeringens «Opptrappingsplan mot vold og overgrep». Denne har som mål å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner gjennom et livsløpsperspektiv. Økt kompetanse i alle sektorer og tjenester vil sikre at volden blir oppdaget og stoppet. Planen viser til offentlige virksomheters særskilte ansvar for å bekjempe vold og overgrep og for å etablere gode samarbeidsstrukturer på tvers av tjenester og sektorer. Det er fortsatt noen få kommuner i Agder som ikke kan vise til en slik handlingsplan. Vi vil spesielt fremheve Birkenes kommunes handlingsplan som et godt eksempel til etterfølgelse. Tilbakemeldinger etter samlingen viser at denne var nyttig, førte til økt bevissthet om tematikken, og ga ny kjennskap om aktører som jobber mot vold og overgrep. Det er planlagt ny samling i november 2021.

3.1.1.6 Styrket folkehelsearbeid

Helse- og sosialavdelingen er også i 2020 vært sterkt medvirkende i embetets planarbeid. Vi følger opp prosessene fra planstrategiene kommer inn til utvikling av detaljplaner. I 2020 har vi spesielt vurdert innkommende planstrategier og revisjon av kommuneplanenes samfunnsdeler. Vi har interne planmøter i helse- og sosialavdelingen med representant også fra utdanningsavdelingen hvor planer diskuteres. Vi har hatt spesielt fokus på barn og unges interesser og at det tilrettelegges for medvirkning fra denne gruppen, at det tas boligsosiale hensyn, og innspill til systematikken i folkehelsearbeidet, inkludert sosiale helseforskjeller. I tillegg har medarbeidere med ansvar for Leve hele livet-reformen gitt innspill til overordnede planer. Vi ser at kommunene ser innspillene våre inn i sitt videre planarbeid, og bortimot alle kommunene i Agder jobber i noen grad med det systematiske folkehelsearbeidet i plan.

En annen viktig pådriveraktivitet har vært å gjennomføre en kartlegging av alle kommuners arbeid med barnerepresentant-ordningen og barne- og ungdomsråd. Alle kommuner måtte melde inn hvilke ordning de hadde, organisering og kontaklinformasjon til dette, med puring om svar ikke forelå. Det har gjort at dette har fått økt fokus ute i kommunene, hvor dette også gjorde at noen kommuner måtte opprette eller revitalisere de ordninger de hadde. Det at Fylkesmannen har eget ungdomsråd, som er blitt gjort kjent i ulike fora, har også økt oppmerksomhet på betydningen av barn og unges medvirkning.

Det jobbes systematisk innenfor deler av folkehelsefeltet, med noen større satsinger, spesielt gjennom deltakelse i «Program for folkehelsearbeid». De aller fleste av de 25 kommunene i Agder er med på en eller flere av de fire satsingsområdene i folkehelseprogrammet, og det har vært et økende antall som har blitt med. Folkehelseprogrammet går nå mot sitt avsluttende år, med 2021 som det siste året med tildeling fra fylkeskommunen og begynnende planer for å integrere satsingene i ordinær drift. De fire satsinger er: Bedre tverrfaglig samarbeid (ca. 15 kommuner), Helsefremmende barnehager og skoler (5 kommuner), Nye Mønstre/Barnfattighedsprosjekt (10 kommuner) og Sosiale nettverk og sosiale medier/Blå Kors rusforebyggende arbeid (4 kommuner). Prosjektene har det siste årene jobbet godt med rigging av evaluering av tiltakene i samarbeid med forskningsmiljøer, slik at kommunene i større grad for erfaringer med å evaluere tiltak.

Fortsatt har både vi og kommunene jobbet videre med hvordan en kan se disse satsingsområdene i sammenheng med andre større satsinger, og å holde oppmerksomheten mot det som er universelle tiltak i programmet. Fylkesmannen har i år mottatt søknader og innvilget skjønnsmidler til videre utvikling av noen av disse satsingene, særlig knyttet til BTI-arbeidet og Helsefremmende barnehager og skoler (SAMM-prosjektet).

Vi opplever at kommunene i Agder har en bevissthet rundt folkehelse og levekårsutfordringene som regionen har og Regionplan Agder har tatt dette inn over seg. Samtidig er det fremdeles utfordrende å få Agder til å ta et felles løft for å nå målene om et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid. Agder fylkeskommune ser folkehelse som en sentral del av sin levekårs-satsing, og å jobbe med levekår som en av sine to store satsinger. Fylkeskommunen er etter sammenslåing i startgropen, men vi er med i samarbeidet om dette. Det har imidlertid vært lite aktivitet på dette i 2020.

Fylkesmannen har ellers sittet i fylkeskommunens ulike regionale fora innen fagfeltet, Regional koordineringsgruppe folkehelse og levekår og samarbeidsorgan for folkehelseprogrammet. Dette vil sannsynligvis bli erstattet med en ny overordnet levekårs-organisering/satsning av den nye fylkeskommunen i løpet av 2021, som det er naturlig at vi blir en del av.

Andel kommuner som har etablert et systematisk og langsiktig folkehelsearbeid (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på
100%

19 av 25 kommuner i Agder har laget/revidert oversikt over folkehelsen og dens påvirkningsfaktorer og brukt denne i videre planarbeid etter plan- og bygningsloven.

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
100 %	-24 %	76 %

3.1.1.7 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Prosjektet "Sammen om kvalitet og forbedring 2018-2021" er et prosjekt som arbeider for å styrke kvalitet og pasientsikkerhet på tvers av forvaltningsnivåer. USHTene er viktige pådrivere i dette arbeidet og prosjektet bygger på handlingsplan for kvalitet og pasientsikkerhet 2019-2023. Prosjektet er delt inn i fire ulike arbeidspakker.

1. Pasientsikkerhet: Inn og utskrivning

Denne arbeidspakken er en overføring fra læringsnettverket " Gode pasientforløp". Det utarbeides maler og sjekklister for å sikre gode overganger i behandlingsforløpet og det utarbeides systematiske målinger på bruk og kvalitet av disse. Målet er bedre kommunikasjon og færre avvik i pasientbehandlingen og arbeidspakken har bidratt med veiledning, undervisning og målinger ved bruk av sjekklister og maler. Dette er et kontinuerlig forbedringsarbeid, men rammene ligger tilrette.

2. Pasientsikkerhet: Fall og ernæring

Prosjektet har hatt en målsetning om å redusere fall i helseinstitusjoner og rapporterer på reduksjon på 38% på målinger gjort fra januar til juni. Det arbeides med sterk og stødig modell for sykehjemsbeboere og det gjennomføres kurs for ansatte og frivillige. Prosjektet har også jobbet med økt fysisk aktivitet i rehabiliteringstjenesten og det er opprettet læringsnettverk fysisk aktivitet og kosthold for psykisk utviklingshemmede

3. Forbedringskompetanse

Det er gjennomført læringsnettverk og det er utarbeidet e-læringsprogram om temaet. Det arbeides for å styrke basiskompetanse. Prosjektet har bidratt til å lage e-læringsprogram i forbedringsmetodikk og har bidratt til utarbeiding av forbedringsspillet, som gir trening i praktisk forbedringsarbeid. Spillet er utviklet av helsedirektoratet i samarbeid med USHT i Agder, vest. Spillet lastes ned i en app og kan spille på smarttelefoner og nettbrett, slik at spillet er lett tilgjengelig. Enkel tilgang til forbedringsarbeid i praksis.

4. Pasientsikkerhet: Legesamarbeid og legemidler

Arbeidet her har vært å sikre samsvar mellom legemiddellister hos fastlege, kommunehelsetjeneste og sykehus. Dette prosjektet berører mange aktører, og sees også i sammenheng med kjernejournal og pasientens legemiddelliste. Det er etablert en arbeidsgruppe som skal jobbe videre med dette, der nasjonalt senter for e-helseforskning involveres. Det utarbeides en handlingsplan for å sikre gode rutiner for legemiddelbruk i pasientovergangene

Det for tidlig å måle langtidseffekter av tiltak utarbeidet i prosjektet, men vi mener det ligger godt til rette for at prosjektet bidrar til forbedring og økt kvalitet i tjenestene som følge av dette. Prosjektet har ført til økt samarbeid mellom kommunene i Agder og andre samarbeidspartnere.

USHT vest arrangerte utviklingskonferanse (digitalt) i september 2020 og nådde mange deltagere. USHT har arrangert ledersamlinger med fokus på kvalitet og pasientsikkerhetsarbeid og vært pådriver for fasilitatorkurs, for spredning av kunnskap og læring ut i kommunene. Det har vært stort fokus på opplæring og ferdighetstrening i smittevern som resultat av pandemien, men andre tema kan være behandling av sepsis, KOLS-forverring, håndtere utagering ved demens osv. Det ble i juni 2020 holdt offisielt åpning av simuleringssenter i Kristiansand. Her inviteres det til mange ulike tema for trening og ferdighetsøvelser. Dette er et godt bidrag til å styrke de ansattes kompetanse og engasjement noe som kan bidra til økt kvalitet og sikkerhet ut i tjenestene.

Husbanken:

Statsforvalteren har et tett samarbeid med Husbanken, noe vi ser på som en viktig prioritering. Det er regelmessige møter hvor prinsipielle saker drøftes i tillegg til enkeltsaker. Statsforvalteren gir råd ved nybygg og ombygging av eksisterende bygg, og vi får innsikt i kommuner som søker tilskudd til sykesignalanlegg. Statsforvalteren får med dette god oversikt på byggeaktivitet, men også på spredning av velferdsteknologi i institusjonene i de ulike kommunene.

Det er mange planer for utbygging av institusjoner, herav sykehjem, i regionen og Statsforvalteren vil følge opp dette i samarbeid med Husbanken. Vi ser ulike byggeprosjekter på gang, som store samlokaliserte bygg med korttidsplasser, kommunal øyeblikkelig hjelp i tilknytning til legevakt. Disse plassene skal dekke opp under mange ulike pasientgrupper med ulike behov og det planlegges for høy medisinsk faglighet og muligheter for oppfølging. Disse plassene er ikke planlagt for varig boform, men for en akutt behandling i kommunal øyeblikkelig hjelp og for inntil to uker opphold på kommunal korttidsplass. Dette krever en annen planlegging enn ved en institusjon med langtidsopphold. Det er også flere kommuner som planlegger styrking av sykehjems plasser og planlegger for nybygg eller tilbygg for å styrke institusjons plasser, korttid- og langtidsplasser i institusjon.

Statsforvalteren har også hatt møter direkte med kommuner som er i utbyggingsfase, som ved utbygging av boliger for utviklingshemmede eller med kommuner som er i gang med å bygge nytt sykehjem.

Statsforvalteren har med dette en mulighet for å gi råd for å fremme utbygging i tråd med smitteverntiltak, tiltak for demensvennlig samfunn og aldersvennlig samfunn, og NOU rapporten "På lik linje", noe som er viktig for kvalitet og pasientsikkerhet i tjenestene.

Velferdsteknologi:

Rapportering på e-helse og velferdsteknologi i Agder 2020

Regional koordineringsgruppe e-helse- og velferdsteknologi i Agder, RKG, ble etablert i 2016 og har siden den gang arbeidet for felles satsning på velferdsteknologi og e-helse i Agder. Koordineringsgruppen er forankret i Rådmanngruppen i Regionplan Agder.

Agder har etter kommunesammenslåinger 25 kommuner som alle er med i denne satsningen. Samtlige kommuner har rapportert på at de nå tilbyr velferdsteknologi som en integrert del av tjenestetilbudet til befolkningen. Statsforvalteren har bidratt gjennom prosjektskjønn og innovasjonsmidler til videreutvikling av denne felles satsningen på Agder.

RKG helse har etablert E-helse Agder 2030 med en felles regional styringsgruppe som består av representanter på ledernivå fra både primær og spesialisthelsetjenesten. RKG e-helse samarbeider med spesialisthelsetjenesten om felles løsninger på tvers av forvaltningsområder. Dette er særlig

blitt aktualisert med digital hjemme- oppfølging.

Det har vært en jevn satsning på velferdsteknologi og e-helse i Agder siden 2016, og organisering av RKG har vært en viktig bidragsyter for å få med alle kommunene.

Under felles regional styringsgruppe har satsningene for 2020 vært:

- Innovasjonspartnerskap Agder (En felles innovativ anskaffelse)
- Trygghetsteknologi i Agder (trygghetsalarmer, fallsensorer, medisindispensere, digitalt tilsyn, GPS, samt digitale varslingsanlegg i sykehjem/institusjon)
- Digital hjemmeoppfølging (Telemedisin/helsetjenester hjemme)
- Innføring av nasjonale e-helseløsninger (KS e-komp)
- Akson Agder (En innbygger en journal)

Agder søkte våren 2020 innovasjon Norge og fikk midler til Innovasjonspartnerskap Agder. Prosjektet skal utvikle felles løsning for trygghets- og varslingsteknologi, digital hjemmeoppfølging og velferdsteknologi til barn og unge i Agder. Målet er at innbyggerne i Agder har tilgang på enkle, sikre, helhetlige digitale helse- og omsorgstjenester. Dette vil være en pågående prosess som har en tidsramme på 4 år.

Prosjektet Velferdsteknologi i Agder 2020 er nå i avslutningsfasen og skal over i drift. Det ble holdt avslutningsseminar i desember 2020. Det skal videre arbeides med pilotering for driftsorganisering som interkommunalt samarbeid i 2021.

Agder jobber med Akson regionalt og i 2020 signerte alle kommunene intensjonserklæring. Agder arbeider for å være i front på videre arbeid med Akson og arbeider med forankring og involvering i Agder regionen

Hver av disse satsingsfeltene er organisert i prosjekter og det er opprettet kontakt personer i alle 25 kommunene som jobber lokalt med prosjekter og implementering.

Statsforvalteren følger opp satsningene i Nasjonalt velferdsteknologiprogram, har dialog med RKG og prosjektene programmet og har deltatt på felles prosjektleder møter. Statsforvalteren er sentral i tilskuddsforvaltning i programmet.

Et annen viktig prosjekt er pågående arbeid med digital sikkerhet og sårbarhet, hvor Statsforvalteren sammen med flere aktører er involvert (KEIV prosjektet)

Statsforvalteren deltar som observatør både i RKG e- helse og i felles regional styringsgruppe e-helse Agder 2030. Ved deltagelse får en god oversikt på arbeidet som foregår i regionen og har et godt samarbeid og dialog med aktørene.

Statsforvalteren er med i arrangement komiteen for konferansen «Sammen for Velferdsteknologi i Agder, sammen med USHT og representanter for fagområdet. Denne ble arrangert i februar 2020 og hadde rundt 300 deltagere.

Statsforvalteren deltar også i fagråd for forskning og innovasjon innen e-helse.

Tiltak under pandemien:

Agder har i flere år arbeidet med prosjekter knyttet til digital hjemmeoppfølging av kronisk syke og personer med psykiske lidelser. Det ble tidlig i pandemien utviklet en app til oppfølging av koronapasienter, som tiltak for å avlaste helsetjenesten i krisen.

Dette var en videreutvikling av a eksisterende løsning som allerede var i bruk og et samarbeid mellom prosjektet nasjonalt velferdsteknologi program digital hjemmeoppfølging i Agder, fastleger, sykehus, søsterprosjektet i det nasjonale velferdsteknologiprogrammet digital hjemmeoppfølging Ullensaker Gjerdrum kommune og leverandør (Siemens Healthineers)

Det ble inkludert 65 pasienter under et smitteutbrudd i Farsund, som er hovedtyngden av erfaringene rapporten baserer seg på. Pasienter har gitt tilbakemelding om at oppfølgingen har bidratt til trygghet, uavhengig av forløp, og helsepersonell kunne ved hjelp av appen følge opp et stort antall pasienter samtidig.

https://www.ehelseagder.no/wp-content/uploads/2020/12/Erfaringsrapport-DHO-covid-19_Agder.pdf

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Hovedfokus for reformen "Leve hele livet" i Agder 2020 var analyse og tematikk knyttet til bærekraftige tjenester. Statsforvalteren gjennomførte i samarbeid med KS Agder dialogmøter for kommunalsjefer i samtlige kommuner høsten 2020. Embetet laget en egen framskrivingsmodell til hver kommune som skulle være et verktøy for å lettere kunne identifisere framtidig behov og utfordring. Både verktøyet og samlingene om analyse/bærekraft ble svært godt mottatt. Det er tydelig at kommunene er opptatt av fremtidig bærekraft på tjenestene og dette aktualiseres gjennom kommunenes

rapportering om til dels om store utfordringer, spesielt mht økonomi og rekruttering.

3.1.1.8 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Vannmiljø

Vannmiljøet er over mange år radikalt forbedret gjennom utslippsreduksjoner og vassdragskalking. Laksen er reetablert i alle hovedvassdragene i Agder. Vi forventer videre positiv utvikling framover, ikke minst gjennom effektivisering av tiltaksplanen i regional plan for vannforvaltning. Samtidig er vi bekymret for det kraftige kuttet i midler til kalking på nasjonalt nivå. Lakseelvene i Agder er mye lengre en på Vestlandet og flere prosjekter knyttet til kalking av sidebekker i disse elvene stoppes opp pga. reduserte bevilgninger. I tillegg vil man for 2021 redusere aktiviteten knyttet til innsjøkalking til et minimum. For et enkelt år vil dette kunne gå bra, men over tid vil dette resultere i en klar svekkelse av det biologiske mangfoldet knyttet til ferskvann. Alternativt til å kutte innlandskalking er å kutte enkeltvassdrag knyttet til laks. Det er investert mye midler i kalking av lakseelver og kutt i dette nå gir en klar risiko for «tapt utbytte» av disse investeringene. Det virker som et paradoks at man starter FN's tiår for naturrestaurering med å kutte 11 millioner i det mest vellykkede restaureringsprosjektet vi kjenner til i Norge.

Vassdragene er samtidig sterkt påvirket av omfattende vannkraftutbygging. Den massive utbyggingen av nye hovedveier som pågår i landsdelen vil påvirke kystnære vassdrag i lang tid fremover. Dette gjelder særlig i anleggsfasen, men også med mulige negative langtidseffekter. Sulfid-problematikken øst i fylket er vedvarende og svært krevende, med lokalt store negative effekter på vannmiljø, og fremkommer nå også i nye områder som følge av E18 og E39 utbyggingen.

Marint miljø

De marine økosystemene har hatt en mindre gunstig utvikling. Det er en tydelig og langvarig tilbakegang i biodiversitet og produktivitet i kystfarvannene våre. Høy tilførsel av organisk materiale til våre fjordområder gir oksygenvinn i dypvannet og områder med død fjordbunn. Dette kan bare bedres gjennom å redusere tilførselen av både langtransportert og lokalt organisk materiale. Flere fjordområder har likevel betydelige forbedringer vannmiljø som følge av gjennomført opprydding av forurenset sjøbunn. Presset på marine områder oppleves som økende som følge av nasjonalt og regionalt fokus på "blå vekst". Agder har attraktive områder for "blå vekst", og vi har opplevd en markant økning i søknader om akvakultur både i sjø, ferskvann og på land det siste året. Forvaltningen av naturmangfold i sjø i Norge er sterkt knyttet til utviklingen til enkelte kommersielt interessante arter, noe vi ser som for snevert, og som begrenser muligheten til å nå nasjonale bærekraftsmål for kystvann.

Økosystemer på land

Vi er bekymret for fremtidig økt samla belastning på Agdernaturen generelt som følge av arealkrevende naturinngrep knyttet til gjennomgående motorvegutbygging i hele Agder, hyttebygging på heia og i fjellet, og boliger og næringsområder i kyststrøk, samt økende press på «blå» og «grønn vekst» (vindkraft, fremføring av kraftledninger, batterifabrikker, akvakultur på land mm) uten at øvrig vekst bremser eller avtar. Utbyggingspresset i den skogklede heisone mellom kyst og høyfjell er klart økende. Det nå helt marginale områder igjen med inngrepsfri natur i Agder (INON).

I 2020 kom endelig forbudet mot nydyrking av myr, og vi er spent på hvordan dette vil bidra til trenden som har vært med tap av myr i Agder. Det er likevel nedbygging av myr og våtmark som fremstår som den største trusselen mot disse økosystemene. Betydelige arealer med myr og våtmark forsvinner årlig i store veiprojekter og andre nye byggeområder. Aktiv svekkelse av kapasitet til karbonlagring, flombuffring/fordrøyning og filtrering av vann står i direkte motstrid til arbeidet med nasjonale mål om å sikre best mulig klimatilpasning og redusere utslipp av klimagasser for fremtiden.

De kulturbetingede naturtypene slåttemark, slåttemyr og kystlynghei ivaretas gjennom avtaler og tilskudds-ordningen. Det samme gjør kulturlandskapene. Vi har prioritert dette arbeidet noe som har bidratt til at et høyt antall lokaliteter av slåttemark og kystlynghei skjottes i Agder.

Vi ser et klart behov for at det i større grad enn i dag tas i bruk kompensierende og avbøtende tiltak for å begrense den samla belastningen for økosystemene som vegbyggingen innebærer, her under fragmentering, barriere-effekter, støv- og lysforurensning, hydrologiske endringer mm. Aktuelle avbøtende tiltak er slik vi ser det riving av eksisterende veier og tilbakeføring til natur. Dette skal nå gjennomføres for en ca. 6km strekning med 3-feltsmotorvei som avbøtende tiltak for ny E18 Dørdal-Grimstad som følge av krav fra oss i forbindelse med kommunedelplanen.

Igangsatt og planlagte tiltak for restaurering av natur i Agder vil kunne bidra til noe bedring for naturtilstanden på sikt. Omfanget av restaurering er foreløpig begrenset, og nedbygging og arealendringer er vesentlig større og skjer raskere. Summen etter foreløpig et klart pågående netto tap. Enkelte treffsikre prosjekter for spesielle naturtyper som sanddynemarka på Lista og våtmark i randsone til Listastrendene LVO vil imidlertid kunne ha reell betydning for sterkt trua naturtyper og arter hvis det gis rom for videreføring og utvikling av disse. Fjerning av sitkagran i løvskogsreservater gir en klar kvalitetsforbedring for naturverdiene i de aktuelle verneområdene.

Trua arter og naturtyper

Utviklingen for trua arter og naturtyper er i mange tilfeller et barometer på tilstanden i de store økosystemene. Tilstanden i Agder antas å være tilsvarende som den nasjonale utviklingen uten at vi har den fulle oversikten. Vi er spesielt bekymra for rovfugl og hubro. Dette på grunn av stor interesse for

utbygging av vindkraft på land i skog- og fjelløkosystemene, spesielt vest i Agder. Dette er økosystemer som allerede er tungt belastet med omfattende inngrep som følge av hyttebygging og konsesjonsgitt vindkraft. Vipa har også hatt en dramatisk nedgang de siste tiårene, fra tidligere å være svært tallrik på Agder til nå å være en sjelden hekkefugl som virkelig sliter med hekkesuksessen. Endringer i kulturlandskapet, med intensivt industridrift i hekkeområdene er en åpenbar årsaksfaktor.

Mange av sjøfuglene er også som eller i Norge i "fritt fall" og vi er spesielt bekymret for makrellerna – selve Sørlandets symbolart - som er nær forsvunnet som hekkefugl i løpet av få år. Her er årsaksbildet sammensatt og komplisert, men må antas å henge nært sammen med mye dårlig tilstand for marine kyst-økosystemer, med historisk lave bestander av kysttorsk, nedgang i tarebestandene og høy beskatning blant annet på leppefisk som er viktig føde for mange sjøfugl.

Den internasjonale ansvarsarten villrein er i god utvikling, men er under jevnt og tidvis høyt press fra ulike utbyggingsinteresser. CWD på Hardangervidda er en ny utfordring i forhold til rein i Setesdalsområdet. Trua naturtyper og annen "hot-spot" natur som er viktig for arter har svak beskyttelse i lovverk, rammeverk og føringer.

Kommuner og sektorene er i stand til å ivareta økosystemene i arealforvaltningen (fra kapittel 3.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene og sektorene bruker kartleggingsdata til å ivareta økosystemene i arealforvaltningen

Måloppnåelse: dårlig

Vurdering av kommunenes bruk av naturtypedata: Det er stor strekk i laget, men hovedandelen av kommunene bruker i liten grad naturtypedata til å ivareta økosystemene. Dersom de sjekker naturbase og/eller artskart og finner konflikter er det lite som tyder på at de bruker dataene til selv å fraråde eller sette foten ned for tiltak som innebærer inngrep i viktige naturtyper. Det er også en begrensa andel av Agder som foreløpig er kartlagt. Krav om supplerende kartlegging for å sikre tilfredsstillende beslutningsgrunnlag stilles svært sjelden av kommunene selv, slik at vi i de fleste saker må minne dem om, veilede om, og stille krav om dette. Dette gjelder både i plan- og bygningslovesaker og landbruksaker som vi ser (nydyrking og skogsbilveier). Den politiske viljen til å unngå og sikre registrerte naturverdier i saker hvor slike arealer er i konflikt med nærings- eller grunneierinteresser er meget svak. Kompetansen på NiN og ny kartleggingsmetodikk for naturtyper er meget svak ute i kommunene. Kommunene har lite eieforhold til data som ligger i naturbase pga. kartleggingen foregår gjennom nasjonalt styrte prosjekter med liten involvering lokalt eller regionalt. Kommunene utviser også liten kompetanse på lovkrav og ansvar knytta til utvalgte naturtyper (UN) og prioriterte arter (PA) og foretar i all hovedsak svake og til dels mangelfulle vurderinger etter nml §§ 8-12.

Hvordan SF har fulgt opp kommunene for å øke bruk av naturtypedata i planlegging: Vi veileder og stiller krav om dette i alle relevante arealplansaker, både i oppstart og på høring, og i saker om nydyrking og skogsbilveier.

Eget forbedringspotensial: Øke egen kompetanse på ny metode for naturtypekartlegging og ny metode for utrednings av konsekvenser for naturmiljø. Allokere mer tid til proaktiv veiledning og kursing av kommuneadministrasjonen sine plan-, landbruk- og miljø-enheter.

Alle restaureringstiltak som har fått tildelt midler skal være igangsatt (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle restaureringstiltak som har fått tildelt midler i 2020, skal være igangsatt i løpet av året

Alle restaureringstiltak som fikk tildelt midler i 2020 er igangsatt. Ett tiltak er avsluttet.

Antall igangsatte restaureringstiltak i myr og våtmark

Antall innvilgede restaureringstiltak	Antall innvilgede restaureringstiltak igangsatt	Resultat
3	3	0

Forbedret tilstand i vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Forbedret tilstand i vannforekomstene

Totalt sett vurderer vi at måloppnåelsen er middels.

Vann-Nett skal være oppdatert og feilrettinger skal være rettet opp: Oppdraget er i stor grad gjennomført. Mangler fortsatt å gå igjennom en del splittede forekomster og en del effektparametere da dette måtte nedprioriteres på høsten i samråd med VRM, for å fokusere på tekstbidrag til vannforvaltningsplanen. Tilsvarende vurderinger i forhold til punkt om kvalitetsmessig godt nok kunnskapsgrunnlag. - **Måloppnåelse - God**

Tiltak i gjeldende vannforvaltningsplaner på eget myndighetsområde er vurdert. Det gjenstår å igangsette tiltak ved kraftverk og oppretting av historiske

påvirkninger i mindre vassdrag. Mye skjer (ikke) i samarbeid med andre sektorer (som heller ikke prioriterer dette arbeidet). - **Måloppnåelse - Middels**

Legge inn påvirkning, drivere og vurdere effekten av påvirkninger på tilstand i dialog med relevante sektormyndigheter / kommuner: Vi har gjennomført dette på områder der vi har fått innspill. Samtidig opplever vi at sektormyndigheter i liten grad gir tilbakemeldinger på registreringer i Vann-Nett. -

Måloppnåelse - Middels

Tilstandsvurdering for hver vannforekomst i tråd med karakterisering- og klassifiseringsveilederen (vurdere samlet belastning) og oppdatering i Vann-Nett: Mangler fortsatt å gå igjennom en del splittede forekomster og effektparameter da dette ble nedprioritert i i samråd med VRM. Dette for å kunne levere tekstbidrag til rullering av vannforvaltningsplan. Flere forekomster trenger oppdatering, men vi prioriterer etter føringer og henvendelser.

Planlegging av arbeidet blir også ekstra utfordrende når det kommer pålegg om endringer i slutten av planperioden- **Måloppnåelse - Middels**

Felles overvåkingsprogrammer og bidra til at overvåkingsdata kommer inn i Vannmiljø: Flere nye prosjekter for delprogrammer med samordnet overvåking ble startet opp i 2020. Vi opplever at dette er svært ressurskrevende for flere personer på ulike faggrupper, og det er få av prosjektene som er kommet så langt at det er klart for å starte den samordnede overvåkingen. Dette er blant annet pga. budsjetter i kommunene som bestemmes på våren, frekvenser i tillatelser og uenighet om program. Vi jobber også med en prioriteringsliste for de ulike prosjektområdene for å vurdere hvor vi best setter inn ressursene. I 2020 har ikke vannområde-koordinatorene fått lov av vannregionmyndigheten å bidra inn i delprogrammene fordi de skulle prioritere å skrive tiltaksprogram, men vi håper på mer drahjelp fra dem i 2021. For å lykkes på dette området må det prioriteres høyt både internt og eksternt. **Måloppnåelse - dårlig (men bedre enn i 2019).**

Miljøsmål skal vurderes på nytt og FM skal bidra i miljømålfastsettelsen i VRU og vannforvaltningsplanene: Alle vannforekomster med påvirkning fra vannkraft ble gjennomgått i 2020. Det ble laget prioriterte lister i forhold til hvilke naturverdier som ble påvirket. Pålegg om oppretting krever ofte involvering av flere sektorer. Dette vanskeliggjør jobben og ingen pålegg er vedtatt. - **Måloppnåelse - dårlig.**

Følge opp nasjonale føringer når det gjelder fremmede organismer, jordbruk og avløp:

Fremmede arter: Vi har fokus på nyintrodusert gjedde. Har også igangsatt en vurdering av biologisk konsekvens av sørv. Det følger ikke med penger på oppdraget så innsatsen er deretter. - **Måloppnåelse - dårlig**

Jordbruk: Landbruksavdelingen har vært opptatt av at informasjonen i Vann-nett er riktig, og at kommunene legger inn tiltak som har dårligere enn "god" tilstand. Vi har arrangert temadag for kommunal landbruksforvaltning i samarbeid med miljøvernavdelingen og fylkeskommunen/vannregionmyndigheten om kvalitetssikring av påvirkninger og tiltak i vann-nett. Videre har vi hatt møter med vannkoordinator i flere av vannområdene på Agder for å sikre at RMP-tiltak innen miljøtema avrenning til vann blir lagt inn i vann-nett på vannforekomster registrert med påvirkning fra landbruk.

Landbruksavdelingen implementerer de nasjonale føringene for landbruk i sin veiledning av kommunene. Tiltak for å redusere næringsstoffavrenning fra jordbruket er prioritert både når det gjelder regionale miljøtilskudd (RMP) og i tildelingsbrev til kommunene med føringer for bruk av SMIL-midlene.

Måloppnåelse - God

Avløp: FM har veiledet kommuner i forhold til oppfølging av utslipp fra spredte avløp. Har jobbet noe med kartlegging av diffuse utslipp fra spredte avløp som påvirkningskilde for vannområdene. **Måloppnåelse - God,**

Foreslå nye miljøforbedrende og beskyttende tiltak innenfor eget myndighetsområde (inkludert kostnadsoverslag) og legge dette i Vann-Nett: Alle tiltak i Vann-Nett er oppdatert, men vi mangler fortsatt å få registrert noen. Mangler også kostnadsoverslag på en del tiltak. Oppgaven prioriteres ned sett i forhold til andre viktigere oppdrag. - **Måloppnåelse - Middels**

Delta i nødvendig dialog med andre sektorer. Vurdere behov for utsatt frist for miljøoppnåelse og bruk av mindre strenge miljømål: Vi har deltatt på alle temamøter blant annet i forhold til vannkraft, vei osv. Møtene er gode, men kapasitet til å følge opp konklusjoner er mangelfullt. Som o mange andre saker er man avhengig av at flere sektorer prioriterer dette samtidig for å få til gode resultater. Motivasjonen til å iverksette tiltak er likevel økende og styrkes gjennom for eksempel gjennom nasjonale satsinger på restaurerings 10-året, AMBER & barriere app, ulike tiltaksveiledere mm. **Måloppnåelse - God**

Delta i vannregionutvalg og i relevante temamøter og ha god dialog med fylkeskommunen og vannområde koordinatorene: Vi har svært god dialog og faste månedlige vanngruppemøter med VRM og koordinatorene. Vi har i 2020 bidratt i stor grad med både tekst, veiledning og drøfting knyttet til rullering av vannforvaltningsplanen.

Landbruksavdelingen har også deltatt i arbeidet med ny vannforvaltningsplan for Agder vannregion 2022-2027. Avdelingen har gitt innspill på KU, vannforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet. Landbruk deltar også i VRU og vanngruppa i Agder. **Måloppnåelse - God**

Virkemidlene skal tette gapet mellom tilstand og mål og beskytte mot forringelse av vannforekomster: (Synliggjøre for samarbeidspartnere om forslag til tiltaksprogram og foreslåtte tiltak er tilstrekkelig for å nå målene i vannforvaltningsplanen): Vi har bidratt der det har vært diskusjon eller saker, men hver enkelt vannforekomst er ikke vurdert på nytt. **Måloppnåelse - Middels**

Miljøsmål legges til grunn kommuners og sektormyndigheters planlegging og virksomhet: Vannteamet (fylkesmannens interne samarbeidsorgan) har i tillegg godt samarbeid med plangruppa og rådføres ved aktuelle saker. Særlig oppfølging av veiutbyggingen har vært krevende i 2020. **Måloppnåelse - God**

Hindre negativ påvirkning av fremmede organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.4.1 i TB)

Rapportere på

God innsats for å hindre negativ påvirkning av fremmede organismer på naturmangfoldet

Måloppnåelsen: - middels

Arbeidet med fremmede arter i 2020 har medført at 6 kommuner har startet opp arbeidet med tiltaksplan mot fremmede arter. I tillegg har kommuner med tiltaksplan bekjempet fremmede arter i tråd med plan. FM har fått opp en kvantitativ rapporteringsverktøy som har blitt tatt i bruk i flere kommuner. Dette gir bedre oversikt både for kommunen selv og for FM. Videre mener vi at dette vil gjøre årsrapporteringen bedre i årene fremover.

På stillehavsøsters har det Agder tatt initiativ til et seminar med tilgrensende fylker, Miljødirektoratet og forskere fra NORCE, HI, UIA og DHI-group. Målet var å fremme samarbeid mellom aktørene og øke kunnskap for å prioritere hvor man setter inn tiltak. Med utgangspunkt i konfliktvurderingsrapport fra Ecofact ble det gjennomført plukkedugnad på 6 lokaliteter. (for mer detaljer se på spesiell rapportering i tabell). I utgangspunktet så man for seg at man skulle ha organiserte plukkedugnader på flere lokaliteter (over 40 lokaliteter med høy konflikt til verdifulle naturtyper i rapport fra Ecofact), men på grunn av smittevernhensyn ble planleggingen satt på vent. Plukkedugnden ble derfor av redusert omfang.

Det er en høyere aktivitet hos frivillige organisasjoner og kommuner i Agderfylket. Samarbeidet med sammenslått fylkeskommune fungerer også godt.

I samarbeid med verneområdeforvaltningen og Tveiotvatnet er det bekjempet siktgran og busk/bergfuru i områder tett på verneområdene. Tiltakene ble gjennomført samtidig inni og utenfor verneområdene. I tillegg er det gjennomført rydding av busk og bergfuru i kystlokaliteter i Farsund kommune.

Vi har videreført overvåking og utfisking av introdusert gjedde i Stølsvann i Songdalselvas nedbørfelt. I tillegg har vi brukt E-DNA for å påvise gjedde i Gillsvann og Stølsvann i Kristiansand og Hengeltjønn i Fyresdal kommune. Dette vannet ligger øverst i vannområde Nidelva.

FM har også søkt om rotenonbehandling av Gillsvatn høsten 2020. Søknaden har gått til Miljødirektoratet, men vi har ikke fått svar enda. Rotenonbehandling ønskes pga påvist gjedde og fare for spredning av gjedde i overflateferskvann til lakseelvene Otra og Tovdalselva.

3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Tilstand for truede arter og naturtyper i Agder er usikker på grunn av manglende kunnskapsgrunnlag, og det er vanskelig å si noe sikkert om utviklingen. Vi er imidlertid bekymret for det vi oppfatter som en negativ trend, tilsvarende utviklingen nasjonalt. Trua naturtyper og annen "hot-spot" natur har svak beskyttelse i lovverk, rammeverk og føringer utenfor verneområder, og lokalpolitiske avgjørelser går sjelden i naturens favør i konfliktsaker. Eksempelvis har det vært gitt flere nydyrkingstillatelser i området med den sterkt trua naturtypen sørlig etablert sanddynemark. Sanddynemark er et godt eksempel på en trua naturtype som også er leveområder for en rekke trua insekter, planter og sopp, samt er habitat for flere trua fuglearter.

Vi arbeider aktivt med flere trua arter og naturtyper. De

kulturbetingede naturtypene som slåttemark, slåttemyr og kystlyngheiivareta relativt godt gjennom avtaler, tilskuddsordninger og kursing/veiledning. Det samme gjør naturtypen hul eik. Naturtypene slåttemyr, strandeng, høstingsskog ivareta delvis også gjennom tilskuddsordningen, men her mangler vi oversikt over utviklingen i fylket. Edelløvsskog ivareta gjennom vern og skjøtsel av disse verneområdene. Både lokaliteter med hul eik og med (rik) edelløvsskog bygges årlig ned.

Klippeblåvinge følges spesielt opp. Det er en god del år siden det ble påvist klippeblåvinge i Tvedestrand, og effekten av vår innsats og de gjennomførte tiltakene for en ev. populasjon i området er ukjent så lenge vi ikke finner verken egg eller voksne individer. Det ryddes imidlertid årlig nye arealer slik at forholdene skal bli bedre for arten. Vi behandler en del søknader om dispensasjon fra forskrift om klippeblåvinge som prioritert art og avslår som hovedregel tiltak som berører smørbukk (vertsplanten til klippeblåvinge). I 2020 er forvaltningsrådet for klippeblåvinge (samarbeidsorgan mellom FM, kommune og representanter for grunneiere fra de ulike områdene) startet opp etter noen år med liten aktivitet. I 2020 har vi gitt tilskudd til et forprosjekt knyttet til avl av klippeblåvinge. Dette prosjektet ønskes videreført i 2021 da i en noe større målestokk. I den forbindelse hadde det vært ønskelig med en del avklaringer knyttet til "rettsstatus" for slike fremavlede klippeblåvinger. Har de samme status som naturlige klippeblåvinger sett i forhold til vern, økologisk funksjonsområde osv.

Vi jobber videre med strandtorn spesielt på Lista. Vi får noen henvendelser fra andre FM, men hovedfokuset er på tiltak i Agder. Vi har plantet ut nye individer i 2019 som ble fulgt opp i 2020. I tillegg jobber vi med kompensasjonsordninger for bønder som tar hensyn til strandtorn. Vi samarbeider godt med Farsund kommune. Effektene av disse tiltakene må overvåkes og evalueres over tid. I tillegg er det gjennomført kartlegging av strandmurerbie på Lista i 2020. På grunn av ekstra midler (tiltaksmidler covid-19) ble det også gjennomført restaureringstiltak knyttet til stranddynemark og restaurering av egnede habitater for strandmurerbie. Dette arbeidet ønskes videreført i 2021.

I 2020 er det gjennomført avl av damfrosk og utsetting av fremavlede individer på allerede kjente lokaliteter i Agder. Videre er samarbeidet mellom oss, Dyreparkens fagmiljø, UIA og Dag Dolmen videreført for å øke kunnskapen om arten. Det er også gjennomført forsøk med nettingbur for beskyttelse av "yngel" og utfisking på lokalitetene for å redusere predasjon.

Nasjonale ansvarsarter som villrein og laks er i god utvikling, men artene er under press fra utbyggingsinteresser og oppdrettsnæring. Vi er, med bakgrunn i reduserte kalkbevilgninger og påvist CWD på Hardangervidda, spent på utviklingen av disse artene. På mange måter kan 2021 bli et avgjørende år for begge arter. For villrein forventes det at 2021 vil gi merarbeid med oppfølging av CWD og oppstarten av arbeidet med kvalitetsnorm for villrein.

Det jobbes med tiltak for å ta bedre vare på vipe i aktivt drevet jordbrukslandskap i Lyngdal, Farsund og Lindesnes kommuner. I 2020 ble mange kull

drept i førsteslåtten. Verneområdeforvaltningen, NOF, landbruksorganisasjonene, SNO og kommunene arbeider nå sammen om å begrense dette tapet fremover.

Høsten 2019 ble det startet opp et prosjekt på hubro i Sirdal kommune. Prosjektet er et samarbeid mellom Sirdal kommune, FM (med handlingsplanmidler), NOF og eierne av vindmølleanleggene på Tonstad og på Buheii. Målet med prosjektet er å få et mest mulig oppdatert og korrekt bilde av hvor aktive hekkeplasser og viktige funksjonsområder for hubro i Sirdal kommune, og gjennom dette forebygge konflikter ved å sikre god felles forståelse for kunnskapsgrunnlaget blant relevante aktører for arealbruk og arealplanlegging. Arbeidet kvalitetssikres av Ecofact og resultatene legges inn i roibase til bruk i videre saksbehandling.

Totalbildet for Agder knyttet til trua arter og trua natur er ikke kjent pga. manglende kunnskapsgrunnlag. Det pågår og varsles stadig om store nye prosjekter på blant annet vei (E39 og E18), vindkraft og utvikling av store, nye næringsområder som berører både land, sjø og vassdrag. Den omfattende og høye aktivitet innebærer høy risiko for at bit- for bit-nedbyggingen fortsetter, og at den samla belastningen for trua arter og naturtyper vil øke de kommende årene.

Minst 1 slåttemyrlokalitet i skjøtsel (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 1 slåttemyrlokalitet i skjøtsel

Vi har 4 slåttemyrlokalitet i skjøtsel i Agder. Ingen nye i 2020. Følgende lokaliteter er i oppfølging:

- Vidmyr slåttemyr (VV00001939), Åmli kommune
- Flottestøylsmyra (BN00121195), Bykle kommune
- Storemyra (BN00082069) og Vreistemyrå (BN00121194) slåttemyrer på Salmeli, Kvinesdal kommune
- Slåttemyra Aasene (skjøtselplan men ikke NaturbaseID enda), Søgne kommune

Vidmyr inngår i Vidmyr naturreservat for forvaltes av verneområdestyret for SVR landskapsvernområde. Årlig skjøtsel iverksatt av verneområdestyret. Skjøtsel av de øvrige slåttemyrlokalitetene skjer gjennom tilskuddordningen og i tråd med utarbeidet skjøtelsesplan.

Vi har ingen nye lokaliteter for 2020. Vi har fått nye saksbehandlere på oppgaven i 2020, og har hatt nok med å følge opp eksisterende slåttemarkslokaliteter.

Skjøtelsesgruppe har ikke vært aktiv / opprettet etter etter fylkessammenslåing i 2016. Vi har hatt god intern kompetanse på skjøtsel av kulturbetingede naturtyper og dermed et begrenset behov for skjøtelsesgruppe slik vi har vurdert det. Arbeidet med trua og utvalgte naturtyper inkludert slåttemyr har vært ivarettatt av et team i miljøvernavdelingen og i samarbeid med landbruksavdelingen. Vi tror imidlertid det er fornuftig å få skjøtelsesgruppe på plass i 2021.

3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Status for vern av natur er relativt god i Agder. Mye fjellnatur er vernet i vestre del av fylkene. I Setesdal Austhei er det større villmarksområder med fast villreinstamme som ikke er vernet ut over at det er nasjonalt villreinområde. Raet nasjonalpark og de to store landskapsvernområdene sør og vest i Agder sikrer noe marint vern og en god del representativ kystnatur. Listastrendene landskapsvernområde med tilhørende fredningsområder sikrer, til tross for utdaterte vernebestemmelser, viktige deler av den kommunen som har det høyeste antallet trua arter i Agder.

Skogvern har vi arbeidet godt med i mange år, og det har tilkommet en rekke nye verneområder i 2020, samtidig som vi har mellom 50 og 100 tilbudte områder i prosess. Statsforvalteren i Agder prioriterer dette arbeidet høyt. Samsvaret mellom mangler i skogvernet og kvalitet på innmeldte områder er ikke optimalt, og vi skulle gjerne sett flere tilbud i lavereliggende strøk og vest i Agder, med fokus på rike skogtyper på høye boniteter. Mer myr og våtmark, vassdragsnatur og "hot-spot"-områder bør sikres. Vi imøteser oppdrag på supplerende vern prosesser i 2021 for slike områder. Vi mener også at 2-3 av de store landskapsvernområdene i Agder (et ved kysten og et i heiområdene) ville egnet seg godt som nasjonalparker, hvorav kyst-LVO-ene kunne blitt en spennende marin nasjonalpark.

Tilråding av vern av skog (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Vern av skog tilrådd i et omfang som bidrar til at skogvernbudsjettet for 2020 utnyttes fullt ut.

Statsforvalteren i Agder prioriterer dette arbeidet høyt og vi mener klart vi har et nivå på områder tilråddet for vern som bidrar til at skogvernbudsjettet utnyttes fullt ut. Gjennom ordningen frivillig vern av skog ble det i 2020 vernet 5 nye områder, hvorav en på 27 000 daa og vedtatt utvidelse for 2 eksisterende verneområder. I tillegg er det sent tilråding for 3 områder som ligger klart for vern etter prosess i Miljødirektoratet og KLD.

Verneområder har godkjente forvaltningsplaner (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Andel av verneområder med behov for forvaltningsplan, og som har forvaltningsplan, skal være høyere enn i 2019

Vi har arbeidet målrettet med oppdraget i 2020. Ulike utfordringer med bemanning og kapasitet har ført til at resultatet for antall planer landet ilt. 2020 ikke ble høyere enn 2, men mange planer er p.t. i produksjon og nærmer seg ferdigstilling. I allokering mot andre presserende faste oppgaver er denne oppgaven dessverre en av de vi finner vanskelig å gi høy prioritet.

Verneområder med forvaltningsplan

Antall verneområder med forvaltningsplan i 2019	Antall verneområder med forvaltningsplan i 2020	Differanse
31	33	2

3.1.1.11 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vi har gitt 43 tillatelser etter forurensningsloven i 2020. Vi har også ført risikobasert tilsyn og deltatt i landsdekkende tilsynsaksjoner. Antall tilsyn var imidlertid lavere enn forventet pga pandemi og bemannings situasjonen (nærmere omtalt i bl. a. pkt. 3.3.1.1.5.1). Gjennomføring av tilsyn er viktig for å avdekke brudd på regelverk og/eller tillatelser, men det er også viktig å kunne gi god veiledning til bedrifter for å bedre rutiner slik at forurensningsfaren reduseres.

Flere av de prioriterte havneområder med forurenset sjøbunn og skipsverft har gjennomført tiltak på land og i sediment og disse sakene følges videre gjennom langtidsovervåking.

Vi følger tett opp store kommunale avløpsanlegg (kap .14-anlegg) som har problemer med å overholde rensekravene. Vi har pålagt flere kommuner å utarbeide konkrete handlingsplaner for gjennomføring av tiltak for å oppnå rensekravene i tillatelsene.

Utbygging av E18 og E39 gjennom store deler av Agder har blitt fulgt opp gjennom flere år. Ny vei bygges gjennom hele fylket og er delt opp i delområder som alle har fått tillatelser til midlertidig anleggsaktivitet. Prosjektene har blitt fulgt opp gjennom jevnlig møter, befaringer og rapportering. Etterhvert som vegprosjektene går over i driftsfase har vi også gitt tillatelse til utslipp fra driftsfase, deriblant utslipp av tunnelvaskevann.

Avfallsbedrifter følges opp gjennom arbeidet med BAT-krav og revidering av tillatelser.

Det er økende interesse for å etablere akvakulturanlegg i Agder. Vi følger opp slike saker fra planfasen gir høringsinnspill og gir utslippstillatelser. Det er imidlertid en utfordring å sette grenseverdier for utslipp til sjø/vann i slike saker.

Grunnforurensningslokalitetene i Agder har blitt kvalitetssikret gjennom prosjektet som er finansiert av Miljødirektoratet.

Oversikt over antall tettbebyggelser og deres størrelse (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle embeter har oversikt over antall tettbebyggelser og deres størrelse i egen region omfattet av kap. 14 i forurensningsforskriften og tettbebyggelser som grenser mot virkeområdet i kap. 14

Vi har hatt tett oppfølging og god oversikt over kommunale avløpsrenseanlegg (kap 14-anlegg) i 2020. Flere av anleggene har behov for oppdaterte tillatelser og vi har etterspurt oversikt over antall tettbebyggelser og deres størrelser i forbindelse med revidering av tillatelser. Oppdatert tettbebyggelseskart har ikke vært tilgjengelig før slutten av 2020 og vi har ikke fått kvalitetssikret dette mot alle kommuner. Oppdraget har vært noe uklart. Vi har nylig hatt dialog med Miljødirektoratet for å få veiledning om hvordan oppdraget skal følges opp videre og har gitt innspill til veileder som Miljødirektoratet utarbeider for dette. Vi venter nå på nærmere avklaringer fra direktoratet.

Arbeidet med å revidere de aktuelle tillatelsene er igangsatt (fra kapittel 3.1.4.4.1.2 i TB)**Rapportere på**

Arbeidet med å revidere de aktuelle tillatelsene er igangsatt

Fylkesmannen har hatt stort fokus på å følge opp avløpsanlegg i 2020 og har gjennomført tilsyn ved 11 kap.14-anlegg i tillegg til møtevirksomhet og diverse korrespondanse. Vi planlegger å gjennomføre ytterligere 3 tilsyn i 2021. Flere anlegg har behov for ny tillatelse og oppfølging etter tilsyn. Vi har utarbeidet en plan om oppfølging av avløpsanleggene og har god kontroll på hvilke anlegg som bør prioriteres. Plan for oppfølging av avløpsanleggene ble oversendt til Miljødirektoratet i 2019. Oppdatert plan vil oversendes i begynnelsen av 2021. En tillatelse er revidert i 2020 (Froland kommune). Vi har deltatt på alle møter og opplæring i regi av Miljødirektoratet, senest gjennomgang av ny mal for tillatelser. For øvrig har vi god kontakt med Miljødirektoratet om utfordringer for avløpsanleggene i Agder.

Kommuners registrering i Grunnforurensning (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner registrerer, oppdaterer og vedlikeholder egne lokaliteter i Grunnforurensning

Alle kommuner har fått brev hvor det er anmodet om at de må ha en bruker i Grunnforurensningsdatabasen. Det er likevel 7 kommuner i Agder som ikke har aktive brukere i Grunnforurensningsdatabasen, jf. uttrekk 08.05.2020. Alle kommunene har også fått tilbud om å delta (digitalt) på opplæring i bruk av databasen sammen med kommuner i Viken og Vestfold/Telemark.

3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene

Vi følger kommuneøkonomien tett, og vår strategi er å skape en god og tillitsfull dialog med kommunene slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Vi prioriterer slik veiledning høyt, og dette mener vi bidrar til å forebygge økonomisk ubalanse. I dialogen med kommunene er vårt hovedfokus å bidra til at kommunene jobber målrettet med å tilpasse driften innenfor de økonomiske rammene som gis i kommuneopplegget.

I 2019 og 2020 har vi forsterket vår veiledning på langsiktig økonomistyring i tråd med formålsbestemmelsen i § 14-4 i kommuneloven, som sier at kommunene skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. I 2020 har vi fulgt opp at kommunene arbeider med å fastsette lokale finansielle måltall, og lovens krav om å beskrive kommunens langsiktige økonomiske utvikling i budsjett- og økonomiplandokumenter.

Ureviderte KOSTRA-tall for 2020 vil foreligge i mars 2021. Den økonomiske situasjonen for kommunene vurderes som mindre god ved utgangen av 2019 enn de foregående årene. Reviderte KOSTRA-tall viser at kun 15 av 30 kommuner på Agder hadde positivt netto driftsresultat i 2019, mot 24 av 30 kommuner i 2018. 6 av kommunene hadde i 2019 et bedre netto driftsresultat enn TBU sin anbefaling på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter, noe som var en halvering fra året før.

Ingen kommuner hadde udekket merforbruk ved utgangen av 2019. Den økonomiske bufferen for kommunene ble betydelig styrket til og med 2018, men ved utgangen av 2019 ser vi at denne utviklingen har snudd, og antall kommuner med disposisjonsfond lavere enn 5 prosent av brutto driftsinntekter har økt fra 3 til 4 av 30 kommuner.

Merskattevekst for landet var den viktigste forklaringen til de gode regnskapsresultatene for årene 2015-2018, men fra 2019 ser vi at dette er over, og at regnskapsresultatene blir vesentlig dårligere. I 2020 fikk vi på grunn av korona-pandemien økt usikkerhet rundt utviklingen i kommuneøkonomien, og vi er svært usikre på hvordan regnskapsresultatene for 2020 vil bli.

For økonomiplanperioden 2021-2024 ser vi at et fåtall av kommunene på Agder budsjetterer med et netto driftsresultat i tråd med TBU sin anbefaling. I tillegg budsjetterer kommunene med å bruke store deler av de frie disposisjonsfondene i økonomiplanperioden. På lengre sikt er enkelte av kommunene i Agder bekymret for konsekvensene av endringer i de distriktpolitiske tilskuddene i inntektssystemet. En del av kommunene i Agder er også sårbare for endringer i regelverket knyttet til eiendomsskatt og til eventuelle endringer i kraftbeskatningen. Et særtrekk for alle kommunene på Agder har også vært at utbytte fra Agder Energi over en lengre periode har vært stabilt og høyt. Disse inntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, men utbyttet for 2021 blir tilnærmet halvert i forhold til foregående år. De fleste kommunene budsjetterer med denne inntekten i driftsbudsjettet, og dette har derfor forsterket kommunenes utfordringer med å komme i balanse.

I 2021 vil vårt hovedfokus være å følge kommuneøkonomien tett gjennom pandemien, herunder å tildele ekstra skjønnsmidler. Vi tar også sikte på å kunne starte opp igjen med fagdager for økonomisjefer, samt ha et styrket fokus på veiledning til enkeltkommuner som strever med å oppnå budsjettbalanse. Flere må inn i krevende omstillingsprosesser i tiden fremover. Vi vil også vurdere å øke bruken av skjønnsmidler for å kunne støtte enkeltkommuner i nødvendige omstillingsprosesser for å forhindre at kommuner kommer på ROBEK.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2020 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2019.

Agder har ingen kommuner i Robek. I 2020 ga vi enkeltkommuner forsterket veiledning, i tillegg til at vi tildelte 2 kommuner skjønnsmidler for å bidra til analyse- og omstrukturingsarbeid for å forhindre innmelding i Robek. Dette viste seg å være effektivt, og vi har også beregnet inn en pott til dette i tilbakeholdte skjønnsmidler for 2021.

Antall kommuner i ROBEK

Resultat	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2019	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2020
0	0	0

Ingen Robek-kommuner i Agder

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2019. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2019.

Antall feil har hatt en nedgang på 22% fra 2019 til 2020. Fylkesmannen følger opp feilen til hver enkelt kommune med spørsmål, råd og veiledning om hvordan feil kan reduseres. Vi har hatt stort fokus på veiledning ihht. KOSTRA rapportering, og ut i fra reduksjonen i antall feil, har vi fått satt fokus på dette hos kommunene også. Likevel ser vi tilfeller av at selv kommuner med åpenbare feil, hvor vi er inne med veiledning og kommunen er enige og har funnet feilene, ikke korrigerer disse til endelig KOSTRA-rapportering.

Kvalitet i KOSTRA-data

Område	Resultat	Antall feil i 2019	Antall feil i 2020
Feil på eiendomsforvaltning på aggregert nivå - utgifter til renhold (art 075) og forvaltning (funksjon 121)	- 3	15	12
Feil på byggfunktionsnivå for utgifter til renhold og energi	- 11	51	40

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Fylkesmannen i Agder har jobbet tett opp mot kommunene for at disse skal øke bruken av KOSTRA-data i styringen. Dette har vært et sentralt punkt i vår dialog med økonomisjefene om finansielle måltall ihht. ny kommunelov.

Fylkesmannen i Agder gjennomgår kommunenes budsjett og økonomiplaner hvert år, og sender et tilbakemeldingsbrev hvor vi kommenterer kommunenes utvikling i lys av enkelte KOSTRA-nøkkeltall. Vi merker en økning av kommunenes bruk av KOSTRA-data, som erstatter eller kommer i tillegg til kommunenes egne styringsmål og handlingsregler. Vi har stresset kommunene ift. å bruke etterprøvbare finansielle måltall, som innebærer å bruke KOSTRA-tall.

Vi ser også en nedgang på 22% i målte feil i KOSTRA-data dette året, etter at vi hadde stort fokus på dette i 2019. Den planlagte fagdagen med økonomisjefene i 2020, skulle i stor grad dreid seg om bruk av KOSTRA-data i styringsdokumenter og reduksjon av feil i KOSTRA-data innenfor andre sektorer enn bygg- og eiendomsforvaltning. Fagdagen måtte avlyses av smittevern hensyn, men vi vil nå sette dette på agendaen i 2021. Vi anser at størsteparten av feilkonteringene i KOSTRA skjer innenfor helse/omsorg/sosial og noe innenfor oppvekst.

3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Landbruket har også vært preget av koronaen, men aktiviteten har likevel vært god. Det har vært god hjelp i nasjonale og regionale tiltak iverksatt for å sikre sysselsetting og verdiskaping både i jord- og skogbruket. Nasjonale skogtiltak, mulighet for erstatning ved manglende utenlandsk arbeidskraft, og et regionalt grøftetilskudd fra fylkeskommunen har bidratt til ekstra aktivitet og tiltak som kanskje ikke ville blitt gjort akkurat i år. Det har også styrket kontakten med kommunene og næringa, og styrket partnerskapet. Vi har benyttet jordbrukets beredskapsforum aktivt som en nyttig kanal for koordinering og formidling av koronarelatert informasjon, tiltak og tilskudd.

UT-midlene ble overført til fylkeskommunene fra 1.1.2020, og pågående prosjekter ble overført i løpet av våren, sammen med fellestrøftinger rundt rutiner for kompetansedeling.

Næringsutviklingsarbeidet vårt er nå forankret i partnerskapet, og vi deltar og tar initiativ til aktuelle møteplasser og arenaer for næring og forvaltning.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Regional innsats innen landbruksbasert næringsutvikling er innrettet slik at nasjonale mål og føringer i RNP nås.

I Agder har vi "Landbruksstrategi 2019-2022 - verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæringer", en handlingsplan utarbeidet av det regionale partnerskapet og vedtatt av fylkestingene i hhv Aust-Agder og Vest-Agder i desember 2018. Det har i mange år vært viktig for oss å få landbruket inn som en naturlig del av regionens nærings- og utviklingsarbeid. Vår felles strategi er derfor vårt hoveddokument i arbeidet, på bekostning av både RBU (regionalt bygdeutviklings-program), RNP (regionalt næringsutviklingsprogram) og RSK (regionalt skog- og klimaprogram). Vi ser forøvrig fortsatt fram til at LMD rydder opp i denne programstrukturen.

Strategien er brukt aktivt i næringsutviklingsarbeidet i 2020, selv om vi har vært mindre proaktive enn vanlig. Partnerskapet rakk ett (av to) fysisk møte før korona-tiltakene satte inn, men vi har hatt god digital kontakt gjennom året, spesielt rundt disse konkrete arbeidsoppgavene:

- Fylkeskommunen ekstraordinære grøftetilskudd - 2 mill "korona-kr" for å sikre aktivitet og sysselsetting: Tilskuddet skulle for enkelthets skyld følge samme prosedyre som eksisterende tiltak forvaltet av kommunene, og være en dobling av godkjent tilskudd. Det ble overhodet ikke så enkelt likevel, ulikheten i type tilskudd og tilhørende tilskuddsforvaltning viste seg å være ganske stor. Oppsummert var det allikevel en nyttig øvelse for både

næring, fylkeskommune og oss. Midlene bidro til økt fokus på grøfting og førte til større "etterspørsel" etter det statlige midlene.

- UT-midlene ble overført til fylkeskommunene 1.1.2020. Pågående prosjekter ble overført til fylkeskommunens systemer og regionalforvaltning.no i løpet av mars. Prosessen tok tid, fordi fylkeskommunen var fullt opptatt med sin egen sammenslåing og flytting, og hadde ikke landbruksoppdraget med tilhørende midler øverst på agendaen.

Vi har vært bevisste på at vår rolle i utviklingsarbeidet er endret, men i samråd med partnerskapet har vi videreført initiativ og kontaktpunkter som naturlig ligger til oss. Måloppnåelsen i forhold til tiltak i strategien er god. Vi er spesielt aktive når det gjelder økt bruk av tre (stor aktivitet), Inn på tunet (i god vekst), urbant landbruk/andelslandbruk (stor interesse blant kommuner og forbrukere) og økologisk landbruk (liten interesse i næringa). Vi hadde såvidt begynt å se på en ny satsning innen frukt og grønt (jfr også nasjonal melding om dette i mars), men satte det foreløpig på vent - idedugnader fungerer ikke like godt på en digital plattform som andre møter gjør.

Vi har en ambisiøs felles landbruksstrategi med en lang rekke tiltak. Vår rolle er å initiere, motivere og tilrettelegge både enkeltpersoner og grupper/organisasjoner, og vi følger opp de som ønsker det. I 2020 er det koronaen som har dempet aktiviteten, men vi opplever at vi gjennom TB/VØI har et litt for tilbakelevert oppdrag mht næringsutvikling. Vi frykter at det kan bli vanskelig å sikre at vi har nødvendig kompetanse på sikt, men vil prøve å få en forankring for videre satsning gjennom vår felles landbruksstrategi når denne skal revideres.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp.

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp.

Svært høy aktivitet i Agderskogbruket fortsetter i 2020, og totalt ble det avirket i overkant av 867.000 m³ i Agder. + 0,27 % fra 2019.

Antall nyplanting, ca 1,98 mill i 2020. - 2,8% fra 2019. Det var vanskelig for aktørene å få tak i tilstrekkelig antall planter. Det er i tillegg supplert med 0,12 mill planter.

Både den offentlige og private veiledningstjenesten på Agder har satt inn store ressurser for å lukke avviket mellom hogd granvolum og utsatte granplanter de siste årene.

- Tidlig utsending av info knyttet til Resultatkartlegging og Foryngelseskontroll april 2020. Purring av begge kontroller to omganger, august og november. Kontrollene følges opp i Forvaltningskontroll og drøftes på kommunesamlinger.
- Gjennomgang og kontroll i ØKS at kommunene har utført oppdragene
- FM har sendt ut skriv som har understreket kommunenes lovpålagte ansvar for å følge opp bestemmelsene i skogloven.
- FM mener at kontrollen i all hovedsak utføres og fungerer etter hensikten, og at de aller fleste avvik lukkes innen treårsfristen. Det må imidlertid skilles mellom oppfyllelse av skoglovens minimumskrav og det som faglig sett er tilfredsstillende foryngelse.
- Utfordringene er ulike i de forskjellige delene av Agder.
  - Lengst øst og i skogstrøkene er det relativt få utfordringer - litt knyttet til dårlig tilslag ved naturlig foryngelse
  - Lengre vest, kystnært og i skogreisningsstrøk med 1. generasjon granskog, må skogeiere ofte "motiveres" mer for at foryngelsen skal bli god nok. Mer avhengig av tilskudd sammen med skogfond her - lettere å bruke gulrot enn pisk.
- Ingen kommuner har gått linja helt ut med å benytte tvangsvirkemidler for å få skogeier til å gjøre sin lovpålagte plikt i 2020.
- Noe utfordringer med areal omdisponering enkelte områder.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene er fulgt opp med henblikk på effektiv bruk av tilskuddsordningene i skogbruket. 100%.

NMSK skogkultur

- Ordningen har eksistert og innarbeidet i kommunene gjennom mange år. FM følger kommunene tett, både skriftlig og i ulike dialogpunkter.
- FM tildeler kommunene etter behov, dvs vurdert i forhold til areal utført i snitt de siste år, snitt avirkning de siste 4 år, samt innmeldte behov fra kommunene.
- FM praktiserer en grunntildeling i jan/februar, en behovstildeling i august, samt behovsprøvet omfordeling av midler i desember.
- FM er tydelige på hvilke prioriteringer som bør følges: ungskogpleie og planting, samt markberedning der snutebille er et problem, eller der felter skal forynges naturlig m frøtrær.
- De fleste kommunene følger FM sine anbefalinger på en god måte.
- FM har informert bredt om de nasjonale klimaordningene tettere planting og suppleringsplanting.

NMSK vei / drift

- Gjennomført samling vedrørende utarbeidelse av kommunale Retningslinjer og Kontrollplaner, samt Veibank (ØKS) i januar 2020.
- Oppfølgende webinarer med opplæring i ØKS februar.
- Alle kommuner har utarbeidet retningslinjer og kontrollplaner for vei/drift og nmsk virkemidler.
- FM har fulgt kommunene tett, både skriftlig, gjennom løpende dialog og flere webinarer utover året.
- FM tildelte kommunene etter behov, dvs innmeldt i veibank, antatt behov meldt inn på exel i nov 2019 og faktisk behov vurdert ut i fra de siste 4 årene.
- FM praktiserte en grunntildeling i februar, en behovstildeling i april og august, samt behovstildeling med friske midler og omfordeling i desember.
- FM er tydelige på anbefaling og prioriteringer som bør følges: bilvei fremfor traktorvei, fellesanlegg fremfor eneeide. Kommunene står allikevel fritt til å prioritere dette gjennom sine egne retningslinjer.
- De fleste kommunene følger FM sine anbefalinger, men noen har andre behov enn gjennomsnittet det enkelte år.

Tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsveinett

Skogsbilveier - type tiltak	Veilengde (km)	Tilskudd (kr)	Skogfond (kr)
Nybygging	10.4	4 912 131.0	10 137 937.0
Ombygging	20.5	4 868 437.0	6 585 654.0
Vedlikehold	31.6	0.0	3 787 441.0

Har her benyttet rapport 6 sammendrag ferdigmeldte veier for lengde og tilskudd på skogsbilvei ny- og ombygg. Videre rapport 25 grunndata andre invest for å finne skogfondandel kr til ny- og ombygd skogsbilvei, samt veilengde og skogfond kr til veivedlikehold. Det er fortsatt behov for bedre dekning av skogsbil- og traktorveinettet i fylket. Flere skogreisingsområder mangler fortsatt tilgang til det offentlige veinettet. Skogsbilveinettet kan med fordel mange plasser erstatte enklere veier for traktor, og traktorveinettet burde i flere områder hatt bedre dekning. Det største investeringsbehovet i fremtiden ligger trolig allikevel i oppgradering av standard og ombygging av eksisterende bilveianlegg.

Verdiskaping i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen har gjennom kunnskapsoverføring til kommunene bidratt til en effektiv og god forvaltning av tilskudd til skogsveier og drift med taubane o.a.

- FM forberedte kommunene på dette gjennom bl.a. samlinger gjennom de siste årene, spesielt i 2019.
- Overføring av vei/drift var viktigste tema på kommunesamling i november 2019, vi hadde besøk fra LDir for å spise budskapet rundt endringer i ØKS og Veibank.
- Gjennomført samling vedrørende utarbeidelse av kommunale Retningslinjer og Kontrollplaner, samt bruk av Veibank (ØKS) i januar 2020.
- FM har fulgt kommunene tett, både skriftlig, gjennom løpende dialog og flere webinarer gjennom 2020.

3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

Miljø- og klimautfordringene har fått et forsterket fokus i 2020. Det har vært mange muligheter for kompetansepåfyll fra ulike fagmiljøer og fra landbruksnæringen, og grunnet digitale webinar har flere deltatt enn i et normalår. Det er en kontinuerlig teknologisk og kunnskapsmessig utviklingsprosess, men det er ikke FM som er nærmest den praktiske omleggingen til nye klimavennlige driftsmetoder. Vi har derfor vært opptatt av videreføring både i forkant og i ettertid til kommuner og kolleger i embetet. (Vi er imponert over næringas egen løsningsorienterte innsats og sterke fokus).

Bærekraftig skogbruk er spesielt interessant for fylkeskommunenes klimaarbeid, både pga svært høy aktivitet i næringa, økende bruk av tre samt industrielle planer om biozin-anlegg i Åmli. Fylkesmannen har bidratt (og bidrar) til dette gjennom trepartssamarbeidet.

Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Klimadelen i regional- skog- og klimaprogram er kjent og fulgt opp av kommunene.

Ordningene med tettere planting og gjødsling av skog som klimatiltak er godt kjent i kommunene i Agder. I 2020 ble det utbetalt et samlet tilskudd til tettere planting på 743 581 kr, noe som er en liten nedgang sammenlignet med året før, men vesentlig mer enn for to år siden.

Når det gjelder gjødsling av skog som klimatiltak er hele Agder del av kvoteregulert utslippssone for nitrogen til Skagerak. Dette setter klare begrensinger for denne aktiviteten i vår region. 2020 var siste året i inneværende reguleringsperiode og tillatt areal som kan gjødsles er nådd. Følgelig ble det ikke gitt noe tilskudd til gjødsling av skog som klimatiltak i Agder i 2020.

Vi har ikke eget Regionalt skog- og klimaprogram for Agder. Programinnholdet er innarbeidet i en felles "Landbruksstrategi 2019-2022 - verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæring", som er koplet opp til regionale planer, og forvaltes og følges opp av det regionale partnerskapet.

Regionalt miljøprogram (RMP) (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Innholdet i RMP er kjent for landbrukets organisasjoner, kommuner og aktuelle søkere.

Det har vært 3 møter med næringsorganisasjonene i strategigruppa for Regionalt miljøprogram på Agder.

FM har publisert informasjon om RMP minst 5 ganger på FMs nettside i løpet av 2020. I juni var det blant annet informasjon om søknadsomgangen 2020 med oppdatert regelverk og veiledningsmaterieil. I tillegg har vi informert om ny tilskuddsordning *soner for pollinerende insekter*.

Vi har videre informert om den nye tilskuddsordningen på møte for bønder i regi av Norsk landbruksrådgiving Agder. Vi har også bidratt til informasjonsartikkel om ordningen i Bondevennen.

FM har holdt 3 regionale møter med kommunene om RMP, med særlig fokus på ny tilskuddsordning og saksbehandling av RMP søknader, risikobasert kontroll og avkortinger. I tillegg har vi jevnlig kontakt med kommunene for veiledning.

Alle søkere av produksjonstilskudd på Agder som hadde gyldig epostadresse har fått epost fra FM angående RMP. Vi minnet om at informasjon om RMP og de ulike ordningene, samt veiledningsmaterieil for Agderfylkene, var lagt ut på FMs nettside.

FM har også hatt god hjelp av Norsk Landbruksrådgiving Agder når det gjelder å gjøre RMP kjent for bønder. De har lagt ut informasjon på sine nettsider og aktivt veiledet gårdbrukere om aktuelle ordninger. Og i flere tilfeller har de også bistått søkere i søknadsprosessen.

RMP-Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Tiltak i RMP er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Det regionale miljøprogrammet for jordbruket (RMP) er utarbeidet for å bidra til å løse det Fylkesmannen og aktuelle samarbeidspartnere mener er regionale miljøutfordringer på Agder.

Det er valgt 21 tilskuddsordninger for regionale miljøtiltak, og disse er fordelt på 6 miljøtema; kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner, friluftsliv og tilgjengelighet, avrenning til vann og utslipp til luft.

Disse tiltakene er innrettet mot de regionale miljøutfordringene på Agder slik som gjengroing av kulturlandskapet, tap av biologisk mangfold, avrenning av jord, næringsstoffer og plantevæmmidler til vann og utslipp av klimagasser.

Vannforvaltningsplaner (fra kapittel 3.1.6.2.3.2 i TB)

Rapportere på

Miljøvirkemidlene er innrettet i henhold til vannforvaltningsplanene. I tråd med nasjonale føringer om vannforvaltning skal mer forpliktende krav tas i bruk ved behov for forsterket innsats.

Det er særlig innenfor RMP og SMIL-ordningen at tiltak/føringer for bruk er innrettet mot vannforekomster som er utsatt for landbrukspåvirkning.

Når det gjelder RMP er det avrenningstiltakene som er innrettet mot utsatte vannforekomster/vannområder. Prioritering av områder i Agder tar utgangspunkt i vannområder der deler av vassdragene er påvirket av landbruksaktivitet. I tillegg har vi ved prioritering av områder tatt hensyn til at det er større produksjon av åkervekster som korn, potet og grønnsaker i østre og midtre deler av Agder enn lengst vest. «Prioriterte områder» er vannområdene Lygna, Mandal-Audna, Otra, Tovdal, Nidelva og Gjerstad-Vegår. «Andre områder» er vannområdet Sira-Kvina.

I Fylkesmannens tildelingsbrev til kommunene i 2020 ble det lagt føringer om at SMIL-midler må prioriteres til hydrotekniske anlegg i jordbruket i de vannområder der det er stort behov for utbedring, av hensyn til avrenning og klimatilpasning med mer.

I hovedsak benyttes jordbruksarealet i Agder til grasproduksjon og beite. I søknad om produksjonstilskudd (2019) er 94,4 % av jordbruksareal grovfôr og innmarksbeite, mens kun 5,6 % av jordbruksarealet benyttes til produksjon av korn, potet, grønnsaker og frukt og bær til sammen. Vi har altså relativt lite arealer med mere intensivt drevet åpenåkerarealer. I noen jordbruksområder er det likevel en utfordring med påvirkning fra landbruksdrift og tiltak for å oppnå miljømål i påvirke vannforekomster er nødvendig. Vi har i 2020 likevel ikke vurdert det som aktuelt å sette spesifikke miljøkrav i regionalt forskrift, vi har ansett de frivillige tiltakene som tilstrekkelige.

Utvalgte kulturlandskap (fra kapittel 3.1.6.2.3.3 i TB)

Rapportere på

Ha god oversikt over forvaltning av områdene som har status som Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, samt bidra til direktoratenes forslag til plan for videre arbeid med Utvalgte kulturlandskap i jordbruket fra 2020 til og med 2025.

Oversikt over forvaltning av UKL-områdene

Vi har god oversikt over forvaltning av de tre UKL-områdene som er i Agder; Rygnestad og Flateland i Valle, Furøya i Tvedestrand og Vest-Lista i Farsund. Vi viser til LUF-rapport 2020 datert 20.11.2020 som beskriver vår UKL-aktivitet i 2020. Vi (landbruk, miljø og regional kulturminnemyndighet) sitter i arbeidsgruppene for områdene og deltar derfor i diskusjoner og er godt kjent med områdene og med forvaltningens styrker og svakheter. Men, vi er likevel lengre unna enn da Fylkesmannen forvaltet ordningen.

Bidra til direktoratenes plan for videre arbeid med Utvalgte kulturlandskap i jordbruket fra 2020 til og med 2025.

Vi svarte på den omfattende spørreundersøkelsen som planen baserer seg på våren 2020. Spørreundersøkelsen besvarte vi i samarbeid med kommunene for del 1 – som var om de enkelte områdene og behov for å styrke områdene. Regional miljøvernmyndighet og regional kulturminnemyndighet bidro også ved besvarelsen av del 1, men særlig ved del 2 – som var å vurdere nye UKL-områder og rangering av disse. Vi koordinerte arbeidet og vi mener at svarene fikk en tverrfaglig og tverretattlig forankring.

Vurdering av resultatene: I følge Agros ble om lag 49 % av UKL-midlene brukt på kulturminner/kulturmiljøer (sette i stand steingjerder blant annet), 26 % på landskapskjeskjøtsel (fjerning av sitkagran og dreneringstiltak blant annet), 12 % på næringsretta tiltak, 11 % på formidlingstiltak og 2% på friluftsliv (stier) i 2020. Det er også gitt midler fra ordningen "tiltak for trua naturtyper" og andre midler fra Fylkesmannens miljøvernmyndighet til skjøtsel av mange lokaliteter i UKL-områdene. UKL-tiltakene har klart bidratt til å ta vare på natur- og kulturminneverdiene i områdene på en tilfredsstillende måte. Ordningen har i noen grad vært brukt som grunnlag for landbruksbasert næringsutvikling. Vi mener at kulturlandskapsverdiene er styrket i alle områdene som følge av UKL-tiltak.

Utfordringer: For **Rygnestad - Flateland** er det ønskelig med mer jordbruksaktivitet og mer skjøtsel. Det er særlig behov for mer beitedyr. I tillegg kommer ny Riksvei 9 til å sneie innom UKL-området, se info om dette i LUF-rapporten. For **Vest-Lista** er fremmede arter en trussel, særlig spredning av sitkagran. Det drives intensivt jordbruk der - og det er stedvis stort beitetrykk. Det kan være behov for å overvåke beitetrykket. Det er behov for å oppdatere forvaltningsplanene i alle områdene.

Kommunene gir tydelig uttrykk for at de har kapasitetsproblemer når det gjelder forvaltning av denne ordningen. Det tar tid å gjøre en god jobb, og de har ikke fått ekstra ressurser til det. Kommunene mener at de burde fått tilført ekstra midler for å dekke kostnadene med å forvalte denne ordningen.

Samordning: Vi mener at det er en god samordning mellom kommunal og regional forvaltning (landbruk, naturmangfold og kulturmiljø). Regional forvaltning er representert i arbeidsgruppene (alle tre fagområder) og det er ei regional kulturlandskapsgruppe. Samordningen har fungert tilfredsstillende i 2020.

Tilskudd til tiltak i beiteområder (fra kapittel 3.1.6.2.3.4 i TB)**Rapportere på**

Formålet med Tilskudd til tiltak i beiteområder er kjent og fulgt opp av kommunene på en god måte.

I 2020 har Fylkesmannen i Agder hatt to møter med aktuelle kommuner angående ordningen "Tilskudd til tiltak i beiteområder og formålet med ordningen har vært i fokus på begge møter. Kommunene ønsket at Fylkesmannen skulle lage et forslag til retningslinjer som de kunne bruke som veileder for å utarbeide egne retningslinjer. I dette skrevet til kommunene har vi også vært nøye med å kommunisere formålet med ordningen. Vi har valgt å kun gi tilskuddsmidler til kommuner som har aktive beitelag. Dette for at organisert beitebruk fortsatt skal være i fokus.

3.1.1.15 Andre oppdrag

Ingen krav om rapportering.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger**3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv**

Det er store variasjoner i utfordringsbildet mellom kommunene i Agder. Pressområdene i de store og mellomstore kommunene langs kysten har andre utfordringer enn indre Agder. Løpende innspill til kommunenes planarbeidet er vår viktigste kanal for å bidra til at det tas boligsosiale hensyn.

Opprettelsen av regionalt velferdsråd Agder og Vestfold/Telemark bidrar til sammenheng mellom sosial boligpolitikk og nasjonale satsninger og sikrer et bedre samarbeid mellom kommunene og statlige etater. Rådet ledes av en styringsgruppe som består av de to fylkesmennene, regiondirektør i Husbanken, fylkesdirektør NAV Vestfold og Telemark, Regiondirektør Bufetat Sør, Fylkeslegen i Agder, Ordføreren i Arendal og kommunedirektøren i Tønsberg.

Det løpende arbeidet skjer i et eget arbeidsutvalg som følger opp og koordinerer 4 arbeidsgrupper. Arbeidsutvalget består av en representant fra hvert av statsforvalterembetene og Husbanken. Arbeidsgruppene er: 1) Utsatte barnefamilier, 2) Rus/psykiatri, 3) Bolig sosiale hensyn i plan og 4) Boligsosial konferanse. Arbeidsgruppene 1, 2 og 3 er bredt sammensatt med representasjon fra kommune, statlige etater og fylkeskommunen. Arbeidsgruppene iværsetter og koordinerer nasjonale tiltak, oppgaver og virkemidler internt og eksternt på de tre prioriterte innsatsområdene i reformen.

Regionalt velferdsråd vil gjennom å samordne regionale aktører i møte med kommunene arbeide for bidra til å løse kommunenes sammensatte velferdsutfordringer i integrering, folkehelse, helse -og omsorgstjenester, barn -og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og boligsosiale forhold.

Helhetlig samarbeid mellom stat og kommune (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig samarbeid mellom stat og kommune om de to tiltakene i Bolig for velferd.

Det boligsosiale arbeidet har særlig rettet seg mot boligtiltak for vanskeligstilte barnefamilier og for personer med behov for oppfølgingstjenester knyttet til rus og psykisk helse problematikk.

Fylkesmannen i Agder har ett tett samarbeid med Husbanken i forhold til kunnskapsformidling og samarbeide med andre statlige aktører. Strategien er presentert i statlig etatsjefsmøte og for alle NAV ledere i Agder.

Den årlige regionale boligsosiale konferansen er gjennomført med deltagelse fra de fleste kommunene i Agder og Vestfold og Telemark.

Det er i 2019 etablert regionalt velferdsråd Agder og Vestfold /Telemark med fire arbeidsgrupper, Rådet forsterker betydning av samarbeidet mellom Husbanken og Statsforvalteren, samtidig som kommunene som ansvarlig planmyndighet og viktig premissgiver er representert. Rådet skal i tillegg til planprosesser ha fokus på brukere med psykisk helse og rus, som kanskje den mest utfordrende gruppen å bosette, og barn og unges levekår.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket. Tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Samlet sett får vi gode tilbakemeldinger på våre tilsyn. De er koordinert i tid, de oppleves som nyttige, med god veiledning og oppfølging, og de fører til endring. Vårt inntrykk over tid er at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbare, men ikke urimelig stor.

Samordningsarbeidet har en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embedet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene er utviklet over tid gjennom flere til dels nyskapende samarbeidsprosjekter, og er i dag tett og godt.

For å sikre den interne tilsynssamordningen i embedet, har vi etablert «Fylkesmannens tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi etablert «Fylkesmannens tilsynsforum». Her møter alle statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatet i Agder og KS Agder.

I november eller desember hvert år har vi møter både i tilsynsgruppen og i Tilsynsforum, der det utarbeides planer for tilsyn og forvaltningsrevisjoner for kommende år. Dette ender opp i en felles samordnet tilsynsplan, der vi ser til at ikke belastningen på den enkelte kommune blir urimelig, eller at noen kommuner får for mange tilsyn på samme fagområde på samme tidspunkt. Fra og med 2020 har endelig samordnet tilsynsplan blitt presentert på nettsiden til den nasjonale tilsynskalenderen.

I 2020 publiserte vi en ferdig samordnet tilsynskalender i begynnelsen av mars. Tilsynsplanene ble påvirket av korona-pandemien, men i litt forskjellig grad på de ulike fagområdene og i de ulike etatene.

For å sikre gjensidig oppdatering mellom tilsynsetatene om endringer i tilsynsplaner, valgte vi å ha et ekstra møte i Tilsynsforum i august 2020. Vi har også hvert år et møte i forumet der vi har fokus på erfaringer etter tilsyn.

Helse- og sosialavdelingen har formulert disse kriteriene som legges til grunn ved prioritering for gjennomføring av planlagte tilsyn. Vi søker samme tilnærming på øvrige fagområder:

- at tilsyn er det beste / riktige virkemiddel for måloppnåelse (bedre kvalitet og rettssikkerhet)
- at tilsynets tema oppleves relevante, dvs. tidsriktige og faglig "innertier"
- at forventet effekt på målsetting er høy, dvs. at det bidrar til læring, kvalitetsforbedring og økt rettssikkerhet i organisasjonen

I dette ligger fokus på å følge opp tilsyn over tid, helt til vi ser at tiltakene som utarbeides etter tilsynet har effekt, og at virksomheten har implementert det i sitt styringssystem (internkontroll). Dette gjøres i dialog med virksomheten. Det bidrar imidlertid til at det i noen tilfeller kan gå både ett og to år før tilsyn avsluttes. Medvirking fra bruker i tilsyn har etter vår vurdering gjort tilsyn enda mer fokusert på de gode pasient- og brukermøtene og således blitt enda bedre mottatt hos utøvere som relevante (gode pasient/brukermøter og gode tjenester er det viktigste målet for alle tjenesteytere). Gode faglige tilsyn forutsetter god kompetanse hos oss, innen både fag, organisasjonskunnskap og tilsynsmetodikk.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vårt hovedinntrykk over tid har vært at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbart, men ikke urimelig stor.

Vi opplever også svært sjeldent at enkeltkommuner gir konkret uttrykk for at tilsynsbelastningen er for stor. Tvert om får vi mye positiv tilbakemelding om nytteverdi. Tjenestene ønsker å bli bedre, og de vil heller arbeide proaktivt med kvalitetsforbedring gjennom systemtilsyn enn reaktivt gjennom klagesaker. Et viktig virkemiddel er samordning av tilsyn slik at ikke flere aktører kommer til samme enhet samtidig. Dette sikres gjennom vår felles tilsynskalender.

Vi utarbeider en samlet plan basert på alle statlige tilsynsetaters innsendte planer og på kontrollutvalgssekretariatenes planer for forvaltningsrevisjoner. Til slutt gjør vi en samordningsvurdering der vi ser både på samlet tilsynsbelastning per kommune og på behovet for tidsmessig samordning. Dersom vi vurderer at samlet tilsynsbelastning kan være for høy, tar vi noen ganger kontakt med kommunedirektør.

Fra 2020 til 2021 har vi sett en nedgang i det samlede antall planlagte kommunerettede tilsyn med kommunene i Agder.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at fylkesmannens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at fylkesmannens ressurser benyttes effektivt.

Et av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergjene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsynene. I tillegg stiller den nye kommuneloven krav til alle statlige tilsynsmyndigheter om å ta hensyn til både det samlede statlige tilsynet, og til relevante forvaltningsrevisjoner i kommuner og fylkeskommuner. Med utgangspunkt i Tilsynsforum, tilstreber vi derfor et stadig nærmere samarbeid med kommunenes egenkontroll. Kontrollutvalgssekretariatene registrerer sine planer for forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen.

I 2020 fullførte vi sammen med kontrollutvalgssekretariat og kommunerevisjon et pilotprosjekt om samarbeid ifbm. deres risiko- og vesentlighetsvurderinger for kommunestyreperioden 2019-2023 for kommunene Lillesand og Kristiansand. Et sluttnotat fra prosjektet vil bli ferdigstilt i løpet av første kvartal 2021.

En forutsetning for gode tilsyn er god kunnskap om organisasjonen. I dette ligger også kunnskap om andre revisjoner som kan gi innsikt i virksomheten, som for eksempel interrevisjoner, forvaltningsrevisjon og eventuelle tilsyn fra andre nærliggende etater. Vår erfaring er at en forvaltningsrevisjon ofte har en innretning som er ganske forskjellig fra vår, selv om den tilsynelatende har samme tema. Vi har sett dette tydelig ved tilsyn med saksbehandling i kommunene. Vi har ikke mottatt annet enn gjenkjennelse fra kommunene når slike bilder blir presentert. Vi har hvert vårt regelverk som utfyller hverandre.

I forkant av tilsyn innhenter vi mye informasjon om kommunen, vi får også gjennom formøter et bilde av hvordan kommunen har forberedt seg. De aller fleste har forberedt seg godt, og mange har allerede i denne fasen avdekket forbedringspunkter i sin egen organisasjon. Dette er den aller beste læring. Ellers er tilbakemelding på opplevd relevans et nyttig korrektiv på om vi har "truffet". Gjennomføring av tilsyn vil også måtte bli forskjellig i store og små kommuner, og i kommuner og sykehus. Hvis vi ikke "treffer" er heller ikke våre ressurser godt og effektivt brukt. I den grad vi kan gjenbruke tilsyn (føre tilsyn i flere kommuner med samme tema) er dette rasjonelt, og mange kommuner opplever det meningsfullt å kunne sammenligne, og senere utveksle erfaringer med hverandre. Når vi har gjennomført flere tilsyn (4-8) omkring samme tema, løfter vi gjennomgående funn opp på et overordnet plan i møter med kommunene, til læring for alle.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.3.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Funn fra tilsyn følges opp med kommunene inntil lovbruddene er rettet. Avhengig av tema kan dette være tidkrevende prosesser, da vår forventning er at de også har sjekket ut at det er blitt en reell endring i virksomheten (ikke bare ny rutinebeskrivelse eller lignende). Ofte følges tilsyn opp med dialogmøter. Funn gjort gjennom flere tilsyn blir formidlet på overordnet nivå; med unntak av 2020 (grunnet pandemien) har vi årlig arrangert en erfaringskonferanse i oktober med formidling av tilsynsresultater. Gjennomgående er det erfaring fra at jo bedre kommunen forbereder tilsynet og involverer seg i forkant, jo større blir utbyttet i etterkant.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Overordnet vurdering av måloppnåelsen: God.

Fylkesmannen i Agder har "Klima og det grønne skiftet" som et av to satsingsområder. Dette har vi hatt siden sammenslåingen, og har drillet oss på å følge opp klimahensyn i arealplanleggingen.

Fylkesmannen bruker de statlige planretningslinjene og Nasjonale forventninger aktivt i vår medvirkning i arealplansaker. Det nye punktet om tiltak mot avskoging og økt opptak av CO₂ i skog og andre landarealer følges opp i plansaker hvor skog eller landbruksområder ønskes omdisponert, samt pekt på i våre standard innspill til klima- og energiplanarbeidet i planstrategiuttalelsene. Vi forventer at CO₂-utslipp fra arealbruksendringer beregnes, og at det treffes tiltak for å begrense nedbygging og drenering av karbonrike arealer. Så langt har vi for få saker til å danne oss et inntrykk av hvordan kommunene følger dette opp, men vi har samtidig til gode å se at kommunene jobber konkret med tiltak for å øke opptak av CO₂ i skog.

20 av Agders tidligere 30 kommuner, samt fylkeskommunen, har fått støtte til prosjekter gjennom Klimasatsordningen. Det er også et par kommuner til som har forsøkt seg, uten å lykkes så langt. Sammen med fylkeskommunen har vi for 2020 bistått kommunene med prosjektideer og i søknadsskrivingen sammen med innleide konsulenter betalt av fylkeskommunen. Erfaringene er gode, og ordningen er videreført for 2021.

Vi opplever at medvirkningen i plansaker med tydelige innspill på klimavennlig arealbruk og rett ting på rett plass, gir gode resultater. Men resultatene sitter langt inne, og innsigelse må mange ganger til. Særlig er det krevende å oppnå redusert parkeringsdekning på knutepunkter. Mange planforslag starter med gode intensjoner om redusert bilbruk og tilrettelegging for kollektiv, gange og sykkel, samt gode uteoppholdsarealer, men kravet til parkeringsarealer er fortsatt dimensjonerende i de fleste sakene. Vi opplever at kommunenes administrasjon og fagmiljøer har samme forventning som oss, men at utbyggerne ønsker høyere parkeringsdekning, og får støtte fra det politiske flertallet. Tilsvarende opplever vi i saker hvor etableringer (handel, kontor og kultur/idrett) foreslås på feil plass i forhold til tilgjengelighet og transport. Den politiske viljen til å bruke arealpolitikken til å styre mot en mindre bilavhengig utvikling, har fremdeles en vei å gå.

Oppfølging av Klimasats-søknader i samarbeid med fylkeskommunen opp mot søknadsfristen, opplever vi at har gitt gode resultater. Generelt opplever vi Klimasats som en svært populær og vellykket ordning, som virkelig har satt fart i det kommunale klimaarbeidet innenfor mange ulike fagfelt. Prosjektet har også vært lærerikt og verdifullt for oss.

Vi har et tydelig fokus på reduksjon av klimagassutslipp innenfor fagområdene arealplan, landbruk og skogbruk og vår øvrige miljøforvaltning. Dette betyr samtidig at klimaarbeid innen enkelte sektorer kunne vært fulgt opp bedre. Kanskje særlig innen helse og utdanning bør klimaarbeidet styrkes. Gjennom det nye oppdraget om oppfølging av FNs bærekraftsmål, tror vi på bedre tverrfaglige resultater fordi sammenhengene lettere kan tydeliggjøres og forankres under bærekraftsmål-paraplyen.

Utviklingen i klimagassutslippene på Agder er flat, dog er den svake økende trenden til og med 2018 brutt med en liten nedgang for 2019. Koronapandemien forventes å gi utslag i lavere utslipp i 2020 som følge av redusert aktivitet på mange områder, bl.a. transport.

Vi opplever likevel at Agder, særlig på regionalt nivå, har en offensiv tilnærming til klimaarbeidet. Agder var tidlig ute med ambisiøse målsetninger allerede i 2010 i Regionplan Agder 2010. Denne var bl.a. grunnlaget for etableringen av det nå landsdekkende klimanettverket "Klimapartnere". Regionplan Agder 2030 bygger videre på de ambisiøse målsetningene fra 2020-planen. Agder fylkeskommune innfører nå klimabudsjett, målbildet "Electric Region Agder" er målrettet satsing på elektrifisering av Agder, den kommende etableringen av batterifabrikk og etablering av datalagringscentre, er et resultat av at regionen står sammen om bærekraftige satsinger, bl.a. for å utnytte det store overskuddet av regulerbar, fornybar kraft som regionen har.

Samtidig opplever vi en arealpolitikk som dessverre fremdeles medfører et stort arealkonsum, byspredning og mål om utvidede bo- og arbeidsmarkeder, hvilket fører til økt transportbehov. Den omfattende veibyggingen i regionen medfører bedre tilrettelegging for bil, og da kollektivløsninger og gange- og sykkeltiltak ikke har like høy prioritet, økes biltrafikken og følgelig også klimagassutslippene fra trafikk og omdisponering av areal. For eksempel er gode løsninger for gående og syklenes adkomst til kollektivholdeplasser for lite prioritert i de store veisakene.

Kommunale klima- og energiplaner har ambisiøse mål (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har en gjeldende klima- og energiplan med ambisiøse mål som bidrar til å redusere klimagassutslipp

I 2020 ble som forventet et år for behandling av planstrategier i kommunene. Fylkesmannen fulgte opp med anmodning om revisjon av klima- og energiplaner i samtlige planstrategier både til oppstartsmeldingene og i høringsfasen. Vi forventer planer som medfører at kommunen tar sin del av ansvaret for at Norge når sine nasjonale forpliktende mål, og tar utgangspunkt i Miljødirektoratets statistikk for kommunefordelte utslipp.

Kun en kommune varslet oppstart på klima- og energiplan i løpet av 2020. Vi antar at arbeid med planstrategier ble prioritert, og at vi i løpet av 2021 vil se oppstart på revisjon av mange klima- og energiplaner. Blant annet er kommunesammenslåing årsak til at man i noen kommuner har ventet med utarbeidelse av ny klima- og energiplan. Per 31.12.20 er det kun et fåtall av Agders 25 kommuner vi anser for å ha ambisiøse klima- og energiplaner. Å følge opp dette vil bli et prioritert område for oss i 2021.

Kommunene har tatt i bruk ny veiledning til klimatilpasning (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene har tatt i bruk ny veiledning til klimatilpasning i statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene, herunder i utforming av planstrategier etter plan- og bygningsloven.

Forventningene i SPR formidles i alle relevante planuttalelser, og vi samarbeider jevnlig med NVEs saksbehandlere i saker som berører naturfarer. Vi la ned et betydelig arbeid med uttalelsene til planstrategiene i 2020, hvor klima og klimatilpasning var et sentralt område. Dette ble vår hovedarena for å

formidle forventninger til klimatilpasningsarbeidet og den nye veilederen til SPREN. Ut fra det vi er kjent med har to av Agders 25 kommuner fremdeles ikke behandlet og vedtatt planstrategi etter sist kommune- og fylkestingsvalg.

Alle kommuner omtaler klimatilpasning i sine overordnede planer. Det er imidlertid slik at de aller fleste reguleringsplanforslag utarbeides av konsultantselskaper, og vi opplever at det er disse selskaperenes kompetanse og oppmerksomhet på området som er førende for hvor stort fokus det blir på klimatilpasning i de enkelte sakene. Så lenge temaet er «sjekket ut» i planforslaget, og Tek 17 er ivarettatt, er de fleste kommuner fornøyd. I ny regional plan for Kristiansandsregionen har klimatilpasning kommet inn som et prioritert område, men Fylkeskommunen har ikke omtalt klimatilpasning i sin nylig vedtatte planstrategi.

Vi opplever likevel at forståelsen for verdien av naturlige elementer i tilpasningen til et endret klima, slik som myr, våtmark og åpne vannveier i planområder, øker, men at kommunene i liten grad krever naturbaserte løsninger. I tillegg til uttalelser og oppfølging i enkeltsaker, har vi gjennom deltakelse i ulike nettverk, bl.a. Bynett Sør; et samarbeid med Universitetet i Agder og kommunene på Agder, jobbet konkret med klimatilpasning gjennom nettverket «Vann i by». Vi har også oppfordret aktivt til bruk av NVEs tilskuddsordning «Kartlegging av kritiske punkt i bekker og bratte vassdrag», bl.a. gjennom nevnte nettverk, og gitt prosjektskjønnsmidler til flomsonekartlegging av Audnavassdraget.

Vi opplever at vår medvirkning bidrar til å øke kunnskapen og oppmerksomheten på temaet. Vi har også tidligere arrangert «Vær smart!» klimatilpasningskonferanse (2018) og den årlige beredskapskonferansen «Kristiansandskonferansen», som vi dessverre måtte avlyse i 2020 pga. koronatiltakene. Klimatilpasning var også planlagt som tema for Agders «Planfaglig nettverk» i 2020, men måtte også utgå som følge av koronatiltakene. Det er imidlertid klart at behovet for fokus og veiledning på temaet fremdeles er til stede, og hendelsen i Gjerdrum aktualiserer tematikken.

Det er vanskelig å måle måloppnåelse på klimatilpasningsarbeidet, når ansvars- og rollefordelingen innenfor klimatilpasningsarbeidet er så vidt fragmentert. Særlig er ansvars- og rollefordelingen mellom NVE, DSB og Fylkesmannen uklar. Samtidig opplever vi et godt samarbeid med disse to. Den helhetlige satsingen lider litt under denne noe uklare ansvars- og rollefordelingen. Vi har samfunnssikkerhet og beredskap (ROS), mens NVE er fagmyndighet på ras og skred. DSB er fagmyndighet på bl.a. overvann og stormflo, men uten innsigelseskompetanse, må vi eller NVE sikre interessene i plansakene.

Det er Fylkesmannens inntrykk at kommunene generelt beskriver hvordan samfunnssikkerhet skal ivaretas i arealplanprogrammene. Beskrivelse av detaljnivå varierer, fra å liste relevante fareforhold til å henvise til PBL § 4-3.

Det stilles i varierende grad kvalitetskrav til ROS-analyser, ref. pkt. 1. Noen kommuner påpeker i bestemmelsene at spesielle fareforhold skal gis oppmerksomhet mens andre henviser til PBL § 4-3. Det er vårt inntrykk at kommunenes kvalitetssikring er varierende. Det kan synes som om enkelte kommuner overlater dette til Fylkesmannens og/eller NVEs gjennomgang. Dette skyldes nok i hovedsak manglende detaljkompetanse i kommunen og til dels manglende kapasitet.

Avdekket risiko følges opp på høyere plannivå gjennom hensynsoner. På lavere nivå følges det opp gjennom bestemmelser til planen. På byggesaksnivå følges det opp gjennom konkrete bestemmelser om sikringstiltak basert på fagkyndige vurderinger. Det er vårt inntrykk at tiltak fra overordnet plan følges opp på lavere plannivå, men detaljnivået vil selvsagt være annerledes.

Fylkesmannen har stor respekt for at kommunens oppgaver relatert til ivaretagelse av samfunnssikkerhet i arealplanleggingen oppfattes som krevende. Kombinasjonen av de alvorlige konsekvensene av naturutløste hendelser og krav til fagkunnskap for å gjøre forsvarlige vurderinger er vanskelig for kommuner med begrensede ressurser på plansiden både mht. personell og økonomi. I en situasjon med et varmere, villere og våtere vær og potensiale for stadig alvorligere naturhendelser er det viktig at kommunene og fylkesmennene får god støtte i sine planoppgaver fra fagmyndighetene.

3.1.2.4 Andre oppdrag

Ingen rapporteringskrav.

3.1.2.5 Tilrettelegge for god CBRNE-beredskap

Det er 22 storulykkesbedrifter eller -anlegg i Agder. Disse varierer fra prosessbedrifter via fyrverkerifabrikk til drivstofflagere og sprengstofflagere. Det siste i hovedsak tilknyttet vegutbygginger i fylket. Det er følgelig en CBRNE-utfordring i fylket. Vårt inntrykk er at brannvesenene i fylket er godt forberedt på CBRNE-hendelser. Vi har fire store, interkommunale brannvesen med robuste ressurser og disse har en god kultur for samarbeid ved større hendelser. Fylkesmannen har tett kontakt med bedriftene og brannvesenene.

Vurdere etterlevelse av CBRNE (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)

Rapportere på

Sørge for at CBRNE er vurdert i etterlevelse av relevante krav i [Fylkesmannens samfunnssikkerhetsinstruks](#)

Samfunnssikkerhetsinstruksen setter krav til Fylkesmannen til samordning, veiledning/pådriver, fylkesROS, fylkesberedskapsråd. Samordning av CBRNE og fylkesberedskapsråd er berørt i andre rapporteringspunkter.

I forhold til veiledning deltok Fylkesmannen i planleggingen av LRS-øvelsen, der scenarioet var CBRNE-relatert. (Øvelsen ble kansellert pga. covid-19.) Vi har gjennomført eller deltatt på kontaktmøter der storulykkesbedriftene, brann- og redningsetatene, kommunene, helseforetaket m.fl. har vært med.

I forhold til fylkesROS er industriulykke en av de analyserte hendelsene. Det er mange prosessbedrifter i Agder og en industriulykke vil raskt kunne involvere farlige stoffer og bruk av CBRNE-kapasiteter.

Ivareta rollen som regionalt samordningsrollen innen CBRNE-beredskap (fra kapittel 3.2.1.5.1.2 i TB)

Rapportere på

Ivareta rollen som regionalt samordningsledd i tråd med Fylkesmannens samfunnssikkerhetsinstruks innen CBRNE-beredskap, ref. [kgl.res. 23. august 2013 - Atomberedskap sentral og regional organisering](#) og [mandat for beredskapsutvalget mot biologiske hendelser, 23.mars 2019](#).

Covid-19-pandemien kan betraktes som en B-hendelse, noe som underbygges av at Beredskapsutvalget for biologiske hendelser har vært i funksjon under hele hendelsen. Det har vært møter i Fylkesberedskapsrådet annenhver uke gjennom hele pandemien. Disse møtene har vært en arena for samordning når det har vært behov for det.

CBRNE-beredskap i fylkesberedskapsrådet (fra kapittel 3.2.1.5.1.3 i TB)

Rapportere på

Benytte fylkesberedskapsrådet aktivt for å sikre god faglig rådgivning regionalt og lokalt, i tråd med [Nasjonal strategi for CBRNE-beredskap](#).

Det har ikke vært gjennomført "ordinære" møter i fylkesberedskapsrådet i 2020 og CBRNE har følgelig ikke vært tatt opp der. Imidlertid har vi gjennomført møter i rådet ifm. covid-19 hver annen uke side mars. Covid-19 kan betraktes som en B-hendelse, ref. at Beredskapsutvalget mot biologiske hendelser er aktivert, og temaet må derfor sies å ha vært drøftet i fylkesberedskapsrådet på den bakgrunnen.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Fylkesmannen har fokus på høy kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling i hele embetet. Dette sikres gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Våre ansatte på alle fagområder deltar på nasjonale samlinger i regi av direktorater og departementer, og vi har gjennomgående et tett og godt samarbeid med andre embeter. Lik praksis er et viktig hensyn i slikt faglig samarbeid.

To tilsyn etter introduksjonsloven ble startet opp i tråd med oppdraget for 2020, men måtte avsluttes under veis av smittehensyn. Vi opprettholder kontakten med kommunene om tema.

Innen klagesaksbehandling etter plan- og bygningsloven har embetet en faggruppe sammensatt av svært erfarne saksbehandlere (jurister og en ingeniør), samt yngre saksbehandlere (jurister) som er under opplæring. For å ivareta sistnevnte gruppe, satte vi i gang en intern "byggesaksskole" vinteren 2019/20, hvor vi sikrer en grunnleggende innføring i rettsområdet. Dette styrker kvaliteten på saksbehandlingen. Vi har også kontinuerlig evaluering og oppdatering av maler. All saksbehandling som fører til vedtak kvalitetssikres i annenhåndsbehandling. Faggruppen deltar også i eksterne veilednings- og opplæringsoppgaver, gjennom bl.a. folkevalgtopplæringen i kommunene og i andre møter med kommunene som gjelder generelle spørsmål eller enkeltsaker.

Miljøvernavdelingen har solid, relevant og bred fagkompetanse, og har høyt fokus på faglig oppdatering og kompetanseheving. Vi har sidemannskontroll på all saksbehandling, og har egen jurist i avdelingen som ivaretar juridisk kvalitetssikring. Vi har særlig fokus på proaktiv veiledning av kommunene på arealplanområdet, og leverer slik vi vurderer det høy kvalitet både i skriftlig og muntlig veiledning. Alle i forureningsgruppa fører tilsyn, og det er alltid minst 2 på hvert tilsyn for å sikre god kalibrering og høy kvalitet på gjennomføringen. På tross av uvanlig stor utskifting i avdelingen siste årene som følge av samlokalisering av embetet i Arendal, mener vi å ha opprettholdt og videreutviklet kvaliteten på oppdragsløsningen vår.

Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

På bakgrunn av ROS-analyse åpnet Fylkesmannen tilsyn med Evje og Hornes kommune, samt Flekkefjord kommune. Tilsynet etter introduksjonsloven om individuell plan ble varslet samtidig med tilsyn etter opplæringsloven kap 4A om voksnes rett. Dette for å effektivisere tilsynsbelastningen både for oss og for kommunene, og for å se de to temaene i sammenheng. Tilsynet i Flekkefjord var et oppfølgingstilsyn fra 2017. Vi valgte å gjennomføre et stedlig åpningsmøte i Evje og Hornes 25.2, der regelverket ble gjennomgått. Frist for innsending av dokumentasjon ble satt til 3.4. Intervjuer og frist for dokumentasjon ble først utsatt, men det viste seg etterhvert som følge av korona-epidemien at det ikke var mulig å få gjennomført tilsynet som planlagt. Vi valgte å følge Utdanningsdirektoratets anbefalinger for gjennomføring av tilsyn i denne situasjonen, og på denne bakgrunn ble tilsynene avsluttet i juni. Vi har vært i dialog med Evje og Hornes høsten 2020, og tilbudt veiledning som en oppfølging. De meldte at de hadde endret praksis etter formøtet, og at de ikke nå så ytterligere behov veiledning eller hadde kapasitet til gjennomføring av tilsyn. Kommunen var da midt i et nytt smitteutbrudd med stengte skoler og barnehager. Kommunen på Agder hadde høsten 2020 først og fremst et særlig behov for veiledning om ny integreringslov og avklaringer i forbindelse med korona og midlertidig lov. Fylkesmannen valgte derfor å prioritere dette sammen med klagesakene.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Det ble behandlet 249 byggesaker i 2020. Av disse ble 227 behandlet innenfor 12 ukers fristen. 22 saker hadde fristoverskridelse, og den gjennomsnittlige fristoverskridelsen var på 18 dager. Måloppnåelsen for året er på 91 prosent. Det har gjennom 2020 vært jobbet målrettet med å overholde 12 ukers fristen. Byggesaksgruppa har vært preget av at erfarne medarbeidere har sluttet, samt sykefravær. Med nye medarbeidere på plass i løpet første halvår i 2021 forventes saksbehandlingstiden i løpet av året å være innenfor kravene fra departementet.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-9 %	91 %	249	227

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Antall behandlede saker innen 6 uker var 14 av totalt 18 saker.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	-22 %	78 %	18	14

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det ble behandlet 6 saker i løpet av året. Alle sakene ble behandlet innen 12 uker. Det er således full måloppnåelse på området.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	6	6

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det ble behandlet 2 klagesaker, begge innen 12 ukers fristen.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	2	2

IED: Avfalls-BREF (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle aktuelle virksomheter som er omfattet av avfalls-BREF, har fått varsel og pålegg om endring av tillatelse.

25 avfallsanlegg og ett forbrenningsanlegg (Returkraft) har fått varsel og pålegg om å sende opplysninger for vurdering av BAT-krav. Vi har også gitt informasjon i møte med avfallsanleggene om eventuelle behov for endringer i tillatelsen. Ett av anleggene er ikke omfattet av BAT og et par andre anlegg er usikkert. Vi har utarbeidet en liste over anlegg som enten må oppdatere tillatelsen pga BAT-krav, 10-årsregelen (dvs. har gamle tillatelser) eller har søkt om endringer i tillatelse. På bakgrunn av dette har vi laget en prioritetsliste. Vi har oppfattet det slik at Miljødirektoratet har anbefalt at utkast til

tillatelse også skal være varsel om endring av tillatelse. Det vil derfor ikke være behov for eget varselbrev om endring av tillatelse. Vi har ikke endret noen tillatelser i henhold til BAT-kravene i 2020, men vil jobbe ut fra vår prioritetsliste med dette i 2021 og 2022. Vi deltar på møtene som Miljødirektoratet jevnlig innkaller til for å holde oss oppdaterte på arbeidet med avfalls-BREF.

Virksomheter omfattet i avfalls-BREF

Antall virksomheter omfattet i avfalls-BREF	Antall virksomheter som har fått varsel og pålegg om endring av tillatelser	Differanse
25	0	- 25

Forurensningstilsyn: God kompetanse (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen har god kompetanse og tilfredsstillende aktivitet på forurensningstilsyn

Vi fikk ikke gjennomført så mange tilsyn som planlagt pga korona og langtidsykemelding av tilsynsadministrator. Det ble gjennomført 31 tilsyn. Kompetansen hos tilsynspersonell er imidlertid god da vi har mange erfarne saksbehandlere som fører tilsyn. Nyansatt, som nå vikarierer for tilsynsadministrator, har imidlertid ikke fått gjennomført tilsynskurs fordi alle kurs har blitt avlyst i 2020. Vi har gode skriftlige rutiner for gjennomføring av tilsyn, og tilsyn er tema på samtlige faggruppemøter. Vi deltar i tilsynsforum sammen med alle statsforvalterne, noe som bidrar til å sikre lik praksis i fylkene. I tillegg følger vi all opplæring ved tilsynsaksjoner i regi av Miljødirektoratet og benytter aktivt diskusjonsforum for tilsynsaksjoner.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen gjennomfører årlige oppdateringer av risikovurderinger og utarbeider kontrollplan, gjennomfører forvaltningskontroller og arbeider løpende med rutiner for ordninger hvor vi har vedtaksmyndighet. Parallelt med dette kontroll- og internkontrollarbeidet legger vi stor vekt på veiledning og informasjon til kommunene. Det er her det største volumet og de økonomisk viktigste ordningene ligger. I 2020 ble ytterligere ordninger overført til kommunene og vi har hatt et stort fokus på tett oppfølging av kommunene. På grunn av koronasituasjonen ble dette gjennomført gjennom økt bruk av digitale plattformer. Vi opplever at veiledning og informasjon er etterspurt og en effektiv måte å bidra til at vi oppnår viktige mål for enhetlig og korrekt forvaltning. Digitalisering gir en effektiviserings-effekt i tidsbruk og reisekostnader m.m., både for FM og kommunene. Gjennom vår erfaring med å forvalte ordningene fra tidligere og å adressere enkelte momenter som kommer frem i risikovurderingene, formidler vi forventingskrav og viktige bidrag til korrekt lov- og tilskuddsforvaltning. Vi får også gode tilbakemeldinger fra den kommunale forvaltningen om utfordringer knyttet til ordningene. Vi opplever at korrekt og effektiv lov- og tilskuddsforvaltning generelt styres av rammene, omfanget, kompleksitet og tilrettelegging av system for de ulike ordningene.

Gjennomført kontroller i henhold til kontrollplan (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Det er gjennomført kontroller i henhold til kontrollplan, og planen er bekreftet til Landbruksdirektoratet.

Kontrollplaner er utarbeidet med bakgrunn i risikovurderinger av ordningene og kobles mot vår rolle som vedtaksmyndighet eller kontrollorgan. Videre ble tema fra Riksrevisjonens rapport prioritert i forvaltningskontrollene. Kontrollplan er bekreftet til Landbruksdirektoratet. Planlagte stedlige kontroller hos kommunene ble i 2020 gjennomført som dokumentkontroller grunnet korona-situasjonen og omfanget i antall forvaltningskontroller ble derfor økt i forhold til kontrollplanen. Betydningen er kun at 2 planlagte stedlige kontroller med flere tema ble erstattet med 2 ekstra dokumentkontroller i forhold til plan. Andre kontroller (Veterinærordning, Husdyrkonsesjon og Tidligpensjon) i kontrollplanen er gjennomført og beskrives i tabeller/andre rapporteringskrav. Øvrige ordninger der Fylkesmannen i Agder har vedtaksmyndighet var ikke med i kontrollplanen 2020. Det er likevel slik at disse følger egne rutiner med bl.a. minimumskontroller og andre kontroller i saksbehandlingen.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2019	2
Antall foretak som skal følges opp vedr. produksjonsgrensen i 2021	3
Antall foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2020	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfellesskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning	0
Antall foretak som har fått standardisert erstatning pga. driftsfellesskap	0
Antall foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Risikobaserte kontroller i forvaltningen av tilskudd og erstatninger

Ordning	Er kontrollpunkter fastsatt?	Effekter av kontrollpunktene
Tidligpensjon	Ja	Det er ikke funnet avvik, se tabell for ordningen. Det er få saker i fylket og kontrollen av disse er oversiktlig og rimelig vedr. ressursbruk
Veterinærers sykes- og inseminasjonsbesøk	Ja	Økt kontroll har gitt signaleffekt og redusert risiko for repeterende feil i søknader mht avstand, husdyrslag, antall besøk mv. Avvikene som er gitt vurderes som små i forhold til ressursbruk

Driftstilskudd i skogbruket (ekstraordinært i 2020) var ikke med i kontrollplan da ordningen kom i løpet av 2020. Det er likevel gjennomført dokument- og feltkontroller etter nyetablerte rutiner i slutten av 2020, samt fastsatt minimumskontroller i saksbehandlingen. Klima- og miljøprogrammet i jordbruket er ikke spesifikt nevnt i kontrollplan 2020 da risikovurderingen i 2020 konkluderte med at ingen kontrollpunkter som skulle iverksettes utover det som fremgår av rutinen. Erstatningsordningene videreførte tidligere rutiner og kontrollpunkter vurdert fra 2018, men er ikke tatt inn i kontrollplan. Fra 2021 vil vi vurdere å ta inn alle ordninger SF er vedtaksmyndighet inngå i kontrollplan for bedre rapportering på dette punktet.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av avvik i kontrolliste	0
Saker funnet i orden	0
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	0

Kontroll viste ikke avvik. Ingen kontroll utover av gjennomgangen av listene

Kontroll av foretak som følge av mulige feilopplysninger

Foretak	Ordning og årsak	Resultat	Oppfølging
0	0	0	0

Fylkesmannen har ikke hatt saker som det er gjennomført kontroll på bakgrunn av tips, eller mistanke om økonomiske misligheter.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på
Det er gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 pst. av kommunene.

Det ble gjennomført forvaltningskontroller i 20 kommuner (av 25) i 2020. Produksjonstilskuddet ble prioritert med et spisset tema innen kommunenes risikobaserte kontroll, ref. funn fra Riksrevisjonens rapport i kombinasjon med egne risikovurderinger.

Forvaltningskontroller av kommunene

Kommune	Ordninger og omfang	Avvik ved kontroll (antall og beskrivelse)	Oppfølging av avvik
Kristiansand	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Hægebostad	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Gjerstad Kommune	Innk. Risør kommune-Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Flekkefjord kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Birkenes kommune	Inkl. Lillesand kommune-Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Sirdal kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Åmli kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	Manglende risikovurdering-kontrollplan	Bekreftet utarbeidet for 2020
Farsund kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Arendal kommune	Inkl Froland kommune-Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Lindesnes kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Lyngdal kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Kvinesdal kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Vennesla kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Grimstad kommune	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	0	
Bykle	Produksjonstilskudd - risikobasert kontroll/kontrollplan-dokumentkontroll	Manglende risikovurdering-kontrollplan	Kommunen har satt i gang gjennomgang for å få dette på plass for 2021

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	60	80 %	20	25

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 pst.

Statsforvalteren kommuniserer avvik i sluttrapporter med frist for tilbakemelding. 2 avvik for forvaltningskontroll i 2020 er gitt 2 kommuner. Avvikene fulgt opp og lukket.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester**Tjenester for barn og unge:**

Vi har i år ikke gjort noen systematisk kartlegging av dekning av ulike faggrupper i helsestasjon og skolehelsetjeneste, eller kartlagt kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i disse tjenestene, men vi er kjent med gjennom møter med ledende helsesykepleiere og KOSTRA-tall at dekningen i vårt fylke er som landet for øvrig eller noe høyere i antall årsverk av helsesykepleiere, jordmødre, leger og fysioterapeuter for innbyggere 0-20 år.

Det har i noen kommuner, slik som særlig Arendal kommune vært en utfordring å rekruttere nok ferdig utdannende helsesykepleiere. Universitet i Agder har tatt et initiativ til å starte arbeidet med å utvikle en masterutdanning i dette, fra høsten 2022, i første omgang eksternt finansiert. Det jobbes med kartlegging av behov for denne utdanningen i årene fremover i kommunene i Agder.

I løpet av 2020 under korona-pandemien har vi vært tett på kommunene for å følge med på om de ivaretar sine lovpålagte plikter etter de nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenestene. Vi har sendt ut og oppfordret til å delta i nasjonale kartlegginger, blant annet til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge. Resultatet fra kartleggingene fra kommunene i vårt fylke har vi brukt aktivt, blant annet ved å oppfordre til å holde tjenester for barn og unge tilgjengelig og åpne og ikke omdisponere helsepersonell unødvendig, både i eget brev til kommunene, i faste møter med kommunene og ved å arrangere webinar om sårbare barn og unge under pandemien. I webinaret trakk vi frem de kommunene vi så hadde jobbet godt våren 2020 med dette, ut fra kartleggingene og vår kunnskap om kommunene og ba de fortelle om sine erfaringer. Vi så at de kommunene som tidligere har jobbet godt med tjenester for barn og unge tverrfaglig (på tvers av helsestasjon, skolehelsetjeneste, barnevern, PPT, skoler osv.) var i stand til å opprettholde disse tverrfaglige arenaene og bistå barn, unge og familier som trengte det. Andre kommuner var ikke like raskt ute med å gi tilbud til de som trengte det, og oppga i de tidlige kartlegginger at de kjente barn som ikke fikk oppfølging eller at det gikk færre bekymringsmeldinger til barnevernet.

Dette bildet ble noe bedre i kartlegginger utover høsten, men problemstillingen med omdisponering av særlig helsesykepleiere har stadig vært et tema. Fra kartlegginger i høst svarer sju kommuner ved leder for helsestasjons- og skolehelsetjenesten at de forventer at deres tjenester blir redusert eller svært redusert ved ny smittebølge. Flere helsesykepleiere og helsesekretærer står på lister og må forvente å bidra i smittesporing og vaksinerings. Det uttrykkes som en bekymring for sårbare barn og unge hvis skolehelsetjenesten fremover får redusert åpningstid. En generell utfordring som kanskje settes mer på spissen nå, er om de barn og unge som strever, og som er «gråsoner» blir fanget opp og fulgt opp tverrfaglig. Vi er kjent med at en del kommuner benytter seg av helsesykepleiere i massevaksineringsen, særlig knyttet til opplæring av personell.

Vi er også kjent med at chattetjenestene hos Blå Kors «Snakk om psyken» og Alarmtelefonen for barn og unge i Kristiansand kommune, har økt pågang.

Ungdommene i Fylkesmannens ungdomsråd har vært opptatt av at det er mange tilbud og hjelpetjenester for barn og unge som trenger det, men at barn og unge ikke alltid vet om det som fins.

Helse- og omsorgstjenester:

Vi har gjennom møter i helseledernetverk i Agder før sommeren, samt gjennom dialogmøter med helseledere i høst, erfart at kommunene i svært stor grad opplever å ha lyktes med å normalisere tjenestene til eldre. Vår vurdering er derfor at det i Agder, totalt sett, har blitt gitt nødvendig hjelp, pleie og omsorg til eldre.

Mottakere av hjemmesykepleie skal ikke ha opplevd store endringer på nødvendig pleie/omsorg. Kommunikasjon har derimot vært en mild utfordring, på grunn av bruk av munnbind nå etter sommeren. Problemstillingen før sommeren var at eldre var engstelige for å motta besøk fordi pleierne ikke brukte munnbind. Kommunene har flere steder laget mindre arbeidslag med faste inndelinger av kjørelister for å redusere antall kontaktpunkt.

På sykehjem har det vært til dels store begrensninger når det gjelder fellesskap og besøk. Også her har ansatte flere steder fått en tydeligere inndeling i definerte arbeidslag for å redusere kontaktpunkt. Kantiner og fellesarealer har dessverre fått lite bruk, da beboerne i større grad har oppholdt seg på sine avdelinger. Kommunene har da i større grad tatt i bruk teknologi for å skape innhold/fellesskap i hverdagene, herunder videomøter, digitale konserter osv. Når det gjelder besøk til eldre, har vi kommet over flere tilfeller der kommuner har slitt noe med å finne gode ordninger for å sikre at beboerne ikke isoleres for mye. Egne telt og timebestilling for besøk er en løsning mange kommuner valgte. Noen steder kunne trolig fellesareal/kafé inne i sykehjemmene fungert bedre til dette, dersom lokalene hadde vært tilpasset.

Korttidsavdelinger har flere steder blitt tatt i bruk som potensielle korona-avdelinger, noe som igjen har medført at enkelte brukere i en begrenset periode trolig har fått redusert tilbud om korttidsopphold. Det må nevnes at det i starten av pandemien også kom historier fra kommuner om redusert antall søknader på slike plasser, da innbyggere trolig var redd for å bli smittet på slike tjenestetilbud.

Fastleger:

Statsforvalteren i Agder arrangerer årlig kommuneoverlegemøte i februar der kommuneoverlege og eventuelt en annen lege ansatt i kommunen deltar. I

forkant av møtet fikk alle kommunene utsendt spørsmålskjema om fastlegesituasjonen. Statsforvalteren samlet hovedfunnene som ble tatt opp til diskusjon i møtet. Hovedinntrykket er at alle er bekymret for situasjonen rundt fastlegeordningen. Mange rapporterer om slitne fastleger. Alle steder er det vanskelig å rekruttere til hjemler. Det er i tillegg svært vanskelig å skaffe legevikarer. Tre kommuner rapporterte om at det ikke var ledige plasser på kommunens fastlegelister. To kommuner brukte vikarbyråer og to kommuner benyttet vikarer uten erfaring fra norsk helsevesen. En kommune hadde rullerende vikarer på legesenteret. Flere kommuner hadde kjøpt ut fastlegehjemler og lyst disse ut som fastlønnede stillinger. En kommune hadde overtatt driften av fastlegesenteret. I en annen kommune var det behov for nye fastleger, men det var for tiden ingen egnede lokaler til bruk. Det har vært konflikt i flere kommuner rundt fastlegeordning med oppsigelser og politiske konfrontasjoner. De som har opprettet faste lønnede stillinger i stedet for vanlige næringsdrivende fastlegestillinger har rapportert om økt søknad på stillingsannonser.

Statsforvalteren i Agder har i tillegg hatt tilsynssaker som omfatter manglende fastlegetilbud til pasienter med alvorlig sykdom som trenger tett og kontinuerlig oppfølging. Vi har kontaktet aktuelle kommuner og følger med på hvordan kommunene bedrer på tilbudet. Statsforvalteren i Agder gjennomgår regelmessig oversikter over fastlegelistene i de enkelte kommuner og følger med hvilke kommuner som utlyser nye stillinger. Ved behov tar vi kontakt med kommunene. I 2020 har vi begynt å planlegge og i 2021 vil vi ta kontakt med kommunene slik at de ved tilsetting av nye LIS leger i vår region også sikrer rekruttering av LIS leger som kan se for seg videre arbeid som fastleger.

Områdeovervåkning kommunale tjenester rus/psykisk helse.

Vi har i flere omganger innhentet informasjon om kapasitet, tilgjengelighet og driftsstatus på ulike kommunale tjenester for målgruppen. Vi har videre hatt faste møter med brukerorganisasjoner. Disse møtene er blant annet brukt til å få tilbakemeldinger i hvilken grad tjenestemottagere opplevde at tjenestene var tilgjengelige da ulike smittevernstiltak ble iverksatt.

Vår vurdering er at tjenestene i hovedsak har vært operative med noen begrensninger på gruppebaserte tilbud. Her har det vært innført begrensninger knyttet til gruppestørrelse og aktiviteter er blitt flyttet til andre arenaer på grunn av smittevern. Personell i disse tjenestene har i liten grad vært omdisponert til andre oppgaver under pandemien.

Tilsynsmessig aktiviteter NAV.

Alle Nav kontorer i fylket er kontaktet og har avgitt rapport 3 ganger i løpet av året. Følgende indikatorer har blitt overvåket:

- tilgjengelighet
- utvikling antall sosialhjelpsmottakere
- henvendelser fra selvstendig næringsdrivende
- utvikling sosialhjelpsutgifter
- ressursbehov om økonomisk rådgivning
- Råd og veiledning
- Kvalifiseringsprogrammet
- barneperspektiv i NAV,
- aktivitetsplikten
- digitalisering

NAV kontorene rapporter at det har vært liten til moderat økning av økonomisk sosialhjelp og antall mottakere tjenester. Alle kontorer har ivaretatt mulighet for fysisk fremmøte i publikumsmottak. Vår vurdering er at åpningstider for fysisk fremmøte på flere av kontorene er svært begrenset og at det hadde vært hensiktsmessig med tydeligere myndighetskrav knyttet til dette.

Flere deltakere i KVP opplevde at ulike aktiviteter knyttet til programinnhold ble satt på vent, særlig i starten av pandemien.

I tillegg mottar Statsforvalteren månedlig rapport fra Interkommunalt ressurscenter økonomi- og gjeldsrådgivning over vedtak om råd og veiledning (§17 vedtak) og antall aktive økonomi og gjeldssaker i det interkommunale samarbeidet.

Barneverntjenester.

Barnevernet har ikke vært nedstengt, men har i perioden vært mindre tilgjengelig. Dette spesielt i begynnelsen av pandemien.

Vi har sendt ut og oppfordret barneverntjenestene til å delta i nasjonale kartlegginger, blant annet til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge. Resultatene fra kartleggingene fra kommunene i vårt fylke har vi brukt aktivt, blant annet ved å oppfordre til å holde tjenester for barn og unge tilgjengelige. Tjenestene har svart på kartlegginger og de viste at tjenestene klarte i stor grad å opprettholde aktiviteten.

Tjenestene har hatt utfordringer i denne perioden, både i forhold til foreldre som ikke ønsket hjemmebesøk grunnet redsel for smitte og fosterforeldre som ikke har ønsket besøk.

Utfordringer har det også vært i forhold til skole. Undervisningen hjemme har ikke vært tilfredsstillende for alle. Spesielt barn i institusjon hadde utfordringer med hjemmeundervisning.

Nye tvangstiltak skal følges opp med tilsyn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Nye tvangstiltak skal følges opp med tilsyn. Tilsynet skal utføres på stedet hvor tjenesten ytes og tvangstiltakene utøves. Fylkesmannen skal undersøke om kommunens plikter overholdes i samsvar med overprøvede vedtak. Prioritering av tilsyn med tvang skal for øvrig være basert på informasjon om risikoforhold og på fylkesmannens kjennskap til kommunene og aktuelle vedtak.

Statsforvalteren gjennomførte 17 stedlige tilsyn i 2020. Av disse var seks nye tvangstiltak. Av de øvrige var åtte tilsyn gjennomført på bakgrunn av en risiko- og sårbarhetsvurdering, knyttet til omfang av tvangsbruk og tre der det var svært lenge siden siste tilsyn. Det ble første halvår utført betydelig færre tilsyn enn planlagt pga koronasituasjonen. Vi undersøkte om kommunens plikter var overholdt i samtlige tilsyn. Tilsynsaktiviteten er nå tilbake på normalen.

Fylkesmannen skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale. Hvilke konsekvenser koronapandemien har for omsorgen og oppfølgingen barna får på institusjonen må være tema i samtalen med barna. Barnet kan kontaktes i forkant eller under fylkesmannens tilsynsbesøk. Dersom barnet ikke var tilstede under tilsynsbesøket, skal fylkesmannen i etterkant kontakte barnet med tilbud om samtale.

Ved anmeldte tilsyn sendes det ut brev til institusjonen og beboere blir varslet om besøk av tilsynet. Alle får tilbud om samtale. Beboere får utdelt brosjyre med navn og telefonnummer til hvem som kan kontaktes hos tilsynet. Dersom beboer ikke er tilstede legges det igjen brosjyre i avdelingen slik at vi kontaktes ved behov. Ved de uanmeldte tilsynene hvor beboerne ikke er tilstede blir de ofte ringt opp og spurt om de ønsker samtale. Tilsynet mottar mye telefoner fra beboere på institusjon utenom tilsynene.

Fylkesmannen skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det. (fra kapittel 3.3.1.3.2.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

På tidspunktene for tilsyn var det til sammen 212 barn i institusjonene. Det er gjennomført samtale med 125 barn. 180 barn ble tilbudt samtale. Det er ulike årsaker til at noen barn ikke fikk tilbud om samtale. Noen var rømt fra institusjonen, enkelte var innlagt i psykiatrien, noen var på hjemmebesøk, andre i fylkesnemnda.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre.

Vi har behandlet 279 tilsynssaker innen helse og omsorg. 70 ble avsluttet uten tilsynsmessig vurdering. Vi har hatt en vesentlig økning av tilsynssakene i 2020. Totalt har vi registrert 60 flere enn i 2019. Vi jobber med å implementere ny policy fra Statens helsetilsyn med mer varierte tilnæringsmåter, og stor bevissthet på hensiktsmessig bruk av ressurser og tilsynets formål.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre (Helse/omsorg)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	4 %	54 %

Vi har hatt en økning i antall tilsynssaker fra 2019. Resultatkravet på saksbehandlingstid er fremdeles innenfor kravet.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker ASD (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre

I 2020 registrerte vi inn fem tilsynssaker etter sosialtjenesteloven, og realitetsbehandlet tre. (året før registrerte vi inn to nye). Vi har fortsatt få slike saker.

Mange personer ringer til vårt kontor for informasjon, råd og veiledning om blant annet muligheten til å sende brev til oss der vi oppretter tilsynssak. De fleste forteller oss at de ikke ønsker dette.

I noen tilfeller ringer brukere til vårt kontor om en akutt situasjon, der vi velger å ringe direkte til det aktuelle NAV kontoret for å informere om situasjonen.

NAV prioriterer å løse saken raskt, og det blir ingen tilsynssak i ettertid. Slike saker der vi gjør en tilsynsmessig handling men uten avgjørelse vil ikke gjenfinnes i noen Nestor-tall eller annen statistikk over tilsynssaker.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	100 %	0 %	100 %

Avslutning av klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

På området Nav-sosial var saksinngangen noe redusert sammenlignet med 2019. Vi mottok 211 klagesaker og avsluttet 199. (2019: 245/273) 100 % av sakene ble behandlet innen kravet på tre måneder. (75 % ble behandlet innen en måned)

På området helse- og omsorg har det vært en økt sakstilgang. Vi mottok 445 og avsluttet 450. (2019: 427/410). Økningen av saker kommer fra spesialisthelsetjenesten, området psykisk helsevern.

Kravet til saksbehandlingstid er oppfylt tross økningen.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker: minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	10 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	5 %	95 %

Andel vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Andel overprøvede vedtak innen 3 mnd er 92%. Noen kommuner sender inn nye vedtak svært tidlig, og vi behandler ikke sakene før det nærmer seg at siste vedtak går ut. Dette er noe av grunnen til at andelen ikke er enda høyere.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	2 %	92 %

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Alle søknader om dispensasjon i vedtaksperioden er behandlet innen tre måneder, 100%.

Avslutning av klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre (fra kapittel 3.3.1.3.3.6 i TB)

Rapportere på

Minst 90 % av klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre skal være avsluttet innen 1 måned.

Det er behandlet 46 klager over bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner. Alle klagene er behandlet innen 1 måned..

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	8 %	98 %

alle tvangsprotokoller er behandlet innen 1 måned. Differansen knytter seg til enkeltvedtak i kommunen

Resultatmål FMAG og FMTF (fra kapittel 3.3.1.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 240 poeng

Det var etter planen vår lagt opp til full måloppnåelse i 2020. Systemrevisjoner var vanskelig å gjennomføre første halvår spesielt. Dels var landet stengt ned en periode, i tillegg gikk det mye ressurser med til håndtering og omlegging av drift i både kommunene og hos Statsforvalteren. Det har vært fokus på å finne løsninger og tilpasninger til pandemien. Noen tilsyn måtte avlyses, det var viktig å se til at tilsynene i den aktuelle situasjonen ble opplevd relevante og nyttige sett hen til ressursituasjonen i kommunen, i andre halvår ble det igjen mer "normalisert" tilsynsvirksomhet gjennomført med særskilt vekt på smitteverntiltak underveis. Vi har god kompetanse på planlagte tilsyn i embetet, og vi gjorde oss mange og gode erfaringer med å flytte hele eller deler av aktiviteten over på digitale plattformer. Vi opplever at kommunen er positive til å drive forbedringsarbeid og at kommunene bruker tilsynserfaringene aktivt inn i dette. Vi har også i år hatt med bruker i en del tilsyn og har gode erfaringer med dette.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
240	- 120	120

Resultatmål FMAG, FMIN og FMVT (fra kapittel 3.3.1.3.5.2 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 60 poeng

Usettelsen av landsomfattende tilsynen og senere avlysning av den gjenstående delen av planlagte tilsyn for 2020-2021 og koronavirus-pandemien gjør at vi ikke når full måloppnåelse for tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Den svært omfattende saken overfor SSHF / ortopedisk avdeling medførte mye arbeid, også for sykehuset, og er forventet å bidra til betydelig kvalitetsheving på angjeldende områder for hele sykehuset. Vi holder ellers kontakten med sykehuset gjennom dialogmøter og i Helsefelleskapet, og arbeider også med oppfølging av enkeltsaker på systemnivå.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
60	- 40	20

Resultatmål FMAG og FMTF (fra kapittel 3.3.1.3.6.3 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 80 poeng

Vi så oss dessverre nødt til å avlyse tre tilsyn i 2020. Det var i likhet med forrige år planlagt å oppfylle volumkravet med god margin, men pandemien hindret oss i dette. Vi har erfart folk som kjenner sosialtjenesten i fylket godt, og opplever at de tilsynene ble gjennomført ble godt mottatt og har god effekt. Det har vært et sterkt fokus på tilgjengelighet for oppmøte på Nav-kontorene i dialog med kommunene.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
80	- 21	59

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lovkrav (fra kapittel 3.3.1.3.7.1 i TB)**Rapportere på**

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

I alle tilsyn med lovbrudd som konklusjon blir det satt en svarfrist for oppfølging fra virksomheten. Virksomheten skal først lage en tidsplan, og med denne planen følger det oftest forslag til tiltak med ulike frister. Dokumentasjon på iverksatte tiltak etterspørres. Vi har i 2020 forsøkt å følge opp om de ulike tiltak som iverksettes i virksomhetene, faktisk fungerer. Enkelte tilsyn tar lang tid å avslutte siden virksomheten ikke klarer å holde frister og komme opp med gode tiltak. Koronavirus-pandemien har helt klart ytterligere medvirket til dette i 2020. I flere av våre tilsyn har tilgangen til medisinsk faglig rådgiver / kommuneoverlegen vært en kritisk faktor for avslutning av tilsyn. Denne ressursen har vært mer enn opptatt med pandemien. Tilsynsresultater som blir for gamle har liten verdi for fortsatt læring og kvalitetsforbedring, og vi har derfor valgt å avslutte noen tilsyn og samtidig varslet at vi tar opp igjen tema når situasjonen normaliserer seg. Dette gjelder ikke forhold som kan innebære fare for svikt i pasientbehandlingen, men innen folkehelse og miljørettet helsevern blant annet. Tilsyn avsluttes normalt når vi vurderer situasjonen slik at tiltak virker og praksis er endret. Vi har sett at det i enkelte virksomheter er nødvendig med ny oppfølging i 2021/2022, jfr ovenstående. Det er god kontroll på de tilsynene som dd ikke er avsluttet.

På barnevernområdet er det gjennomført systemrevisjon med undersøkelser i barnevernet i 3 kommuner/barneverntjenester. Det ble avdekket lovbrudd i

alle tjenester. Fristene for tilbakemelding er ikke utgått på det nåværende tidspunkt.

3.1.3.4 Andre oppdrag

Ingen krav om rapportering.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet og rettslikhet

Måloppnåelsen er, med unntak for klagesaksbehandling og digital innsending av vergeregnskap, tilfredsstillende.

Det er likevel knyttet usikkerhet til korrektheten av statistikken for klagesaksbehandling, jf. SRFs e-post 12.01.2021 til alle embetene. Fylkesmannen har i 2020 hatt et særlig fokus på hurtig forberedende klagesaksbehandling. Dette ved at saksbehandler som fattet påklagede vedtak, som utgangspunkt selv behandler klagesaken omgående, men i nødvendig grad i samarbeid med en mer erfaren kollega. På denne måten utnyttes detaljkunnskap om saken, samtidig som en sikrer nødvendig kvalitet.

Med hensyn til avvik ved digital innlevering av vergeregnskap, vises det til merknader i eget rapporteringspunkt, jf. Digital innlevering av vergeregnskap (fra kapittel 3.3.2.1.3.1 i TB).

Opprett vergemål (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager.

Resultatmålet er oppnådd.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
86 %	80 %	6 %

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 45 dager.

Resultatmålet er oppnådd.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 45 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
98 %	80 %	18 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Fylkesmannen mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Målkravet er oppnådd. Fylkesmannen har i 2020 hatt et særlig fokus på hurtig forberedende klagesaksbehandling. Dette ved at saksbehandler som fattet påklagede vedtak, som utgangspunkt selv behandler klagesaken omgående, men i nødvendig grad i samarbeid med en mer erfaren kollega. På denne måten utnyttes detaljkunnskap om saken, samtidig som en sikrer nødvendig kvalitet.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Fylkesmannen mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
86 %	80 %	6 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Resultatmålet er oppnådd.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

Digital innlevering av vergeregnskap (fra kapittel 3.3.2.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 75 %.

En stor andel av vergene er "familieverger" med svært varierende digital kompetanse. Fra mange av disse må en til tross for informasjon og oppfordring om å levere regnskap digitalt, forvente levering på papir. Vergemålsmyndigheten har ingen hjemmel for å nekte levering på papir. Fylkesmannen har særlig prioritert og krevd digital levering fra våre faste verger, som utgjør den annen store andel av verger. Dette kravet er i løpet av 2020 skjerpet.

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 75 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
70 %	75 %	-5 %

Digital innsending av søknader (fra kapittel 3.3.2.1.3.2 i TB)**Rapportere på**

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om fylkesmannens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 60 %

Resultatmålet er oppnådd.

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om fylkesmannens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 60 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
74 %	60 %	14 %

3.1.3.6 Vergehaver skal ha høy grad av selvbestemmelse og vergemålene skal være individtilpassede

Vergehavers rett til selvbestemmelse og tilrettelagt kommunikasjon er grunnleggende i alle deler av saksbehandlingen, både ved opprettelse og underveis i vergemålet. Samtaler tilbys i alle saker om opprettelse av vergemål, og gjennomføres i alle saker med mindre det av medisinske grunner er utilrådelig, åpenbart hensiktsløst eller aktuell vergehaver ikke ønsker samtale. Ved hver opprettelse av vergemål forsøkes det i samspill med vergehaver og dennes støtteapparat å utforme et individtilpasset mandat basert på personens ønsker og behov.

Individtilpasning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Når et vergemål opprettes, skal fylkesmannen foreta nødvendige undersøkelser slik at vergens mandat tilpasses vergehavers behov og ønsker. Begrunnelsen for omfanget av vergemålet skal framgå av vedtaket.

Ved hver opprettelse av vergemål forsøkes det i samspill med vergehaver og dennes støtteapparat å utforme et individtilpasset mandat basert på personens ønsker og behov. I den grad vergehaver ikke har oversikt eller konkretiserte behov, vil det regelmessig være behov for å gi et generelt mandat for sikre at vergehavers interesser blir forsvarlig ivaretatt. Dette inntil vergen i samarbeid med vergehaver eventuelt finner grunnlag for å ta initiativ til et endret mandat. Ved byte av verge eller andre saksbehandlingsskritt, særlig i eldre saker, undersøkes det om det foreligger tilstrekkelige og oppdaterte medisinske opplysninger og samtykke fra vergehaver, samtidig som behov for endring av mandatet vurderes. De vurderinger som legges til grunn, skal eksplisitt framgå av vedtaksbrevet.

Kompetente verger (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Kompetente verger som ivaretar vergehavers selvbestemmelsesrett, har god rolleforståelse og kunnskap om vergemålsloven. Vergene skal være bevisst på at vergerollen både innebærer å gi beslutningsstøtte til vergehaver samt å representere personen utad.

Faste verger

Vergeoppdragene blir stadig mer komplekse og krevende. Balansen mellom kravet til forsvarlig interesseivaretagelse på den ene side, og fokuset på beslutningsstøtte og respekt for vergehavers rett til selvbestemmelse på den annen side, kan være vanskelig å håndtere i praksis. Det er også en tendens til økt rettsliggjøring på vergemålsfeltet, hvor flere aktører lar seg representere ved advokat. Rettslige og etiske rammevilkår er til dels uklare, og er med på å gjøre det krevende å stå i vergerollen. Samtidig er det fra sentralt hold klare føringer på at bruken av advokatverger skal reduseres sterkt, og det vil da måtte gis flere og mer krevende oppdrag til dyktige faste verger. Alt dette gjør at det tvinger seg fram et behov for en økt profesjonalisering av vergekorpset, hvor flere oppdrag fordeles til færre verger. For den enkelte vergehaver vil en slik profesjonalisering bidra til økt kvalitet, effektivitet og rettsikkerhet, herunder god rolleforståelse hos vergen. Samfunnsøkonomisk vil gevinsten kunne bli betydelig.

Fylkesmannen i Agder etablerte høsten 2020 en gruppe på 25 særlig kvalifiserte faste profesjonelle verger, rekruttert blant våre 170 faste verger. Disse særlig kvalifiserte vergene prioriteres ved tildeling av nye oppdrag. De påtar seg et betydelig antall oppdrag, og det blir for disse stilt særlige krav til kompetanse, kapasitet, obligatorisk opplæring og tidsbruk innenfor mandatets rammer. Det er Statsforvalteren som velger ut de vergene som anses aktuelle for denne gruppen.

De øvrige faste vergene som fortsatt har oppdrag, har gjennomgått opplæring og veiledes fortløpende i det enkelte oppdrag.

Alminnelige verger

Denne gruppen består i hovedsak av nærstående verger, med ulike behov for veiledning og opplæring. I saksbehandlingen er Statsforvalteren spesielt oppmerksom på forhold som kan tyde på manglende rolleforståelse, kompetanse og egnethet. Det er særlig fokus på å avhjelpe dette i den enkelte sak.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Fylkesmannen har faste møter for kompetanseheving med sektoren. Gjennom nettverk, dialog og veiledning er fylkesmannen tett på barnehageeier, barnehagemyndighet og skoleeier. Gjennom våre tilsyn har vi et bestemt inntrykk av at de forstår, formidler og etterlever regelverket. Det er likevel utfordringer i enkelte kommuner. Vår ROS-analyse avdekker også at det er nødvendig med regelverkskompetanse og god rolleforståelse i den enkelte kommune.

Sektorkunnskap ligger til grunn for vurdering av oppfølging og virkemiddel (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

All vurdering av oppfølging og valg av virkemiddel skal være basert på kunnskap om tilstanden på rettsikkerhetsområdet

Fylkesmannen organiserer seg tverrfaglig i sin risiko og sårbarhetsanalyse. Det betyr at jurister, statsvitere, sosionomer og pedagoger sammen gjør vurderingene av kommunenes tjenester. I klagesaksbehandling og tilsyn er alltid juristene sentrale både i analysen og ved utforming av tiltak. Vi mener derfor at vi har bred kunnskap om tilstanden i sektoren på rettsikkerhetsområdet ved at vår juridiske kompetanse jobber tverrfaglig internt og også utadrettet mot tjenesten. Vi har god tilgang på resultater og indikatorer, og kan derfor gjøre gode konsekvensvurderinger. Nytt av året er et samarbeidsfora der vi setter sammen erfaringer fra saksbehandling, veiledning og dialog med enkeltkommuner, til å danne oss skarpere kommunebilder.

Bruk av tilsyn som virkemiddel skal øke (fra kapittel 3.3.3.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Økt bruk av tilsyn som virkemiddel der risikovurderingene tilsier det

Risiko- og sårbarhetsvurderinger ligger til grunn for valg av virkemidler. I de tilfeller vi ikke fører tilsyn gir vi veiledning og har vi tett dialog med kommunen.

Statsforvalteren i Agder har i 2020 gjennomført færre tilsyn enn det som var planlagt og som opprinnelig var lagt inn i den statlige kalenderen for tilsynskoordinering. Flesteparten av de planlagte tilsynene var lagt våren 2020, og disse ble enten utsatt eller avlyst i tråd med anbefalinger fra Utdanningsdirektoratet. Vi vurderte at vi ikke kunne påføre merbelastning til kommunene som var i en svært krevende situasjon. De tilsynene vi har gjennomført har vært skriftlige, og vi ser muligheter til å gjennomføre tilsyn via digitale kommunikasjonsplattformer. Vi følger med på utviklingen i kommunene og har fortløpende kontakt gjennom veiledning og møter. Hendelsesbaserte tilsyn blir vurdert.

Tilsyn skal avdekke brudd med store konsekvenser (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn er prioritert på områder hvor det er høy sannsynlighet for brudd på regelverket og hvor det er store konsekvenser for barn, unge og voksne og læringer

Det ligger risiko- og sårbarhetsvurdering bak valg av tema og tilsynsobjekter. Informasjon hentet BASIL, GSI, Skoleporten og Elevundersøkelsen, klagesaker, henvendelser fra foreldre, skoler, barnehager og kommuner samt oppslag i media, er med på gi oss et grunnlag for valg av tema og tilsynsobjekt. På barnehageområdet har vi 2020 hatt fokus på spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging. Vi opplever at dette er et område som det er viktig å undersøke praksis og gi større forståelse av regelverket. Vi ser at det fortsatt er behov for tilsyn knyttet til temaene barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn. Kommunesammenslåinger og endringer i organisering av kommunene har forsterket dette behovet. Vi har tidligere gjennomført flere tilsyn med godkjenning og har gode erfaringer med å føre dette tverrfaglig kombinert med tema miljørettet helsevern. På opplæringsområdet er det fortsatt behov for skolemiljøtilsyn. Vi hadde ikke planlagt meldeplikttilsyn i 2020, men risikovurderinger viser at meldeplikt og utfordringer rundt taushetsplikten vil bli tema i 2021. Vi har ført tilsyn med spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp parallelt i samme kommune. Dette har positiv effekt: Det er ressursbesparende både for kommunen og Statsforvalteren og læringsgevinsten er stor når skoleeier og barnehagemyndighet er involvert sammen. Tilsynet med trafikkopplæring (Krav til kompetanse jf. §14-1) ble til etter en bekymringsmelding fra Statens vegvesen. Disse forholdene ble rettet opp under tilsynet.

Rapportering av tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage (kun særlige tilfeller)/skole	Nasjonalt initiert tema eller egeninitiert	Tema nasjonalt initiert tilsyn	Tema egeninitierte tilsyn	Stedlig/skriftlig	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Status tilsyn per 31.12.	Antall korreksjonspunkter i foreløpig rapport pr tilsyn (= brudd på regelverket per tilsyn)	Dato foreløpig tilsynsrapport
Barnehage	Bygland		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	18	Vedtak om pålegg	9	11.12.2020
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning		Skriftlig	11	Endelig rapport	8	11.12.2020
Opplæring	Kristiansand	Oddemarka skole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Endelig rapport	0	15.12.2020
Opplæring	Kristiansand	Holte skole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Endelig rapport	0	15.12.2020
Barnehage	Kristiansand	Havlimyra skole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Endelig rapport	0	15.12.2020
Opplæring	Evje- og Hornes kommune	Evje ungdomsskole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Vedtak om pålegg	1	15.12.2020
Opplæring	Iveland kommune	Iveland skole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Vedtak om pålegg	1	15.12.2020
Opplæring	Birkenes	Valstrand skole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Vedtak om pålegg	1	15.12.2020
Opplæring	Arendal	Roligheden	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring jf. forskrift til opplæringsloven og forskrift om trafikkopplæring	Skriftlig	13	Vedtak om pålegg	1	15.12.2020
Opplæring	Grimstad		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Samhandling rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer	Stedlig	3	Vedtak om pålegg	3	18.06.2020

Opplæring	Froland		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Samhandling rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer	Stedlig	0	Varslet	0	Kommer
Barnehage	Lillesand		Nasjonalt initiert	Godkjenning av barnehager		Stedlig	0	Varslet	0	Avlyst
Opplæring	Evje- og Hornes		Nasjonalt initiert	Grunnskole voksne		Stedlig	0	Varslet	0	Avlyst
Barnehage	Grimstad		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Barnehagemyndighetens plikt til å fatte vedtak om sats for kommunalt tilskudd til de private barnehagene jf. barnehageloven § 14	Stedlig	3	Vedtak om pålegg	3	04.12.2021
Opplæring	Flekkefjord		Nasjonalt initiert	Grunnskole voksne		Stedlig	0	Varslet	0	Avlyst

Rapportering av funn fra tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage/skole	Tema/deltema nasjonalt initierte tilsyn	Tema/deltema egeninitierte tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (nasjonalt initierte tilsyn)	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (egeninitierte tilsyn)	Kommentarer
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Får foreldre får mogleighet til å uttale seg om innholdet i sakkunng vurderinga før det blir fatta vedtak om spesialpedagogisk hjelp	Etter vår oppfatning er dette tilsynet i den nasjonale tilsynsattsingen og burde ha ligget inne i nedtrekks-menyen!
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Blir det henta inn samtykke frå foreldre før kommunen fattar vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Blir det fatta vedtak i alle saker der PPT har gjennomført ei sakkunng vurdering?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Inneheld vedtaka informasjon om kva den spesialpedagogiske hjelpa skal gå ut på?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Inneheld vedtaka om spesialpedagogisk hjelp informasjon om koreis hjelpa skal organiserast?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Inneheld vedtaka tilstrekkeleg informasjon om kva kompetanse dei som gjev hjelpa skal ha?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Gir vedtaka tilbod om forelderådgiving?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Tek vedtaka stilling til og synleggje kva for spesialpedagogisk hjelp som er til beste for barnet?	
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Spesialundervisning - Fatte vedtak	Inneheld vedtaka informasjon om at Fylkesmannen er klageinstans og inneheld vedtaka informasjon om retten til å sjå sakas dokumentar?	
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år og foreldre til elever under 15 år, før skolen fattar vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om antall timer spesialundervisning i fagene, og samlet timetall for elevene?		Valgene i nedtrekks-menyen er ikke helt i tråd med spørsmålene i kontrollskjema!
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?		

Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?		
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?		
Opplæring	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder enkeltvedtakene, eller oversendelsen av enkeltvedtakene, informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og informasjon om at klagen skal sendes til skolen?		
Barnehage	Bygland	Byglandsfjord- og Bygland oppvekstsenter	Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder enkeltvedtakene, eller oversendelsen av enkeltvedtakene, informasjon om retten til å se sakens dokumenter?		
Barnehage	Grimstad		Egeninitiert tilsyn	Barnehagemyndighetens plikt til å fatte vedtak om sats for kommunalt tilskudd.	Inneholder enkeltvedtakene, eller oversendelsen av enkeltvedtakene, informasjon om retten til å se sakens dokumenter?	Sørger kommunen skal for at de private barnehagene får skriftlig underretning om vedtak om sats så snart som mulig etter f.m. § 27. Hovedregelen er at begrunnelsen skal gis samtidig med vedtaket, jf. § 24. Kommunen skal også underrette barnehagene om klagerett og om retten til å se sakens dokumenter, jf. §§ 18 og 1.	
Opplæring	Evje- og Hornnes	Evje ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring og krav til kompetanse jf. forskriften §§ 14-1 og 14-3	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?		
Opplæring	Iveland kommune	Iveland skole	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring og krav til kompetanse jf. forskriften §§ 14-1 og 14-3	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?		
Opplæring	Birkenes kommune	Valstrand skole	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring og krav til kompetanse jf. forskriften §§ 14-1 og 14-3	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?		
Opplæring	Arendal kommune	Roligheden	Egeninitiert tilsyn	Trafikkopplæring og krav til kompetanse jf. forskriften §§ 14-1 og 14-3	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?		
Opplæring	Grimstad	Tverrfaglig tilsyn med flere kommunale tjenester	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med tjenester til barn 7-12 år med psykiske utfordringer	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?	Sikrer kommunen samhandling og samarbeid	Opplæringsloven § 15-8 Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle vanskar.
Opplæring	Froland	Tverrfaglig tilsyn med flere kommunale tjenester	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med tjenester til barn 7-12 år med psykiske utfordringer	Er skoleeierens system som helhet forsvarlig?	Sikrer kommunen samhandling og samarbeid?	Dette var tverrfaglig tilsyn utviklet av fylkesmannens avdeling for helse og barnevern og utdanning.

Økt samsvar identifisert risiko og kontrollerte områder - Agder (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilsyn skal, i større grad enn i 2018, sikre økt samsvar mellom identifisert risiko og de kontrollerte områdene i regelverket

Vi har økt fokus på områdeovervåking og risikovurdering. Som vi rapporterte i 2019 er vår risikovurdering basert på sektoromspennende kilder som GSI, BASIL, Skoleporten, Statistikkportalen, god kjennskap til utdannings- og barnehagesektoren, samt meldinger / henvendelser fra sektor, klagesaker, media

og tilstandsrapporter. Risikovurderinger skal styre hvilke tema, hvilke barnehager, skoler eller kommune vi fører tilsyn med. Dette ble lagt til grunn for tilsynsplanene for 2020, hvor vi også hadde rom for hendelsesbaserte tilsyn. I flere av de planlagte tilsynene var planen å åpne med et deltema og utvide tilsynet hvis funn i tilsynene tilsa det. Så kom mars måned og nedstengning grunnet pandemien. Vi valgte å følge Utdanningsdirektoratets anbefalinger for gjennomføring av tilsyn i koronasituasjonen, og tilsynene ble enten avsluttet eller utsatt. Bare et fåtall av de planlagte tilsynene ble gjennomført. I to av disse tilsynene (Spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp) var det i stor grad sammenheng mellom identifisert risiko og funn i tilsynene. Antallet korreksjonspunkter bekrefter dette. Det samme gjelder tilsynet med barnehagemyndighetens plikt til å fatte vedtak om sats for kommunalt tilskudd. Risikovurderingen som var basert på kjennskap til kommunen, klagesaker og beklagelser ble bekreftet i tilsynet, og kommunen er pålagt å endre praksis.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere og skoleledere har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø

Vi erfarer at skoleeiere og skoleledere i Agder har stor oppmerksomhet på regelverket om skolemiljø, og hva som skaper trygge og gode lek- og læringsmiljø. Dette har vært tema på Fylkesmannens møteplasser med kommunene, i nasjonale kompetansehevingssatsinger for skolene, og for det lokale utviklingsarbeidet. Vi har gjennom tilsyn og håndhevings sakene fått se at det jobbes kontinuerlig med å skape trivsel og gode skolemiljøer. Samtidig ser vi at det er ulik kompetanse hos skoleeierne og skoleledere i vårt fylke på dette området. Som på så mange områder ser vi at forskjellene kan være vel så store mellom skoler, som mellom kommuner. Vi arbeider kontinuerlig for å bidra til å utjevne forskjellene, og å heve kompetansen hos alle skoleeiere og skoleledere.

Til nå har 18 av våre 25 kommuner deltatt i en eller flere av de nasjonale satsinger om skolemiljø. Kommunene har gjennom deltakelse her fått kompetanseheving og oppfølging på skolens arbeid med aktivitetplikten og oppdatert forskning på trygge og gode skolemiljø. Fylkesmannens oppgaver i forbindelse med disse satsingene har ført til at vi har kommet tett på kommunenes kompetanseutviklingsarbeid på dette området. Det har også bidratt til at vi har fått anledning til å delta inn i kompetansetid og samlinger for kommuner og skoler som har deltatt. Vi vil fortsette å oppmuntre kommuner som ikke har deltatt til å gjøre det også fremover.

Fylkesmannen i Agder har tradisjon for å ha skoleeiersamlinger. På disse samlingene er elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø jevnlig tema. Vi vurderer at vi på den måten er med på å sette søkelys på dette, og vise aktuelle kilder til oppdatert kompetanse på dette fagområdet. Disse møtene har ikke vært gjennomført på samme måte som tidligere i 2020. En stor fagsamling med trygt og godt skolemiljø som hovedtema var pålagt 19. mars 2020, men måtte naturligvis utgå. I etterkant av dette hadde Fylkesmannen digitale møter med skoleeierne, og et trygt og godt skolemiljø i koronatiden var et av temaene som da ble løftet frem.

I 2020 hadde vi 85 henvendelser, mens vi tidligere år har hatt over 100. Denne nedgangen i antall ser vi i sammenheng med nedstengingsperioden, hvor elevene ikke var på skolen, men hadde hjemmeskole. Vi vet at utestenging og krenkelser skjer også på digitale flater, og at mange elever hadde sine møtepunkter med skolen nettopp på skjerm. Vi har derfor gjennom hele dette året hatt møtepunkter hvor vi har drøftet muligheten for å benytte muligheten for tilsyn ved bekymring som skolers arbeid med elevenes læringsmiljø dette året. Dette vil vi fortsette med også i 2021.

Gjennom arbeidet med sakene som håndhevingsmyndighet har vi mottatt henvendelser fra de fleste kommunene våre. I behandlingen av sakene får vi et godt innblikk i hvilken kompetanse de ulike skoleeierne og skolelederne om hva som gir et trygt og godt skolemiljø. Det er vår erfaring at kommunene har jobbet mye med dette området de siste årene. Det er blitt utarbeidet handlingsplaner og maler som støtter skoleledernes daglige arbeid. Dette er viktig. Samtidig ser vi at det i mange av sakene som meldes til Statsforvalteren har mange kommuner behov for å jobbe mer med tverrfaglig samarbeid og laget rundt barnet, da skolene vil ha behov for samarbeid med flere instanser i sitt arbeid med trygge og gode skolemiljø for sårbare barn og unge.

Vi erfarer at rektorene vi er i kontakt med forteller at de jobber mye med skolemiljø saker. Mange sier at de bruker mye av arbeidstiden på å utarbeide aktivitetsplaner, og følge opp elever som ikke har det trygt og godt på skolen. Vi har fått flere tilbakemeldinger om at nettressursen til Utdanningsdirektoratet er en god og viktig støtte i dette arbeidet.

De sakene som blir meldt til oss som håndhevingsmyndighet kjennetegnes av å være komplekse og krevende. Det er ofte saker som har gått over lang tid, og hvor eleven strever på flere områder. Vi mener at dette kan indikere at de aller fleste sakene blir løst på skolen, ved at det blir satt inn tiltak som gjør at eleven når det trygt og godt. Samtidig ser vi sakene våre at det kan være ulik regelverksforståelse innad i samme kommune. At terskelen mange steder fortsatt er for høy for å utarbeide aktivitetsplaner for elever som skolen setter inn tiltak for.

Erfaringene våre fra håndhevingsordningen er viktige i vår egen behandling av sakene. Det er viktig for oss å ha kjennskap til gode tiltak og fremgangsmåter når vi i våre vedtak pålegger skoler og kommuner tiltak. Flere kommuner har gitt uttrykk for at de ønsker å bli kjent med våre erfaringer med skolemiljø saker som håndhevingsmyndighet, og har bedt om både veiledning og presentasjoner av hva vi har sett i sakene som meldes til oss. Vi begynte å dele våre erfaringer som håndhevingsmyndighet i 2020, men det aller meste av dette er blitt utsatt til 2021. Vi jobber nå med digitale løsninger for dette. Vi har spilt inn veiledningsfilmer for barnehager om trygt og godt miljø. I disse bruker vi våre erfaringer som håndhevingsmyndighet. Vi ønsker å gjøre noe tilsvarende for skole.

Skolenes og kommunenes arbeid med aktivitetsplikten som vi får kjennskap til gjennom håndhevingssakene er en sentral del av områdeovervåkingen som vi gjør på skolemiljøområdet. Saker som blir meldt inn og håndteringen av disse inngår i vårt kontinuerlige ROS-arbeid. Vi har innført en arbeidsmåte hvor vi gjennomfører ROS-møter om kommuner eller skoler som vi har mottatt flere henvendelser fra. Dette for å kunne se på sakene under ett og vurdere hvilke virkemidler Statsforvalteren kan og bør gå inn med i kommunen.

Det er vår vurdering at skoleeiere og skoleledere gjennom de siste årene har fått økt kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø, men at det fortsatt er behov for å jobbe videre med dette. Vi ønsker å fortsette å følge opp de kommunene som ikke har deltatt i de statlige kompetansehevingsordningene, og se dette opp mot hvilke kompetansehevingsområder regionene prioriterer i Dekomp.

Kompetanse på aktivitetsplikten (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Alle skoler har fått økt kompetanse om aktivitetsplikten

Ved innføringen av nytt kapittel 9 A gjennomførte vi hos det som da het Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder en omfattende veldingsrunde i alle våre 30 kommuner. Vi var da i tett dialog med skoleeier og tilbød å møte den målgruppen som skoleeier vurderte som gjennomførbart og hensiktsmessig. Dette resulterte i at vi i mange kommuner møtte alle som arbeidet i skolene, og noen steder møtte vi en utvidet ledergruppene fra skolene i kommunen. Mange steder stod vi for det faglige innholdet på en hel eller halv planleggingsdag i kommunen. Vi erfarte å få tilbakemeldinger på at dette ga både skoleeier og ansatte en viktig støtte i implementeringsarbeidet, og en trygghet i forståelsen av innholdet i det nye regelverket. Dette arbeidet ble i hovedsak gjennomført høsten 2017 og i løpet av 2018. Presentasjonene som vi brukte ble sendt ut til kommunen i etterkant, og vi har sett at elementer fra disse er blitt tatt inn i kommunenes handlingsplaner for et trygt og godt skolemiljø.

I 2019 opplevde vi at flere kommuner inviterte oss til å ha en oppfølging av denne veiledningsrunden, og det samme ønsket ble meldt inn fra kommunene som vi følger særlig tett gjennom de ulike statlig initierte kompetansehevingsordningene, samt fra flere av regionene i fylket. Vi ønsket derfor å legge til rette for en ny veiledningsrunde. Denne var planlagt våren 2020. Datoene var satt fra mars og til august 2020, og vi skulle møte kommunene regionsvis.

Da disse samlingene ikke lot seg gjennomføre stedlig hadde vi kontakt med regionene, som alle ønsket å utsette dem. Det var altså ikke ønskelig med en alternativ digital løsning. På grunn av koronasituasjonen har disse samlingene ikke latt seg gjennomføre i løpet av 2020. Vi ser at det kan bli vanskelig også i 2021.

Fylkesmannen i Agder hadde våren og sommeren 2020 et samarbeid med Læringsmiljøsentret i forbindelse med støtte til kommunene rundt implementering av Fagfornyelsen. Det ble laget en kompetansepakke med syv digitale forelesninger og filmsnutter med tilhørende drøftingsoppgaver til bruk på alle enheter i Agder. Denne kompetansepakken er laget for å brukes enten på planleggingsdager eller på personalmøter disse første årene med ny læreplan.

Kompetansepakken tar i hovedsak for seg koblingen mellom trygge læringsmiljø og fagfornyelsen. Den første av de to modulene omhandler læringsmiljøets betydning for å praktisere fagfornyelsen, og den andre modulen omhandler det tverrfaglige temaet Folkehelse og Livsmestring. Et av målene med denne kompetansepakken var å få økt fokus på å trygge, inkluderende læringsmiljø som en viktig forutsetning for læring i et forebyggende perspektiv i tillegg til økt fokus på den tette sammenhengen mellom faglig og sosial læring som Fagfornyelsen legger opp til.

Dette arbeidet ser vi i sammenheng med veiledningen rundt kommunenes og skolenes arbeid i skolemiljø saker, nettopp fordi flere av sakene vi får inn viser behov for enda sterkere fokus på samhandling og felles forståelse blant alle de voksne som jobber med elevene i skolehverdagen.

Vi erfarte at det var en forventning i sektor om at barnehagene skulle få en veiledning tilsvarende det skolene hadde fått ved innføringen av nytt kapittel 9 A, når regelverket for barnehage ble endret. Vi har produsert og publiserer nå 5 veiledningsfilmer, med tilhørende refleksjonsspørsmål til bruk i barnehagene. Vi mener at dette er en modell som vi kan bruke også inn mot skolene, som et alternativ til en stedlig veiledning i kommunen. Vi ønsker derfor å benytte erfaringene som vi gjorde høsten 2020 på barnehageområdet til å utarbeide en modell for digital kompetanseheving for skole, som vi ønsker å kunne publisere i 2021.

Fem virkedager til tilbakemelding og vurdering (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Innen fem virkedager skal fylkesmannen ta kontakt med eleven/foreldre som har meldt inn saken og gi dem en plan for videre saksbehandling. Innen samme frist skal fylkesmannen ha avgjort om saken skal avvises.

Vi har etablert en læringsmiljøgruppe, med egen faggrupeleder i avdelingen vår. Det er denne gruppa som behandler alle håndhevingssakene som meldes til oss. Gruppa består av fire pedagoger og fire jurister. En sak fordeles til en saksbehandler, og så er det et team på to som er saksansvarlige, en jurist og en pedagog.

En del av skolemiljøsakene som meldes til oss kommer inn ved

at foreldre eller eleven selv ringer oss, og vi oppretter en sak. Andre saker kommer inn via en melding på vår hjemmeside. I desember 2020 ble oppmerksomme på at andelen saker som meldes til oss som gjelder elever med flerkulturell eller flerspråklig bakgrunn er lav. Dette er bekymringsfullt da vi vet at dette er noen av flere ting som kan gjøre at barn og unge blir mer utsatt for mobbing og krenkelser. Vi begynte da å undersøke hvordan vi kan bidra til å gjøre informasjon om håndhevingsordningen tilgjengelig på flere språk. Vi har igangsatt et arbeid med hjemmesiden vår for å gjøre mer tekst tilgjengelig på engelsk, og skape en enkel vei til Utdanningsdirektoratet sine veiledere om skolemiljø på ulike språk. Dette arbeidet vil fortsette i 2021.

Når saksbehandler mottar en sak tar vi samme dag, eller seinest dagen etter, kontakt med melder på telefon. I denne samtalen avklarer vi at vilkårene er oppfylt for at vi kan ta saken til behandling. I denne samtalen forteller vi om hva som er vår rolle som håndhevingsmyndighet, og orienterer om at elever har rett til å uttale seg i saker som angår dem, og tilbyr eleven å snakke med oss. Dersom eleven ikke melder saken selv, ber vi melder om å spørre eleven om han eller hun ønsker å snakke med oss. Mange barn og unge benytter seg av dette, og disse samtalen har i løpet av 2020 foregått både digitalt og stedlig innenfor smittevernhensyn.

I etterkant av den første samtalen med melder på telefon tar vi kontakt med rektor og skoleeier på telefon, og orienterer dem om saken, og vår videre behandling av saken. Vår fremgangsmåte, og hvilken dokumentasjon som vi ber om i forbindelse med behandlingen av saken er også beskrevet på vår hjemmeside. Dette er en fin støtte i samtalen med både den som melder saken, og med skolen og skoleeier. Vi sender så en e-post til skolen og skoleeier med en beskrivelse av dokumentasjonen vi ber om å få tilsendt. Dette, sammen med en kort orientering om klagens innhold sendes også som brev, med kopi til melder.

Skolen og skoleeier får en frist på inntil 10 virkedager på å sende inn dokumentasjonen i saken. Når vi har mottatt dokumentasjonen gjennomfører vi et møte med skolen og skoleeier. Dette ble en innarbeidet fremgangsmåte hos oss i løpet av det første året som håndhevingsmyndighet. Vi erfarte at skoleeiere og skoleleder etterspurte dette, og vi opplevde et behov for å opplyse sakene ytterligere enn hva som kom frem i den skriftlige dokumentasjonen. Erfaringene med dette har vært positive. Vi opplever at det har bidratt til å sikre at tiltakene vi har pålagt har vært treffsikre. Det siste året har et økende antall av disse møtene vært gjennomført digitalt.

Ettersom rutinen vår er å ta kontakt med skolen og skoleeier samme dag som vi tar kontakt med melder fatter vi i de fleste sakene vedtak om avvisning raskt. I vår var gjennomsnittet 2,75 dager, mens det i høst lå på 5 dager. Det var særlig en sak som bidro til lengre gjennomsnittlig saksbehandlingstid i høst. Samlet for 2020 har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden på avvisningssaker vært 3,8 dager.

Rask ferdigbehandling (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Alle medarbeiderne som behandler 9 A-saker er godt kjent med vår fremgangsmåte for saksbehandlingen. Vi arbeider kontinuerlig med å gjennomføre trygg og rask behandling av sakene som meldes til oss. Vi vurderer at ordningen hvor vi er to saksbehandlere på sakene gjør at vi på en enkel måte kan samarbeide om å løse sakene raskere, og avlaste hverandre dersom uforutsette ting skulle oppstå.

Vi ser hvert år at noen saker er komplekse, og at det medfører utvidet saksbehandlingstid for å opplyse saken tilstrekkelig, samt gjøre de nødvendige avveiningene og vurderingene. Disse sakene gjør at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden utvides.

I 2020 opplevde i perioden hvor vi alle var på hjemmekontor at medarbeiderne våre hadde ulike forutsetninger for å behandle saker. Noen medarbeidere opplevde god kapasitet, da planlagte møter og samlinger ble avlyst, mens andre opplevde mindre kapasitet på grunn av opplærings- og omsorgsbehov i hjemmet. Det ble gjort grep for å fordele belastningen internt i læringsmiljøgruppa, så også i denne perioden ble sakene løst så raskt som mulig.

Høy kvalitet i vedtakene (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak etter § 9 A-6 har høy kvalitet i saksbehandlingen

Vi samarbeider alltid to om sakene som meldes til oss. Både juristene og pedagogene er saksansvarlige, og skriver vedtak, men vi er to om å ferdigstille det. Vi erfarer at det at de som jobber sammen om sakene har ulik faglig bakgrunn bidrar til økt trygghet i saksbehandlingen, men er også viktig kvalitetssikring av vedtakene vi fatter.

Siden innføringen av håndhevingsordningen har vi hatt et kontinuerlig arbeidet med å utarbeide maler for vår behandling av skolemiljøsakene. Disse malene har vært justert og oppdatert flere ganger, og vi har også i år hatt en omfattende gjennomgang av alle malene våre. Det har vært en mindre gruppe som har utarbeidet de nye malene, og i kjølvannet av dem, også en oppdatert sakbehandlingsveileder. Det har vært et mål å gjøre de faste tekstene i malene kortere og mer lettfattelige, og prosessen rundt dette har gitt oss anledning til å samordne praksisen vår enda mer.

Hele avdelingen gjennomførte våren 2020 det nettbaserte kurset Den gyldne penn. Dette var et nyttig verktøy for å skape økt oppmerksomhet på klarspråk og mottakerbevissthet. Momentene fra dette kurset har vært sentrale revisjonen av malene våre. Implementeringen av de nye malene fortsetter i 2021.

En sentral del av arbeidet med vår egen saksbehandling har vært samarbeidet vi har med Statsforvalteren i Rogaland og Vestland i sør-vest samarbeidet. Møtepunktene der bidrar til refleksjon over egen praksis som er svært nyttig. I tillegg til dette er vedtakene som fattes av Utdanningsdirektoratet en viktig

kilde for oss, både i forhold hvilke vurderinger direktoratet gjør, og deres behandling av klagesakene.

Vedtak i klarspråk og tilpasset mottakeren (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak er skrevet i et klart språk og er tilpasset mottakeren

Vi har satset mye på dialogen med brukerne. Det har vært internskolering i forhold til veiledning, kommunikasjon med brukere og skrivetrening. "Den gyldne penn" er innført som kvalitetsprogram.

Utgående brev og dokumenter leses alltid gjennom av flere, og et av fokusene er godt språk som er brukerrettet. I "Kommunebildene" vektlegger vi særlig å bruke et språk som er egnet for kommunens innbyggere og politikere.

Avdelingsdirektør godkjenner alle utgående brev og saker, og dette gir en totaloversikt og helhetlig vurdering for hele utdannings- og barnevernsavdelingen.

Vi ser en utfordring i å være målrettede og klare i våre oppslag på hjemmesidene og nyhetsmeldinger til sektor.

Vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Antall vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

Vi er generelt nøye med å forklare og veilede direkte i den enkelte klagesak dersom vi ser at det er gjort feil. I ettertid kan det registreres at veiledningen har medført endring i noen tilfeller, men vi ser også at feil bruk av gamle maler for enkeltvedtak kan medføre feil både i rettsanvendelse og saksbehandling. I tillegg får vi en del henvendelse fra de som skal treffe vedtak slik at vi kan gi generell veiledning på saksbehandlingsregler. Kommunene har begrenset tilgang på juridisk bistand. Vår oppfatning er at det fremdeles er mangelfull opplæring i kommunene, og at det er stort behov for vår veiledning.

3.1.3.8 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Med bakgrunn i lave ankomster, koronasituasjonen og IMDis fastsatte kriterier for anmodning av kommuner for bosetting, er det flere kommuner i Agder som i år ikke er bedt om å bosette.

Fylkesmannens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering og at tiltak er kvalifiserende for videre utdanning og arbeid. Det gjelder særlig å sikre likeverdige offentlige helsetjenester, en inkluderende skolegang for barn, unge og voksne, tidlig innsats, god språkopplæring og nødvendig kvalitet i introduksjonsprogram. Vi har også i 2020 rettet særlig oppmerksomhet til negativ sosial kontroll, og behovet for tverrfaglig innsats på området. Vi er i dialog med fylkeskommunen i deres ansvar med bosetting, og bistår gjerne i samarbeidet om integrering på Agder. Vi har erfart i 2020 at nasjonale myndigheter flere ganger har glemt å informere om sentrale beslutninger som gjelder koronatiltak i voksenopplæringene, og vi har måttet bruke mye ressurser på å svare kommunene og etterlyse konkretiseringer fra fagmyndighetene. I implementeringen av ny integreringslov samarbeider vi med Agder fylkeskommune og NAV Agder. Dette for å sikre en større forankring og helhetlig tilnærming til området også fra sentrale myndigheter.

Fylkesmannen bidrag til samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting (fra kapittel 3.3.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting.

Viser til omtalte under pkt. 3.1.3.8. Vår rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering, og at tiltak er kvalifiserende for videre utdanning og arbeid. Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen og vil bistå med informasjon i forbindelse med bosetting. Vi er også i god dialog med NAV Agder og samarbeider om formidling av regelverk og informasjon til kommunene om kvalifisering av nyankomne. Vi er kjent med at det hovedsakelig har vært bosetting av overføringsflyktninger i år, og at det innebærer at kommunene må bruke noe lengre tid på første bosettingsfase.

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Rapporteringer fra BASIL og GSI viser at både barnehager og skoler i Agder har tilfredsstillende kompetanse ut i fra krav. Intern rapportering fra kompetansenettverkene i ReKomp og DeKomp viser til høy aktivitet og stor endringsvilje. Det er fokus på profesjonsfelleskap, kompetanse og kapasitet. Nettverksarbeidet i samarbeid med UH, hovedsakelig vår lokale samarbeidspartner UiA, blir fremhevet som positivt og jevnt over konstruktiv. Rapporteringen viser at mer eller mindre samtlige barnehager og skoler deltar i kompetanseutviklingsarbeidet som også involverer eiere. I DeKomp ser vi at utviklingsplanene i de fleste kommuner er lagt inn i de kommunale planene. Arbeidet i DeKomp blir generelt omtalt i skolenes tilstandsrapporter. Gjennom kompetansenettverket i ReKomp har kommunene fått en arena for å dele erfaringer og samarbeide om kompetanseutvikling. Det at kompetanseutviklingen i Agder ligger på kommune/nettverksnivå skaper engasjement og ansvarliggjør eiernivå på en ny måte.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle barnehage- og skoleeiere har systemer for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

I Agder er arbeidet med barnehagebasert kompetanseutvikling i Regional ordning organisert i fire kompetansenettverk: Setesdal, Østre Agder, Region Kristiansand og Lister. Nettverkene har siden oppstarten av kompetanseutviklingsarbeidet hatt fokus på kartleggings- og analysearbeidet som utgangspunkt for valg av satsingsområder. Etter hvert har det blitt klart at dette arbeidet må ses som en pågående prosess med muligheter for kontinuerlige justeringer. Videre har nettverkene sett at det i barnehagene er behov for kompetanseutvikling i selve arbeidet med å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov og har da benyttet seg av partnerskapet med Universitetet i Agder og deres fagkompetanse. Lister var først ute med å bringe inn Dosent Per Einar Garmannslund fra UiA til samlinger alle barnehager i Lister-samarbeidet har fått tilbud om å delta på og hvor ståstedanalysen står sentralt. Samlingene var i utgangspunktet planlagt som fysiske samlinger, men som nå er digitale gitt den pågående pandemien. Første samling har fokus på betydningen av forberedende arbeid som en del av ståstedanalysen for å sikre god og felles forståelse. Alle deltakende barnehager ble oppfordret til igjen å ta ståstedanalysen som forberedelse til neste samling, noe som sikrer kontinuerlig og oppdatert kartleggings- og analysearbeid. Samlingene er lagt opp som lærende nettverk. Andre kompetansenettverk har uttrykt interesse for liknende samlinger for barnehager i deres nettverk og planleggingen for dette er allerede i gang for 2021/2022. Neste steg i dette arbeidet er å lage nettressurser som kan gjøres tilgjengelige for alle barnehager uavhengig av disse planlagte kartleggings- og analysesamlingene, og også bruke erfaringene fra samlingene til å se kompetansebehovene i Agder mer overordnet og på tvers av kompetansenettverkene. Statsforvalteren har vært aktivt inne og formidlet både kontakt og kunnskap mellom UiA og kompetansenettverkene, og således tilrettelagt for et fruktbart partnerskap.

I desentralisert ordning er det etablert åtte kompetanseutviklingsnettverk: Øvre Setesdal, Nedre Setesdal, Lindesnes, Lister, Østre Agder, Region Kristiansand, Friskolenettverk og nettverk for videregående skoler i Agder. Alle nettverkene jobber kontinuerlig med kartlegging, gjerne med utgangspunkt i ståstedanalysen eller annet kartleggingsverktøy, for å dekke skolenes behov. Skolelederne møtes jevnlig og skoleeiere er representert inn i arbeidet. Dette danner utgangspunktet for dialog og samarbeid med UH, og partnerskapsavtaler som ramme for planarbeid og tiltak. Det arbeides med et styrket samarbeid med UH for å videreutvikle det pågående og kontinuerlige kartleggings- og analysearbeidet.

Tiltak møter lokale behov og er forankret i langsiktige kompetanseutvplaner (fra kapittel 3.4.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle samarbeidsforum sikrer at prioritering av tiltak møter lokale kompetansebehov og er forankret i langsiktige kompetanseutviklingsplaner

Alle kompetansenettverkene både for skole og barnehage har langtidspaner som regelmessig oppdateres og revurderes i henhold til konkrete planer og gjennomføringer. I planene beskriver nettverkene ulike sider ved kompetanseutviklingsarbeidet og hvordan tiltakene møter lokale behov. Planene presenteres for Samarbeidsforum for ReKomp og DeKomp som grunnlag for tildeling etter at de først tas opp og drøftes i arbeidsutvalget. I 2020 påbegynte Agder også arbeidet med overordnet langtidspan for ReKomp og DeKomp hvor vi ser på muligheten for en felles plan for alle kompetanseutviklingsordningene (også Kompetanseløftet) for bedre å se helhet og sammenhenger. Dette mener vi vil være i tråd med den nye tilskuddsordningen som omfatter alle ordningene. Nå i første omgang jobber en arbeidsgruppe videre med en felles langtidspan som vi håper å presentere i et felles samarbeidsforum mot slutten av 2021.

Kompetansetiltak gjennomføres i partnerskap med UH (fra kapittel 3.4.1.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Alle samarbeidsforum sikrer at barnehage- og skolebaserte kompetansetiltak gjennomføres i partnerskap mellom barnehage-, skoleeiere og UH

Partnerskapet med UH står sentralt i alt kompetanseutviklingsarbeid i Agder og det har vært jobbet mye med felles forståelse av oppdraget og for et likeverdig og gjensidig forpliktende samarbeid med kompetanseutvikling som mål. Veien dit har vært ulik i de fire ReKomp nettverkene både mht. størrelse og kompleksitet, men også mht. tidligere erfaringer med slike samarbeid. Mens noen har vært mer vant til tett samarbeid med UH, har veien til en felles forståelse av partnerskapet vært noe lengre for andre. Felles for kompetansenettverkene nå er at partnerskapet er konkretisert og ressursene er fordelt slik at alle har klare avtaler og planer for utviklingsarbeidet fremover. Setesdal rapporterer om tett dialog og nært samarbeid med Skrivesteret, Lister melder om kontinuerlig dialog med UiA hvor behov og ønsker vurderes og revurderes i partnerskapet, Østre Agder melder om det sammen, mens Kristiansand har brukt noe lengre tid på å komme til en felles forståelse av partnerskapet og hva det betyr i praksis. Det rapporteres om godt samarbeid og spennende prosesser i arbeidet mot forskningsbaserte, praksisnære og relevante kompetansetiltak. I samarbeidsforum er det en kontinuerlig

diskusjon om representasjon, roller og mandat for å sikre at UH og eiere er tilstrekkelig koplet på hverandre i alle faser i utviklingsarbeidet. Statsforvalteren følger opp og tilrettelegger for at barnehagebaserte kompetansetiltak gjennomføres i partnerskap mellom barnehageeiere og UH.

I Dekomp er partnerskapet mellom nettverkene og UH godt etablert. Nettverkene har langtidspaner som er utviklet i samarbeid med UH med utgangspunkt i de lokale behovene. Dette skaper forutsigbarhet for UH mht. ulike fagpersoner som følger opp utviklingsarbeidet i nettverkene og kan ha fokus direkte inn mot enkelte skoler med tanke på skolebasert kompetanseutvikling. I noen nettverk har dette samarbeidet materialisert seg i pilotskoler som prøver ut tiltak som i etterkant tas opp i felles nettverksmøter til inspirasjon og videre formidling. En slik praksis ivaretar det doble formålet ved at man her får kompetansedeling i nettverkene samtidig som man får en kompetanseheving innad i UH (lærerutdanningen), noe som bidrar til et likeverdig samarbeid.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har systemer for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Basert på tilbakemeldinger fra kommunene i oppfølgingsordningen har alle kommunene en eller annen form for oversikt over kompetansen i sine kommuner. Det blir vist til ulike systemer for registrering som for eksempel «GSI» og «Dossier». En av kommunene mener selv de ikke har et fullgodt system, men viser til at rektor melder inn behov for stillinger/fag de trenger kompetanse i, i forbindelse med tilsetninger for nytt skoleår. Det går lite fram av tilbakemeldingene hvordan kommunen samordner og analyserer sine kompetansebehov i et større perspektiv, for eksempel i forbindelse med en risiko- og sårbarhetstenking.

Målretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov (fra kapittel 3.4.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge

Viktigheten av at valgte tiltak har basis i relevante analyser, har vært et grunnleggende fokus i veilederkorpsets tilnærming for de kommunene som har nyttiggjort seg slik veiledning. Veilederne har også vært flinke til å hjelpe kommunene med å se sammenhengene i sine tiltak. Hovedsakelig viser kommunene til miljøundersøkelser som Spekter og Elevundersøkelsen samt nasjonale prøver, kartleggingsprøver og statistikk på grunnskolepoeng som utgangspunkt for å danne seg et utfordringsbilde. Det blir og vist til arbeidet med tilstandsrapporten samt forskjellige utviklingsprosjekter i samarbeid med UH-miljøer. Statsforvalteren har ved ulike anledninger i kontakt med kommunene pekt på skolebasert vurdering som en viktig del av skolens arbeid som grunnlagsinformasjon til skoleeiers tilstandsrapport. Ingen av kommunene har likevel spesifikt nevnt at de arbeider med skolebasert vurdering i denne sammenheng.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Det er ikke gjennomført evalueringer i 2020

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik.

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal beskrive:

- Hvordan kommunene i fylket ivaretar sitt ansvar for kvalifiseringsprogrammet, og om det har skjedd endringer i dette etter at lovendringene trådte i kraft 1. januar 2019
- Om NAV-kontorene har oversikt over personer som er i målgruppen for programmet
- Utfordringer knyttet til at alle personer i målgruppen for programmet blir vurdert for deltakelse og får tilbud om program hvis de fyller vilkårene loven setter
- Hva kjennetegner NAV-kontor som ivaretar sitt ansvar for kvalifiseringsprogrammet på en god måte
- Fylkesmannens arbeid for å legge til rette for at kommunene ivaretar sitt ansvar for programmet i henhold til regelverket og på en god måte

Vi har de to siste årene gjennomført tilsyn med kommunenes plikt til å tilby program til personer som fyller inngangsvilkårene. Resultatet av disse viser at NAV kontorene i varierende grad har oversikt over personer i målgruppen og at de i varierende grad ivaretar retten til å få tilbud om program.

Det er variasjoner i deltagerandelen i de enkelte kommuner. Statsforvalteren har jobbet systematisk med å stimulere til økt aktivitet på KVP gjennom etablerte KVP -Teams grupper og arrangere fagsamlinger for ansatte i NAV kontorene som arbeider med KVP.

Kontorer som jobber godt med KVP har god ledelsestyring, internkontrollsystemer som sikrer at alle ansatte kjenner til KVP og kan bidra med å identifisere aktuelle kandidater.

Statsforvalteren har ikke gode nok kunnskaper om kvalitet og innhold i programmene, men har inntrykk av at flere NAV kontor i stor grad baserer mye av innholdet i det enkelte program på etablerte gruppetiltak.

I enkelte kommuner er en stor andel av deltagerne personer som kommer direkte fra Introduksjonsprogram.

KVP regelmessig tema på enhetsledemøte i NAV og dialog med direktøren. NAV-direktør er aktiv i forhold til bruk av KVP og sørget for det gjennomføres dialogmøter med NAV kontorer hvor NAV og Fylkesmannen samarbeider.

Pandemien har påvirket rekruttering og gjennomføring ved at program er utsatt / satt på vent i perioder.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal beskrive kommunenes erfaring med aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år. Herunder om aktivitetsplikten bidrar til overgang til arbeid og utdanning.

Fylkesmannen har behandlet få klager om aktivitetsplikt i 2020.

Veiledning og dialog med NAV ansatte gjør at Fylkesmannen ikke har grunnlag for å hevde at bestemmelsen praktiseres feil.

Vi har ikke systematisk kunnskap om at aktivitetsplikten bidrar til overgang til arbeid og utdanning og som sådan har nytteverdi for den enkelte .

I unntaksperioden som følge av covid 19 er det vårt inntrykk i dialog med enhetsledere at "pålagte aktiviteter" er blitt utsatt

Digitalisering av sosiale tjenester (Digisos) (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal vurdere og beskrive om og hvordan digitalisering/DIGISOS påvirker tilgjengelighet til og kvalitet på de sosiale tjenestene.

Digitaliseringen fungerer bra, etter at NAV kontorene i mars gjennomførte kvantespranget når det gjaldt bruk av digitale søknader. Digitaliseringen er tatt aktivt i bruk av NAV kontor og brukere og har bidratt til at tilgjengeligheten i covid tiden har vært forsvarlig. Det er ikke grunnlag for å vurdere i hvilken grad digitaliseringen har bedret kvaliteten på de sosiale tjenestene generelt

Gevinstrealisering (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen bes redegjøre kort for status på gevinstrealiseringsplanen for oppgavene på Statens helsetilsyns områder i årsrapport for 2020.

Helse- og sosialavdelingen får i perioden 2020-2022 et nedtrekk på 11%. Mindre reisevirksomhet og mindre utadrettet virksomhet og færre gjennomførte systemrevisjoner har i 2021, i kombinasjon med at avdelingen fikk tilført ett ekstra årsverk (midlertidig) har vært tilstrekkelig tid til at kravene til saksbehandlingstid er overholdt, arbeidet med pandemien til tross. Når de utadrettede aktivitetene gjenopptas (nettverksamling; opplæringstiltak; kommunemøter; systemrevisjoner mv) vil dette bli utfordret. På tilsynsområdet vil det etter vår vurdering ikke være mulig å opprettholde kravene til saksbehandlingstid uten nedprioritering av utviklingsoppgaver og/eller systemrevisjoner, med mindre det gjennom våre oppdragsdokumenter gis større rom for prioritering av tilsynssaker (i dette ligger at det må gis rom for at noen saker må prioriteres bort eller gis andre former for behandling enn full tilsynsmessig granskning).

Gevinstrealisering (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen bes redegjøre kort for status på gevinstrealiseringsplanen for oppgavene på Arbeids- og sosialdepartementets områder i årsrapport for 2020.

Helse- og sosialavdelingen har i perioden 2020-2022 fått et nedtrekk på 11% (4 årsverk). Dette har i liten grad berørt arbeidsområdene til ASD; samtidig er det heller ikke rom for å øke innsatsen. Oppdragene innenfor ASD sine områder løst også i 2021 i henhold til forventningene, med de begrensninger pandemien har satt. Tilgangen på rettighetssaker er stabil, og vi har få tilsynssaker. De fleste konflikter og tillitsbrudd, som normalt generere en tilsynssak, blir løst i dialog mellom partene, ev med vår medvirkning.

Fylkesmannen skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, informasjonsarbeid overfor kommunene om faglig veileder for innhold og kvalitet i tilbudet, samt gi en kort vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Det er gjennomført et tilsyn ved Sørlandet krisesenter i 2020. Tilsynet ble gjennomført som dokumenttilsyn. Det ble ikke avdekket avvik/lovbrudd.

Krisesentertilbudet gjøres kjent i de tilknyttede kommunene via kontaktperson som deltar på kontraktoppfølgingsmøte med Krisesenter, vertskommune og samarbeidskommunene.

Vi arrangerte en todagers konferanse i samarbeid med RVTS hvor hovedtema var vold i nære relasjoner med fokus på kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	25
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2018	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2018	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2019	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2019	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2020	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2020	0

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Det har ikke vært noen nedleggelse eller reduksjoner i krisentilbudet i Agder i 2020.

Sørlandet krisesenter hadde en kort periode under nedstengningen oppfølging av dagtilbud via telefon i stedet for fysisk oppmøte.

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader, og fattede vedtak inndelt i innvilgelser, avslag og avvisninger knyttet til hver sakstype, etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova i årsrapporten. Når det gjelder ekteskapsloven § 18a andre ledd, bes fylkesmannen differensiere rapporteringen for saker ut ifra sakstype, dvs. etter om sakene gjelder bokstav a), b) eller c).

Fylkesmannen skal rapportere på andelen separasjons- og skilsmisessøknader som er mottatt digitalt.

Det har vært en liten økning i antall søknader om separasjon og skilsmisse for 2020 sett i forhold til 2019. Antall digitalt mottatt er økt fra ca. 60% til ca. 80%. 70 søknader om separasjon og skilsmisse er avslått/avvist på grunn av manglende dokumentasjon eller at vilkåret for å behandle søknaden ikke er til stede.

Det har også vært økning av søknader etter anerkjennelsesloven Totalt har vi behandlet 42 søknader etter anerkjennelsesloven. 39 søknader er innvilget. 3 søknader er avslått/avvist. Avslag begrunnes med at dokumentene ikke er troverdige (spesielt Somalia). Fylkesmannen benytter ofte Landinfo, ambassader og utenriksstasjoner i forbindelse med verifisering av utenlandske dokumenter. Fylkesmannen har mottatt 7 søknader om fritak for dokumentasjon av skifte. 3 søknader er innvilget og 4 søknader er avslått/avvist, herav to vist videre til behandling i skifteretten.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	649	635	12	2	87 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	652	623	23	6	81 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	26	18	0	8	0 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamilielem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	7	3	4	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	42	39	3	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Fylkesmannen bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Det er innkommet 3 saker etter barneloven inneværende år. 1 sak er behandlet etter barneloven § 47. 1 sak gjaldt stadfestelse av samværsavtale, barneloven § 55. Her hadde ikke partene gyldig meklingsattest, så saken ble ikke behandlet. Sak nr.3 er barneloven § 47. Saken er ikke ferdig behandlet.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om meklings. Dette kan for eksempel være hvilke typer saker som dominerer, utviklingstrekk og utfordringer. Det er også av interesse å få opplyst hvem som kontakter Fylkesmannen.

Det er mye telefoner fra foreldre på dette området. Mange henvender seg rundt uenigheter om omfanget av samvær og om utgifter til henting og

bringning av barn. Foreldre er uenige om samværsavtalen de har og en av dem ønsker endringer. For at statsforvalteren skal kunne gi avtalen rettskraft må begge være enige, noe de sjeldent er. Veien videre er da å henvise til mekling/ retten. En utfordring når det kommer til reiseutgifter er at en part ikke har inntekt av ulike grunner, f.eks er etablert på nytt og er hjemmeværende eller i en liten stilling. Den andre parten får da en større byrde i forbindelse med reiseutgifter. Dette kan føre til at barnet mister samvær med en av foreldrene.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes opprinnelige foreldre i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Vi har mottatt 21 saker om innsyn etter adopsjonsloven. 2 saker er videresendt annen Fylkesmann. 3 saker er avslått da søker ikke er part i saken, jf. adopsjonsloven § 39.

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkantorene.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn som systemrevisjon ved familievernkantoret i Vest-Agder, februar 2020. Det ble avdekket lovbrudd. Familievernkantoret har lukket dette avviket, etter besiktigelse fra Fylkesmannen.

Det er planlagt tilsyn med familievernkantoret i Arendal, April 2021.

Fylkesmannen har deltatt i panelet til familievernets kurs for foreldre som har mistet omsorgen for barnet/barna.

Fylkesmannen har behandlet 4 klager i 2020, som er en økning på tre fra 2019. Det er i tillegg gitt mye råd og veiledning på telefon.

Tilsyn med familievernkantorene

Totalt antall familievernkantor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2020	Antall gjennomførte tilsyn i 2019	Antall gjennomførte tilsyn i 2018
2	1	1	0

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Utgår.

Ingen rapporteringskrav.

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)

Rapportere på

Oppgaven er flyttet til VØI 5.3.8.24.

Ingen rapporteringskrav.

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.12 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal redegjøre for embetenes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Buřdir vil oversende utfylte skjemaer med data på utvalgte indikatorer fra kommunenes halvårsrapportering og SSB. Disse skjemaene skal benyttes som underlag i fylkesmannens vurdering av risikobildet i kommunal barnevernstjeneste.

Alle kommunen i Agder har akuttberedskap. Det er to barnevernvakter, hhv. Arendal og Kristiansand. Alle tjenestene er knyttet opp mot en av disse to. Etter det vi kjenner til har akuttberedskapen fungert tilfredsstillende.

Flere barneverntjenester sliter med å få gjennomført kravene til antall tilsynsbesøk og oppfølgingsbesøk. Spesielt ser vi en økning på manglende oppfyllelse i 1. halvår av 2020. Dette kan ha sammenheng med Covid19 situasjonen. I 2. halvår er tallene for enkelte tjenester bedre, men Statsforvalteren mener at flere tjenester fortsatt har for høye avvik på dette området.

Det er færre meldinger inn i første halvår av 2020 enn tidligere år for de fleste tjenestene. For 2 halvår er dette snudd, og det ser ut til at det er mange flere meldinger enn normalt for flere av tjenestene. Dette kan ha noe sammenheng med nye måter å registrere på. Vi tenker da på punktene 2 i og 2 j i halvårsrapporteringen, hhv. meldinger i aktive saker og meldinger i pågående undersøkelser, som skal registreres fra 2020. Men variasjonen i antall meldinger fra 1. halvår til 2. halvår, og den store økningen annet halvår, kan også ha sammenheng med Covid- 19 og «nedstengningen» av landet en periode.

Statsforvalteren ser fortsatt at de fleste tjenestene har mangler på området knyttet til planer. Dette gjelder både krav til plan og krav til evaluering av plan. I tilsynssakene vi har mot tjenestene ser vi også at arbeid med plan, herunder krav til plan, evaluering, av plan og kvalitet i plan, fortsatt er en utfordring.

Utviklingen i antall fagstillinger i tjenestene er varierende. Vi ser at enkelte tjenester har redusert antall stillinger, flere beholder det samme antall fagstillinger og noen tjenester har en svak økning. Vi ser at reduksjon av stillinger innebærer flere barn/tiltak pr. årsverk. I tillegg til dette kan nevnes at tjenestene i år har fått ekstra rapporteringer i forbindelse med Covid- 19 situasjonen. Vi ser at situasjonen kan være krevende for tjenestene.

Det er også verdt å nevne at enkelte (to) av våre tjenester er små. I forbindelse med rapporteringen, så vil dette, etter Statsforvalteren sin vurdering, ikke alltid gi et godt bilde av situasjonen der avvik måles i prosent.

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen (fra kapittel 7.3.2.13 i TB)

Rapportere på

Rapporteringskrav på tiltak i gevinstrealiseringsplanen

- *Søknadsbehandling separasjon og skilsmisssaker*

Fylkesmannen skal redegjøre kort for status på arbeidet med å sentralisere saksbehandlingen av søknader om separasjon og skilsmisse etter ekteskapsloven innenfor de nye sammenslåtte embetene. Embetene skal gjennomføre en kartlegging av ressursbruk og kvalitet i siste kvartal 2022 og dette skal rapporteres i årsrapporten for 2022.

- *Tilsyn etter bamevemloven med forskrifter*

Fylkesmennene bes redegjøre kort for status på arbeidet i årsrapporten for 2020.

Søknadsbehandling separasjon og skilsmisssaker

Fylkesmannen i Agder (daværende Fylkesmannen i Vest-Agder og Fylkesmannen i Aust-Agder) startet allerede ved sammenslåingen i 2016 med samordning og sentralisering av ekteskaps sakene. Fagleder har hele tiden hatt oversikt over hvem som har hatt ledig kapasitet og har fordelt saker iht dette. Sistnevnte har resultert i at vi nesten ikke har restanser innen fagfeltet. Videre har vi benyttet elektronisk dokumentbehandling og ekspedering. Noe som også har gitt gevinst sett i forhold til det å måtte ta utskrifter, kopiering, pakking og sending. DISAM har vært i bruk hele tiden noe som også har vært arbeidsbesparende for skatteetaten da vi registrer sivilstand direkte i folkeregisteret. Bemanningsmessig har det ikke vært innsparing på fagfeltet.

Tilsyn etter bamevemloven med forskrifter

Det er utarbeidet egen rapport som er sendt til BFD med kopi til Helsetilsynet og BUFdir over status i barneverninstitusjonene. Viser til rapporten i sin helhet.

Tros- og livssynssamfunn (fra kapittel 7.3.2.14.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over:

- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

Fylkesmannen har ført tilsyn med totalt 75 trossamfunn i 2020. Vi har registrert to nye samfunn og slettet ett. 3 søknader ble avslått da de ikke fylte vilkåret for registrering.

Det er anvist totalt kr. 12 091 396,- i statstilskudd for 2020.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.2.15.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Det har vært ca. 70% økning i antall søknader om askespredning i 2020 sett i forhold til 2019.

Fylkesmannen har ikke mottatt søknad om privat gravplass for nedsetting av askeurne i 2020.

Vi har mottatt totalt 159 søknader. 137 søknader er innvilget som omsøkt, det vil si land, vann og hav. 22 søknader er avslått med begrunnelse i uegnet sted, f. eks. nær bebyggelse, egen tomt, i turistområder.

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.2.16.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Det har i 2020 vært 7 saker til behandling, men flere veiledningsoppdrag pr. telefon. Dette gjelder særlig spørsmål om kommuner som er sammenslått må søke på ny når kommunen er blitt større, og om da søknaden må geografisk avgrenses eller om en kan søke om et større område.

4 av disse har sammenheng med koronapandemien, og alle disse fikk avslag:

1. REMA 1000 ønsket å ha oppe på søndager for å spre kundemassen
2. Bransjeforening for dekkbransjen søkte om at alle dekkskifteforretninger kunne ha oppe å på 3-4 søndager rundt dato for skifte til vinterdekk.
3. Gjerstad kommune søkte om å få ha lengre søndagsåpent de tre siste søndagene før jul - særlig på Brokelandsheia, for å spre kundemassen.
4. Lillesand kommune søkte om å ha oppe pinsedagene grunnet at koronapandemien gav behov for å holde oppe en ekstra dag.

I tillegg er disse sakene behandlet:

- Valle søkte om å ha oppe i begrenset geografisk område under Sauesjåmarknad - fikk dispensasjon.
- Trunken i Vanse sentrum ønsket å ha oppe Kr. Himmelfartsdag grunnet flere busser med turister som skulle besøke stedet - fikk avslag.
- Lyngdal kommune har søndagsåpent i geografisk avgrenset område. En kjede som har butikk i dette området, søkte om at en annen butikk i samme kjede, men utenfor det geografisk avgrensede område også skulle få ha oppe - fikk avslag.

Langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalite (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Antall kommuner som integrerer planlegging av de kommuner helse- og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi- og planarbeidet i kommunen

Gjennom arbeid med reformen Leve hele livet, har kommunene i 2020 hatt spesielt fokus på å knytte helse og omsorgstjenester tett på økonomi- og planarbeid. Pandemiens utbrudd i februar/mars har medført at denne tilknytningen er blitt noe svakere enn målsetningen for flere av kommunene, men hovedbildet er likevel at koblingen mellom planarbeid og helse-/omsorgstjenestene er noe tettere enn ved foregående år. Dette kan eksempelvis ses i koblingen med kommunenes arbeid med FN's bærekraftsmål, som flere kommuner har brukt aktivt inn i samfunnsplaner. Andre koblinger er observert gjennom arbeid i egne analysesamlinger med Leve hele livet, der alle kommuner i Agder har deltatt for å knytte utfordringer med fremtidig dimensjonering av omsorgstjenestene inn i videre arbeid med kommunale handlingsplaner. Vår vurdering er derfor at 25 av 25 kommuner i Agder integrerer planlegging av helse- og omsorgstjenester inn i økonomi- og planarbeid.

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket ut (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt retninger og målsetninger i kvalitetsreformen for eldre – Leve hele livet utvikles i fylket.

"Leve hele livet" i 2020 handlet om å analysere og definere områder kommunen trenger/ønsker å satse mer på for å sikre en tjeneste med god kvalitet over tid. Slikt arbeid forutsetter noe prosessarbeid og medvirkning fra flere hold, blant annet eldreråd, frivillige med mer. Før korona var det få kommuner i Agder som hadde kommet langt med dette. Og med håndtering av pandemien ble slikt prosessarbeid lagt på vent. De aller fleste kommunene i Agder er derfor noe på etterskudd med det systematiske analyse- og prosessarbeidet for å velge ut sine satsningsområder. Noen få kommuner har likevel funnet tid til å jobbe med dette på en god måte - dette er fortrinnsvis små kommuner som har hatt lite smitte. Arbeidet disse har gjort har embetet reklamert for til

andre kommuner som er på etterskudd. Målet er at kommunene låner det beste av hverandre, noe vi la til rette med dialogmøtene i høst.

Alle kommuner i Agder deltok på dialogsamlingen med Statsforvalteren. Dette møtet ble også kombinert med arbeidsmøte om analyse, som gikk rett i kjernen på fremtidsutfordringen helse og omsorg har i kommunene. Alle kommuner er derfor oppdatert og har fokus på bærekraft i sine tjenester. Tilbakemeldinger fra kommunene tilsier at dette er noe de har stort fokus på. Ikke bare økonomi, men også å sikre at de klarer å gi tjenester av god kvalitet til innbyggerne.

I Agder har regionalt støtteapparat hatt jevnlig møter ca. hver andre måned. Noen tilpasninger har vært gjort på grunn av korona. Støtteapparatet ble enige om å dele fokus i to. Den ene delen skulle fokusere på bærekraft, analyse og plan - med ledelse fra Statsforvalteren og KS Agder. Den andre delen skulle ha fokus på kvalitetsforbedring og spredning av gode ideer - med ledelse fra Utviklingssentrene i Agder, Senter for omsorgsforskning (SOF), våre to brukerrepresentanter og prosjektleder av Norges frivilligsentraler.

Utviklingssentrene fikk, sammen med SOF, i oppgave å lage en egen inspirasjonskonferanse der målgruppen var ledere i helse, samt ledere av samfunnsplanlegging og kultur. Den tverrsektorielle koblingen synes støtteapparatet er viktig, fordi reformen oppleves som en samfunnsreform og ikke bare en helse/omsorgsreform. Støtteapparatet fant det ikke hensiktsmessig å gjennomføre konferansen i 2020, på grunn av korona og har valgt å utsette denne til vinteren 2021 - da som en fulldigital konferanse som også er åpen for alle andre fylker i landet.

Det er etablert samarbeid mellom regionalt støtteapparat i Agder og støtteapparatene i Rogaland og Vestland. I tillegg har Innlandet lånt personell fra Agder til sin "Leve hele livet"-konferanse i august. I desember gjennomførte støtteapparatet en erfaringsdelingskonferanse med alle landets utviklingssenter, der Agder sitt arbeid med analyse var utgangspunktet.

Kommunene i Agder jobber med reformen. Men korona har vært, og er, en brems for gode prosesser. For kommunene har det vært vanskelig å ha god medvirkning med innbyggere og frivillige i arbeid med kartlegging og analyse. Statsforvalteren er kjent med at kommunenes eldråd i svært varierende grad har vært involvert. Dette er noe KS Agder vil følge opp i 2021, sammen med fylkeseldrerådet og fylkeskommunen.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på måloppnåelse for tilskuddsordning til kommunene 0765.62

Det var fortsatt et stort tilfang av søknader på tilskuddsordningen i 2020 fra kommunene i Agder. 19 av 25 kommuner søkte og mottok midler. Vi har i vår tildeling særlig prioritert følgende områder:

- Ansatte med erfaringskompetanse
- Arbeids og aktivitetsrettede tiltak
- Tiltak rettet mot barn/unge

Nesten 50% av de tildelte midlene i Agder går til stillinger som er knyttet opp mot de prioriterte områdene. Vår erfaring gjennom hele opptrappingsplanperioden er at tilskuddsordningen har medvirket til en varig kapasitetsvekst i kommunens tjenester. Vi vurderer at innretningen på tilskuddsordningen kombinert med økte overføringer i rammen har bidratt til dette. Vi er imidlertid usikre på hvordan dette vil bli i årene fremover. Vi får tilbakemeldinger fra faglig ledelse i kommunene om at de opplever strammere økonomiske rammer. Dette vil gi konsekvenser for muligheten for ytterligere varig økning av årsverk i tjenestene.

Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket er utviklet i henhold til retning og målsettinger i Opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020).

Det er store forskjeller mellom kommunene i fylket. Vi prøver her å gi et overordnet bilde for regionen som helhet.

Opptappingsplanens mål, retning, og finansiering har vært formidlet til politisk og administrativ ledelse, og resultater og utvikling på området har vært tema i Statsforvalterens styringsdialog med den enkelte kommunene. Vi gjennomgikk alle kommunenes økonomiplaner i 2018 og fant at opptappingsplanen var omtalt i over 80% av kommunene.

Vi vurderer at opptappingsplanen målsettinger og finansiering har vært kjent på både administrativt og politisk nivå i kommunene i fylket. Samtidig meldes det om at de totale økonomiske rammene i kommunen gjør det nødvendig å prioritere, og at handlingsrommet er begrenset når det gjelder etablering av nye stillinger.

Opptappingsplanen har tre innsatsområder, vi vil videre komme med vår vurdering av utviklingen i fylket knyttet opp mot disse. Vurderingen baserer seg på data fra IS- 24/8 rapporteringen og den kunnskap vi får gjennom den løpende dialog med overordnet nivå i kommune, klage og tilsynssaker, og kontakt med de ansvarlige i tjenestene.

1) Tidlig innsats. (Flere skal få hjelp før de utvikler rusproblemer)

Det har i løpet av perioden vært en økning i årsverk i tjenestene på dette området. Økningen i tjenester til barn og unge og stillinger til tidlig innsats for voksne er imidlertid lavere enn for tjenester til personer med alvorligere problematikk. Kvaliteten på disse dataene vurderer vi som særlig svake, da vi ser at det er svært ulikt hvilke tjenester som regnes med ved rapportering på området, og at dette også kan variere for den enkelte kommune fra år til år. Også kommunesammenslåinger bidrar til redusert datakvalitet.

Flere kommuner har opprett ulike lavterskel tilbud etter modell av rask psykisk helsehjelp.

Alle kommuner som rapporterer i 2020 oppgir at de har fått på plass systemer/samarbeid for identifisering og oppfølging av personer med behov for tidlig intervensjon.

I underkant av 20% av tilskuddsmidlene på kommunalt rusarbeid har gått til stillinger som vi vurderer primært er rettet inn mot tidlig innsats tiltak. I løpet av planperioden har vi sett at etablerte stillinger på tilskuddsordningen blir videreført i ordinær drift.

2) Behandling: (Styrke kapasitet, kvalitet og kompetanse i behandlingstilbudet)

18 av 25 kommuner deltar i samarbeid med spesialisthelsetjenesten om drift av FACT tilbud. Dette omfatter 85% av befolkningen i Agder. Her forventer vi en ytterligere økning, da det jobbes med forprosjekt for etablering av ytterligere FACT team i regionen.

Det har i løpet av perioden vært en økning i årsverk i de kommunale tjenestene. Imidlertid ser vi at det fortsatt er manglende kvalitet på de data som rapporteres inn på dette området. Vår vurdering er at stillinger som har blitt opprettet som følge av tilskudd til kommunalt rusarbeid er blitt videreført etter tilskuddsperioden utløp. Dette har i stor grad blitt finansiert gjennom de økte midlene i rammebevilgningen. Mye av kapasitetsveksten har vært rettet inn mot tjenester til personer med langvarige og alvorlige problemer. Vi ser også at kapasitetsveksten i stor grad har kommet i de store og mellomstore kommunene. Vi vurderer at økningen i rammen for de minste kommunene har vært så liten at den har fått liten praktisk betydning.

Vi vurderer at det fortsatt gjenstår mye arbeide knyttet til innføring av pakkeforløp. Vi ser at det fortsatt er mange kommuner hvor det rapporteres at det er mangler knyttet til implementering av pakkeforløpene. Dette gjelder både internt i kommunene og i samhandlingen mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Dette vil være et av våre fokusområder i tiden fremover.

Vi deltar også i et samarbeid mellom brukerorganisasjoner Universitetet i Agder, og kommunene hvor en har etablert ulike tilbud hvor en ønsker å styrke kompetansen til ansatte med erfaringskompetanse og kommunenes kompetanse i ta i bruk denne type kompetanse.

60% av kommunene innhenter systematisk erfaringer fra brukerne. På individnivå er det særlig FIT metodikk som er tatt i bruk. Vi har understøttet med kompetansemidler til kommuner som har ønsket å ta i bruk metodikken.

Flere av de større kommunene deltar i recoverynettverk sammen med sentrale bruker- og pårørende organisasjoner hvor målsettingen å understøtte recoverybasert praksis i tjenestene.

Vi har flere solide bruker- og pårørende organisasjoner i regionen. Vi opplever å ha et godt samarbeid med disse, og flere av organisasjonene er involvert på ulike nivå i kommunene med tjenesteutvikling og som leverandører av ulike tjenester knyttet til oppfølging på individnivå. (Mentorordninger ol.)

3) Oppfølgingstjenester: Prioritere bolig, arbeid og aktivitet

De fleste kommuner har etablert et samarbeid mellom Helse- og omsorgstjenesten og NAV for drift av ulike arbeidsrettede rehabiliteringsforløp. Over 50% av kommunene vurderer at de i stor eller svært stor grad gir sammenhengende og koordinerte tjenester.

Om lag 25% av tilskuddsmidlene til kommunalt rusarbeid gikk i 2020 til tiltak som fokuserer på arbeid og aktivitetsrettede tiltak.

Det har i perioden vært etablert flere bemannede botilbud til målgruppen. Kommunene vurderer selv at de i hovedsak gir gode oppfølgingstjenester knyttet til boforhold. Imidlertid ser vi av enkeltsaker at det fortsatt er utfordringer knyttet til kapasitet og tilfredsstillende tjenester til personer med omfattende problematikk og utfordrende atferd. Vi får tilbakemeldinger om at kommunene opplever at det for denne gruppen både er utfordringer knyttet til tilstrekkelig med ressurser og et lovverk som begrenser kommunens handlingsrom for å få gitt et tilfredsstillende tilbud i noen saker.

Om lag 25% av tilskuddsmidlene til kommunalt rusarbeid gikk i 2020 til oppfølgingstiltak i bolig.

Oppsummering

Opptappingsplanen har ført til økning i kapasiteten i de kommunale tjenestene. Kapasitetsveksten har vært størst i tilbud til personer med omfattende og langvarig problematikk.

Etablering av tverrfaglige oppfølgingsteam (FACT) er tilfredsstillende.

Kommunene har tatt i bruk erfaringskompetanse, og tilbakemeldingsverktøy for innhenting av bruker erfaringer.

Pakkeforløp rus og psykisk helse er ikke godt nok implementert i spesialisthelsetjenesten eller i kommunene.

Finansieringsmodellen i opptappingsplanen har i liten grad vært virkningsfull for de minste kommunene.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.64.

Flere av våre kommuner som fikk tilskudd gjennom ordningen, har utarbeidet plan på rehabiliterings- og habiliteringsfeltet. Totalt har 18 av våre kommuner fått tilskudd gjennom ordningen i ett eller flere av prosjektårene. På grunn av forsinkelser i prosjektene, søkte flere av kommunene om overføring av midlene til 2020. Da pandemien kom, ble gjennomføring og avslutning ytterligere utsatt og derfor har kommunene fått ut dette året til avslutning av sine prosjekter i samråd med H.dir (E-post av 26.11.2020). Vi avventer derfor endelig rapport etter at kommunene har gjennomført og avsluttet sine prosjekter. Vi hadde årlige samlinger med prosjektkommunene gjennom prosjektperioden, noe vi fikk gode tilbakemeldinger på. Temaer for disse samlingene var blant annet oppstart av prosjekt, risikoområder og implementering. Kommunene fikk også mye støtte fra hverandre gjennom disse samlingene.

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.4.2 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Opptrappingsplanen har økt fokuset på rehabilitering og habilitering i perioden. Dette har i vårt fylke ført til flere planer, konkrete prosjekter knyttet til enkeltgrupper, nye stillinger og et bedre tilbud. Likevel er det stort behov, og mye å gå på når det gjelder tjenester og ressurser på dette tjenestefeltet. Vi har i samarbeid med kommunene, Sørlandet sykehus HF og Universitetet i Agder arrangert årlige fagdager om samhandling i rehabiliteringsfeltet, hatt årlige møter med fokus på tilskuddsordninger, der også rehab-tilskuddet har hatt fokus, hatt tre lunsj-til-lunsj- samlinger med prosjektkommunene samt at vi har hatt en egen samling om koordinerende enhet med innlegg fra Helsedirektoratet. Vi har også hos oss initiert egne tilsyn på rehabiliteringsfeltet med fokus på koordinerende enhets funksjon og rehabiliteringstilbudet til voksne hjemmeboende. Totalt har vi hatt tilsyn med åtte kommuner. Mange kommuner har fremdeles knyttet kontaktinformasjon til koordinerende enhet til person og har den organisert langt nede i kommunenes hierarki som gjør sektorovergripende samarbeid utfordrende. I løpet av opptrappingsperioden, har flere av våre kommuner bygget opp og videreutviklet tilbud om hverdagsrehabilitering som har blitt et godt etablert og viktig rehabiliteringstilbud som gir mange eldre et godt og intensivt tilbud i en kortere periode.

Alle våre kommuner har nå ansatt, eller er i prosess for å knytte til seg ergoterapeut etter at dette ble en lovpålagt tjeneste fra 01.01.2020. Fire av de minste kommuner i folketall er i ferd med å slutføre en prosess om interkommunalt samarbeid om stilling for ergoterapeut. En annen av de minste kommunene hadde nettopp en ny utlysning. Det er vanskelig å rekruttere ergoterapeut til distriktene, særlig til deltidsstillinger. Uansett er både ergo- og fysioterapiressurser marginale i kommunene. Eksempelvis, brukes mye ergoterapiressurser til hjelpemiddelformidling slik at ressursene til direkte pasientbehandling og rehabilitering/habilitering blir for liten i forhold til behovet. De økonomiske insentivene i fastlønnstilskuddet til kommunale fysioterapistillinger bidrar nok også til at kommunene foretrekker å ansette fysioterapeut fremfor ergoterapeut.

Rapportering på Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 (fra kapittel 7.3.3.4.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportering på Etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud 2019.

I Agder har 19 av 25 kommuner etablert en form for frisklivssentral, fra Kristiansand kommunes store utviklings-sentral med mange ansatte, til mindre etablerte interkommunale levevanekurs i kommunene i Setesdal. Fylkesmannen har gitt råd til Agder fylkeskommune i deres tilskuddsforvaltning, og de har i store trekk videreført den måten å fordele midler på som tidligere. Midlene ble jevnt fordelt til de som søker, forholdsmessig etter størrelse, og ny-etablerte ble prioritert. Som tidligere år arrangerte vi vår årlige frisklivsfagdag (digitalt denne gangen) sammen med Kristiansand kommune og fylkeskommunen. Korona-pandemien var tema og utveksling av erfaringer med hvordan frisklivssentralene har opplevd dette året med pandemi og utvikling av nye tiltak, også med nye digitale verktøy. Fylkesmannen har svart på ulike henvendelser fra sentralene dette året om hva som nå gjelder av nasjonale regler for drift av sentralene. Flere tilbud ble lagt ned i mars, og utover våren, men en god del deltakere fikk oppfølging per telefon eller digitalt. Utover høsten har en kommet gradvis i gang med tiltakene igjen, med begrensinger på antall deltakere. Mye utviklingsarbeid med oppstart av nye tiltak er utsatt og mange vil i år måtte be om overføring av tildelte midler til 2021. Dette håndteres av fylkeskommunen, i dialog med oss.

Rapportering på Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 (fra kapittel 7.3.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddordning til kommunene 0762.60

Målet for ordningen er å stimulere til utvikling av kommunale helse- og omsorgstjenester for å fremme fysisk og psykisk helse og tilskuddsordningen skal stimulere kommunene til etablering og videre utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud som bidrar til å fremme helse og livskvalitet, forebygge sykdom, tidlig intervensjon, og til at brukerne lærer å mestre livet med sykdom.

På Agder har 19 av 25 kommuner etablert frisklivstilbud, og fem er i ferd med å etablere tjenester under ordningen. Størrelse og form på tjenesten varierer mellom kommunene. Kristiansand har en godt utviklet frisklivssentrale med ulike tilbud.

Midlene for 2020 ble fordelt av fylkeskommunen, i samarbeid med oss hos Fylkesmannen, mellom de 13 kommunene som søkte. Størst del gikk til Kristiansand og til nyetablerte "sentraler". I tillegg går tilskuddsordningen til stadig ny utvikling av ulike frisklivs-, og lærings- og mestringstilbud, særlig innen å fremme psykisk helse og tilbud til barn og unge de siste år.

Tilskuddfordelingen ble gjort i samråd med oss hos fylkesmann for å sikre erfaringsoverføring. Fra 2021 vil fordelingen skje etter retningslinjer i Agder fylkeskommune.

Rapportering på Opptreppingsplan for habilitering og rehabilitering 2017-2019 (fra kapittel 7.3.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av i hvilken grad tilbudet utvikles i henhold til målsetting i regelverk for tilskuddsordning.

Vår vurdering er at det er et stadig økende antall kommuner i Agder som etablerer frisklivs-, lærings- og mestringstilbud, naturligvis i varierende grad etter kommunestørrelse. Kristiansand kommune har en stor sentral med mange ulike tilbud, mens de mindre kommunene i Setesdal eksempelvis kun arrangerer noen få interkommunale "levevane"-kurs. Tilskuddsordningen har bidratt til at nesten alle kommuner i Agder nå har en form for "sentral" og ordningen bidrar til at sentralene stadig utvikler seg, de siste år med særlig fokus på barn og unge og psykisk helse.

Men foruten Kristiansand kommune ser vi ingen stor satsing på forebyggende helsetjenester for voksne i Agder, og det er vel en fare for at dette ikke prioriteres når det ikke oppfattes som lovpålagte tjenester.

Rapportering på Omsorg 2020, herunder Demensplan 2020 (fra kapittel 7.3.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av i hvilken grad det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket planlegges og utvikles i henhold til retning og målsettinger i Omsorg 2020, samt en vurdering av hvordan utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester ivaretar sin rolle overfor kommunene i fylket.

Det har lenge vært gode strukturer som sørger for at Agder kommunene jobber sammen. I mange år har OSS (overordnet strategisk samarbeidsorgan, nå Helsefelleskapet) vært et bindeledd mellom kommunene i Agder og sykehuset. Her deltar fylkeslegen. Under denne paraplyen er det flere organer, som sørger for samarbeid mellom kommunene på mange områder innenfor omsorgstjenestene, forskning og fagutviklingen. Noen av disse er Statsforvalteren med på, i andre har vi en perifer stilling i, men er orientert.

Det er etablert Helselederforum i fire regioner. Disse har blant annet ført til en utstrakt «delingskultur», der gode prosjekter og rutiner kan deles og gjenbrukes, og problemstillinger kan løftes for så å finne frem til felles løsninger.

I tillegg har RKG, som koordineringsgruppe for velferdsteknologi, hatt stor betydning for tempoet i utrulling av velferdsteknologiske løsninger i Agder fylke, og bidrar sterk til samhandling på tvers av fylket.

Leve hele livet har også preget Agder kommunene. Det har vært avholdt analyse verksteder for alle kommunenes ledere/helseledere, som har bidratt til økt fokus på viktigheten av langsiktig planlegging, med utgangspunkt i hvordan å legge til rette for at innbyggere kan leve lengst mulig i eget hjem samt utforming av omsorgstjenester.

Samlet sett drar disse møteplassene og fora i samme retning, og har, i 2020, vært i nærmest full drift tross pandemien. Statsforvalteren opplever at det har vært jobbet mye, og godt gjennom 2020. Også tilsynserfaringer har blitt trukket frem, og gjennomgått i flere av disse fora.

Det har blitt naturligvis vært mye søkelys på smittevern i 2020, og dette vil nok innebære nyttige erfaringer for omsorgstjenester i lang tid fremover. Det har vært generelt mindre sykefravær og det var i høsten rift om å ta influensavaksiner, der det har tidligere vært vegring.

Flere uventede men gode "bivirkninger" av koronapandemi har kommet gjennom 2020. Med bakgrunn i smittevern, har det vært opprettet flere Inn-på-tunet tilbud. Dette har dels kommet fra kommunene selv, men er også gjort mulig gjennom frivillighetens inntog i mange plasser innenfor eldreomsorg.

Både deltagelsen fra frivilligheten, og Inn- på -tunet tilbudene er dels resultater av pandemien, og fokus som har vært rundt de svakeste i vårt samfunn, men har også blitt mulig gjennom tilskuddene til sårbare eldre. Dette har vært en stor interesse fra frivillighet å delta, og Statsforvalteren ser at det er etablert mange nye koblinger mellom frivillig organisasjoner og kommuner i løpet av 2020. Det er fare for at noen av disse vil avta når pandemien tar slutt, men det er å håpe, og tro at mange vil bli av en varig natur.

Gjennom de siste årene er det etablert 17 Livsglede sertifisert sykehjem i Agder, en stor prosentandel i forhold til størrelse på fylket. Dette er en ordning som vi vet har stor betydning for kvalitetsutvikling i sykehjemmene, og bidrar til økt aktivitet for beboerne.

I Agder er det to USHT nettverk, øst og vest, som drifter flere nettverk som lindrende, saksbehandlerforum, demensnettverk, mm.

Sammen drifter de to USHTene ABC samlinger, som betyr de kan oppnå en høy kvalitet på innhold, og et felleskap for deltagere, (selv om dette har nødvendigvis måtte foregå digitalt i år).

På grunn av pandemien har USHT ene tatt initiativ til å koble kommunekontaktene på i større grad enn tidligere, i arbeidet med å arrangere digitale samlinger. De har derfor opprettholdt kapasitet og gjennomføring av planlagte ABC kurs som digital konferanse.

USHTene og Sørlandet sykehus er i avslutningsfase på «sammen om kvalitet», et stort prosjekt som bygger på, og viderefører «det gode pasientforløp». Her er alle kommunene i Agder med, dog på forskjellige stadier.

USHTene samarbeider om prosjekter og digitale samlinger. De har både en proaktiv rolle med tanke på nye prosjekter og løsninger samt en rådgivende rolle, som kommunene bruker og setter pris på.

I sine nye lokaler I4Helse har USHT Øst en nærhet til Universitet i Agder og Omsorgsforskning Sør, og en visningsarena som er åpen for alle, der det siste innen velferdsteknologi kan bli demonstrert. Denne funksjon har vært amputert deler av året med koronarestriksjoner. USHT Øst var tidlig ute med veiledningsprogram om smittevern for da korona utbrudd ble et faktum, mens USHT Vest har gitt mye opplæring, spesielt gjennom deres simuleringssenter.

USHTene komplementerer hverandre, og Statsforvalteren får ofte høre hvor verdsett de er i kommunene.

Rapportering på Omsorg 2020, herunder Demensplan 2020 (fra kapittel 7.3.3.5.2 i TB)

Rapportere på

Vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2020, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig.

I likhet med de fleste andre fylker, ser det ut som Agder vil få nærmere enn dobling av antall personer med demens i løpet av de neste tjue år. (fra 5714 i 2020 til 11075 i 2040)

Dette er en trend som kommunene er bevisst på, og jobber med, i planarbeid og i dimensjonering av sykehjems kapasitet. Statsforvalteren merker at det er en øket aktivitet rundt planlegging, og oppføring av nye sykehjem/helsehus, og disse er i langt høyre grad tilpasset personer med demens enn de eldre sykehjem var.

Statsforvalteren deltar på samarbeidsmøter med Husbanken som forvalter tilskudd til utbygging av nye sykehjem og omsorgsboliger. Samtidig er det samarbeid og dialog knyttet til enkeltsaker. Statsforvalteren blir også informert om søknader om tilskudd til nye sykesignalanlegg, som igjen er en del av satsningen på velferdsteknologi gjennom Nasjonalt Velferdsteknologiprogram.

I tråd med føringer fra regjeringen, har samtlige kommuner etablert, eller har mulighet til å etablere dagaktivitetstilbud på kort varsel til personer med demens (flere av våre minste kommuner har ikke personer med behov for disse tjenester til enhver tid). Flere av disse tilbudene måtte avvikles på grunn av korona og restriksjoner som fulgte med dette. Noen av kommunene har som alternativ satt i gang med ambulerende dagaktivitetstilbud, der de har dratt hjem til personer med demens i deres eget hjem. Inn- på -tunet tilbud har også blitt tatt i bruk.

Selv om de fleste kommuner så seg nødt til å kutte ut pårørende skoler på våren 2020, har flere rapportert at de har fått gjennomført dette i mindre grupper, eller digitalt i høst.

ABC gruppene har også fortsatt gjennom 2020, med fellessamlingene arrangert digitalt av våre to USHTene sammen.

Demensnettverkene har hatt digitale møter, med mye utveksling av erfaringer og drøfting av problemstillinger. Det har også vært mange diskusjoner på eposter til hele gruppa. Samtlige kommuner er aktiv representert i en av de to nettverkene, og med Statsforvalteren med i begge nettverk, fungerer vi som et bindeledd, og katalysator for spredning av gode ideer.

Informasjonskampanjen, som ble sendt ut fra Helsedirektoratet i slutten av november har blitt spredt via demensnettverkene, og gjennom flere grupper på sosiale medier.

Det er et lite paradoks at mange meldte om en veldig fin tid, spesielt i de skjermte avdelingene, under lock-down våren 2020. Det at det ikke kom inn besøk til avdelingene var nok vanskelig for noen av pasienter, men generelt førte til en rolig atmosfære, uten plutselig avbrytelse eller forstyrrelser som fort kan uroe pasienter med demenslidelser.

Rapportering på Kompetanseløft 2020 (fra kapittel 7.3.3.6.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tilskuddsmidler mellom tiltak som inngår i kap 761, post 68 Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd pr. 01.05.

Samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunen, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, herunder tilgangen på desentraliserte og deltidsutdanninger innen helse- og sosialfagutdanninger.

Rekrutteringsutfordringer fortsetter å prege Agder fylke.

I en undersøkelse som Statsforvalteren gjennomførte våren 2020, ble det, ikke uventet, konkludert at den største bekymringen for kommunene da, var at de ikke hadde nok kvalifisert personell i kommunene for å håndtere COVID-19. Sykepleiermangelen ble særlig trukket frem, samt behov for å styrke og vedlikeholde kompetansen til den enkelte sykepleier.

På bakgrunn av dette ble dette, søkte Statsforvalteren, sammen med Universitetet i Agder om tilskudd fra Kompetanseløft 2020. Dette ble innvilget, og på rekordtid ble det etablert et 20 studiepoengs, deltids utdanning, med 6 forskjellige studiesteder i Avansert kartlegging og oppfølging av pasienter i kommunehelsetjenesten. Nesten 200 sykepleiere fra 24 av våre 25 kommuner i Agder søkte, og studie begynte allerede i desember 2020.

Samarbeid mellom Statsforvalteren og Universitetet i Agder har gjennom året blitt stadig utvidet, noe vi er glade for, og regner med at hele Agder vil dra nytte av.

Universitetet i Agder har fra før hatt et tilbud om desentralisert sykepleie bachelor utdanning, over 4,5 år, og starter opp igjen høsten 2021 med flere plasser i distriktene.

Det er også planlagt å opprette en betal studium for helsesykepleiere i Agder fra høsten 2022, og en gruppe er nå i gang med dette arbeidet. Dette kommer etter påtrykk fra Statsforvalteren, og kommunene, som opplever at gode kandidater står årevis i opptaks kø, mens stillinger som utlyses i Agder må besettes av vanlig sykepleier i vikariater.

Universitetet har opprettet et 1/2 års, nettbasert, deltids oppfriskningskurs for sykepleiere som enten vil tilbake til yrket, eller som føler et behov for oppfriskning av kunnskap innen sykepleie. Studiet startet i 2020, med 40 plasser, hvilket ble fylt i løpet av et døgn. Det vil nå tilbys igjen i 2021.

Universitetet tilbyr flere andre full- og deltids utdanninger innen helse - og omsorg, samt et flere populære ledelsesutdanninger. Flere videregående skoler i Agder tilbyr sosial- og helsefaglig utdanninger.

Menn i helse fortsetter med full styrke, og har lite frafall. Det har fra høsten 2020 blitt en felles prosjektleder for både den gamle øst- og vest Agder, noe som sees på som positiv for alle.

Kompetanseløfttilskuddene betyr mye for kommunene, og Statsforvalteren kunne med letthet gitt ut det 5 ganger de summene som vi har til rådighet. I 2020 ble mye annerledes, og noen av studier ble utsatt. Statsforvalteren har dermed gitt kommunene anledning til å omdisponere noen av tilskuddene de har fått til bruk for smitteopplæring, noe som alle kommunene har brukt mye tid og ressurser på.

ABC- opplæring har vært gjennomført på tilnærmet nivå som før pandemien, men med digitale samlinger. USHTene har hatt en viktig rolle med å gjennomføre opplæringen sammen med kontakter i alle kommunene. Dette er et viktig kompetansehevende tiltak i kommunehelsetjenesten som Statsforvalteren støtter via tilskuddordningen.

Involvering av brukere og pårørende i tilsyn med tvungen somatisk helsehjelp (fra kapittel 7.3.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Vi ber fylkesmennene evaluere involveringen av brukere og pårørende i tilsynet med praktiseringen av tvungen somatisk helsehjelp i den kommunal helse- og omsorgstjenesten, jf. oppdrag 3.3.1.3.11 En samlet vurdering sendes til Statens helsetilsyn, og fristen utvides til våren 2021. Statens helsetilsyn vil utarbeide en rapportmal.

Egen rapportering med utsatt frist

Evaluerer hvordan samtaler med brukere i tilsyn med bruk av tvang fungerer (fra kapittel 7.3.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Vi ber om at fylkesmannen evaluerer hvordan samtaler med brukere i tilsyn med bruk av tvang fungerer, jf. oppgave 5.3.8.12 i VØI. En samlet vurdering sendes Statens helsetilsyn innen 31.12.2020. Statens helsetilsyn vil utarbeide en rapportmal.

Egen rapportering

Rapportering på gevinstrealiseringsplanen S (fra kapittel 7.3.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene bes redegjøre kort for status på gevinstrealiseringsplanen for oppgavene på Statens helsetilsyns områder i årsrapport for 2020.

Helse- og sosialavdelingen får i perioden 2020-2022 et nedtrekk på 11% i årsverk. Pasientrettighetssaker og tilsynssaker med store konsekvenser for den enkelte bruker og pasient har prioritet. Vi har derfor skjermet lege- og juriststillingene, og omdisponerer ressurser så langt mulig på utviklingsområdene. Vi tar erfaringer fra tilsyns- og klagesaker inn i utviklingsarbeidet gjennom egne fagledere/koordinatorer på fagområdene rus/psykisk helse, Nav, kommunale helse- og omsorgstjenester og folkehelse. Det er fokus på å opprettholde kompetanse på systemrevisjoner og tilsynsmetodikk generelt, men dette har vært en utfordring siste året med større turnover grunnet sammenslåing av kontorstedene og pandemien som har satt en begrensning på Helsetilsynets kursvirksomhet og læring internt gjennom "meste-svenn" arbeid på grunn av hjemmekontor.

Mindre reisevirksomhet og mindre utadrettet virksomhet og færre gjennomførte systemrevisjoner har i 2021, i kombinasjon med at avdelingen fikk tilført

ett ekstra årsverk (midlertidig) har vært tilstrekkelig tid til at kravene til saksbehandlingstid er overholdt, arbeidet med pandemien til tross. Når de utadrettede aktivitetene gjenopptas (nettverksamling; opplæringstiltak; kommunemøter; systemrevisjoner mv) vil dette bli utfordret. På tilsynsområdet vil det etter vår vurdering ikke være mulig å opprettholde kravene til saksbehandlingstid uten nedprioritering av utviklingsoppgaver og/eller systemrevisjoner, med mindre det gjennom våre oppdragsdokumenter gis større rom for prioritering av tilsynssaker (i dette ligger at det må gis rom for at noen saker må prioriteres bort eller gis andre former for behandling enn full tilsynsmessig granskning).

Rapportering på gevinstrealiseringsplanen Helsedirektoratet (fra kapittel 7.3.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Helsedirektoratet viser til gevinstrealiseringsplan i forbindelse med sammenslåing av embeter, som er utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Fylkesmannen skal i tråd med dette gjennomføre en kompetansekartlegging, for å sikre god ressursutnyttelse. Rapportering på kompetansekartleggingen, og endringer foretatt på bakgrunn av denne, meldes i årsrapport for 2020.

Rapportering på gevinst skjer først i forbindelse med årsrapportering for 2022.

Helse- og sosialavdelingen får i perioden 2020-2022 et nedtrekk på 11% i årsverk. Pasientrettighetssaker og tilsynssaker med store konsekvenser for den enkelte bruker og pasient har prioritet. Vi har derfor skjernet lege- og juriststillingene, og omdisponerer ressurser så langt mulig på utviklingsområdene. Vi tar erfaringer fra tilsyns- og klagesaker inn i utviklingsarbeidet gjennom egne fagledere/koordinatorer på fagområdene rus/psykisk helse, Nav, kommunale helse- og omsorgstjenester og folkehelse. Det er fokus på å opprettholde kompetanse på systemrevisjoner og tilsynsmetodikk generelt, og å spisse kompetanse og ressursinnsats inn mot kommunenes systematiske arbeid gjennom planer. Dette krever fersk kommunal erfaring kombinert med analyse- og plankompetanse. Mindre reisevirksomhet og mindre utadrettet virksomhet og færre gjennomførte systemrevisjoner har i 2020, i kombinasjon med at avdelingen fikk tilført ett ekstra årsverk (midlertidig) har vært tilstrekkelig tid til at kravene på de fleste oppdrag er nådd i 2020 med de forutsetninger pandemien har gitt. I perioder har seks årsverk internt vært avsatt til pandemihåndteringen. Det har vært noe frustrerende å registrere at Helsedirektoratet synes å forvente at både Statsforvalteren og kommunene skal kunne opprettholde fullt trykk på Leve hele livet under de rådende betingelser, der det er stort trykk på alle deler av de kommunale helse- og omsorgstjenester, kommunal ledelse og frivillig sektor.

Når de utadrettede aktivitetene gjenopptas (nettverksamling; opplæringstiltak; kommunemøter; systemrevisjoner mv) vil dette bli utfordret. På tilsynsområdet vil det etter vår vurdering ikke være mulig å opprettholde kravene til saksbehandlingstid uten nedprioritering av utviklingsoppgaver og/eller systemrevisjoner, med mindre det gjennom våre oppdragsdokumenter gis større rom for prioritering av tilsynssaker (i dette ligger at det må gis rom for at noen saker må prioriteres bort eller gis andre former for behandling enn full tilsynsmessig granskning).

Tilsyn av verger (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på totalt antall kontrollerte vergeregnskap i 2020. Det skal oppgis hvor mange av disse vergeregnskapene embetet har plukket ut og kontrollert basert på egne risikovurderinger.

Fylkesmannen skal også rapportere på antall vergemål som det er ført tilsyn med i 2020 utover regnskapskontroll, både planlagte og hendelsesbaserte. Fylkesmannen skal i tillegg kort beskrive hva tilsynene har avdekket og hvordan avvik er fulgt opp.

Totalt antall kontrollerte vergeregnskap er 485, hvorav 6 er lokalt initiert basert på egne risikovurderinger eller bekymringsmeldinger.

Antall tilsyn basert på bekymringsmeldinger utover vergeregnskapskontroll, er 12.

I 4 av tilsynene er det ikke funnet grunn til tiltak.

I 8 av tilsynene er vergen byttet ut. Tilsynene har i hovedsak avdekket manglende rolleforståelse, herunder sviktende kommunikasjon og samarbeid fra vergens side. I enkelte av sakene har vergens forsømmelse ikke blitt ansett graverende, men Fylkesmannen har i samarbeid med vergehaver funnet det hensiktsmessig å gi vergemålet "en ny start" med en ny verge.

Antall kontrollerte vergeregnskap og antall kontrollert på bakgrunn av egne risikovurderinger

Antall totalt kontrollerte vergeregnskap	Totalt antall leverte vergeregnskap	Antall verger under oppfølging	Antall verger som er fratatt oppdrag
485	485	85	38

Fratakelse av vergeoppdrag (fra kapittel 7.3.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på hvor mange verger som er fratatt sitt oppdrag i 2020 som en konsekvens av funn i regnskapskontrollen.

Fylkesmannen skal også rapportere på antall verger som har blitt fratatt vergeoppdrag i løpet av 2020 på bakgrunn av andre tilsyn og en kort redegjøre for årsaker til fratakelsene.

38 oppdrag er fratatt verger som følge av funn i regnskapskontrollen.

Antall verger som er kontrollert på bakgrunn av andre tilsyn er 32, hvorav 1 er fratatt oppdraget. Oppdraget er fratatt grunnet manglende rolleforståelse knyttet til kommunikasjon med vergehaver.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Fylkesmannen skal også rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og på antall restanser. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fylkesmannen skal rapportere på forbruk for året samt forventet forbruk på kap. 470, post 01 for påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes. Fylkesmannen skal umiddelbart informere SRF dersom det er andre vesentlige risikoer eller avvik på området.

Fritt rettsråd: Totalt innkommet i 2020 er 1151 saker. 1131 saker er behandlet. Herav er 1039 innvilget og 92 avslått. Herav er 36 avslått med begrunnelse i inntektsoverskridelse og 56 avslått av andre grunner.

Fri sakførsel: Totalt innkommet i 2020 er 5 søknader. Herav er 1 innvilget og 4 avslått med bakgrunn i at de er uprioritert i rettshjelpsammenheng/inntektsoverskridelse.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 0-3 uker. Restanse pr. 31.12.2020 er 20 saker.

Stipulert forbruk for 2020 var kr. 9 000 000,-. Faktisk forbruk for 2020 er kr. 6 907 248,-. Forventet forbruk for 2021 er stipulert til kr. 7 500 000,-. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2020 og lagt til noe for økningen i salærsatsen.

Retts hjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	1 135	1 130	5
Innvilgede søknader	1 039	1 038	1
Avslåtte søknader	96	92	4

Statsforvalteren har hatt nedgang i antall innkomne saker om fri rettshjelp. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid regnes å være mellom 0-3 uker. Restanse ved årsskiftet er 21 saker. Stipulert forbruk for 2020 var kr. 9 000 000,-. Faktisk forbruk for 2020 er kr. 6 907 248,-. Forventet forbruk for 2021 er stipulert til kr. 7 500 000,-. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2020 og lagt til noe for økningen i salærsatsen.

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

Faktisk forbruk for 2020 er kr. 6 907 248,-. Forventet forbruk for 2021 er stipulert til kr. 7 500 000,-. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2020 og lagt til noe for økningen i salærsatsen.

Rapportering på resultater på brukerundersøkelsen (fra kapittel 7.3.4.2.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten kort redegjøre for resultatene i brukerundersøkelsen blant brukerne av rettshjelpsordningen, jf. oppdrag 3.3.1.4.2 i supplerende tildelingsbrev 1.

Fylkesmannen i Agder har i perioden 01.09.2020 - 31.12.2020 gjennomført brukerundersøkelse. Vi har mottatt 3 tilbakemeldinger. Alle har vært positive til vår saksbehandling.

Status øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for status på gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene.

Statsforvalteren har i 2020 ikke gjennomført øvelser for kriseorganisasjonen i kommunene. Dette skyldes primært at kommunene har måttet prioritere ressurser til håndtering av covid-19 og sekundært at Statsforvalteren har måttet gjøre det samme. Imidlertid vil vi påpeke at kommunene har vært i krisehåndteringsmodus siden mars 2020 og har i den forbindelse aktivert kriseorganisasjonen, brukt kriseplanverket på overordnet- og sektornivå og gjennomført jevnlig beredskapsmøter internt og med Statsforvalteren. Noen kommuner har hatt mer omfattende smitteutbrudd og derigjennom håndtert enda større utfordringer.

En observasjon fra håndteringen av covid-19 er at evnen til ledelse og koordinering i all hovedsak har vært intakt gjennom hele pandemien. Det vil være svært relevant å øve kommunenes krisehåndteringsevne i et scenario der dette blir utfordret.

Kompetanseheving om totalforsvaret i kommunene (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal kort redegjøre for tiltak som er gjennomført for å heve kompetansen i kommunene.

Grunnet covid-19-håndteringen har Statsforvalteren ikke gjennomført spesifikke tiltak for å heve kommunenes totalforsvars kompetanse. Planarbeidet for HV-08s øvelse Gjallarhorn var igangsatt og det var en ambisjon å bruke øvelsen til å øke kommunenes kompetanse. Pga. covid-19 ble øvelsen avlyst. Ny øvelse skal gjennomføres i juni 2021 og ambisjonen om økt kommunekompetanse gjelder fremdeles.

Statsforvalteren har deltatt på totalforsvarsaktiviteter som vil komme kommunene til gode. Som eksempler kan nevnes:

- Totalforsvarsmøte i regi av FOH
- Totalforsvarsseminar i regi av DSB
- Kontaktmøte med HV-08s stab og Statsforvalteren i Rogaland.
- CIMIC-kontaktmøte med HV-08s liaisonoffiser til Statsforvalteren i Agder.

Det er en målsetting å ta opp igjen det kommunerettede totalforsvarsarbeidet i 2021, der bl. a. øvelse Gjallarhorn vil bli en viktig arena. Gjennom nyansettelse har Statsforvalteren fått en god ressurs til å følge opp dette arbeidet.

FylkesROS (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)**Rapportere på**

Redegjør for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan

Fylkesmannens plan var at revidert fylkesROS skulle være ferdig ved utgangen av 2020, da gjeldende ROS-analyse var fire år gammel. Grunnet prioritering av covid-19 klarte vi ikke dette, og har nå en målsetting om å ha et utkast til revidert fylkesROS ferdig ved utgangen av 1. kvartal 2021.

Oppfølgingsplanen til gjeldende fylkes-ROS viste seg å være for ambisiøs. Ny oppfølgingsplan vil ta høyde for denne erfaringen og bl. a. reflektere det engasjementet vi kan forvente hos regionale bidragsyttere. Det er erfaringsvis en utfordring å få disse til å involvere seg i ROS-arbeidet.

I revidert fylkesROS vil vi ta inn barn og unges situasjon som et nytt tema. Dette er en erfaring fra covid-19-pandemien, der nedstengingen av samfunnet medførte store utfordringer for sårbare barn og unge. Vi ønsker også å involvere skolen i det å tenke samfunnsikkerhet og beredskap.

Forøvrig er det selvsagt helt naturlig å integrere alle relevante erfaringer fra covid-19-håndteringen, og på den bakgrunnen vil vi få en bedre fylkesROS i utgangen av 1. kvartal 2021 enn vi ville fått i slutten av 2020.

Status scenario fylkesROS (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for status av scenario sikkerhetspolitisk krise/krig i fylkesROS.

FylkesROS - ROS Agder - er under revisjon. Utkast til revidert ROS-analyse skal være ferdig 31. mars. I denne vil sikkerhetspolitisk krise/krig være relevant å ta med og vi vil legge DSBs scenario til grunn. Det vil også være naturlig å beskrive gråsonen mellom fred, krise og krig med hybride operasjoner, påvirkningsoperasjoner og utfordring av ansvarsprinsippet og vår evne til å lede og koordinere.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet fram til at vi ikke ønsker å lage en sikkerhetsgradert fylkesROS. Vi har her hentet inn erfaringer fra andre statsforvaltere. Det er viktig for oss at det regionale risikobildet er tilgjengelig for kommunene slik at de fritt kan legge det til grunn for sitt samfunnsikkerhetsarbeid, herunder dele det med hele sin organisasjon. Hvorvidt vi skal utarbeide et gradert vedlegg er ikke avklart.

Regionale tiltak gjennomført i arbeidet med forebygging og beredskap (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Hvilke tiltak vurderer embetet har vært viktigst for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

I 2020 har det aller meste av samordningsaktiviteter vært rettet mot covid-19-håndteringen. På rutinemessig basis har det vært gjennomført møter i Fylkesberedskapsrådet annenhver uke og 1-2 møter for kommunene ukentlig der også relevante regionale etater har deltatt. I tillegg kan vi trekke fram følgende spesielle aktiviteter:

- Møte med NAV om roller, ansvar og samarbeid om velferdsmessige utfordringer i pandemien
- Samarbeid med Agder fylkeskommune om etablering av kommunale beredskapslagre for smittevernstyr
- Møte med Kristiansand kommune om regional samordning av personellressurser

Utover dette har vi arrangert eller deltatt på følgende regionale samordningstiltak som vi ser på som viktige for å ivareta ansvaret vårt for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap:

Møter knyttet til kriseforbereidelse/håndtering:

- Møter i fylkesberedskapsrådet ifm. ekstremværene Didrik og Elsa
- Gjennomført møte om mulig vårflo
- Deltatt i Statens vegvesens møte om samhandling av planverk for trafikkberedskap mellom veieiere

Kontaktmøter:

- Arrangert kontaktmøte med ny beredkapsorganisasjon i Agder fylkeskommune
- Arrangert kontaktmøte med ny regional beredkapsorganisasjon i Statens vegvesen
- Arrangert kontaktmøte med representanter for finansnæringen
- Arrangert kontaktmøte med nye brannsjefer
- Arrangert kontaktmøte for beredkapsaksbehandlere i regionale etater.
- Orientering hos Kirkens Bymisjon

Møter relatert til totalforsvaret:

- Deltakelse i planlegging av HV-08s øvelse Gjallarhorn
- Deltatt i møte med liaisonoffiser HV-08 om CIMIC-rapportering
- Deltatt i kontaktmøte med HV-08 og Statsforvalteren i Rogaland
- Arrangert møte om Forsvarets areal- og bygningsbehov
- Deltatt på Sivilforsvarets table-top totalforsvarsøvelse sammen med Agder politidistrikt, HV-08 og Arendal kommune
- Deltatt i sivil-militært kontaktmøte for Totalforsvarsregion Sør-Vest.

Møter knyttet til KEIV-prosjektet:

- Arbeidsmøte om utvidet reservekraft på Finsland i Kristiansand kommune (pilotprosjekt)
- Møter med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet om forsterket ekom-prosjektet i Agder
- Bidratt i planlegging og gjennomføring av workshop om helhetlig organisering av digital hjemmeoppfølging

Andre aktiviteter:

- Deltakelse i planlegging av LRS-øvelsen 2020
- Deltakelse i planlegging og gjennomføring av øvelse for Redningsledelsen
- Deltatt i møte i Lokal redningssentral øvingsutvalg
- Deltakelse i regional tilsynsamordning
- Foredrag for kriseledelsen i Agder Energi
- Deltakelse på møte i Jordbrukets beredkapsforums arbeidsutvalg

Gevinstrealisering: helhetlig og systematisk tilnærming i oppfølging av kommuner (fra kapittel 7.3.4.8 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen: Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for enhetlig og systematisk tilnærming til samfunnsikkerhets- og beredkapsarbeidet i oppfølging av kommunene.

Justis- og beredkapsdepartementets foreslåtte tiltak: *Færre og større kompetansemiljøer bidrar til å lette innføringen av felles tilnærming for en systematisk oppfølging av kommunene. Samtidig gir det rom for spesialisering innen ulike fagtema og metoder.*

Større fagmiljøer: Sammenslåing av embeter vil kunne gi større enheter med muligheter for å bygge opp kompetansesentra med mer robuste og

kompetente fagmiljøer. Dette vil kunne redusere sårbarheten ved fravær/manglende kompetanse eller ved krevende gjennomføring og oppfølging.

Økt kvalitet på arbeidet: Sammenslåing av embeter vil kunne bidra til økt kvalitet og bedre effekt i kommunene. Dette vil på kort sikt skje ved at embetene systematisk gjennomgår egne rutiner for en felles tilnærming og systematisk oppfølging av kommunene og på sikt etablerer nye rutiner basert på gjeldende veiledere og beste praksis. Større kompetansetilbud kan også legge til rette for bedre og økt samarbeid mellom ulike fagmiljøer internt i embetet.

Status: Begge de tidligere fylkesmannsembetene i Aust- og Vest-Agder hadde strukturerte modeller for oppfølging av kommunene. Det beste av disse ble slått sammen til en ny modell og denne har fungert godt. Vi har derfor opprettholdt god kvalitet i kommuneoppfølgingen. Det har vært nødvendig med noe spesialisering, f.eks. i planlegging og gjennomføring av øvelser og tilsyn. Personellressursene er imidlertid begrenset og redundansen er liten.

Gevinstrealisering: styrke samordningsrollen innen samfunnssikkerhetsarbeidet (fra kapittel 7.3.4.9 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen: Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for felles tilnærming og systematisk oppfølging av regionale aktører.

Justis- og beredskapsdepartementets foreslåtte tiltak: *Færre og større kompetansetilbud bidrar til å lette innføring av felles tilnærming i den regionale samordningsrollen. Samtidig gir det rom for spesialisering innen ulike fagtema og metoder.*

Større fagmiljøer: Sammenslåing av embeter vil kunne gi større enheter med muligheter for å bygge opp kompetansesentra med mer robuste og kompetente fagmiljøer. Dette vil kunne redusere sårbarheten ved fravær/manglende kompetanse eller ved krevende gjennomføring og oppfølging.

Status: Sammenslåingen av de to fylkesmannsembetene innebar ingen økning i antall regionale aktører som embetet må forholde seg til. Agder har tradisjonelt vært svært enhetlig med mange regionale aktører felles mellom de to tidligere fylkene - helseforetak, politi, kraftselskap, heimevernsdistrikt, 110-sentral, mm. Tilnærmingen til disse har tradisjonelt vært ganske enhetlig. Muligheten til å spesialisere seg innen ulike fagtema og metoder er gjort til en viss grad, bl.a. ift. kraft/ekom og totalforsvaret. Personellressursene og redundansen er imidlertid begrenset. Det er derfor nødvendig med en viss tverrsektoriell kompetanse.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på hvilke tiltak som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av embetene og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten

Tiltak 1 i gevinstrealiseringsplanen: Gå igjennom sine rutiner i løpet av 2020 slik for bedre å være i stand til å følge veiledning fra Miljødirektoratet og dermed bidra til enhetlig praksis på tvers av embetene.

Vi har løpende evaluering av våre rutiner med sikte på effektivisering og kvalitetssikring av tilsynsarbeidet vårt. Dette fokuset har blitt særlig relevant som følge av stor kompetanseflukt etter sammenslåingen, med tilhørende stor utskifting av bemanningen spesielt i faggruppe forurensning. Kompetansen hos tilsynspersonell er imidlertid god da vi har flere erfarne saksbehandlere som fører tilsyn. Nyansatt, som nå vikarierer for tilsynskoordinator, har imidlertid ikke fått gjennomført tilsynskurs fordi alle kurs har blitt avlyst i 2020. Vi har gode skriftlige rutiner for gjennomføring av tilsyn, og tilsyn er tema på samtlige faggruppemøter. Vi deltar i tilsynsforum sammen med alle statsforvalterne, noe som bidrar til å sikre lik praksis i fylkene. I tillegg følger vi all opplæring ved tilsynsaksjoner i regi av Miljødirektoratet og benytter aktivt diskusjonsforum for tilsynsaksjoner.

Tiltak 2 i gevinstrealiseringsplanen: Sørg for at det opprettes en tilsynsplan som er risiko- og frekvensbasert. Arbeidet skal slutføres i løpet av 2022.

Faggruppe forurensning legger årlig en risiko- og frekvensbasert tilsynsplan som gjelder fra nyttår-nyttår. Planleggingen gjennomføres mot slutten av året, og justeres jevnlig ut over året slik at «kart- og terreng» stemmer. Planen er grunnlag for årlig innmelding til Miljødirektoratet for forventet tilsynsaktivitet kommende år.

Tiltak 3 i gevinstrealiseringsplanen: Embetene deltar sammen med Miljødirektoratet på fellestilsyn.

Miljødirektoratets tilsynsgruppe gjestet FM Agder i 2019, og vi hadde i løpet av en arbeidsuke flere fellestilsyn med tilhørende forberedelse og evaluering. Lederforankring var godt ivarettatt ved deltakelse på oppstartsmøte og siste evalueringsmøte. Oppsummeringen etter gjennomføring var at dette tiltaket opplevdes som nyttig og lærerikt på mange måter både for oss og direktoratet, og at det bidro til enhetlig praksis.

Grep som er gjort for å øke tilsynsaktiviteten: Vi etablerte for et par år siden en egen tilsynskoordinatorstilling basert på gebyrfinansiering. Dette, sammen med at tilsyn ble høyt prioritert i 2019, bidro i stor grad til økt tilsynsaktivitet i 2019. Alle saksbehandlere i F-gruppa fører tilsyn, som maksimerer kapasiteten vår. Aktiviteten i 2020 gikk noe ned pga. korona og pga. langtidssykemelding hos tilsynskoordinator. Vi har nå tilsatt vikarkoordinator for 2021, og gjennomfører smittevernsikre tilsyn. Målet å øke aktiviteten igjen sammenliknet med 2020. Den samlede kapasiteten i F-gruppa er imidlertid varig redusert som følge av ny budsjettfordelingsmodell slik at det ikke er realistisk å oppnå tilsynsnivået fra 2019.

Vi vil bemerke at det er presisert under delmålet i gevinstrealiseringsplanen at det er en forutsetning for å oppnå kvalitetsgevinster på dette området at dagens ressurser som et minimum fortsatt benyttes på dette området. Med «dagens ressurser» antar vi at KMD mener tidspunktet for Fylkesmanns-kartleggingen som departementene baserer delplanene på; dvs. høsten 2018. Ved sammenslåing i 2016 hadde miljøvernavdelingen ca. 40 stillinger. Pr. januar 2021 er det 33 stillinger, inkludert 4 verneområdeforvaltere (VOF) og leder. Som en oppfølging av virkninger av ny budsjettfordelingsmodell er måltallet for miljøvernavdelingen satt til 31 stillinger. For faggruppe forurensning (som tilsvarer området «tilsyn») innebærer dette at bemanningen har gått fra 10 stillinger ved sammenslåing i 2016, til 8 stillinger pr. januar 2021, og med måltall 7 stillinger innen 2022. Ressursene til oppgavene vil da etter planen være redusert med 33% innen 2022 sammenliknet med 2016. Forutsetningene om opprettholdelse av ressurser på aktuelle fagområde for å kunne realisere ønska gevinster synes ut fra dette å ikke være til stede. Dette vil slik vi vurderer det vanskeliggjøre måloppnåelse iht. plan om gevinstrealisering.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på hvilke tiltak som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Tiltak 1 fra gevinstrealiseringsplan: Bruk av "beste praksis" og systematisk oppfølging: ... i løpet av 2022 gå gjennom sine opplegg og rutiner med mål om at veiledningen skal bli mer systematisk og forutsigbar. Embetene skal samtidig sørge for i større grad å utveksle erfaringer med hverandre, slik at god praksis deles på tvers.

I forbindelse med sammenslåingen i 2016 hadde vi en omfattende gjennomgang av beste praksis med alle faggruppene i Miljøvernavdelingen, her under også arealplan. Alle kommuner får veiledning når dette etterspørres, samt at veiledning også bakes inn i relevante uttalelser og dialog om saker. Vi har bred og solid kompetanse på området, og leverer veiledning med god kvalitet slik vi vurderer det. Vi ser imidlertid et klart behov for å drive proaktiv veiledning av kommunene på klima- og miljøområdet. Som følge av en krevende ressursituasjon er imidlertid disse aktiviteter som er svært utsatt for å bli allokert bort. Koronasituasjonen i 2020 ble også en utfordring mht. tradisjonelle fagsamlinger, og vi måtte blant annet avlyse et planlagt fellesarrangement med SF landbruk om kursing av kommunenes saksbehandlere på landbruk innenfor klima og naturmangfold.

SF Agder samlet våren 2019 SFRogaland og SFVestfold-Telemark til en regional tverrfaglig kalibreringssamling for alle relevante fag som er involvert i arbeidet med store veiprojekter - både i plan- og anleggsgfase (naturmangfold, forurensning, beredskap, arealplan, barn og unge, folkehelse m.fl.). Fokuset var økt kvalitet på saksbehandling og veiledning, og lik praksis. Dette var et svært vellykket tiltak, som etter planen skulle gjentas i 2020 i Rogaland. Dette måtte avlyses pga. korona. Vi håper å få til en tilsvarende samling i 2021.

Tiltak 2 fra gevinstrealiseringsplan: Kompetanseutvikling: ..bør bevisst sette av tid og mulighet for kompetanseutvikling innenfor kommunikasjon og veiledning. Det forventes at embetene i løpet av 2022 etablerer planer for veiledning av kommunene med konkrete mål og tiltak som del av virksomhetsplanleggingen.

Tiltakene er p.t. ikke planlagt eller gjennomført.

Vi vil bemerke at det er presisert i delmålet fra gevinstrealiseringsplanen at det er en forutsetning for å oppnå kvalitetsgevinster på dette området at dagens ressurser som et minimum fortsatt benyttes på dette området. Med «dagens ressurser» antar vi at KMD mener tidspunktet for Fylkesmanns-kartleggingen som departementene baserer delplanene på; dvs. høsten 2018. Ved sammenslåing i 2016 hadde miljøvernavdelingen ca. 40 stillinger. Pr. januar 2021 har vi 33 stillinger, inkludert 4 verneområdeforvaltere (VOF) og leder. Som en oppfølging av virkninger av ny budsjettfordelingsmodell er måltallet for miljøvernavdelingen satt til 31 stillinger innen 2022. Antall stillinger som kan bidra med veiledning til kommunene på klima og miljøområdet er da redusert fra 30 stillinger ved sammenslåing i 2016, til 21 per januar 2021. I sum en reduksjon på 30%. Forutsetningene om opprettholdelse av ressurser på aktuelle fagområde for å kunne realisere ønska gevinster synes ut fra dette å ikke være til stede. Dette vil slik vi vurderer det vanskeliggjøre måloppnåelse iht. plan om gevinstrealisering.

Fremmede organismer (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak mot fremmede organismer (referanse i tildelingsbrevet: 3.1.4.1.4).

Viser til tabell for aktuelle tiltak og status.

Fremmede organismer

Beskrivelse av tiltak (som meldt inn i ESS)	Oppfølging av kriteriesett	Art/artsgruppe	Type tiltak	Vurdering av gjennomført tiltak	Sum
Bekjemping av boersvineblom	1) Fjerne forekomst fra regionen 2) tiltak i områder med truede arter/naturtyper	Boersvineblom	Bekjempelse	Vellykket. Arbeidet er i god utvikling, kommunenes tiltak virker og mengden boersvineblom avtar. Hovedinnsatsen skjer i Farsund kommune. Lundeveggen (kjerneområde) følges opp med kontrollert deponering/sanering av masser og ved luking av planter før frøsetting. Det er innført restriksjoner på ferdsel i området med boersvineblom. Satellittlokaliteter overvåkes og nye individer fjernes. Informasjonstiltak iverksatt. I Kristiansand overvåkes forekomsten og ev. oppslag av boersvineblom fjernes. Det er ikke registrert individer av arten der i 2020.	230 000
Fjerning av fremmede karplanter i kommunene	Tiltak i områder med truede arter/naturtyper, tidlig innsats (nye forekomster i regionen)	rynkerose, parkslirekne, hagelupin, kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks, kanadagullris mfl.	Bekjempelse	Vellykket. Flere kommuner har startet prosess med en tiltaksplan for fremmede arter i kommunen. Koordinering, systematisering av eksisterende kunnskap vektlegges, samt å foreslå nye tiltak for bekjempelse i kommunen. De kommunene som har en eldre tiltaksplan har startet revidering av tiltaksplan etter nye kriterier og prioritering gitt av Miljødirektoratet. Flere kommuner har gjennomført aktiv bekjempelse, både kjemisk og mekanisk. Flere kommuner trenger ekstern kompetanse- både til å utarbeide tiltaksplan og til å gjennomføre tiltakene.	500 000
Fjerning av utenlandske (fremmede) treslag	Tiltak i områder med truede arter/naturtyper	Sitkagran, bergfuru/buskfuru	Kartlegging	Vellykket. Gjennomført rydding av sitkagran på to øylokaliteter med kystlynghei i Farsund kommune. Bruk av lektre øker kostnad ved prosjekt. Tredje prosjekt innebar fjerning av berg/buskfuru i tilgrensende lokalitet til verneområdet på Lista, samt et mye brukt turområde ved Lomsesanden. Resterende midler ble nytt til fjerning av sitkagran i grensen og utenfor verneområde på Tveitevann i Kristiansand kommune. Etter dialog med Mdir ble kr 176.000,- omdisponert fra tiltak mot stillehavsøsters til tiltak mot utenlandske treslag. Midlene er rapportert brukt her.	554 661
Fjerning av stillehavsøsters	Tiltak i områder med truede arter/naturtyper	Stillehavsøsters	Bekjempelse	Vellykket. Gjennomført plukkedugnad på et utvalg av prioriterte lokaliteter med størst konfliktverdi for naturtypelokaliteter med høy verdi og rekreasjonsverdi. Rapporten utarbeidet av Ecofact på bestilling av Statsforvalteren i Agder presenterer et sammenstilt datasett med stillehavsøsterslokaliteter. Det er over 44 lokaliteter med høyt konfliktnivå. Egnete plukkeområder og der vi har referanseverdi ble prioritert. Pga. Covid 19 ble arbeid med å planlegge plukkedugnad satt på vent, men vi klarte å gjennomføre dugnad på 6 lokaliteter (med vellykket resultat). Vi brukte ressurser på å samle mer kunnskap og Statsforvalteren i Agder tok initiativ til et stillehavsøstersseminar (delvis digitalt, men oppmøte for en representant fra hvert embete) for tilgrensende fylker, HI, NORCE, UiA, Miljødirektoratet og DHI-group. Etter avklaring med Mdir ble kr 176.000,- omdisponert fra stillehavsøsters til fjerning av utenlandske treslag.	173 976
					1 458 637

Truede arter (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak for å ta vare på eller innhente kunnskap om truede arter og naturtyper (referanse i VØI: 5.1.5.11).

Viser til tabell for aktuelle tiltak og status.

Truede arter og naturtyper

Art/naturtype	Ref. nr.	Type tiltak	Omfang av tiltaket	Navn på område	Utdyping og vurdering av gjennomført tiltak	Sum
Damfrosk	20sb2c4a	Dekke driftskostnader knyttet til avstasjon, kjøp av tjenester (kartlegging, overvåkning, utfisking) og utstyr	bruk av lyttebokser, insektundersøkelser, utfisking, bygging av oppdrettsbur og oppfølging av disse, drift av avstasjon, prosjektmøter	Arendal	De aller fleste tiltakene gikk som planlagt, men med noen justeringer underveis når det gjaldt utførelse og omfang. Dette gjorde også utslag i endrede kostnader enn forventet. Det ble ikke utført merking av damfrosk, i stedet ble bukmønster dokumentert med foto.	517 230
Klippeblåvinge	20sb2c4a	kartlegging, overvåkning og innkjøp av utstyr til avstasjon	kartlegging i et større området utover ØFO	Risør, Tvedestrand og Arendal kommuner	Kartleggingen gikk som planlagt. Det ble imidlertid ikke gjort funn av klippeblåvinge.	150 413
Strandmurerbie	20sb2c4a	Kartlegging i Agder	Kartlegging i et større området utover kjente forekomster på Lista	Agder	Kartleggingen gikk som planlagt.	45 529
Slåttemark, slåttemyr, kystlynghei og høstingsskog	20SEA1EB	Kartlegging og skjøtselsplan	15 lokaliteter for ny kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan, 10 lokaliteter rekartlagt og oppdatert skjøtselsplan	Agder	Vellykket og må følges opp. Agder har over 100 lokaliteter som følges opp med aktiv skjøtsel gjennom tilskuddsordningen. Fordeling av de ulike naturtypene er omtrentlig: 10 % kystlynghei, 10 % hule eiker, 10 % høstingsskog, 5 % slåttemyr og 65 % slåttemark. Årets bruk av driftsmidler har omtrent samme fordeling på de ulike naturtypene. Blant annet er en slåttemyr og en strandeng blitt kartlagt og skjøtselsplan utarbeidet. Kr. 40 000,- av midlene er brukt på et samarbeidsprosjekt med SVV og Fylkeskommunen i regi av Statsforvalteren. Biofokus skal vurdere kartlagte artsrike veikanter som er i sammenheng med aktivt skjøttet kulturlandskapslokaliteter. Er det mulig å optimalisere noen områder for pollinerende insekt? Rapport ventes medio mars 2021. Midler til kurs lyngbrenning og årlig regional samling på Furøya ble omdisponert til kartlegging og utarbeidelse skjøtselsplaner på grunn av covid-19.	925 000
Hule eiker	20sea1eb	Kartlegging, skjøtselsplaner og informasjon	Kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan og informasjonsarbeid	Agder	Tiltakene gikk delvis som planlagt, men det ble gjort noen justeringer underveis når det gjelder intern fordeling på de ulike omsøkte tiltakene. Dette gjorde utslag i endrede kostnader enn forventet. Covid 19 gjorde også sitt til at det ikke ble avholdt kurs om hule eiker, og midler ble omdisponert til et generelt kartleggingsoppdrag til utvalgte naturtyper i Agder.	73 935
Strandtom	20sb2c4a				Tiltaket ble gjennomført som beskrevet ved behovsinnmelding, men på grunn av fordeling av midler mellom tilskuddspost og driftspost (og at tiltakene også var omsøkt på tilskuddspost) ble tiltaket finansiert med tilskuddsmidler.	0
						1 712 107

Deponier og finansiell sikkerhet (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)**Rapportere på**

Deponier og finansiell sikkerhet: Rapportere på status med arbeidet med kravstilling om finansiell sikkerhet i tillatelsene (referanse i tildelingsbrevet: 3.14.4.11).

3 deponier i Agder har krav om finansiell sikkerhet i tillatelsen. Alle har etablert sikkerhet enten i form av kontopantavtale eller påkravgaranti. Et anlegg har behov for gjennomgang av sikkerhetsstillelsen, men dette vil bli prioritert i forbindelse med oppdateringer av tillatelsen i 2021/22 (jf.10-årsregelen og arbeid med revidering av tillatelse pga. avfalls BREF).

Deponi og PFAS (fra kapittel 7.3.5.6 i TB)**Rapportere på**

Deponi og PFAS: Rapportere på status med arbeidet med reviderte tillatelser for deponier som trenger det (referanse i tildelingsbrevet: 3.1.4.4.9).

Ett avfallsdeponi (MAREN) har søkt om deponering av PFAS-masser. Tillatelse til deponering ble gitt i 2020. Vi har ikke fått andre saker delegert fra Miljødirektoratet.

Skjønnsmidler (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Omtale av prosess med kommunene i tildelingen av skjønnsmidler for 2021.

De ordinære skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene. I 2020 gjennomførte vi skjønnssamtaler i august og september med alle 25 kommunene i Agder. På disse møtene deltar normalt ordfører, rådmann og økonomisjef, samt embetsledelsen og økonomistaben hos Fylkesmannen. Disse møtene er en viktig kanal for kommunene til å melde inn spesielle forhold som vi bør ta hensyn til ved fordeling av ordinære skjønnsmidler, men også en arena der embetet blir oppdatert på kommunens utfordringsbilde. For 2020 utvidet vi disse møtene til 1,5 time, for å kunne ha god dialog om korona-pandemiens innvirkning på den enkelte kommune. Agder valgte å holde igjen all tildeling av skjønnsmidler til korona-håndtering til i etterkant av disse møtene, for å kunne gjøre en helhetlig vurdering av kommunens økonomiske situasjon.

Fylkesmannen fikk gjennom 2020 mange oppdrag fra departementet knyttet til både anslag på behovet for skjønnsmidler, og fordeling av midler for å dekke merutgifter. Oppdragene var svært generelle, og gjorde at Fylkesmennene selv måtte ta stilling til hva vi ville basere tildelingene på, herunder blant annet:

- Om det kun skulle baseres på kommunenes merutgifter, eller om det også skulle tas hensyn til mindreinntekter og besparelser.
- Om det skulle tas hensyn til effekten av de nasjonale kompensasjonstiltakene (bl.a. økt innbyggertilskudd og redusert arbeidsgiveravgift).
- Om det skulle tas hensyn til anslag for reduserte skatteinntekter og/eller anslag for redusert lønns- og prisvekst.
- Hvordan tildelingen skulle harmoniseres med øremerkede tilskuddsordninger knyttet til koronautbruddet.
- Hva som ligger i «smittevernuttgifter» og «TISK-uttgifter».

Vår dialog med andre embeter indikerer at det har vært store ulikheter i hvordan de enkelte Fylkesmennene har innrettet kompensasjonen for 2020. Dette mener vi er uheldig.

Agder fikk en reduksjon av fylkesvis skjønnssramme fra 55 til 50 mill. kroner fra 2020 til 2021. Likevel har vi valgt å vri bruken av skjønnsmidler over fra ordinært skjønn og til fornyingsprosjekter.

I august/september 2020 informerte vi kommunene om muligheten for å søke skjønnsmidler for uforutsette hendelser og behandlet de få søknadene innenfor lokal pott i 2020. Vi har ingen ubehandlede søknader fra kommunene på skjønnsmidler for uforutsette hendelser pr 31.12.20, og vi har ingen signaler på at det kommer søknader etter høsten 2020. Vi behandlet også sluttrapportering fra 2 kommuner som hadde fått utbetalt ekstraordinære skjønnsmidler for uforutsette hendelser på anslag, og det gjenstår 1 sak hvor kommunen skal rapportere på dette i 2021. Vi har holdt avsetning til ekstraordinære hendelser på 5% for 2021, tilsvarende 2,5 mill. kroner.

For 2020 hadde vi satt av 0,5 mill. kroner av den tilbakeholdte skjønnspotten til små private barnehager som får økonomiske problemer ift. å oppfylle bemanningsnormen. Vi fikk kun én søknad om dette, som ble avslått grunnet i at barnehagen ved kommunen ikke kunne sannsynliggjøre at det var bemanningsnormen som var den utløsende årsaken til den private barnehagens økonomiske problemer.

Vi satte også av 1,5 mill. kroner for kommuner i økonomisk ubalanse og utilsiktede virkninger av inntektssystemet pga. kommunereformen. Én av våre nye kommuner fikk tildeling på siste kriteriet, tildelingen ble gitt med informasjon om at det ville nedtrappes over tre år hvis kriteriet ble videreført i statsbudsjettet. To kommuner fikk tildeling på første kriteriet, disse skal rapportere på midlene i forbindelse med innsendelse av budsjett og økonomiplandokumentene. Vi har også avsatt 1,2 mill. kroner til disse kriteriene for 2021, og har allerede mottatt søknad fra 2 kommuner ift. omstilling- og analyseprosjekter av hele eller deler av kommunen.

Samlet sett gjør dette at vi legger opp til en økning i prosjektskjønnsporten fra 7,96 mill. kroner i 2020, til 10 mill. kroner i 2021.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene. Kort om fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i ISORD, og formidling av resultatene.

Omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

Prosjektskjønnsmidlene er et viktig virkemiddel for å stimulere kommunenes omstillings- og moderniseringsarbeid. For 2020 videreførte vi prioriteringen i våre lokale retningslinjer prosjekter rettet mot barn og unge, f.eks. tverrfaglige omstillings- og samarbeidstiltak rettet mot utsatte grupper av barn og unge, velferdsteknologi samt klima- og miljøvennlig omstilling. Disse er også videreført i 2021.

Vi stiller krav om målsetting i tråd med de sentrale føringene og våre lokale retningslinjer. Prosjektene skal fortrinnsvis være politisk forankret, tidsavgrenset og kommunal egenandel/innsats må inngå. Videre krever vi en vurdering av overføringsverdi til andre kommuner. For å sikre en god faglig vurdering av prosjektene, samt samordning av tilskudd innad i embetet er avdelingene aktivt involvert i tildelingsprosessen.

I 2020 mottok vi ca. 30 søknader og fordelte ut 7,96 mill. kr. Potten var opprinnelig på 7,5 mill. kr. For 2021 har vi valgt å øke potten til 10 mill. kroner, samt samordne søknadsfrist og tildeling med kommunenes budsjettarbeid for 2021. For første gang har vi fått vesentlig bedre prosjekter, med bedre lokal forankring, og vi hadde prosjekter for over 14 mill. kroner som vi gjerne skulle gitt midler til.

Vi vil trekke frem innovasjonsprosjektene som styres av Regional Koordineringsgruppe (RKG) for e-helse på Agder: Det er et uttalt mål at velferdsteknologi skal bli en integrert del av tjenestetilbudet i helse- og omsorgstjenestene. På Agder har alle kommunene etablert Regional koordineringsgruppe e-helse og velferdsteknologi forankret hos Rådmannsgruppen (Regionplan Agder), hvor et av målene er at kommunene i regionen skal være ledende innen bruk/implementering av velferdsteknologi i Norge. Regionen samarbeider om flere prosjekter innenfor velferdsteknologi. RKG får tilskudd til 4 prosjekter i 2021, hvorav 2 er videreføring fra 2020. Fylkesmannen synes disse prosjektene er særdeles innovative og inkluderer alle 25 kommunene på Agder. Vi velger derfor å støtte prosjekter forankret hos RKG innen e-helse og velferdsteknologi, og støtter ikke enkeltkommuners prosjekter innenfor e-helse og velferdsteknologi.

Vi har sett flere etableringer av regionale koordineringsgrupper, innenfor flere fagområder, deriblant oppvekst. Ved å spesifisere i søknadsinvitasjonen at vi vil prioritere prosjekter der alle kommunene på Agder inngår, så har vi fått kommunene til å samle seg om større prosjekter. Vi vil også trekke frem prosjektet READ fra RKG Oppvekst i regionen. Leseprosjektet READ støttes av Sparebankstiftelsen, Agder Fylkeskommune, kommunene i Agder og begge kompetansefondene i regionen er med. I tillegg samarbeides det med UiA og KS Agder. Fra prosjektbeskrivelsen: *"Prosjektet tar opp seg de levekårsutfordringene som er på Agder og da spesielt leseferdighetene. Leseferdigheter er viktig for den enkeltes utbytte av skole og utdanning - som igjen er avgjørende for yrkesdeltakelse. I praktisk utførelse er READ et system og en metode hvor foreldrene leser sammen med sine barn på en strukturert og planlagt måte."* Prosjektet er 4-årig, med totalbudsjett på ca. 20,5 mill. kroner over alle årene.

Vi anser det som bedre å støtte færre og større prosjekter – enn mange små, i enkeltkommuner. På den måten ser vi en bedre utnyttelse av midlene, slik at vi bidrar til å styrke Agder.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Det er truffet vedtak i 7 saker om lovlighetskontroll etter klage. Alle ble opprettholdt. Det ble behandlet 11 saker der det ble anmodet om lovlighetskontroll av eget tiltak. Disse sakene ble avvist/avslått da Statsforvalteren etter en konkret vurdering ikke valgte å ta sakene opp til lovlighetskontroll.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	7	0	7
På eget initiativ	0	0	0

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.3.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet i embetet.

Veiledningen om kommunalrettslige spørsmål har i 2020 vært noe preget av pandemien og til dels av at kommuneloven er ny. Som følge av pandemien har det særlig oppstått en del spørsmål knyttet til delegasjon og bruk av hastebestemmelsen i kommuneloven.

Vi nevner i denne forbindelse at vi også har behandlet en lovlighetskontroll av et vedtak om omfattende delegasjon fra kommunestyre til formannskap, men uten at vi fant at vedtaket var ugyldig. Flere kommuner har også tatt opp spørsmålet om å gi partier som ikke er representert i formannskapet møte- og talerett som følge av omfattende delegasjon til formannskapet. Det har videre vært en del problemstillinger knyttet til avvikling av fjermøter siden bruken av dette økte voldsomt i 2020. Spørsmål som oppstår som følge av ny lov, kan nok tildels tilskrives usikkerhet knyttet til om det er foretatt realitetsendringer sammenlignet med tidligere lov eller ikke. Eksempler kan være muligheten for politisk styring av personalpolitikken, jf. presiseringen av kommunedirektørens ansvar i § 13-1, og adgangen til å opprette utvalg med medlemmer både fra politisk nivå og administrasjonen, jf. §§ 5-1 og 5-2. Når det gjelder nye regler, nevner vi at bestemmelsen om oppnevning av settemedlem, jf. § 7-10 andre ledd, har ført til enkelte spørsmål, bl.a. om kjønnsbalanse og konsekvenser for varamannsliste.

Ellers har spennet vært stort og det er vanskelig å trekke fram spørsmål som særlig går igjen.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.3.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmennene skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det interkommunale samarbeidet har vært omfattende og tett over lang tid både i gamle Aust-Agder og Vest-Agder. Alle de tidligere 30 kommunene deltok i ett av de fem faste regionsamarbeidene, men det har også vært mange andre både større og mindre samarbeidskonstellasjoner i tillegg. Fra 2020 har det sammenslåtte Agder fylke 25 kommuner og 4 faste regionsamarbeid. Lindesnesregionen er nå avviklet, siden de tre største av de fem tidligere medlemskommunene i denne regionen er blitt nye Lindesnes kommune, som ønsket å ta hjem flere samarbeid til egen drift. Lindesnes søker også samarbeid med Kristiansandsregionen. Resterende Audnedal kommune har blitt en del av nye Lyngdal kommune i Lister regionråd, og Åseral kommune søker mot Setesdal regionråd.

Hoveddelen av det interkommunale samarbeidet skjer innenfor de faste regionene. Samtlige kommuner deltar i interkommunale samarbeid etter den tidligere kommunelovens § 27, der det samarbeides om drift av felles oppgaver. Eksempler på oppgaver er IKT-tjenester, avløpsrensing, opplæringskontor, regionalt næringsfond og friluftsråd. Regionrådene er organisert etter denne paragrafen. Alle disse samarbeidene må nå innen fire år omdanne seg enten til kommunalt oppgavefellesskap (iht. ny kommunelov kapittel 19) eller interkommunalt politisk råd (iht. ny kommunelov kapittel 18). Oppgaver av rent forretningsmessig art er i mange tilfeller organisert som aksjeselskaper, men det er også utstrakt bruk av interkommunale selskaper. Eksempel på oppgaver som organiseres som interkommunale selskaper er renovasjon, IKT, revisjon og kulturhus.

Svært mange interkommunale samarbeid er opprettet etter den tidligere kommuneloven § 28 enten som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28-1 b (nå §20-2) eller som vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemd etter punkt 1-c (nå §20-3). De fleste av kommunene inngår i ulike vertskommunesamarbeid både innen barnevern, pedagogisk psykologiske tjenester og krisesentertilbud. I helsesektoren er det etablert vertskommunesamarbeid både for legevakt, alarmsentral (110 Agder) og kommunal øyeblikkelig hjelp. Vertskommunesamarbeid er videre etablert innen brannvern, landbruksforvaltning, oppmåling og geodata, natur- og miljøforvaltning, kulturskole, arbeidsgiverkontroll mm.

På barnevernområdet er 21 kommuner med i ett av fire interkommunale samarbeid, mens fire kommuner har sitt eget barnevern. Tre av disse store nok til å ha stabil tjeneste alene. Fylkesmannen vurderer at vi har to tjenester som er små og sårbare; den interkommunale i Setesdal og Froland kommune som står alene.

NAV har vært gjennom en stor omstilling, og har fra 2020 færre og større vertskommunekontor enn før. Dette gir mer robuste enheter og fagmiljøer. Alle kommunene opprettholder en lokal tilstedeværelse. Fylkesmannen er avventende i forhold til hvordan dette vil påvirke tilgjengeligheten for brukerne. De brukerne som trenger tett oppfølging mest, er ofte minst mobile.

Interkommunalt samarbeid etter vertskommunemodellen innenfor helsetjenestene setter kommunene i stand til å opprettholde tilstrekkelig robusthet og kompetanse, tross lange avstander og små miljøer i den enkelte kommune. Det gjelder typisk for lokalmedisinske tjenester i Setesdal, som også inkluderer spesialisthelsetjenester, legevakt og legetjenester. Det er åpenbart at slike små distriktskommuner ikke ville være i stand til å oppfylle myndighetskravene innenfor disse områdene om de sto alene. Det er også noe samarbeid om kommunelegeoppgaver. Videre har noen kommuner samarbeidet om institusjonsplasser ved at kommuner har "solgt" ut ledige plasser til nabokommuner. Dette viser hvor vanskelig det er å beregne, og tilby, tilstrekkelig behov i små kommuner.

Koronapandemien har preget også det interkommunale samarbeidet gjennom 2020. Tett og løpende kontakt om krisehåndteringen har medført en vitalisering og styrking av helsefellesskapet mellom kommunene og Sørlandet sykehus. Kommunene har samarbeidet om styrket beredskap med ekstra sengeplasser mm. innenfor de faste regionene. I tillegg har det oppstått en rekke mer ad hoc samarbeid på kryss og tvers om personell inkludert kommunelegetjenester og kriseledelses-kapasitet mm. Dette har vært nødvendig for sammen å kunne håndtere lokale utbrudd i noen kommuner.

Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Det ble behandlet 32 klager på avslag om begjæringer om innsyn. Av disse ble det i 14 saker gitt helt eller delvis medhold. 1 sak ble omgjort.

Fylkesmannsembeter som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Punkt 1. og 4.: Vi har i 2020 kun hatt én sak/plan hvor annen statlig etat (NVE) har oversendt innsigelse til oss. Denne innsigelsen ble fremmet for kommunen. Punkt 2. og 3.: Vi har i 2020 ikke hatt noen innsigelser som er oversendt oss, men som ikke er fremmet for kommunen (løst i forkant), eller som er avskåret.

Vi har i 2020 videreført praksisen hvor aktuelle etat i en del tilfeller har direkte kontakt/dialog med kommunen, og løst ev. innsigelse, uten at Statsforvalteren har vært involvert. Vi har derfor ikke oversikt over antall planer som andre statsetater i utgangspunktet har villet fremme innsigelse til, men hvor konflikten er løst i forkant, og hvor innsigelse følgelig ikke er fremmet for kommunen.

Dersom konflikt ikke løses direkte mellom aktuelle statsetat og kommune, gjennomføres dialogmøte i forkant av en ev. mekling. Mange saker løses gjennom dialogmøter, og vi har i 2020 kun gjennomført én mekling (innsigelse fra Statsforvalteren). Punkt 5.: Statsforvalteren har i 2020 fremmet innsigelse til 10 planer. Punkt 6.: Vi har hatt én sak/plan med innsigelse både fra Statsforvalteren og annen statlig etat.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har <u>oversendt</u> innsigelse til fylkesmannen	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er <u>løst</u> før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er <u>avskåret</u> av fylkesmannen	4. Antall planer med innsigelse fra fylkesmannen og andre statlige etater <u>fremmet</u> for kommunen
Antall planer totalt	1	0	0	10
Fylkesmannen				
Avinor				
Biskopene				
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet				
Forsvarsbygg				
BaneNor				
Kystverket				
Luffartstilsynet				
Mattilsynet				
NVE	1	0	0	0
Oljedirektoratet				
Politiet				
Rikantikvaren				
Statens vegvesen				
Statsbygg				

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Fra og med 01.01.2017 rapporterer alle embetene byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene.

- Av årsrapporten for 2020 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2020 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2020 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2020 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Det ble totalt behandlet 249 klagesaker i 2020. Av disse ble det i 114 saker gitt medhold, helt eller delvis. 22 saker ble ikke avgjort innen 12 ukers fristen. Den gjennomsnittlige overskridelsen i disse sakene var på 18 dager. Det er ikke registrert saker der det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften, eller at fristen ble forlenget i " særlige tilfeller".

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
249	114	22	18	2	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)**Rapportere på**

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere plansaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene.

- Av årsrapporten for 2020 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	47
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	74
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	10
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	0

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall lærlinger i 2020. Det skal også framgå innenfor hvilke fag.

Fylkesmannen i Agder hadde to lærlinger som sluttet i 2019. På grunn av koronasituasjonen og planlagt flytting, valgte vi å avvente med å ta inn ny lærling til 2021.

Rapportering på fellesføring 2019 (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten redegjøre for hvordan rekrutteringsarbeidet har vært innrettet for å nå 5 %- målet og de øvrige målene for inkluderingsdugnaden, jf. Rundskriv H-3/18.

Embetet jobber bredt med inkludering. Ledergruppa og samarbeidsutvalget har ved flere anledninger drøftet ulike tiltak for å nå målsettingene for inkluderingsdugnaden og målet om å ansette 5 % med hull i CV-en.

Vi har utarbeidet en egen handlingsplan for inkluderingsdugnaden som tar for seg identifiserte utfordringer, aktuelle tiltak og målsettinger. Arbeidet med inkludering er også forankret i handlingsplanen til embetets Likestilling- inkludering- og mangfoldsutvalg.

Embetet ble i 2018 sertifisert for likestilt arbeidsliv. Høsten 2020 startet vi opp et arbeid med resertifisering som skal slutføres i 2021. Det er nedsatt en egen arbeidsgruppe til å jobbe med dette. Arbeidsgruppen forankrer sitt arbeid i LIM-utvalget og i ledergruppa, herunder handlingsplan for inkluderingsdugnad. Vi har deltatt på ulike fagkonferanser som prosjekt Likestilt arbeidsliv har arrangert, blant annet om mangfoldrekruttering.

Vi har videre inngått en lokal samarbeidsavtale med NAV Arendal. I praksis går denne ut på at vi sender utlyste stillinger til vår kontaktperson i NAV, som sprer denne i sitt nettverk. NAV kontakter aktuelle arbeidssøkere og anmoder dem om å søke stillingen, samt informerer oss om hvem de har vært i kontakt med.

Samarbeidet med NAV, fokuset embetsledelsen og andre tiltak vi har hatt i internt i embetet på å nå målsettingen om å tilsette minst 5 % med hull i CV-en, har medført at vi i 2020 har tilsatt en medarbeider i som faller inn under denne definisjonen, noe som tilsvarer 5,8 %

Alle stillinger lyses ut med en standardtekst hvor det fremkommer at vi ønsker et mangfold blant våre ansatte og at vi dermed oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke, uavhengig av kjønn, kulturell bakgrunn, alder, nedsatt funksjonsevne eller hull i CV 'en.

Vi har i 2020 hatt 20 utlysinger av ledig stilling og totalt har vi hatt 446 søkere. 30 søkt på disse stillingene. Av disse 446 søkerne er det 9 som oppgir funksjonsnedsettelse (2 %) og 20 (4,4 %) som oppgir innvandrerbakgrunn. Disse andelene er litt høyere enn det vi hadde i 2019.

Dersom det er kvalifiserte søkere til stillingene som oppgir nedsatt funksjonsevne eller innvandrerbakgrunn, kalles minst en fra hver kategori inn til intervju.

Fellesføring 2019 - motvirke arbeidslivskriminalitet (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten redegjøre for resultater fra oppfølging av inngåtte kontrakter og hvordan virksomhetenes anskaffelser er innrettet for å gjennomføre dette hensynet, jf. rundskriv H-8/17.

I forbindelse med innflytting i nye lokaler har Fylkesmannen i Agder i 2020 gjennomført tre anskaffelse på over 1,3 mill. eks. mva.; innkjøp av møbler, kantinedrift og renholdstjenester. Anskaffelsene ble gjennomført i tett samarbeid med FMFA. Vi har også hatt god hjelp fra FMFA ved oppfølging av kontraktene.

Gevinstrealisering på planområdet (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal gi en kort, årlig samlet vurdering og rapportering i årsrapporten på egen ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser (som formidling, høringsuttalelser, dialog og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser). I tilknytning til rapporteringen på ressursbruk skal det også gis en vurdering av kvaliteten på arbeidet.

Plangruppa har i 2020 i stor grad vært preget av utskifting av medarbeidere. Tre planmedarbeidere sluttet ila. 2020, og det er tilsatt to nye. Vi har således "mistet" en 100 % stilling i plangruppa, samtidig som vi har brukt en del ressurser på å lære opp nye.

Vi har i 2020 ikke hatt kapasitet til å gi uttalelser i alle dispensasjonssaker; særlig fra høsten 2020 har dispensasjonssaker blitt nedprioritert. Vi har prioritert plansaker, og har herunder brukt betydelig mer tid enn tidligere år, på dialog knyttet til enkeltplaner. Relativt få innsigelser, og kun én meklings i 2020, kan nok i alle fall til dels, tilskrives denne dialogen. Vi opplever også at vi i langt større grad får gjennomslag for nasjonale og viktige regionale interesser gjennom slik dialog, enn i saker hvor vi fremmer innsigelse, og som går til meklings. Imidlertid er slik dialog svært ressurskrevende, og fører til at andre oppgaver må nedprioriteres. Vi opplever også at vi, gjennom en slik dialog-prosess, i større grad tillegges en rolle som grenser mot, og av og til over til, en konsulentrolle og en rolle som kvalitets-sikrer. Dette oppleves av og til problematisk, og det er en krevende balansegang.

Da størsteparten av plangruppa er skiftet ut etter sammenslåingen, er det vanskelig å se at denne har hatt effekt på kvaliteten på arbeidet vårt. Da plangruppa pt. må anses å være relativt "fersk" samlet sett, mangler vi litt erfaring og rutine mtp. vår rolle, "lista" for innsigelser og klager, dialog/kommunikasjon utad o.l. Vi har imidlertid en bred og relevant kompetanse samlet, og med svært god kompetanse/kvalitet hos hver enkelt. Planarbeidet generelt, og samlet sett, vurderes derfor å være av god kvalitet.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid...(2) (fra kapittel 7.3.7.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Veiledning og informasjon om universell utforming inngår i det løpende arbeidet innen arealplan og folkehelse. Vi har gjennom året gitt faglige innspill til en rekke reguleringsplaner mm. hvor vi oppfordrer kommunene til å kreve en mer detaljert beskrivelse av hva det innebærer å planlegge etter «prinsippet om universell utforming». Vi oppfordrer til tydeligere planbestemmelser, og til at universell utforming skal handle om mer enn tilrettelegging for bevegelseshemmede.

Fylkesmannen har blitt tildelt fagmidler på dette feltet med 200.000 kr i 2019 og 100.000 kr i 2020. 2019-midlene ble tildelt Farsund kommune til et prosjekt for å øke kunnskapen om universell utforming i forbindelse med bytransformasjoner i historiske bysentra. Dette inngår i et samarbeid med Bynett sør og Universitetet i Agder. Fylkesmannen rolle i arbeidet er å observere, gjøre rede for statlige føringer, og sørge for kunnskapsspredning.

Koronapandemien førte til at planlagte fagsamlinger i 2020 ble skrinlagt, og at andre aktiviteter måtte prioriteres på folkehelseområdet. Bevilgningen for 2020 er søkt overført til neste år.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.7.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Statsforvalteren arbeider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering både som arbeidsgiver og som offentlig myndighet. I Agder er det betydelige utfordringer med hensyn til levekår og likestilling, og vi har derfor et særskilt ansvar for å jobbe aktivt, systematisk og målrettet med oppdraget. Den omfattende oppgaven kan kun løses i samarbeid med kommunene, fylkeskommunen og sentrale regionale aktører. Vårt arbeid er i tillegg til sentral lovgivning derfor forankret i "Regionplan Agder 2030" og "Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015-2027 (LIM-planen)".

Embetet jobber ut fra et bredt likestillingsperspektiv, og søker å ivareta oppgaven gjennom våre faste oppdrag i klagesaker, tilsyn, informasjon og veiledning. Likestilling og inkludering er vanligvis eget punkt i vår dialog med kommunene, men det har ikke vært mulig å gjennomføre kommunemøter i år. UiAs årlige likestillingskonferanse der vi er medarrangører måtte også utsettes til mai 2021 pga. korona-situasjonen. Årets tema var rasisme i hverdagen. Det er viktig for oss å delta i planleggingen av konferansen sammen med andre sentral regional aktører som Senter for likestilling, Agder fylkeskommune, KS, LO, studentorganisasjonen, Kristiansand kommune, næringsforeningen, i tillegg til UiA. Vi tror dette samarbeidet styrker Agder, jf. FN's bærekraftsmål nr. 17.

Under korona-nedstengingen erfarte vi at sårbare grupper ikke ble ivaretatt godt nok, og tok dette opp med sentrale myndigheter og aktuelle aktører. Eks. på dette var elever som ikke fikk spesialundervisning, innvandrere som ikke fikk tilstrekkelig informasjon om korona-tiltak fordi lite i starten var oversatt til ulike språk, og at helsetjenester til barn og unge ble stengt. Vi var i dialog med politiet og kriesenter om forekomsten av vold.

Vi arbeider fremdeles strukturert for å videreføre de syv kriteriene vi ble godkjent etter i "Likestillt Arbeidsliv", med mål om resertifisering i 2021. Det er verdifullt for oss som deltakere i prosjektet å kunne delta på samlinger og erfaringsutvekslinger, slik at vi kan heve kompetansen på området. Vi setter også stor pris på kompetanseheving om ARP fra Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Det interne likestillingsarbeidet i embetet er forankret i egen plan om Likestilling, inkludering og mangfold. Tiltakene i planen har vært konkrete, og har blant annet vært brukt i forbindelse med nytt bygg som ble ferdigstilt november 2020 (om universell tilrettelegging, teleslynge og kjønnsnøytrale doer). Planen skal revideres, og vi vil da forankre arbeidet også tettere opp mot bærekraftsmålene (særlig mål 3, 4, 5 og 16).

Det har vært færre fysiske møter, men til gjengjeld har det vært rekke gode digitale møter og webinarer som har gitt oss enkelt mulighet til kompetanseheving fra anerkjente fagmiljøer.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid i håndhevingssakene per 31.12. Dere skal kun rapportere på saker som gjelder brutt/ikke brutt aktivitetsplikt.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i saker hvor aktivitetsplikten var brutt/ikke brutt var 49 dager i 2020.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal beskrive de vurderingene som var avgjørende for valg av:

- a) tilsynsystema
- b) omfang
- c) skriftlig eller stedlig tilsyn
- d) tilsynsobjekt

a) Tilsynsystema

Risiko og sårbarhetsanalyser ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekter. Vi velger tema og bruker i stor grad tilsynsmaterialet som er i den nasjonale tilsynssatsingen. Men hvis ROS-analysen tilsier andre tema, bli det utarbeidet beskrivelse av rettslig grunnlag, kontrollspørsmål, pålegg og korreksjonspunkter lokalt. Vi prioriterer områder som har viktig betydning for barn, unge og voksnes rettigheter. Og vi har økt fokus på samhandling og sårbare barn. Planlagte tema i 2020 var spesialundervisning/ spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging, samhandling rundt barn med psykiske utfordringer, grunnskoleopplæring for voksne, skolemiljø og barnehagemyndighetens i påse-rollen og godkjenning av barnehager. På grunn av koronasituasjonen ble flere av tilsynene avlyst eller utsatt. Tilsyn med trafikkopplæring/krav til kompetanse og barnehagemyndigheten vedtak om tilskudd kom opp som nødvendige tema underveis. Vi hadde for 2020 planlagt å ha flere, (mer treffsikre) tilsyn. Dette prøvde vi å løse med å starte med ett deltema, og planen var å utvide disse tilsynene hvis dokumentasjonen viste at det var behov for det. Vi har prøvd ut dette i et par av tilsynene og vil gjøre det samme i 2021.

b) Omfang

I 2019 var vi innenfor omfangskravet, og to store tilsyn med spesialundervisning gjorde at vi måtte legge om praksis for å øke omfanget. (Se siste avsnitt over.) I koronaåret 2020 har vi kun hatt 14 tilsyn. De øvrige tilsynene er avlyst eller utsatt, avgjørelsen ble tatt etter det vi oppfattet som styringssignaler fra Utdanningsdirektoratet og signaler fra embetsledelsen om å ta hensyn til kommunene i den krevende situasjonen som er under pandemien.

c) Skriftlig eller stedlig tilsyn

De fleste tilsynene ble gjennomført skriftlig. Vi opplever at egenvurdering og innsending av dokumentasjon i RefLex fungerer tilfredsstillende. Et av

tilsynene ble gjennomført stedlig med intervjuer i en periode med lite smitte i distriktet. Vi ser at vi i løpet av pandemien har fått kompetanse og digitale verktøy som gjør det lettere å gjennomføre stedlige tilsyn uten fysisk fremmøte.

d) Tilsynsobjekt

Tilsynsobjektene blir valgt på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyse. Vår avdeling er aktivt i med samarbeidet rundt den statlige tilsynskalenderen. Vi opplever det som krevende å planlegge neste års tilsyn allerede i desember, men har stor forståelse for samordningsbehovet. Hvis det er en kommune som har stor tilsynsbelastning blir den tilsynsvirksomheten som har best begrunnelse basert på ROS-analyser prioritert. Ofte er vi bekymret for de samme kommunene.

Oppfølging av restrisiko (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for hvordan de følger opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Fylkesmannen har et godt og klart bilde av kommunene i Agder. Det er et bredt datagrunnlag, informasjon fra media, saker til klagebehandling og dialogen med kommunene som danner grunnlaget for dette. Hendelsesbaserte tilsyn, men også planlagte og landsomfattende tilsyn er viktige virkemidler her. Vi jobber mye med risiko og sårbarhetsanalyser internt. Vesentlighetsvurderinger gjøres i valg av virkemidler, slik at vi er sikker på at kommunen endrer praksis som effekt av våre tiltak. I mange tilfeller vil vi starte med veiledning, men formelle henvendelser og undersøkelser, hjelpemiddelordninger og igangsetting av konkrete tiltak, kan bli valgt dersom vi ikke går på tilsyn med en gang. Det er alvorlighetsgraden og vår vurdering av effekten som vil være avgjørende i disse valg.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

I 9 saker der det fra foresatte er klaget inn bekymringer for barnets opplæring, der vi har veiledet klager om saksbehandling og rettigheter.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	3	1	1	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 16 a	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 19 e	1	0	0	1	0
Barnehageloven § 19 g	2	0	0	2	0
Barnehageloven § 19 h	0				
	6	1	1	4	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 3-6	1	1	0	0	0
	1	1	0	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1	1	1	0	0	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	0	0	1	0
Standpunkt i fag	28	0	9	19	0
Standpunkt i orden og oppførsel	0	0	0	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	0	0	0	0	0
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	0
Bortvisning, § 2-10	2	1	0	1	0
Skyss, § 7-1	27	6	18	3	0
Skoleplassering, § 8-1	7	0	7	0	0
Sum	67	8	35	24	0

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	1	0	1	0	0
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	9	5	2	2	0
	10	5	3	2	0

Agder fylkeskommune har hatt en stor økning i antall minoritetsspråklige søkere med voksenrett, og de har hatt utfordringer med å sette i verk tilbud. Det har vært satt opp planlagte kurs i de fagene det har vært størst interesse for, med unntak av helsefagene hvor det i utgangspunktet også er for mange unge som søker læreplass. Noen voksne har også fått tilbud i ordinære klasser. Vi vil følge opp fylkeskommunen på dette området.

Kompetansetiltak på fagopplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for hvilke kompetansetiltak dere har gjennomført på fagopplæringsområdet, og hva dere har gjort for å øke regelverksetterlevelsen i sektor.

I dette arbeidet har Fylkesmannen i Agder startet et samarbeid med

Fylkesmannen i Rogaland og Vestland for å se på hvordan dette gjennomføres i de ulike fylkeskommunene. I den forbindelse har 2 ansatte hos FMAG gjennomført digital opplæring for fagopplæringsområdet for å kunne veilede og følge opp fylkeskommunen. Vi har kontaktet Agder fylkeskommune, og etterspurt deres praksis for dette området. Dette ble gjort gjennom et spørreskjema, og ble besvart av rådgiver i fylkeskommunen. De beskriver her et fokus på de som

faller utenfor det ordinære løpet for videregående opplæring, og har en strukturert oppfølging i forkant og underveis i opplæringsløpet. De har en egen modell for grunnkompetanseløp, og et eget tiltaksteam i

fagopplæringen i samarbeid med PPT. Kommunikasjonen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen har vært gjennomført skriftlig og digitalt grunnet koronasituasjonen, og dette er vurdert som tilfredsstillende. I gjennomgang av deres redegjørelse, og gjennom informasjon vi finner på deres hjemmeside, opplever vi regelletterlevelsen i dette arbeidet som god. Vi ser likevel at det er behov for å holde fokus på dette fremover, og vil fortsette arbeidet både i samarbeid med Agder fylkeskommune og med Statsforvalteren i Rogaland og Vestland i 2021.

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre kort for status på arbeidet med kompetanseutvikling for barnehager og skoler i fylket, herunder vurdere hvordan samarbeidsforum sikrer systemer for at tiltakene møter lokale behov og gjennomføres i partnerskap med UH. Fylkesmannen skal også rapportere i egne tabeller på deltakelse i kompetansetiltak i regional ordning for barnehage og desentralisert ordning for skole.

Fylkesmannen skal gi sin vurdering av hvordan kompetansemodellen på sikt kan bidra til å utjevne kvalitetsforskjeller mellom barnehager og skoler.

Status

I Agder har vi to samarbeidsforum, ett for barnehage og ett for skole. Møter i samarbeidsforum for Rekomp og Dekomp har vært gjennomført på samme dag på samme sted, men med dagen delt i to og med en fellesdel i midten. Med innføringen av kompetanseløftet ble det enda mer aktuelt med et felles forum og vi har i de siste møtene møttes til felles samarbeidsforum for alle tre ordninger. Vi mener det fungerer bra, men beholder ett for Rekomp og ett for Dekomp nå i første omgang, med muligheter for å samles rundt felles saker og beslutninger og deles etter behov. Vi er i gang med å vurdere sammensetning, roller og mandat iht. den nye tilskuddsordningen og ser at vi må ta en ekstra runde mht. kompetanseløftet. For barnehage er spørsmål om representasjon aktuelt ikke minst mht. ny barnehagelov og deling av myndighets- og eierollen.

Kompetansenettverkene rapporterer om stort sett tilfredshet mht. til hvordan samarbeidsforum for Rekomp og Dekomp har fungert så langt, men etterlyser gjennomgang av mandat og roller for bedre dialog og felles forståelse av hva som er samarbeidsforum sin oppgave som beslutningsorgan, samt partenes roller i samarbeidet. Et felles samarbeidsforum oppfattes som positivt for saker som berører alle ordningene og for arbeidet med felles forståelse av begreper. Disse spørsmålene skal opp til drøfting og behandling i neste møte i felles samarbeidsforum i mars for å sikre en god balanse mellom eiere, UH og organisasjonene inn i samarbeidsforum og i det videre arbeidet med lokal kompetanseutvikling. Videre har statsforvalteren hatt fokus på å imøtekomme ønsker om at samarbeidsforum også skal fungere som et lærende møte og vi noterer oss at det nå oppfattes som et godt organ for erfaringsutveksling, diskusjon og refleksjon, i tillegg til at det fungerer godt med tanke på overføring av informasjon og kunnskap fra nasjonalt nivå. Evne til å legge til rette for langsiktig tenkning trekkes også frem som positivt med måten møtene fungerer.

Utjevne forskjeller

Statsforvalteren mener måten vi har organisert arbeidet her i Agder på i kompetansenettverk sikrer samarbeid på tvers av kommuner til nytte for hele regionen. Nå i første omgang foregår kartlegging- og analysearbeidet og den lokale kompetanseutviklingen først og fremst innad i nettverkene, men på sikt ser vi for oss større grad av deling og flyt også mellom nettverkene. Samarbeidsforum sikrer til en viss grad en slik flyt allerede, men etter hvert som arbeide og erfaringer med satsingsområder setter seg tenker vi enda større flyt som igjen gir enda større muligheter på tvers: enda flere kan ta del i det gode arbeidet og de nyttige erfaringene gjort av barnehager, eiere og UH i andre nettverk. Videre kan det trekkes frem at alle er med, deltar og bidrar, fra ansatte i barnehagene til fagpersoner ved UH som utjevning faktor. Arbeidet med å få med alle, ikke minst de som trenger kompetanseheving mest, i lærende nettverk, med fokus på å bygge kapasitet i barnehagene ved å utvikle en kultur for læring der ansatte lærer av hverandre og blir kollektivt opptatt

av forbedringsprosesser, står sentralt for kompetansenettverkene. Eksempel på et helt konkret pågående tiltak som spesifikt søker å utjevne forskjeller er kompetanseheving innen utviklings- og prosessledelse i barnehagene hvor målet er å styrke ledelsen slik at de kan drive sine barnehagebaserte prosjekter best mulig og i partnerskap med UH.

Gjennom den desentraliserte ordningen får vi tilbakemelding fra nettverkene om at dialoger og drøftinger knyttet til tiltak og aktiviteter bidrar til å utjevne forskjeller. Ved å gi den enkelte skole mulighet til å samarbeide tett med fagmiljøene på UiA i en kort periode, samt fortsette nettverksarbeidet mellom skolene i regionen bidrar det til at kvalitetsforskjellene blir mindre. Drøftinger foregår på tvers av skoler og de ansatte deltar gjennom erfaringsdeling knyttet til tiltak og utprøvinger. Skoleledelsen deltar jevnlig i drøftinger med UH og deltakerne i nettverket. Dette er med på å bygge en kollektiv tro på mestring og styrker kapasiteten både individuelt og organisasjonsmessig. Flere nettverk melder tilbake at dette er en god arbeidsmåte som bidrar til å styrke profesjonsfellesskapet både internt på skolen, i kommunen og i nettverket som helhet.

Statsforvalteren mener videre at det som skal til for at kompetansemodellen på sikt kan bidra til å utjevne kvalitetsforskjeller er kontinuerlig fokus på kartleggings- og analysearbeidet i barnehage og skole. Skal vi lykkes her må barnehagene og skolene bli flinke til å vurdere egne praksiser og behov både på kort og lang sikt, og at arbeidet er godt forankret i partnerskapet med UH.

Kompetanseutvikling i skole - fordeling av midler til UH-institusjoner

Navn på UH som er tildelt midler på prosjekt 21000	Beløp tildelt (kr)	% av totalt beløp som FM er tildelt på prosjekt 62525
Universitetet i Agder	6 691 333	51
Universitetet i Stavanger	50 000	0
Skrivesenteret NTNU	63 500	1
Totalt	6 804 833	52

Kompetanseutvikling i skole - fordeling av midler til skoleeiere

Skoleeiere	Antall skoleeiere som er tildelt midler på prosjekt 62525	Beløp tildelt (kr)	% av totalt beløp som FM er tildelt på prosjekt 62525
Kommuner	24	4 044 167	31
Fylkeskommuner	1	1 900 000	15
Friskoler	3	250 000	2
Totalt	28	6 194 167	48

Kompetanseutvikling i skole - deltakelse og gjennomføring

	Antall offentlige skoler	Antall private skoler	% av det totale antallet skoler som finnes i embetet
Hvor mange grunnskoler har gjennomført kompetansetiltak?	161	12	96 %
Hvor mange videregående skoler har gjennomført kompetansetiltak?	18	6	100 %
Totalt	179	18	

Kompetanseutvikling i barnehage - kompetansetiltak (hovedtildeling)

	Beløp tildelt FM (kr)	% av totalt beløp som FM er tildelt på prosjekt 21000
Barnehagebasert kompetansetiltak	8 843 000	82
Andre kompetansetiltak	1 850 000	18
Midler tildelt prosjekt 21000 i første supplerende tildelingsbrev (hovedtildeling)	10 693 000	100

I tillegg er det brukt kr 4464,- til møter i samarbeidsforum.

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til UH-institusjoner

Navn på UH som er tildelt midler på prosjekt 21000	Beløp tildelt (kr)	% av beløp som er tildelt barnehagebasert kompetansetiltak
NTNU Nasjonalt senter for skriveforskning	88 644	1
Universitetet i Agder	3 349 000	38
Totalt	3 437 644	39

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til barnehageeiere

Barnehageeiere	Antall barnehageeiere som er tildelt midler på prosjekt 21000	Beløp tildelt (kr)	% av beløp som er tildelt barnehagebasert kompetansetiltak
Kommunale eiere	25	0	0
Private eiere			
Totalt	25	0	0

I Agder har vi etablert fire regionale kompetansenettverk. Hvert nettverk representeres av en kommune som står som mottaker av kompetanseutviklingsmidlene. Kompetansenettverkene legger til rette for at alle 358 barnehager i Agder er med og utvikler seg sammen, på tvers av kommuner og barnehager, både private og kommunale.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse og gjennomføring av barnehagebasert kompetansetiltak

Barnehagebasert kompetansetiltak	Antall kommunale barnehager	Antall private barnehager	% av barnehager i embetet
Hvor mange barnehager har totalt gjennomført barnehagebasert kompetansetiltak i 2020?	131	231	100 %
Hvor mange barnehager har gjennomført barnehagebasert kompetansetiltak knyttet til tema: Barnehagen som pedagogisk virksomhet?	131	231	100 %
Hvor mange barnehager har gjennomført barnehagebasert kompetansetiltak knyttet til tema: Kommunikasjon og språk?			
Hvor mange barnehager har gjennomført barnehagebasert kompetansetiltak knyttet til tema: Et inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og dannelse?			
Hvor mange barnehager har gjennomført barnehagebasert kompetansetiltak knyttet til tema: Barnehagens verdigrunnlag?			

Barnehagene deltar gjennom nettverkens satsingsområder, alle jobber med tema: Barnehagen som pedagogisk virksomhet. Alle nettverkene skal i satsingsperioden innom alle temaene.

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% av beløp som er tildelt andre kompetansetiltak
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	1 850 000	18
Totalt	1 850 000	18

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	21	25	46
Totalt	21	25	46

Vi har gitt tilretteleggingsmidler til ABLU-studenter. 18 av ABLU- studentene var ferdige våren 2020.

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal vurdere om tiltakene som er iverksatt i oppfølgingsordningen har bidratt til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Alle kommunene i 2018-uttrekket melder om positive effekter av arbeidet med tiltakene som er igangsatt. Det gjelder bedring av resultater på nasjonale prøver og lavere mobbetall. Kommunene er likevel klare på at det må jobbes med utfordringene. For de fleste kommunene ble veiledning og oppfølging avsluttet i løpet av 2020. En av kommunene har fått forlenget veiledning fra veilederkorpsset fram til sommeren 2021. Det vil derfor være for tidlig å uttale seg om langtidseffekten av tiltakene. Likevel mener vi at de igangsatte tiltakene gjennom oppfølgingsordningen har bidratt til å øke fokuset på nødvendigheten av analysekompetanse og systematisk og systemisk tilnærming i det pedagogiske utviklingsarbeidet. Statsforvalteren har i veileidningsperioden hatt tett kontakt med både veiledere og kommunene og deltatt på deler av veilednings/tilbakemeldingsmøter og har erfart at kommunene setter pris på og opplever nytte av den oppfølgingen de har fått.

Når det gjelder kommunene i 2020-uttrekket er alle kommunene godt i gang med forfaseveiledningen. Alle de fire kommunene i uttrekket ønsket slik veiledning. Det er gjennomført flere veiledningsmøter digitalt gjennom høsten. Kommunene melder om at de har opplevd veiledningen som svært nyttig for å få økt sin analysekompetanse og ikke minst å finne fram til relevante opplysninger / resultater som ligger tilgjengelig. Alle kommunene i 2020-uttrekket er i ferd med å jobbe fram kvalifiserte tiltak for videre utvikling på bakgrunn av kvalifiserte analyser av ståstedene.

Rapportering på forvaltning av tilskuddsordningene (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en egenvurdering av hvordan embetet forvalter tilskuddsordningene i henhold til retningslinjene og gjeldende regelverk. Fylkesmannen skal redegjøre for eventuelle avvik i utføringen av forvaltningen og gi en omtale av iverksatte tiltak.

Tilskuddsordningen er forvaltet etter de retningslinjene som Udir har lagt til grunn gjennom ulike tildelingsbrev og informasjon på FM-nett

Tilskudd til svømming: Vi har informert om tilskuddsordningen via våre hjemmesider og brev til kommunene. Denne informasjonen har omfattet alle kriterier for å søke, tilskuddssats og frister. Alle som søkte om tilskudd i 2020 har fått tildelt midler. Ved kontroll ble det avdekket manglende samsvar mellom antall barn i søknad og det som er registrert i BASIL. Midlene ble tilbakeført. På grunn av smittevernsituasjonen er det mange barnehager som ikke har fått gjennomført svømmeopplæringen. Vi har derfor fattet noen vedtak om overføring av midlene til våren 2021. Rapporteringsskjemaet i tertialrapporten (kap.321 post 70) fungerer dårlig der svømmeklubber eller kommuner søker for flere barnehager.

Tilskudd til barn og unge som søker opphold i Norge: Vi har informert om ordningen og om tilskuddssatsene. Det kom ingen søknader i 2020.

Vi er tilfredse med den nye forskriften om retningslinjer for tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnskole. Vi har tro på å ha tydelige felles retningslinjer, med frister og felles maler. Dette er med på å sikre transparens og likebehandling.

Gevinstrealisering på barnehage- og grunnskoleområdet (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen skal fylkesmannen redegjøre for realiseringen av gevinst på oppgavene informasjon- og veiledning, klagesaksbehandling og tilsyn. Fylkesmannen skal i tillegg tabellrapportere på ressursbruk og kvalitet for nevnte oppgaver.

Økt standardisering av klagesaksbehandling

Allerede oppnådde gevinster:

Faggruppeleder for læringsmiljø ivaretar jevnlig møtestruktur hvor det blant annet jobbes med enhetlig praksis, faglig oppdatering og felles regelverksforståelse. Faggruppeleder kvalitetssikrer også de enkelte teamenes vurderinger og vedtak. 9A-gruppa møtes jevnlig og fremstår som en samlet gruppe. Sør-Vest-samarbeidet med FMRO og FMVL bidrar til kvalitetssikring på tvers av embetene.

Grep som enkelt kan gjøres:

På andre klagesaksområder har den enkelte saksbehandler jobbet en del alene. 9A-gruppa har nå funnet sin form og flere nyansatte begynner å bli trygge på behandlingen av disse sakene. De har etter hvert i gått inn i team knyttet til klagesaker som spesialundervisning, skyss, nærskole, barnehage osv., og lærer av mer erfarne kollegaer på feltet.

Større utfordringer:

Vi har hatt høy turnover på avdelingen. Det har ført til at kompetansen stadig må gjenoppbygges. Samtidig er mengden skolemiljø saker stor og krever mye ressurser.

Tilsyn

Allerede oppnådde gevinster:

Faggruppeleder på tilsyn ivaretar tilsynsplanlegging og bidrar inn i overordnet tilsynskalender, oppfølging av tilsynsteam og har fokus på enhetlig praksis. Hun sørger for faglig oppdatering og felles regelverksforståelse. Ved sammensetning av tilsynsteam, er vi bevisste på å sette sammen mer erfarne medarbeidere med nye. Vi har i 2020 hatt to interne fagdager, en for nyansatte og en for alle som arbeider med tilsyn på utdanningsområdet. Avdelingen har hatt økt fokus på risiko- og sårbarhetsanalyse. Blant annet har vi styrket statistikkgruppa og etablert et ukentlig kort møte med faggruppeledere hvor eventuelt nye sårbarheter i kommunene fanges opp og tiltak vurderes

Utfordringer:

Det har vært høy turnover på avdelingen, noe som igjen har ført til at kompetansen stadig må gjenoppbygges. Økt profesjonalisering av tilsyn er viktig, og forventningen om at tilsynene skal foregå tverrsektorielt er krevende med ulike metoder og erfaringer.

Informasjon og veiledning

Allerede oppnådde gevinster:

FMAG har faste møter med sektoren (utdanningsmøter, oppvekstmøter, barnehagemøter). Disse er innarbeidet i fylket og har god oppslutning. Så langt vi klarer, imøtekommer vi forespørsler fra sektoren om å komme ut og veilede. Mer effektiv informasjonsformidling og veiledning er prioritert, og vi har blitt flinkere til å bruke digital kommunikasjon.

Utfordringer:

Vi erfarer også at andre oppgaver høyere prioriterte oppgaver innen rettssikkerhet mm. krever mye ressurser, slik at det å utarbeide veiledere, blant annet digitale, ofte blir utsatt.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.8.10.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal fylkesmannen rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har behandlet 13 klager etter introduksjonsloven.

Ti av klagenes gjaldt klage på vedtak om avslag på utvidet introduksjonsprogram etter introduksjonsloven § 5. Ni vedtak ble opprettholdt, ett vedtak ble opphevet.

To av klagenes gjaldt klage på vedtak om permanent stans av introduksjonsprogrammet etter introduksjonsloven § 7. Begge vedtakene ble opprettholdt.

En klage gjaldt klage på vedtak om avslag på gjenoptak av introduksjonsprogrammet og stans av permisjonsvedtak etter Forskrift om fravær og permisjon § 5-1. Vedtaket ble opprettholdt.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.8.10.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Det har ikke kommet inn noen klager på området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.8.10.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjennomføre statsborgerseremonier for alle nye statsborgere i fylket som har fylt 12 år, samt medvirke til at andelen av nye statsborgere som deltar på seremoniene øker.

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgerseremoniene i fylket.

På grunn av koronasituasjonen ble den planlagte seremonien høsten 2020 avlyst.

Vi sendte ut en skriftlig hilsen signert av Fylkesmannen til alle aktuelle nye statsborgere i fylket. I dette brevet ble de også invitert til å ta kontakt dersom de ønsket å få gaveboken. Brevet ble sendt ut til 802 nye statsborgere.

Fylkesmannen skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.8.10.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal også rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av introduksjonsloven). I tillegg skal fylkesmannen rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. introduksjonsloven.

Statsforvalteren har på oppdrag fra Kompetanse Norge innhentet antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap og årsverk fra kommunene i Agder. Rapporteringen er fordelt på 1. og 2. halvår 2020. Frist for rapportering fra Kompetansen Norge var satt til 18. januar 2020. Vi ser en betydelig nedgang i tallene fra i fjor. Det gjenspeiler situasjonen slik vi kjenner det i voksenopplæringene. Vi ser også at antall deltakere og årsverk går ned fra 1. til 2. halvår 2020. 1. halvår er det rapportert inn 1589 deltakere og 95,43 årsverk. 2. halvår er det rapportert 1388 deltakere og 91,91 årsverk.

Bosetting av nyankomne flyktninger (fra kapittel 7.3.8.10.5 i TB)**Rapportere på**

Det vises til styringsparameter 3.3.3.2.1. Fylkesmannen skal kort redegjøre for samarbeid mellom stat, kommune og fylkeskommune om rask og treffsikker bosetting samt gi en vurdering av samarbeidet.

På grunn av lave ankomster og koronasituasjonen har det vært lite bosetting i kommunene på Agder. Det er IMDi som integreringsmyndighet som har ansvar for bosettingen, men fylkeskommunen har blant annet gjennom regionreformen og ny integreringslov fått økt ansvar for det regionale bosettingsarbeidet. Vi samarbeider godt i Agder med fylkeskommunen på området, og vil gjerne bistå der de ser et behov for det. Vi er allerede i gang med samarbeid om implementering av ny integreringslov med forskrifter. I dette samarbeidet inngår også NAV Agder. Vi har merket oss at det er et mål med ny lov å få en mer treffsikker bosetting, basert på kartlegging av deltakernes medbrakte kompetanse. Vi vil følge denne utviklingen og se hvordan dette påvirker bosettingen i kommunene på Agder.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)**Rapportere på**

- Antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene samlet per 31.12.2020, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i embetet.
- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning per 31.12.2020.
- Ressurser benyttet til planlegging og gjennomføring av kontrollplanen på landbruks- og reindriftsområdet.

I kommunal landbruksforvaltning per 31.12.2020 er det oppgitt til sammen 36,4 årsverk, en nedgang på 0,7 årsverk fra året før (37,1). Det var 3 egne landbrukskontor/landbruksenheter.

- Arendal og Froland – 2 årsverk
- Birkenes og Lillesand – 2,4 årsverk
- Bygland - 0,6 årsverk

- Bykle – 0,8 årsverk
- Evje og Hornes og Iveland – 1,6 årsverk
- Gjerstad og Risør – 2,0 årsverk
- Grimstad – 2,0 årsverk
- Valle – 0,7 årsverk
- Vegårshei og Tvedestrand – 1,4 årsverk,
- Åmli – 1,6 årsverk
- Lindesnes¹ – 3,8 årsverk, egen landbruksenhet
- Farsund – 3,4 årsverk, egen landbruksenhet
- Flekkefjord – 2,0 årsverk
- Hægebostad – 1,0 årsverk
- Kristiansand² – 3,3 årsverk
- Kvinesdal – 2,0 årsverk
- Lyngdal³ – 2,0 årsverk, egen landbruksenhet
- Sirdal – 1,0 årsverk
- Vennesla – 2,0 årsverk
- Åseral – 0,8 årsverk

¹Ny kommune fra 2020, omfatter gamle Mandal, Lindesnes og Marnardal kommuner

² Ny kommune fra 2020, omfatter gamle Kristiansand, Søgne og Songdalen kommuner

³ Ny kommune fra 2020, omfatter gamle Lyngdal og Audnedal kommuner

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2020	19.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2020	
Antall årsverk brukt til kontroll hos FM i 2020 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1	1.5
Antall årsverk brukt til kontroll hos FM i 2020 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.2	
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2020 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	5.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2020 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2020	3.0
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2020	36.4

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.

Fylkesmannen bidrar i Norge digitalt-samarbeidet på Agder, i kartsamarbeid på tvers av fylkene, på FDV- årsmøtene og i løpende statusmøter i de enkelte kartleggingsprosjektene. I 2020 har det vært 9 pågående Geovekst-prosjekter med 735 000 kr i påløpte kostander for landbruksparten.

Vi opplever at flere og flere kommuner jobber godt med ajourføring av AR5. Ifølge oversikt utsendt av NIBIO, er det 3 av 25 kommuner som ikke har oppdatert AR5 i 2020. Dette ser vi på som relativt bra, men i noen kommuner er det færre endringer enn hva en kan forvente. Fylkesmannen følger opp Kartverkets kvartalsvise rapporter om bygg på dyrka mark hvor AR5 ikke er oppdatert.

Fylkesmannen har ikke fått innhentet kommunenes rutinebeskrivelse for periodisk ajourhold av AR5 i 2020. Dialog og veiledning rundt rutinene var en planlagt aktivitet i 2020, men det lot seg ikke gjennomføre grunnet den økte arbeidsmengde i forbindelse med pandemien. Vi vil følge opp dette i 2021.

I de kommuner hvor det ikke er gjennomført periodisk ajourhold siste fem år, er det planlagt gjennomført i løpet av de neste fem årene. Dette er meldt inn i geodataplanen i samarbeid med kommunen, og vi følger det opp når prosjektene skal realiseres. Fylkesmannen deltar på NIBIOs statusmøter med kommunen etter et periodisk ajourhold. Vi opplever disse møtene som svært nyttig, og de danner et grunnlag for videre dialog med kommunene om kontinuerlig ajourhold.

Innå i embetet har vi igangsatt et arbeid med å lage en egen geodatastrategi for å følge opp tiltakene i Nasjonal Geodatastrategi med tilhørende handlingsplaner. Vi har etablert en egen GIS-gruppe på tvers av avdelingene hvor målet er økt bruk av kart og GIS som et verktøy i analysearbeidet på hele embetet. I 2020 har dette vært spesielt nyttig. GIS og kart er i større grad tatt i bruk for å visualisere resultater bl.a. i arbeidet med håndteringen av koronapandemien og i forbindelse med utbruddet av fugleinfluensa.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdatert	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	12 %	3	25

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

I 2020 har vi gjennomført dokumentkontroller på forvaltningen av produksjonstilskudd med tema risikobasert kontroll/ kontrollplan- dokumentasjon. Bakgrunnen er egne risikovurderinger samt sammenfallende resultater med mye av det som kommer frem i Riksrevisjonens rapport for 2018. Noen kommuner dokumenterer gode risikovurderinger og har utfyllende dokumentasjon, mens andre har et minimum av forventet innhold. Rundt 10 % (2 av 20) kunne ikke dokumentere tilstrekkelig. Resultatene tyder på at enhetlig forvaltning er en utfordring og går erfaringsmessig igjen på flere områder. Likevel vurderer vi at den delegerte forvaltningen fungerer godt der hvor fagsystemene legger til rette for at ulike krav mer eller mindre automatisk blir ivare tatt og blir en del av den løpende saksbehandlingen. Dette har hatt en positiv utvikling. Det er ofte der hvor kravene til forvaltningen kommuniseres i rundskriv eller knytter seg til annet regelverk at delegert forvaltning i ulik grad utvikler og tar opp disse kravene i egne system og prosesser knytta til rutiner og dokumentasjon.

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Rapportere om antall saker hvor anmeldelse er vurdert og antall saker som er anmeldt.

Vi har ikke hatt noen saker som har vært aktuelle.

Avkortinger produksjonstilskudd (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)**Rapportere på**

Gi en kort analyse/vurdering av kommunenes arbeid med avkorting ved feilopplysninger, herunder:

- Vurdering av om kommunen følger opp og avkorter i tilfeller der det er godkjent en lavere verdi enn det søker selv har oppgitt i søknad om produksjonstilskudd, og hva som er årsaken til at det ev. ikke avkortes.
- Vurdering av om kommunenes avkortingsbeløp ligger på et nivå som anses i tråd med retningslinjene gitt i rundskriv, og om det er store forskjeller mellom kommuner i hvordan avkorting vurderes.
- Vurdering av om kommunenes skriftlige begrunnelse for avkorting er tilstrekkelig og i tråd med [saksbehandlingsrundskrivets](#) beskrivelse av hva som må vurderes (kap. 6.15.3).

Generelt: Vi har tatt opp med kommunene i møter og per e-post at noen av de må skrive mer fylldige merknader slik at vi kan se hvilke vurderinger kommunen har gjort.

Enkelte kommuner stiller ikke krav til at foretakene skal kjenne regelverket og retter opp tallene uten å avkorte. Kommunen informerer søker om regelverket og forventer at søker fører søknaden korrekt neste år.

Arealfeil: En del kommuner kommenterer bare at de retter opp tallene i tråd med Landbruksregisteret og Gårdskart. I disse tilfellene synes det som om en del kommuner ikke vurderer avkorting for feilopplysning.

Vi arbeider med å få kommunene til å bli flinkere til å vurdere avkorting i tilfeller der flere søker på samme eiendom og sum areal blir for høyt. Kommunene har generelt blitt mer bevisst på å avkorte dersom søker har ført opp areal som ikke er i drift eller er disponert av andre.

Dyretall: Direkte feiltelling er sjeldent, men det hender søker gjør feil med hensyn til kalvingsintervall og krav til bevaringsverdige storfe. Det kan også være feil med antall dyr på beite som oppfyller kravene. Det varierer mellom kommunene om de avkorter i disse tilfellene.

Gjødslingsplan: Kommunene har ulik praksis når det gjelder avkorting for feilopplysning ved mangelfull gjødslingsplan. En del avkorter ikke og har heller ikke vurdert avkorting i tilfeller der søker har krysset av for at foretaket har gjødslingsplan, men gjødslingsplanen er mangelfull. De bare avkorter for brudd på regelverk. Vi har tatt opp problemstillingen i møter for kommunene.

Nivå på avkortingsbeløp: Avkorting ved feilopplysning følger i de aller fleste tilfeller hovedregelen med å avkorte et beløp tilsvarende merutbetalingen.

Kommunenes skriftlige begrunnelse for avkorting:

En del kommuner vurderer og begrunner avkorting slik som rundskrivet beskriver, mens andre ikke skriver en fullstendig begrunnelse. Vi så at det var behov for å arbeide mer med dette i kontakt med kommunene og tok det opp på gruppemøter i september 2020. Vi ser at noen kan bli flinkere til å skrive en vurdering av om beløpet er rimelig og forholdsmessig. En del kommuner skriver heller ikke vurderingen av om feilopplysningen er gitt simpelt uaktsomt, grovt uaktsomt eller forsettlig.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer. Herunder:

- Er sakene som sendes fra Mattilsynet til landbruksforvaltningen i tråd med beskrivelsen av hvilke saker som skal sendes over (punkt 3 i rutinen)?
- Får både kommunen og fylkesmannen kopi av vedtak samt oversendelsesbrev i saker som er omfattet av rutinen (punkt 3 og 5 i rutinen)?
- Gjennomføres det jevnlig møter mellom landbruksforvaltningen og Mattilsynet i tråd med rutinen punkt 6 og saksbehandlerrundskrivet kap. 2?

I saker omfattet av avtalen "[Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd](#)", skal landbruksforvaltningen vurdere om grunnvilkåret «vanlig jordbruksproduksjon» er oppfylt, jf. forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2. Som hovedregel skal ikke forskriftens § 11 om avkorting grunnet brudd på annet regelverk brukes. Vi ber Fylkesmannen gi en kort vurdering av hvordan kommunene har fulgt opp denne praksisendringen og hvordan den har fungert i 2020.

Vi har fått oversendt to saker i 2020, begge i tråd med punkt 3 i rutinen. Kopi av vedtak og oversendelsesbrev er også sendt til kommunen. Etter kontakt med Mattilsynets avdelinger har vi fått bekrefte at det ikke har vært flere aktuelle saker i 2020. Vi har årlig møte med Mattilsynet der informasjonsutveksling i dyrevelferdssaker og samarbeid er tema, og har ut over det løpende kontakt ved behov. På møtet i høst tok vi opp endringene i rutinen 19.06.2020, og hvordan vi videre følger opp denne. Kommunene følger opp med vurdering etter § 2 i disse sakene, og synes dette er lettere å forholde seg til enn tidligere praksis med vurdering av avkorting etter § 11.

Utteksling av informasjon i saker om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Antall saker der foretaket ikke oppfyller grunnvilkårene	Antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)				
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)				

Kommunene har vurdert disse sakene opp mot grunnvilkåret for vanlig jordbruksproduksjon og funnet at de ikke oppfyller dette. Vi har veiledet om dette på gruppemøter om PT, og fulgt opp de kommunene det gjelder spesielt. Det virker som dette er enklere å forholde seg til enn tidligere praksis med avkorting etter § 11.

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Rapportering på vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

Fylkesmannen i Agder var på befaring hos alle pelsdyrgårdene som var registrert i våre systemer i januar 2020. I etterkant er det kommet søknader fra to andre bruk i tillegg. Disse søknadene er ikke behandlet enda. Vi har mottatt søknader om "kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr" fra tre søkere. En av søknadene gjaldt kompensasjon av revetisper og to søknader gjaldt alternativ kompensasjonsutmåling -avlstisper mink. Vi har også behandlet tre søknader om kompensasjon etter rivning og opprydding og til sammen er det gitt tilsagn på 8.143.435 kr, men da svært lite av byggene er revet i påvente av nytt regelverk er kun 1.305.496 kr utbetalt.

Kompensasjon etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Kompensasjon etter avvikling	5	2	0	3
Kompensasjon for kostnader til rivning og opprydding	3	0	0	3
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0			
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	5 975 540	0	0	5 975 540

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av embeter skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og avløsning til ferie og fritid, og regionale miljøtilskudd

Fylkesmannen bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen fastsatt tidspunkt.

Vi er godt samkjørt i og med at vi ble sammenslått allerede i 2016. Ny budsjettfordelingsmodell gjør at vi må redusere antall stillinger.

Gevinstrealiseringen og nedtrekket skal skje innenfor samme tidsrom, og dette vanskeliggjør gevinstrealiseringen. Vi får færre frihetsgrader til å fordele personalressursene optimalt i forhold til våre sterke og svake sider, men uten en sammenslåing ville dette vært enda vanskeligere.

Vi har etter sammenslåingen vurdert nøye behovet for å erstatte personer som slutter. Vi er nå 18 personer i avdelingen. Vi har personalressurser til å dekke de ovenfor nevnte oppgaver på en tilfredsstillende måte.

Et av de områdene som det vil være vanskeligst å realisere gevinsten for er husdyrkonsesjonsområdet, men vi vil forsøke å utvikle dette med eksisterende personalressurser. Her er vi svake fra før og her må vi «løfte oss selv etter håret».

Ressursene til arealforvaltning beskjæres noe på grunn av ny budsjettfordelingsmodell. På den andre siden har vi 5 færre kommuner å forholde oss til etter kommunereformen.

Dette sammen med at vi tidvis kommer til å omprioritere fra administrative ressurser, gjør at vi tror vi skal få til en forventet gevinstrealisering.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av PT og RMP har vi prioritert høyt gjennom flere år. Her skal vi få til en ytterligere profesjonalisering gjennom enda bedre rolleforståelse og en tydelig kommunikasjon om hva som forventes av kommunene.

Arbeidet for utsatte barn og unge (0-24) (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)**Rapportere på**

Vi viser til oppgave 5.2.2.1 Koordinert innsats for utsatte barn og unge og deres familier (0-24 samarbeidet) i VØI.

Fylkesmannen skal redegjøre for sitt strategiske og langsiktige arbeid for utsatte barn og unge og deres familier, inkludert hvilke tiltak som er gjennomført for å samordne regionale innsatser og for å styrke samarbeidet mellom sektorer og tjenester i kommunen. Fylkesmannen skal videre vurdere hva som har lyktes godt og hva som er mer utfordrende i arbeidet.

Statsforvalteren i Agder har over flere år hatt «barn og unge» som et prioritert satsingsområde. Tidlig innsats, tverrfaglig samarbeid og barnekonvensjonen med særlig fokus på barns rett til å bli hørt og «barns beste»-vurderinger er fokusområder.

Betydningen av godt tverrfaglig system og identifisering av sårbare barn og unge har blitt enda tydeligere under pandemien. Vår erfaring er at kommuner som hadde etablert et godt tverrfaglig system da pandemien brøt ut, tidlig identifiserte sårbare barn og unge, med plan for hvordan følge opp da «alt» stengte ned – «alle slapp stafettpinen».

I våre jevnlige møter med kommunale ledere ifm beredskap og håndtering av pandemien, har det vært et tydelig fokus på sårbare barn og unge. Det har vært kommunisert klare forventninger til prioriteringer i helsetjenestene og tilbud til utsatte barn i skole og barnehage. Vi har fulgt med på og etterspurt oppfølging av sårbare barn og unge i tjenestene under korona, i egne møter med skoleledelse, barnevern, ledende helsesykepleiere, kommuneleger og kommuneledelse. Vi har videresendt og gitt egne rapporteringer til departement/direktorat. Tidlig på våren 2020 oppsummerte vi de rapporteringer vi hadde fått fra kommunene om oppfølging av sårbare barn og unge og sendte brev til alle kommuner med resultater og oppfordring til å opprettholde eller gjenopprette tilbud til barn og unge til full drift. Dette opplever vi ble oppfattet av kommunene.

Internt har vi fokus på tettere samarbeid på tvers av avdelinger og fagområder. Flere henvendelser er løst ved felles drøftinger. Statsforvalteren i Agder har videreført felles tilsyn mellom helse- og sosialavdelingen og utdannings- og barnevernsavdelingen om tverrfaglig samarbeid rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer. I år med full deltagelse fra begge avdelinger og flere vurderinger knyttet til opplæringsloven. Vi opplever at kommunene kjenner seg igjen i det vi finner i tilsynene og setter i gang store utviklingsprosesser i oppfølgingen av tilsynet.

I Agder deltar mange kommuner (ca. 16 av 25) i BTI (Bedre tverrfaglig samarbeid)-satsingen. Det er også satt i gang systematisk evaluering av dette.

Vi har interne planmøter i helse- og sosialavdelingen med representant også fra utdanningsavdelingen hvor planer diskuteres. Vi har hatt spesielt fokus på barn og unges interesser og at det tilrettelegges for medvirkning fra denne gruppen, at det tas boligsosiale hensyn og innspill til systematikken i folkehelsearbeidet, inkludert sosiale helseforskjeller. Vi har også delt vår kompetanse om bruk av barnekonvensjonen i planarbeid med andre embeter.

Vi har utarbeidet samarbeidsavtale med de regionale kompetansesentrene KoRus, RVTS Sør, R-Bup og KS (og Fylkesmannen i Vestfold og Telemark).

Her har vi informert hverandre om hva de ulike kan bidra med og hvordan vi kan formidle kompetanse til de kommunen som er mest sårbare.

Fylkesmannen i Agder har hatt flere digitale møter med ungdommer fra flere deler av Agder i vårt "Fylkesmannens ungdomsråd" for å høre om deres erfaringer under korona. Innspillene har vi brukt aktivt i vårt videre arbeid. Ungdommene og vi har også laget inspirasjonsfilm om ungdomsråd, som skal brukes til å inspirere ungdom i Agder til å engasjere seg, og rette fokus på dette i kommunene. Med eget ungdomsråd er vårt inntrykk at dette i seg selv har satt fart på opprettelse eller revitalisering av ungdomsråd i kommunene.

En annen viktig pådriveraktivitet har vært å gjennomføre en kartlegging av alle kommuners arbeid med barnerepresentant-ordningen og barne- og ungdomsråd. Alle kommuner måtte melde inn hvilke ordning de hadde, organisering og kontaktinformasjon til dette, med puring om svar ikke forelå. Det har gjort at dette har fått økt fokus ute i kommunene, hvor dette også gjorde at noen kommuner måtte opprette eller revitalisere de ordninger de hadde. Det at Statsforvalteren har eget ungdomsråd, som er blitt gjort kjent i ulike fora, har også økt oppmerksomhet på betydningen av barn og unges medvirkning.

Tidlig høst arrangerte vi webinar om sårbare barn og unge under Covid-19-pandemien. Her deltok Barneombudet og Bufdir. Betydningen av barn rettigheter og det å gjøre gode «barns beste» vurderinger, samt sette inn kompenserende tiltak for barn og unge som blir berørt av smitteverntiltak, var et hovedtema. I tillegg deltok Alarmtelefonen for barn og unge, Blå Kors chatte-tjeneste, og kommuner med gode erfaringer med å identifisere og følge opp sårbare barn og unge.

I samarbeid med RVTS arrangerte vi en to-dagers konferanse, «Tenk Tanken – fra plan til handling» Fokus og mål for konferansen var å inspirere kommuner til å utarbeide egne virksomme handlingsplaner i henhold til Regjeringens «Opptappingsplan mot vold og overgrep». Det er fortsatt noen få kommuner i Agder som ikke kan vise til en slik handlingsplan. Vi vil spesielt fremheve Birkenes kommunes handlingsplan som et godt eksempel til etterfølgelse. Tilbakemeldinger etter samlingen viser at denne var nyttig, førte til økt bevissthet om tematikken, og ga ny kjennskap om aktører som jobber mot vold og overgrep. Det er planlagt ny samling i november 2021.

Vi har deltatt med representant i «Sjumilssteg-gruppa». Her er det blant annet arbeidet med nytt opplæringsmateriell.

Flere kommuner har fokus på å etablere og organisere seg på en måte som beste mulig kan ivareta tverrfaglig innsats. Mange aktører jobber godt sammen. Samtidig ser vi, blant annet i klagesaker, at det fortsatt er mange hindringer i veien for «laget» rundt barnet samarbeider godt og får til bedre og raskere hjelp til de som trenger det mest. Vi ser behov for mer om bedre kunnskap og kompetanse om faktorer som kan bidra til bedre tverrfaglig samhandling.

Det todelt målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelt målet for rovviltpolitikken.

Vi har i løpet av beitesesongen 2020 gitt eller forlenget skadefellingstillatelse på ulv 5 ganger. Det har vært skadefellingstillatelse i periodene 23.06 - 08.07, 01.08 - 15.08. og 10.09 - 24.09. Det ble ikke felt individ i løpet av skadefellingene. Skadebildet har vært spredt over vestlige deler av gamle Aust-Agder og midtre deler av gamle Vest-Agder. I tillegg til skader har det vært mye observasjoner av ulv i media. I løpet av sesongen har det vært minst to ulike individer i Agder.

Miljøvernavdelingen stiller stort sett i møter i regional rovviltnemnd, arrangerer kontaktutvalg for rovvilt for organisasjonene i Agder (region 1 og 2).

Landbruksavdelingen har vært representert i den regionale rovviltnemnda og i kontaktutvalget. Avdelingen deltar også i det løpende arbeidet med å vurdere skadefellingssøknader ved skade/tap av beitedyr til rovdyr.

Fylkesmannen mener vi løser det todelt målet i rovviltforvaltningen på en god måte.

Risiko og sårbarhet ved barnevernsinstitusjonene i fylket (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle embeter skal i løpet av 2020 ta i bruk det elektroniske verktøyet som er utarbeidet i samarbeid med fylkesmennene, for å få en systematisk oversikt over risiko og sårbarhet ved barnevernsinstitusjonene i sitt fylke. Risikoinformasjonen vil kunne aggregeres fra dette digitale verktøyet for årsrapportering 2020. Helsetilsynet har sendt ut eget brev til embetene om rapportering for året 2019.

Statsforvalteren har påbegynt arbeidet med registrering av institusjoner. Det gjenstår enda noe arbeid før vi klarer å utnytte systemet maksimalt. Av totalt 62 avdelinger vurderes 6 av avdelinger med en høy risiko for svikt. I 13 avdelinger er det en moderat risiko for svikt. De resterende avdelingene har liten risiko for svikt. dette bildet endrer seg hele tiden, avhengig av de beboerne som til enhver tid oppholder seg i institusjonen. Vi ser også at det i høy grad er avhengig av styring og ledelse

Endringer i kommunestrukturen (fra kapittel 7.3.10.4.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens rapportering skal inneholde:

- en vurdering av sammenhengen mellom embedets organisering av arbeidet med oppdraget og tiltak og observerte effekter i kommunene
- en vurdering av hva embedets erfaringer med organisering og tiltak har å si for neste års strategi (læring/forbedringspotensial), samt beskrivelse av andre relevante faktorer som embedet mener det er viktig at departementene kjenner til i arbeidet med å få til flere kommunesammenslåinger.

Embedet har gjennom 2020 fortsatt å legge vår tilråding fra 2016 til grunn for arbeidet. Dette er vårt faglige grunnlag for å kunne gi stabile råd over tid. Vi framholder systematisk at reformbehovet er stort, at småkommune-utfordringene er store og viktige ikke minst innen helse og omsorg, og at felles hverdagsregioner rundt byene bør være en felles lokaldemokratisk arena. Vi mener at vedvarende konsentrasjon om dette korte kjernebudskapet i alle deler av kommunedialogen vår er den beste strategien på området, og legger opp til å holde fast på dette framover.

Pandemihåndteringen har åpenbart krevd svært mye av kommunene dette året, og hindret stor aktivitet på andre og mer langsiktige spørsmål. De overordnede politiske trender synes heller ikke å gjøre strukturendringer lettere å realisere. Tross disse motkreftene har det i 2020 vært ulike initiativ for å se på kommunestruktur, spesielt i kommunene lengst øst i Agder. Begrunnelsen har i hovedsak vært svak økonomi, utstrakt samarbeid allerede i dag, og stabilitet i kompetanse og bemanning. Ingen av initiativene har imidlertid oppnådd flertall eller resultert i mer konkret videre arbeid.

Embedet har over tid tatt opp kommunestruktur som fast tema i alle deler av kommunedialogen. Vi besøker alle kommuner til et heldagsmøte en gang i hver valgperiode, og utarbeider da et kommunebilde hvor strukturspørsmålet inngår. Etter hvert som kommunedialogen normaliseres etter pandemien håper vi å kunne forsterke dette budskapet.

Det er vårt tydelige inntrykk fra arbeidet med saksområdet over tid, at svært mange aktører ønsker seg en samlet felles og faglig fundert reform, framfor enkeltvis initiativ. Erfaringene fra arbeidet med å etablere våre tre nye primærkommuner fra 2020 trekker i samme retning. En god del støy og helt urimelige eller uriktige sammenligninger mellom de nye kommunene og de uendrede nabokommunene er til dels med på å skade reformtanken. De viktigste nasjonale gevinstene vil være knyttet til en mer helhetlig ny struktur, og i liten grad til enkeltvis endringer.

Tiltak for å løse boligsosiale problemstillinger i kommunen (fra kapittel 7.3.10.5.1 i TB)

Rapportere på

Beskriv innsatsen med de to tiltakene i tiltaksplanen for Bolig for velferd 2018-2020 gjennomført av regionale aktører under fylkesmannens ledelse.

Vi deltar med innlegg omkring tema barnefamilier i konferanser for "Husbankens programkommuner".

Statsforvalteren i Vestfold/Telemark og Agder gjennomførte sammen med husbanken sin årlige konferanse om "Helhetlig tilbud av boliger og bo og oppfølgingstjenester for mennesker med rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser som mangler eller kan miste sin bolig".

Arbeidet mot kommunene er organisert i regionalt velferdsråd Agder og Vestfold/Telemark. Arbeidet er organisert med en styringsgruppe hvor lederne fra flere regionale aktører og kommuner deltar. Styringsgruppa består av statsforvalterne, Fylkeslegen i Agder, Regiondirektør i husbanken region Sør, Regiondirektør Bufetat Sør, NAV direktør Vestfold og Telemark, Ordføreren i Arendal kommune og Rådmannen i Tønsberg kommune.

Arbeidsutvalget med medlemmer fra statsforvalterne og husbanken som står for oppfølging og fremdrift i 4 arbeidsgrupper som ivaretar fire innsatsområder: Arbeidsgruppene er: utsatte barnefamilier, Rus/psykiatri, boligsosiale hensyn i plan og arbeidsgruppe boligsosiale konferanse.

I arbeidsgruppene arbeider med utviklings og opplæringstiltak, med mål om en samordnet og helhetlig tilnærming til boligsosialt arbeid rettet mot mennesker med rusavhengighet og psykiske lidelser og utsatte barnefamilier.

Kommunal boligpolitikk og boligsosiale forhold inngår som fast sjekkpunkt i forhold til høringsuttalelser til kommunale plansaker.

Regionalt råd velferdsråd koordinerer relevante statlige satsninger eksternt og internt.

Boligsosiale problemstillinger i kommunene

Tiltak 1: Boliger og oppfølgingstjenester for mennesker med rusavhengighet og psykiske lidelser	Tiltak 2: Egnede boliger for vanskeligstilte barnefamilier	Ev. tiltak 3 eller flere
Statsforvalteren i Vestfold/Telemark og Agder gjennomførte sammen med husbanken sin årlige konferanse om "Helhetlig tilbud av boliger og bo og oppfølgingstjenester for mennesker med rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser som mangler eller kan miste sin bolig".	Vi deltar med innlegg omkring tema barnefamilier i konferanser for "Husbankens programkommuner"	

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Ny budsjettfordelingsmodell får full effekt i 2022. Fylkesmannen i Agder er et av embedene som får størst nedtrekk ved ny modell. Våren 2020 hadde vi en grundig gjennomgang av hvilke konsekvenser det medfører, og utarbeidet et målbilde for hver avdeling. Stram styring mot denne, samt at vi kom i mål med utgiftene forbundet med flytting og samlokalisering som planlagt, ga oss et mindreforbruket på ca. kr 4,4 mill. Dette gir oss mer rom i arbeidet med

tilpasning til ny modell.

Koronapandemien har medført en lavere aktivitet på flere områder. Blant annet har vi reist vesentlig mindre, og flere planlagte møter er enten blitt avlyst eller blitt gjennomført digitalt. Blant annet har vi avlyst statsborgerseremonier og planlagte møter med kommunedirektører og ordførere er gjennomført som digitale møter. I fagavdelingene har i all hovedsak møter og seminarer blitt gjennomført digitalt etter 12. mars 2020. Ett fåtalls møter har blitt avlyst.

Kommentar til forbruk 2020 og endringer i det enkelte departement fra 2019 til 2020:

ASD: Liten reduksjon på kap. 0525 og økning på fagdepartement. Skyldes justering av lønn mellom disse to.

BLD: Vi ser en liten økning i forbruket på ordinær drift, bemanning på området ble styrket i 2019, dette gir oss helårsvirkning på lønn i 2020. Føring av lønn på fagdepartement gjelder i hovedsak midler til prosjekt for å «koordinere kompetansetiltak».

HOD: På drift er forbruket fra 2019 til 2020 tilnærmet uforandret. Pga. koronapandemi er det brukt mindre til reiser og andre driftsutgifter, samtidig er det brukt mer midler til overtid enn tidligere. På fagdepartement har vi en økning fra 2019, hovedårsaken er mer føring av lønn på prosjekt "omsorgsplan" og "kompetansehevede tiltak rusfeltet". I tillegg føres utbetaling til kontrollkommisjonen på fagdepartement. Disse utbetalingene beløper seg til ca. kr 4,9 mill. for 2020.

JBD: Vi ser en liten reduksjon på kap. 0525 fra 2019 til 2020, i hovedsak skyldes reduksjonen mindre forbruk på reiser/møter eksterne. På fagdepartement føres alt som gjelder vergemål, vi ser en reduksjon i forbindelse med "godtgjøring til verger" og "godtgjøring til representanter for enslige mindreårige asylsøkere".

KLD: Det er reduksjon i forbruket på kap. 0525 fra 2019 til 2020, reduksjonen skyldes redusert reise og møtevirksomhet som følge av koronapandemi. På fagdepartement ser vi en økning fra 2019 til 2020. Økningen skyldes blant annet økt utbetaling til "styret for verneområdet SVR" og helårsvirkning av prosjekt fra 2019: "kvalitetssikring grunnforurensing" samt nytt prosjekt i 2020 "FOU Gjelleprøver og Tovdalsvassdraget".

KMD: På kap. 0525 ser vi en økning på ca. 17% fra 2019 til 2020. Fylkesmannen i Agder flyttet inn i nye lokaler 1. desember. Økning i forbruk skyldes denne flytteprosessen. Vi har blant annet betalt for ekstra husleie desember, inventar, tilbakestilling av leide lokaler og konsulenttjenester. FMAG fikk kompensert kr 1 mill. fra KMD i forbindelse med økt husleie i 2020. På området har det også vært store reduksjoner i reise og møtevirksomhet både eksternt og internt (to kontorsteder). På fagdepartement fører vi lønn i forbindelse med kommunereformen, samordning av innsigelser og arbeid med byvekstavtaler.

KD: Koronapandemien har medført reduksjon i reise og møtevirksomhet også her. Samtidig har vi fått mulighet til å føre noe mer lønn på fagdepartement i 2020 enn i 2019. På fagdepartement har vi en stor reduksjon, pga. koronapandemien ble eksamen for grunnskolen avlyst i 2020, derfor ingen utbetalinger til sensorer. Ellers gjelder de største utbetalingene på fagdepartement "håndhevingsmyndighet i skolemiljø".

LMD: Her ser vi en reduksjon fra 2019 til 2020, hovedårsaken til reduksjonen er redusert utbetaling til lønn. Flere ansatte har sluttet, og i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell har man valgt å ikke erstatte stillinger. På fagdepartement føres "drift villreinnemder", vi har her hatt en økning i utbetalinger fra i fjor til i år.

Andre: Midler er brukt til lønn i 2020 slik de var brukt i 2019.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2020	Fagdep. 2020	Kapittel 0525, 2019	Fagdep. 2019
Arbeids- og sosialdepartementet	964	2 717	1 193	2 557
Barne- og familiedepartementet	7 463	684	6 860	625
Helse- og omsorgsdepartementet	22 695	7 789	22 763	7 393
Justis- og beredskapsdepartementet	6 067	13 692	6 394	14 310
Klima- og miljødepartementet	19 109	5 392	19 821	4 216
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	53 759	1 403	45 832	1 407
Kunnskapsdepartementet	9 452	3 896	10 603	6 845
Landbruks- og matdepartementet	15 137	268	16 010	115
Andre	438	0	423	0
Sum	135 084	35 841	129 899	37 468

Kapittel 0525 viser forbruk kapittel 052501 lønn og driftsutgifter med fratrukk av inntekter på kapittel 352502. Fagdep. viser totalsum lønnskonti 5000-5420 på alle fagkapitler unntatt kapittel 052501 og 052521.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Med de økonomiske rammebetingelsene vi har hatt i 2020 mener vi at embetet har løst samfunnsoppdraget på en god måte. Det har vært et krevende driftsår pga. koronapandemi. Pandemien har ført til endrede arbeidsformer med mye hjemmekontor og digitale møter.

Etter langvarig og hard innsats, har vi i 2020 hatt en svært god måloppnåelse på vergemålsområdet, til tross for at saksmengden er svært stor. Et annet gledelig resultat er at vi har klart å opprettholde saksbehandlingstiden for klager etter plan- og bygningsloven på et akseptabelt nivå.

Vi har hatt god kontroll med økonomien gjennom året og gjennom en stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter oppnådde vi et mindreforbruk i 2020, jfr. kap. 3.4.

Regnskapsresultatet ble gjort opp med et mindreforbruk på ca. kr 4,4 mill. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kap. 6.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

For å sikre at embetet løser pålagte oppdrag er det etablert tre nivåer for planlegging, gjennomføring og oppfølging. Det er overordnet strategisk nivå, det tverrsektorielle nivået og avdelingsnivået.

Den viktigste arenaen for å sikre oppfølging og gjennomføring av pålagte oppdrag er ledermøtet som gjennomføres fast hver 14. dag.

Strategisk nivå

Vår strategiske plan ble ferdigstilt i 2019 og har en tidshorison på fire år. Planen har hovedfokus på interne forhold. Planens visjon er «Vi styrker Agder». Denne visjonen er nå meget godt etablert i organisasjonen, og benyttes flittig som "slagord" i løpende aktiviteter.

Tverrsektorielt nivå

Med utgangspunkt i Tildelingsbrevet (TB) og Virksomhets- og økonomiinstruksen (VØI) utarbeides det en felles virksomhetsplan (FVP) for embetet. Denne planen har fokus på de tverrsektorielle og avdelingsovergrepene som er tildelt embetet. Planen angir hvilken avdeling som har et hovedansvar for at oppgaven blir ivarettatt og løst, og hvilke øvrige avdelinger/staber som har et delansvar innenfor oppdraget. Planen skal inneholde konkrete tiltakspunkter og tidsfrister for når aktivitetene skal være gjennomført. For hvert oppdrag skal det i FVP være angitt en risikovurdering. FVP gjennomgås kvartalsvis i ledermøtene. Med erfaring fra tidligere år har FVP for 2020 i mindre grad reflektert alle tverrsektorielle oppgaver. Oppgaver som er "sykliske" omtales kun i de avdelingsvis virksomhetsplanene. Prioriterte oppgaver og satsingsområder er fokusert i FVP.

Våre to hovedsatsningsområder er videreført også i 2020:

- * Barn og unge (0-24 – satsingen)
- * Klima og det grønne skiftet

I tillegg har det vært satsset betydelig på å støtte opp om regionens felles satsing på e-helse, bl.a. gjennom tildeling av prosjektskjønnsmidler.

Avdelingsnivået

Innenfor hver enkelt fagavdeling/stab utarbeides det detaljerte virksomhetsplaner for å følge opp tildelte oppdrag. Vi gjennomfører også en risikovurdering av hvert enkelt oppdrag.

Husprosjektet

Etter at sted for samlokalisering ble avklart i 2016 har embetet jobbet kontinuerlig med planlegging og forberedelser for å flytte inn i nye lokaler. Embetet overtok nytt bygg 1. desember 2020.

Tidlig i prosessen ble det nedsatt en husgruppe bestående av arbeidstakerrepresentanter, verneombud og arbeidsgiver -representanter. Underveis i prosessen har vi hatt tett og god dialog med Statsbygg (SB). De har vært en viktig støttespillere knyttet til formelle prosesser rundt det å anskaffe nye leielokaler - anbudsprosess, utvelgelse av kandidater, valg av utleier, byggetekniske og juridisk avklaringer i anskaffelsesprosessen. I tillegg har embetet benyttet en interiørarkitekt som har rammeavtale med SB. Dette har vist seg meget nyttig for å kunne bistå oss i krevende veivalg i byggeprosessen og innredning av lokalene.

Innsalget av nytt arbeidsplasskonsept har tidvis vært en krevende prosess. Vi har brukt mye tid og ressurser på å involvere de ansatte i dette og vi tror det har lagt grunnlaget for at det er mange positive holdninger rundt å ta det nye bygget i bruk.

Selve utflyttings- og flytteprosessen fra de gamle kontorene har krevd mye planlegging og egeninnsats. Vi kunne valgt en løsning hvor dette ble satt ut til eksterne firmaer, men med en tilsvarende høy kostnad. Vi valgte å ta dette ansvaret selv. I tillegg til en vesentlig lavere flyttekostnad har vi klart å "gi bort" mye kontormøbler/utstyr til frivillige organisasjoner, kommunale foretak og regionale statsetater. Med få unntak ble nevnte materiell gjenbrukt og således har vi bidratt til å redusere "offentlig sløsing".

At vi valgte å bruke egne ressurser til dette arbeidet ble nok mer arbeidskrevende enn først antatt, men i ettertid er vi meget godt fornøyd med at vi valgte denne løsningen.

4.1.1 Embetets risikostyring

Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver/oppdrag i de avdelingsvise virksomhetsplanene. Med utgangspunkt i ROS-analysen plasseres de enkelte oppdragene i kategorier - grønn, gul og rød. Oppdrag som plasseres i gul kategori vil være "under observasjon" og dette diskuteres spesielt ved ledergruppas gjennomgang. Oppdrag som kategoriseres som rødt ved gjennomgang skal kvitteres ut ved at det skal iverksettes konkrete tiltak. Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir gjennomført i ledelsens styringsverktøy RiskManager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen, og risikovurderinger blir dokumentert og gjennomført i risikomodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Oppgave- og ansvarsfordelingen fremgår av embetets delegasjonsreglement. Delegasjonsreglementet ble gjennomgått og oppdatert i februar 2020. Det

er utarbeidet en egen instruks for økonomiforvaltningen i embetet basert på "Reglement for økonomistyring i staten" og "Bestemmelser om økonomistyring i staten". Instruksen inneholder utfyllende bestemmelser, delegasjonsfullmakter, signaturprøver m.m. Instruksen holdes fortløpende oppdatert.

"Informasjonssikkerhetsinstruks for fylkesmannsembetene og FMFA" er gjennomgått i ledergruppa og i avdelingene. Sikkerhetsutvalget i embetet har gjennomgått og oppdatert "Roller og ansvar i internkontroll og sikkerhetsarbeidet".

Kvalitetssystemet RiskManager blir brukt som ledelsens styringsverktøy til avviksbehandling, risikovurderinger, revisjonskontroll av dokumenter, og i en viss utstrekning til godkjenning og publisering av prosedyrer og retningslinjer.

Internkontrollhåndboken for HMS følges opp i samarbeid med embetets hovedverneombud. Denne ble revidert i 2019, og etter planen skal vi ha en ny gjennomgang av denne i 2021.

Alle avdelinger utarbeider egne virksomhetsplaner. Disse er også viktige dokument i embetets system for risikostyring.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Vi har hatt en svært lang prosess fra sammenslåing av Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder fra 1. januar 2016, til samlokalisering i Arendal i desember 2020. Selv om vi i hele perioden har fokusert på at forholdene skal legges til rette slik at flest mulig blir med til felles kontorsted, har vi i hele perioden erfart at relativt mange ved kontorsted Kristiansand har fått nye jobber eller gått av med pensjon og sluttet i embetet. Siste året erfarte vi også at flere ved kontorsted Arendal valgte å gå av med pensjon før innflytting i nye lokaler.

Statsforvalteren i Agder har kompetente medarbeidere som leverer godt, noe som gjør at avdelingene generelt sett har gjennomgående bra måloppnåelse.

Ny budsjettfordelingsmodell innebærer et vesentlig nedtrekk for fylkesmannen i Agder. Likevel har vi i 2020 hatt så stor avgang at det har vært rom for å lyse ut 20 stillinger. Vi får gjennomgående mange og godt kvalifiserte søkere til alle utlyste stillinger. Til tross for koronasituasjonen har vi i det vesentligste klart å gjennomføre effektive rekrutteringsprosesser. Flere intervjuer er blant annet blitt gjennomført med en kombinasjon av fysisk og digital tilstedeværelse. Vi opplever et økende press på lønnsnivået. Søkere fra kommuner, fylkeskommune og andre statlige etater har svært ofte høyere lønn i stillingene de innehar enn det vi i utgangspunktet tilbyr. Dette har medført at vi i noen tilfeller taper i konkurransen om de best kvalifiserte søkerne.

De fleste medarbeiderne våre har utdanning på mastergradsnivå og vi har også noen medarbeidere med doktorgrad.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Vi har utarbeidet oversikt over kunsten som embetet besitter. Denne oversikten blir gjennomgått og oppdatert i forbindelse med innflytting i nye lokaler.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Årsrevisjonen fra Riksrevisjonen i 2019 ble gjennomført uten merknader. Årsrevisjonen for 2020 er ikke ferdigstilt.

Embetet etablerte i 2019 et sikkerhetsutvalg. Dette består av assisterende fylkesmann, administrasjonsdirektør, fagansvarlig for informasjonssikkerhet og representanter fra Helse- og sosialavdelingen, Justis- og vergemålsavdelingen, Utdanning- og barnevernsavdelingen og Beredskapsstaben. Utvalget er et rådgivende organ i internkontroll- og sikkerhetsspørsmål, og har hatt ett møte pr. halvår i 2020. Utvalget har vært en pådriver i arbeidet med å gjøre Informasjonssikkerhetsinstruksen kjent i embetet.

Vi har nytte av at Fagutvalg for informasjonssikkerhet er reetablert. Fagansvarlig for informasjonssikkerhet er vår representant i utvalget.

Vi benytter avviksmodulen i Riskmanager ved behandling av informasjonssikkerhetsavvik. Avvikene blir rapportert til, og ved behov fulgt opp av, sikkerhetsutvalget. Ledergruppa informeres årlig om status.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Som forberedelse til samlokaliseringen i desember 2020, hadde vi planlagt en seminarserie på i alt seks fysiske heldagssamlinger med fokus på kompetanseheving og kulturbygging. Første seminar hadde vi i november 2019, og totalt sett fikk kun gjennomført tre fysiske samlinger før koronapandemien medførte at vi ikke kunne møtes fysisk. Et seminar ble gjennomført digitalt. Formålet med seminarerne var å bli bedre kjent med hverandre på tvers av kontorstedene, øke kunnskapen om Agder og avklare nærmere samarbeid, samhandling og samvær i de nye lokalene våre.

Avdelingene og faggruppene i embetet har gjennom året hatt regelmessige møter, de fleste elektronisk. Siste fredag i måneden har fylkesmannen hatt et kort informasjonsmøte kalt "Rikets tilstand" for hele embetet. I tillegg benyttes lokalt intranett til å gi ut informasjon i organisasjonen.

Likestilling og likeverd

Kjønnsfordelingen i embetet er omtrent lik de foregående årene med en kvinneandel på 64,5 %. Vi er kjønnsfordelingen bevisst ved rekruttering, men

med utgangspunkt i kvalifikasjonsprinsippet har vi ikke klart å øke andel menn. I ledergruppa har kvinneandelen vært 50 % og i utvidet ledergruppe (inkludert assisterende direktører) utgjør den 67 %. Kjønnfordelingen varierer betydelig fra avdeling til avdeling. Utdanning- og barnevernsavdelingen og Administrasjonsstaben har en svært høy kvinneandel, mens Landbruksavdelingen og Miljøvern avdelingen har en balansert kjønnsfordeling.

Likestillings-, inkludering- og mangfoldsutvalget (LIM-utvalget) ved embetet består av en representant fra hver avdeling. Utvalget utarbeidet en handlingsplan for perioden 2018 - 2021 som jevnlig blir fulgt opp og ved behov oppdatert. Ledergruppen vedtok handlingsplanen og er også det organ som vedtar justeringene.

Fylkesmannen i Agder ble i 2018 sertifisert for likestilt arbeidsliv som en av de 15 første i Norge. Vi har i 2020 deltatt på fagsamlinger i regi av prosjektet og har også påbegynt prosessen med resertifisering. Denne prosessen innebærer en ny gjennomgang og dokumentasjon av hvor vi står hen i forhold til 7 definerte innsatsområder; forankring, inkluderende arbeidsmiljø, rekruttering, tilrettelegging, heltidskultur, livsfase og likelønn.

HMS og arbeidsmiljø

Sykefraværet i 2020 utgjorde 2,82 %. Dette er det laveste sykefraværet vi har hatt på svært mange år. På grunn av koronapandemien har mange av våre medarbeidere mer eller mindre jobbet hjemmefra etter mars 2020. Det ser ut til at dette har medført en vesentlig reduksjon i korttidsfraværet. Vi har også i 2020 hatt en reduksjon i langtidsfraværet. Vi har gode rutiner for hvordan sykmeldte ansatte skal følges opp.

Vernetjenesten i embetet er organisert ved at alle avdelinger har et verneombud og et vara verneombud. I tillegg har vi valgt et hovedverneombud og et vara hovedverneombud.

Fra 2018 har vi hatt et felles utvalg for Arbeidsmiljøutvalg og Medbestemmelsesutvalg - Samarbeidsutvalget. Vi har også i 2020 vært godt fornøyd med denne organiseringen, og viderefører denne.

Alle medarbeidere har minst en årlig medarbeidersamtale samt tilbud om årlig ergonomigjennomgang/arbeidsplassvurdering.

I forbindelse med medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i september 2019 nedsatte avdelingene arbeidsgrupper hvor også verneombudene var med. Med utgangspunkt i resultatene fra undersøkelsen utarbeidet arbeidsgruppene oppfølgings- og tiltakslistene, som ble fulgt opp i 2020.

Medvirkning

Som tidligere nevnt har vi et felles utvalg for arbeidsmiljø og medbestemmelse som vi betegner som "Samarbeidsutvalget". I samarbeidsutvalget har det i 2020 møtt tre representanter fra Akademikerne, en fra LO, en fra YS og en fra Unio, samt hovedverneombud og vara hovedverneombud. Arbeidsgiver har møtt med fylkesmann, assisterende fylkesmann og administrasjonsdirektør.

Samarbeidsutvalget har i 2020 hatt 10 møter og har behandlet totalt 83 saker. Viktige saker har blant annet vært sykefraværstatistikk, smittevern hensyn, tillitsvalgte medvirkning i tilpasningen til ny budsjettfordelingsmodell, evaluering av innplassering av barnevernet og revidering av lokal lønnspolitikk, herunder stillingsvurderingssystem og arbeidstitler. Fast sak på alle møter har vært husprosjektet og nye lokaler.

Ytre miljø

Embetet har også i 2020 vært Miljøfyrtårnsertifisert.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Interne forhold

Fylkesmannen – nå Statsforvalteren – i Agder føler at vi nå fra nyttår 2021 på mange måter opplever en ny start, med til dels «blanke ark»! Det var med stor glede og lettelse at embetet fredag 18. desember 2020 kunne invitere alle ansatte til første dag på jobben i nye flotte felles lokaler i Arendal. En omstillingsperiode som startet høsten 2014 er dermed fullført. Vi føler at vi nå har «ryggen fri», og kan ta fatt på utfordringene i tida som kommer på en enda bedre måte. Vi er stolte over å kunne slå fast at organisasjonen har opprettholdt volum og kvalitet i våre leveranser gjennom hele perioden, tross i store endringer og de utfordringene som fusjon og flytting har skapt på bemanningssiden.

På embetets interne dagsorden de nærmeste årene står aktuelle tema som håndtering av koronapandemien og dens ettervirkninger, innarbeidelse av FN's bærekraftsmål som struktur for embetes virksomhet, og en styrking av innsatsen mot klimaendringer. Tilpasningen til ny budsjettfordelingsmodell og realisering av nytt arbeidsplasskonsept står fortsatt som viktige interne oppgaver.

Den nye budsjettfordelingsmodellen innebærer for embetet i Agder et markant nedtrekk på om lag 14%, eller i området 15-20 stillinger, innen utløpet av 2022. Det vesentlige av engangskostnadene ved flytting og nye lokaler ble utgiftsført i 2020, og ble som planlagt i stor grad dekket av oppsparte midler og bistand fra departementet. Fortsatt noe overført mindreforbruk og det at vi får beholde deler av innspart husleie, sikrer budsjettbalansen også i 2021. Vi antar likevel at tilpasningen av antall medarbeidere til full innfasing av ny ramme, og uten midlertidige tildelinger, fra og med 2022, vil være den mest krevende interne endringsprosessen framover. Ledergruppen legger opp til at dette skal bli en konstruktiv effektiviserings- og utviklingsprosess med mulighet for bred involvering fra medarbeiderne på de ulike fagområdene.

Stor tilstrømning av nye saker innen flere store felt på rettsikkerhetsområdet er allerede en stående utfordring, som også nå før kommende nedbemanning går ut over utviklingsoppgaver og forebygging. Særlig klagebehandling etter plan- og bygningsloven, men også rettsikkerhetsoppgavene innen helse og sosial, barnevern og skolemiljø krever lang intern opplæringsstid. Områdene er derfor svært sårbare for tap av erfarne medarbeidere.

Det er svært viktig at måltall for oppdragene våre, eksempelvis antall tilsyn pr år, beregnes på en måte som samsvarer med budsjettmodellens ressurstildeling på de samme departementsområdene.

Samlokaliseringen av alle ansatte i embetet i Arendal har medført en ekstraordinær avgang av medarbeidere fra Kristiansandskontoret siden 2014. Kun 47 av de opprinnelig ca 120 ansatte i Vest-Agder har blitt med etter flyttingen. Disse har fått avtale om flytterelaterte virkemidler for å stimulere dem til å bli med videre. Andelen medarbeidere over 60 år er sunket fra 26% i 2019 til 19% i 2020. Totalt 31 medarbeidere har sluttet i løpet av året.

Vi legger i embetet på Agder stor vekt på bygging av organisasjonskultur, og kompetanse for framtida tilpasset nytt arbeidsplasskonsept. En meget vellykket seminarserie for alle ansatte ble dessverre avbrutt av pandemien, men vi legger opp til at dette tas opp på nytt når pandemien er over. De nye erfaringene med digital samhandling og utstrakt arbeid hjemmefra, vil prege utviklingen også etter pandemien. Den økte fleksibilitet og effektivitet som digitaliseringen gir, må likevel fortsatt balanseres mot behovet for kreativt fellesskap og fysisk tilstedeværelse.

Eksterne forhold

Vi vurderer at samarbeidet i region Agder nå generelt er godt. En felles fylkeskommune ble etablert ved frivillig vedtak, og andre generasjon felles regionplan «Agder 2030» legges nå til grunn både av kommuner, statlige aktører og privat sektor. Fylkesmannen i Agder går med grunnlag i visjonen «Vi styrker Agder» aktivt inn i samarbeidet med fylkeskommunen og de 25 primærkommunene om å løfte de felles utfordringene vi har: Klimagassutslippene må ned – og levekårene må opp!

Dagsorden på Agder er for tiden også preget av svært store byggeprosjekter – massive nye motorveier, vindkraft og svært store satsinger på ny industri under det grønne skiftet. Embetets innbyrdes motstridende roller blir slik tydelig – vi skal legge til rette for bedre levekår gjennom vekst og utvikling, samtidig som vi skal søke å forbedre den så langt meget sparsomme måloppnåelsen i forhold til naturmangfold og klima. I dette bildet blir inkluderingen av FN's bærekraftsmål på en tydeligere måte i tildelingsbrevet for 2021 spennende og konstruktiv. Vi ser fram til å ta dette målbildet i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og indikatorer mm.

Fylkesmannen har fra starten deltatt aktivt i det store felles og langsiktige levekårsprosjektet på Agder. Det bygger opp under våre interne satsing på barn og unge, jf. 0-24 satsingen. Levekårsarbeidet i Agder må forventes å kreve forsterket innsats fra Fylkesmannen framover. Vi prioriterer også satsingen «Leve hele livet», som har kommet svært godt i gang på Agder.

Regjeringens klimamelding er nå til behandling i Stortinget, og både nasjonal og internasjonal situasjon tilsier at innsatsen på dette feltet vil bli sterkt økende framover. Embetet har allerede en viktig rolle innen både utslippsreducerende tiltak og klimatilpasning, og vi ønsker oss større oppgaver, flere virkemidler og en enda tydeligere rolle. Fylkesmannens ansvar og oppgaver i gjennomføring av nasjonens klimaforpliktelser bør klargjøres ytterligere.

Fylkesmannens kapasitet til å gjennomføre oppdragene innen samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig testet. 2020 har vært en roligere år enn flere av de foregående, men vi må anta at ekstreme vær-situasjoner vil opptre hyppigere i framtiden og utfordre oss på alle områder. Informasjons- og datasikkerhet er et annet felt med økende utfordringer, både sivilt og i totalforsvarsarbeidet. I 2020 har pandemien satt ny dagsorden, og testet og vitalisert krisehåndteringsevnen i landet. Biologiske hendelser har lenge vært med i risiko og sårbarhetsanalysene våre, men årets erfaringer understreker alvoret i slike scenarier.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Embetets rammebetingelser nå ved starten av 2021 er avklart og på mange felt gunstige. Vi er alle samlet i et nytt effektivt og miljøvennlig bygg, har gode verktøy og pågangsmotet i behold. Vi har en unikt godt innarbeidet strategisk visjon i «Vi styrker Agder». Embetets status og renommé i regionen og hos viktige samarbeidspartnere er solid. Opprettholdelse av bemanning og kompetanse over tid gitt reduserte økonomiske rammer og lite konkurransedyktig lønnsnivå er den viktigste driftsmessige utfordringen foran oss.

Fylkesmannsembetets konkurransefortrinn er at vi kan tilby medarbeiderne interessante oppgaver og et godt arbeidsmiljø. Men lønnsnivået er en stor utfordring i rekrutteringsarbeidet. Vi opplever systematisk at vårt lønnsnivå er lavere enn både kommuner og andre deler av regional stat, og noen ganger betydelig lavere. Dette er et forhold som embetene og våre oppdragsgivere bør arbeide med framover.

Det er kun gjennom samlokalisering det er mulig å ta ut alle faglige og administrative gevinster av en sammenslåing. Vi er derfor fremdeles sikre på at det er riktig at hele embetet samles på ett sted uten noen enhet igjen i Kristiansand, selv om lokaliseringen et stykke unna fylkets befolkningsmessige og geografiske tyngdepunkt isolert sett ikke er den ideelle for embetet. Flytting og omstilling har allerede medført at vi har mistet kjernekompetanse, og noe av kontinuiteten i lokalkunnskapen og forhistorien for "gamle" Vest-Agder på flere av embetets ansvarsområder. Spesielt miljøvernavdelingen i Kristiansand har mistet et flertall av sine opprinnelige medarbeidere. Vi ser samtidig at vi i de fleste tilfeller har godt kvalifiserte søkere til ledige stillinger i embetet. På lengre sikt vil derfor tapet kunne erstattes. Et økt omland å rekruttere fra vil være vesentlig, særlig for noen typer spesialkompetanse. Både digital fleksibilitet etter korona-erfaringene, og et godt busstilbud for pendlere inn til Arendal, bør kunne bidra til dette.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Agder.pdf](#)

STATSFORVALTEREN I AGDER
Org. nr.: 974762994

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Fylkesmannen i Agder sitt årsregnskap for 2020. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2020.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 460 655 986 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Fylkesmannen i Agder sitt årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2020 og kapitalposter per 31. desember 2020, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 (INTOSAI¹ etikkregler), og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

---

¹ International Organization of Supreme Audit Institutions

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forholdene vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2020. Disse forholdene har vi håndtert gjennom revisjonen og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt når det gjelder disse forholdene.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen.

Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsen og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn

for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten

Vi kommuniserer med ledelsen, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen, og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo, 30.04.2021

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Kari Kay
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt